תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי הלכות · סדר מועד

מהרש"א - חידושי הלכות
על עירובין

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חידושי הלכות על עירובין

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חידושי-הלכות-על-עירובין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 7
דף ג. 9
דף ג: 9
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 11
דף ה: 12
דף ו. 13
דף ו: 14
דף ז. 15
דף ז: 15
דף ח. 17
דף ח: 17
דף ט. 18
דף ט: 19
דף י: 20
דף יא. 21
דף יא: 21
דף יב. 22
דף יב: 22
דף יג. 23
דף יג: 23
דף יד. 24
דף יד: 24
דף טו. 25
דף טו: 25
דף טז. 26
דף טז: 26
דף יז. 26
דף יז: 27
דף יח. 27
דף יט: 28
דף כ. 29
דף כ: 30
דף כא. 30
דף כב. 30
דף כב: 31
דף כג. 31
דף כג: 33
דף כד. 34
דף כד: 34
דף כה. 35
דף כה: 35
דף כו. 37
דף כו: 37
דף כז. 37
דף כז: 38
דף כח. 38
דף כח: 39
דף כט. 39
דף כט: 39
דף ל. 40
דף ל: 40
דף לא. 40
דף לא: 41
דף לב. 41
דף לב: 42
דף לג. 42
דף לג: 42
דף לד. 43
דף לד: 45

דף לה. 45
דף לה: 46
דף לו. 46
דף לו: 47
דף לז. 47
דף לז: 48
דף לח. 49
דף לח: 50
דף לט. 51
דף לט: 51
דף מ. 51
דף מ: 52
דף מא. 53
דף מא: 53
דף מב. 54
דף מב: 54
דף מג. 55
דף מג: 57
דף מד. 58
דף מד: 58
דף מה. 58
דף מה: 59
דף מו. 60
דף מו: 61
דף מז. 61
דף מז: 61
דף מח. 62
דף מח: 63
דף מט. 64
דף מט: 64
דף נ. 65
דף נ: 65
דף נא. 66
דף נא: 67
דף נב. 68
דף נב: 68
דף נד: 69
דף נה. 69
דף נה: 69
דף נו. 70
דף נו: 71
דף נז. 72
דף נז: 73
דף נח. 74
דף נח: 75
דף נט. 76
דף נט: 76
דף ס. 76
דף ס: 77
דף סא. 78
דף סא: 78
דף סב. 78
דף סב: 79
דף סג. 80
דף סג: 80
דף סד. 81
דף סד: 82
דף סה. 83
דף סה: 83
דף סו. 84
דף סו: 84
דף סז. 85
דף סז: 86
דף סח. 87

דף סח: 87
דף סט: 88
דף סט: 90
דף ע: 90
דף ע: 91
דף עא: 92
דף עא: 93
דף עב: 93
דף עב: 94
דף עג: 95
דף עג: 95
דף עד: 96
דף עד: 97
דף עה: 98
דף עה: 99
דף עו: 99
דף עו: 100
דף עז: 101
דף עז: 101
דף עח: 102
דף עח: 103
דף עט: 103
דף פ: 104
דף פ: 105
דף פא: 105
דף פא: 106
דף פב: 106
דף פב: 106
דף פג: 106
דף פג: 107
דף פד: 108
דף פד: 109
דף פה: 109
דף פה: 110
דף פו: 110
דף פו: 111
דף פז: 112
דף פז: 112
דף פח: 113
דף פח: 113
דף פט: 114
דף פט: 115
דף צ: 116
דף צ: 117
דף צא: 118
דף צא: 118
דף צב: 120
דף צב: 120
דף צג: 120
דף צד: 121
דף צד: 122
דף צה: 123
דף צו: 123
דף צו: 124
דף צז: 125
דף צז: 126
דף צח: 126
דף צח: 127
דף צט: 128
דף צט: 129
דף ק: 130
דף קא: 130
דף קא: 130
דף קב: 131

דף קב: 132
דף קג: 133
דף קג: 133
דף קד: 134
דף קד: 134
דף קה: 135

דף ב.

בפרש"י בד"ה והא כי כתיב פתח אוהל כו' ושם לא היה אולם ופתח היכל עשר כו' עכ"ל ר"ל דלא היה אולם ותקשי לר' יהודה דיליף ליה מפתח אולם ולרבנן תקשה דפתח היכל במשכן לא היה רק עשר אמות גבוה כו' מפירושו נראה דפתח היכל דאוהל מועד נקרא שפיר פתח ולכך לא קשיא להו ארוחב כיון דהיה פתח היכל במשכן רחב י' אמות אבל מהא דפריך לקמן ולבעי דלתות מוכח לחד תירוצא של התוס' שם דמפתח אוהל מועד ליכא למילף רוחב י' כיון שהיה פרוץ במלואו דלא ה"ל גיפופי ולתירוץ קמא של התוס' שכתבו דליכא למילף מאוהל מועד אלא באינו גבוה אלא י' ניחא קצת דמרוחב נמי קא קשיא ליה הכא דלא קאמרי' רוחב י' באוהל מועד אלא באינו גבוה אלא י' ודו"ק:

תוס' בד"ה דכתיב אל פתח אולם כו' אי כתיב פתח אולם כדקאמרת פי' שלא היה כתוב בשום מקום אולם הבית עכ"ל נראה שהוצרכו לכך דכיון דהני קראי חשבינן להו כחד קרא א"נ דהוה כתיב בהדיא פתח אולם אי הוה כתיב נמי בשום מקום אולם הבית הוה מפרשינן ליה פתח אולם הבית הפתוח לאולם אלא דה"ק אילו הוה כתיב פתח אולם לחוד ולא הוה כתיב בשום מקום אולם הבית אז ודאי דהוה מפרשינן ליה פתח אולם ממש דפתחו לעזרה קרוי פתח וק"ל:

בד"ה אשכחן משכן כו' ונ"מ דאינו דוחה את השבת כו' עכ"ל ואע"ג דבמשכן גופיה נמי דרשינן אך את שבתותי מסמיכות שמירת שבת למלאכת המשכן דאין מלאכת המשכן דוחה שבת אינו אלא לאסמכתא בעלמא ולא מייתי לה תלמודא הך דרשה אבל עיקר דרשה במקדש כדאמרינן בפ"ק דיבמות יכול יהא בנין בהמ"ק דוחה שבת ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו ולמאי שכתבו התוס' בסוף דבריהם דלא ילפינן מהדדי אלא בדבר שאינו תלוי בקדושת משכן ניחא דהני מילי שאינו דוחה שבת ושלא יכנס כו' ודאי תלוין בקדושה ולא ילפינן להו מהדדי ולא נקטו בדבריהם ה"מ מעיקרא אלא לפום רהיטא ומיהו פסיקא להו דאיכא נ"מ נמי במילי אחריני דאינן תלוין בקדושת משכן וילפינן להו שפיר משכן ממקדש ותו לא מידי ודו"ק:

דף ב:

בד"ה בין לרבנן כו' מצינו יד שנקרא ימין כו' כצ"ל:

בד"ה ואיבעית אימא כו' אבל ברוחב אין שיעור מפורש ואפשר שהיה הפתח רוחב י' או פחות כו' עכ"ל וצ"ע להאי פירושא היאך מתפרשין הני קראי דפ' תרומה ופ' ויקהל דכתיב ולשער החצר מסך עשרים אמה כו' דהא ברוחב השער לא היה רק י' אמות או

פחות ובגובה השער נמי ע"כ לא היה יותר מט"ו אמה דב' הצדדין לא היו גבוהין רק חמשה עשר אמה דהיינו ה' אמות מן המזבח ולמעלה ואפשר שעל זה כוונו בדבריהם להקשות לקמן להאי פירושא אך קשה דקראי מוכחי דברוחב כתיב דהיינו מדכתיב מסך עשרים אמה דליכא לאוקמא אלא ברוחב כמ"ש וק"ל:

בא"ד וא"ת מאי פריך שאני פתח חצר דה"ל צורת הפתח כו' עכ"ל מיהו מהיכל ילפינן ליה שפיר ולא אמרינן שאני היכל דה"ל צורת הפתח דעד עשרה אמות לא הוי צורת הפתח אלא לנוי בעלמא כמ"ש התוס' לקמן ומה"ט נמי לענין עשרים גובה דילפינן מהיכל ולא פרכינן שאני היכל דה"ל אמלתרא דעד כ' לא הוי אמלתרא אלא נוי בעלמא וק"ל:

בא"ד ולהכי נמי כי פריך כו' ולא פליג ר"י ולא משני שאני אולם דה"ל צורת כו' עכ"ל וכן לענין גובה דיליף ר"י מאולם ולא משני שאני אולם דאית ליה אלמתרא דהא אליבא דרב קיימינן ולא מהניא אליביה אמלתרא כדלקמן ודו"ק:

בא"ד ואין נראה למקשה דפתח שער איקרי כיון דנמוך כ"כ כו' עכ"ל אבל בגבוה ואינו נמוך כ"כ ע"כ דהמקשה אסיק אדעתיה דמקרי שער ולא פתח סתמא דאל"כ המתרץ איבעית אימא כו' ובגובה הוא דכתיב מי הכריחו לכך דאימא דהמקשה נמי ידע דמיירי בגובה אלא דלא אסיק אדעתיה דמקרי שער לזה הוצרכו לומר דודאי בין למקשה ובין למתרץ פשיטא ליה דבגובה מקרי שער אלא דהוה אסיק אדעתיה דאיירי באינו גובה אלא ה' והוה קס"ד דבכה"ג לא מקרי שער והמתרץ בתירוץ קמא דאפ"ה מקרי שער ובתירוץ בתרא קאמר דלא איירי כלל בנמוך אלא בגובה ופשיטא דשפיר מקרי שער ודו"ק:

בד"ה אלא מעתה כו' דאי הוה קרוי פתח כו' היה לו לעשותו שוה לאולם עכ"ל אליבא דרבנן קיימינן ופתח אולם אינו קרוי פתח אלא דר"ל דהיה להם לעשותו שוה לאולם דלא מקרי פתח אף בצורת הפתח כיון א) דהוה רחב יותר מעשר וכן צ"ל לענין גובה דפריך דלא תהני ליה אלמתרא משום ה"ט דה"ל לעשותו שוה לאולם [א] דלא מקרי פתח ע"י אמלתרא ב) כיון דגובה יותר מכ' וק"ל:

בד"ה מידי הוא טעמא אלא לרב אע"ג דברייתא נמי גמרה מהיכל כו' עכ"ל ר"ל אמאי נקט המתרץ טפי במלתיה דרב כיון דברייתא נמי גמרה מהיכל ותרצו דאיכא למימר ברייתא פליגא אמתני' אבל רב לא ניחא ליה דלפלוג אמתני' ולכך משני דרב אתני' במתניתין צריך למעט וק"ל:

דף ג.

בד"ה אי קלשת כו' בגליון ולרבא מפרזקיא נמי כו' עכ"ל ר"ל ללישנא קמא נמי דפוסל בסוכה הכא לרבא מפרזקיא ניחא דאינו פוסל אותה משום דאי קלשת מקצת דלמעלה ע"י הרוח תהא חמתה מרובה מצלתה אלא מטעמא משום גזירה דמשתקיל מקצת עובי סכך דבתוך כ' וקיימא כולה למעלה מכ' ולאו אדעתיה דכיון דיחיד הוא לא מדכר משא"כ בהוצין ואע"ג דיחיד הוא בסוכה כיון דיורדין הרבה למטה מדכר שפיר ליכא למיגזר מידי וק"ל:

דף ג:

בד"ה חלל סוכה תנן והא דאמרינן בסוכה והוצין כו' ואע"ג דנקט למעלה כו' עכ"ל טפי ה"ל למימר אמלתא דהכא גופיה דקאמר א' זה כו' דמשמע מקצתו בתוך כ' דלאו דוקא הוא אלא כלומר בתוך הכשר עשרים גם לישנא דלמעלה מכ' שכתבו התוס' לא הוזכר שם אלא גבוה מכ' ודברי הרא"ש בכל זה יותר נכונים ע"ש וק"ל:

בד"ה והא איכא כו' וא"ת הא איכא כו' שנפרץ עד עשר כו' וי"ל רוב אמות קאמר עכ"ל אם נפרש רוב אמות דקאמר תלמודא בכולה שמעתין היינו בתרתי מילי במבוי לגובהו ולפרצת מבוי ולקולא לא הוי אלא בחדא וכן בסוכה לגובה ולדופן עקומה ולקולא לא הוי אלא חדא וכן בכלאים וקרחת הכרם ולמחול הכרם ולקולא הך חדא דר"ש תקשי גבי כלאים לאיבעית אימא ר"ש ורוב אמות קאמר אמאי הוי קרחת ומחול רוב אמות דהא איכא נמי תרתי מילי דהוי לקולא הא דר' שמעון והא דגדר שנפרץ עד י' אמות כו' וע"כ נראה דר"ל רוב אמות דמילי דחומרא רוב אמות הן גבי מבוי כ' אמות לגובהו ולפירצה י' וכן בסוכה לגובהה כ' אמות ולדופן ד' וכן בכלאים לקרחת ט"ז ולמחול י"ב אמות לב"ה משא"כ לקולא לא הוו רוב אמות ואפי' גבי כלאים דתרתי מילי נינהו לקולא לא הוו רוב אמות אלא ד' דר' שמעון וי' לפירצה משא"כ לחומרא הוי קרחת ט"ז ומחול י"ב וק"ל:

דף ד.

בד"ה גפן כדי כו' ומדמי להו כל איסורי כו' ולא חש לפרש שם אלא טעמא דר' עקיבא כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד מ"מ מנ"מ לשער ביין כו' ומה שמפיל ביצה ומחצה בין יין ובין מים כו' עכ"ל אע"ג דביין אינו מפיל כ"כ כמו במים מ"מ כיון שלולבין וגפנים שאכל הפילו כמו הביצה ומחצה הרי הוא רביעית ומה שלא הפילו ביין כמו במים היינו שנשאר מיין על שפת

הכלי בגודש אבל קשה כי כפי מה שפירשו לעיל דאתי הלכתא להקל דביין נמי בעי ההפלה כ"כ כדי למלאות רביעית של תורה ולא סגי בכדי הפלת ע"י ביצה ומחצה ביין שנשאר בגודש ואינו יוצא רביעית שלם דהשתא ודאי איכא נ"מ טובא דבעי שיעור גדול מעלין ללולבין כדי למלא רביעית ולא סגי בכדי הפלת ביצה ומחצה ביין דאין הרביעית מתמלא מהם כיון שנשארו בגודש ואפשר דלא ניחא לבעלי תוס' למימר הכי דליבעי לולבין וגפנים כ"כ שיפילו ביין שיעור גדול יותר מרביעית דהיינו שיהא רביעית נתמלא מהם הגודש הנעשה מהם ביין הוא יותר על הרביעית ומיהו בגליון לקמן כתבו ליישב כן פרש"י ע"ש:

בא"ד וי"ל דנ"מ אם יש כלי שמחזיק מה שמפיל ביצה ומחצה מן היין וכו' ונמצא שאין הכלי הזה רביעית עכ"ל ויבא להקל שאין זה רביעית ואינו חייב וקושטא הוא דהוי רביעית עם מה שנשאר בגודש לפי מה שמפיל ביצה ומחצה מן היין שנשאר גם כן בגודש ור"ל דאתא הלכתא דבכלי שמחזיק מה שמפיל ביצה ומחצה מן היין לא ישער בעלין ולולבין אח"כ במים וימלא כלי זה דודאי יהיו מים יותר אבל קשה דכמו כן המ"ל הלכתא כדי רביעית מים לנזיר דאם יש כלי שמחזיק מה שמפיל ביצה ומחצה מן המים שלא ישער עלין ולולבין בכוס מלא יין שזה הכלי אינו מתמלא לפי שיין נשאר בגודש ויבא להקל לומר שלא אכל לולבין וגפנים כדי רביעית ואפשר שע"ז כוונו התוס' לומר ודוחק:

דף ד:

בהגה"ה בא"ד ואם בשתייה אירי כו' מה שמפיל זית אגורי כו' שהוא דבר מועט כו' עכ"ל ר"ל דהתורה החמירה לחייב על שתיית יין דבר מועט דלא הוי כזית שהרי מה שמפיל זית מן היין לא הוי כשיעור זית שהרי נשאר ממנו בגודש אבל לענין לחייב על הגפנים ולולבין ליכא למימר לחייבו על דבר מועט דלא הוי כזית דהא כמו שנשאר בגודש ע"י הזית ה"נ נשאר בגודש ע"י לולבין וגפנים ושפיר הוו כזית ולא ניחא להו לומר להחמיר שישער הלולבין וגפנים אחר שנעשה היין גדוש ע"י הזית דהשתא אף אם מפילין הלולבין וגפנים מן היין כשיעור שמפיל הזית מ"מ לא הוו כזית שהרי נחסר מהן הגודש שנעשה ע"י הזית וק"ל:

בא"ד וזהו מה שמפיל ביצה ומחצה מן המים לפי החשבון דמ' סאה כו' עכ"ל כן הוא בכל ספרי התוס' ישנים וכמ"ש מהרש"ל וכן נראה דהלכתא דקאמר לשער עלין ולולבין ברביעית יין לנזיר שהוא שיעור גדול ארביעית של תורה קאי שנעשה ממה שמפיל ביצה

ומחצה מן המים ולכך לא ניחא להו ליישב בכה"ג לפי' ר"ת כלי שמחזיק מה שמפיל כזית מן המים לשער באותו כלי מה שמפילין העלין ולולבין מן היין שהוא שיעור גדול כו' משום דלא מצינו כזית של תורה ששיער במים א"כ אם נשאר הלולבין ביין לפי ההלכתא ג"כ הכזית נשאר ביין ולא הוי נ"מ כלל כמש"ל ודו"ק:

בד"ה דבר תורה כו' פי' בקונטרס בשערו משמע אבל בשרו אפילו מיעוטו שאינו מקפיד חוצץ כו' עכ"ל דליכא לדיוקי אבל בשרו אפי' רובו שאינו מקפיד ומיעוט המקפיד חוצץ אבל מיעוט שאינו מקפיד אפי' בבשרו אינו חוצץ דבדבר תורה ליכא לפלוגי בהכי ועוד אי איכא לפלוגי נמי בבשרו מי הכריחו לאוקמא הלכתא אשערו אימא דאבשרו נמי קאי הלכתא אלא דאית לן למימר לפרש"י כיון דבשרו בפי' כתוב בקרא ליכא לפלוגי ביה ולאוקמא ביה הלכתא אלא בשערו דלא אתי אלא מרבויא דקרא ודו"ק:

בא"ד ועוד אי בשערו דוקא א"כ כשנאמר הלכתא למשה מסיני הוצרך לומר שערו כו' עכ"ל ולפי פירושם דקאי אבשרו וקאי נמי אשערו ולא הוזכר בהלכתא לא בשר ולא שער ולכך איצטריך למכתב תרווייהו ובתוס' דפ"ק דסוכה כתבו השתא דקאי הלכתא אבשרו איצטריך למיכתב בשרו לבית הסתרים ולא ידענא מי הכריחם לכך ודו"ק:

בד"ה מותר להשתמש כו' פירש בקונטרס דקסבר חודו כו' ולא רצה לפרש דמ"ס היכרא לבני ר"ה כו' עכ"ל דהכי מוקי לקמן בפירקין פלוגתייהו דאמוראי דפליגי אי מותר להשתמש תחת הקורה אי לאו באוקימתא קמייתא מיהו ק"ק דודאי הקונט' דקדק לפרש כן מן התלמוד מדקאמר ואב"א קורה כו' אבל התלמוד אמאי לא מוקי פלוגתייהו בהכי כדלקמן ודע דלפי האי אוקימתא דפליגי בחודו כו' הוי טעמא דקורה משום מחיצה כדלקמן בהדיא בגמרא מיהו צ"ל דאית להו טעמא נמי משום היכר כפרש"י הכא בהדיא מ"ד טפח כו' דאמר חודו החיצון כו' והלכך כיון דשיעור כ' אמה משום היכר הוא כו' וכה"ג כתבו התוס' לקמן בד"ה ד"א נידון משום מבוי כו' ע"ש וק"ל:

דף ה.

בד"ה ואי בארבעה כו' היינו דאיכא משהו טפי דהמבוי אם אינו רוחב ד' כו' עכ"ל ומפרש"י לא נראה כן שכ' בד"ה והאמר ר"נ כו' וכיון דאמרת ארכו ד' כשר הרי רחבו ד' חסר משהו כו' עכ"ל מיהו ק"ק מי הכריחו לזה דבפשיטות ה"ל לפרש דא"נ רחבו ד' אין שם שיעור פתח כדפרכינן לעיל גבי אורך המבוי ד' דאין מקום פצימין כו' כפרש"י שם ויש ליישב דהכא גבי רחבו של מבוי אפשר דב' צידי האורך מן הצד הוו הפצימין ולא מקרי נמי כולו פרוץ מה שאין כן גבי אורך דמצד פתח המבוי לא נשאר כלום ודו"ק:

בד"ה דפתח לו כו' גליון כו' שאין האלכסון של שלשה (כזה*) על א' כו' ור"ל שאין באלכסון של ג' טפחים על טפח א' עודף על האורך ג"ט כמו שיש עודף באלכסון של טפח על טפח שבאורכו הוה טפח ועודף עליו אלכסונו עוד שני חומשי טפח ובאלכסונו של ג' טפחים על טפח א' אין בו עודף על אורכו ב' חומשי טפח וכה"ג כתבו התוס' בפ' ר"ע בסוף שיטת הערוגה שאלכסון של טפח על טפחיים פחות מאלכסון של טפח על טפח ופי' מהרש"ל שם כמו שפירשנו כאן דקאי על העודף ומהרש"ל צייר בזה כאן השני טפחים באורך והשלישי באלכסון הוא ראייה ומופת לדבריהם ור"ל דרש"י לא דק בכאן אלא דצריך לפרש שלא נשאר טפח בתחלת המבוי או שלא נשארו ב' טפחים בדופן האמצעי שמאחוריו כפרש"י ואף על גב דלא הוי השתא רוחב המבוי ד' כ"א בתחלת המבוי וכן האורך לא יהיה ד' כ"א באמצע המבוי אין לחוש ודו"ק:

דף ה:

בד"ה ק"ו מחצר כו' אבל שיועיל עומד מרובה בכל ד' מחיצות כו' עכ"ל ויש לדקדק אדפריך מה לחצר שכן פרצתו בי' כו' לפרוך מיניה וביה עומד מרובה בכל ד' מחיצות תוכיח דמהני בחצר ולא מהני במבוי ויש ליישב דכיון שאין יכול ללמדו בק"ו ה"נ ליכא למימר תוכיח וכה"ג כתבו התוס' לקמן גבי פס ד' וק"ל:

בד"ה אינו דין וכו' מצי למשרייה דהא יותר מד' הוי האי פס וכו' עכ"ל ר"ל דהאי פס ד"א דקיימי ביה הוה יותר מפס ד"ט דמשתריא בחצר אבל לשון התוס' לקמן בדבור זה שכתבו וליכא למימר פס ד"א תוכיח כו' ועוד מה לפס ד"א כו' אינו מדוקדק דה"ל למנקט פס ד' טפחים דמהני בחצר יוכיח כו' ודו"ק:

בד"ה תאמר במבוי כו' וי"ל דהיא הנותנת לא אמרינן אלא לסתור הק"ו אבל כו' עכ"ל ר"ל דלענין למעבד ק"ו בעי סברא גמורה ובפירכא כל דהו סתרינן ליה וא"כ שפיר פרכינן דלא נילף היא גופה בק"ו דאדרבה היא הנותנת דהוה מיהת פירכא כל דהו ומה"ט גופיה לסתור הפירכא בכל דהו דהיינו היא הנותנת כדי לקיים הק"ו לא אמר דהק"ו לא מתקיים בכל דהו ואדרבה נימא דהק"ו מסתר בכל דהו משום דאקילו ביה פרצת עשרה הקילו נמי בו בעומד מרובה ומהרש"ל כתב בזה דרך אחרת ודו"ק:

בד"ה שפירצתו בד' וא"ת ונעשה ק"ו מלחי וקורה כו' עכ"ל דהשתא לא הוה ילפינן מבוי מחצר אלא עומד מרובה מלחי וקורה וכן לקמן שכתבו דמעומד מרובה ליכא למילף כו' היינו נמי דלא הוה ילפינן חצר ממבוי אלא לחי וקורה מעומד מרובה וכן פי' מהרש"ל וק"ל:

בא"ד שלא יועיל לחי וקורה למבוי ועומד מרובה לחצר דגמירי לה מסיני כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ויש מתמיהין והלא מבוי וחצר מן התורה שריין ומדרבנן הוא כו' ואין שייך לומר בכאן הל"מ כו' עכ"ל והאריך ליישב בדחוקים ולא ידעתי מאי תמיהה איכא הכא דהא מבוי מפולש לא הוי רה"י אליבא דרבנן דפליגי אדר"י לקמן ואיכא אמוראי לקמן דלחי משום מחיצה ועושה אותו רה"י מדאורייתא לחייב חטאת בזורק מר"ה לתוכו וקורה נמי בעי למימר לקמן דהוי משום מחיצה ועושה אותו רה"י אליבא דר"י וכן עומד מרובה לגבי חצר דלא הוי רה"י בפרוץ מרובה לחייב חטאת והכי אמרינן לקמן לרב הונא בריה דר"י הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובא ותו לא מידי:

בא"ד וממבוי נמי כו' דמה למבוי שכן פרצתו בד' לרב הונא עכ"ל ר"ל דהיא נותנת לסתור הק"ו דלכך ניתר אפי' בלחי משהו משום דפרצתו אינו רק ד' ודו"ק:

בד"ה וספק דבריהם כו' וא"ת ואמאי הוה ספק כו' דקי"ל כרב פפא כו' עכ"ל דליכא למימר דהכא קיימינן לרב הונא בריה דרב יהושע דס"ל פרוץ כעומד אסור דהא לא אסר אלא משום דהכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובא כדאמרינן לקמן וכן לענין שחיטה מחצה על מחצה למאן דאסר לא אסר אלא משום דהכי אגמריה למשה שחוט רובא וכ"כ התוס' בפ"ב דחולין ומה"ט נמי ליכא למימר דרב פפא לא שרי ליה אלא משום ספק דבריהם להקל ודלמא עומד מרובה דא"כ ר"ה בריה דרב יהושע לא הוה פליג עליה אע"כ טעמא דרב פפא דשרי לא הוה אלא משום דרחמנא אמר לא תפרוץ רובא כדאמרי' בהדיא לקמן ודו"ק:

דף ו.

בא"ד והר"ר שמעיה כו' ואפי' כי לא נפיש ושוו כי הדדי מותר כו' עכ"ל ור"ל דמה שדומה לנו מחצה על מחצה א"א לנו לצמצם ולמדוד ומיהו אפשר דשוו כי הדדי ולכך לרב פפא שרי דההיתר מצוי טפי בעומד מרובה ובשוה והאיסור אינו אלא בפרוץ מרובה ולר"ה בריה דר"י אסור דהאיסור מצוי טפי בפרוץ מרובה ובשוה וההיתר אינו אלא בעומד מרובה ולזה קשיא להו השתא מההיא דנמצא בין ב' עיירות כו' דהתם נמי בתרי אנפי תביא כ"א עגלה דשמא קרובה כו' אבל לפי' הראשון לק"מ דלמ"ד א"א לצמצם היינו דא"א כלל להיות שוין ועיין בתוס' פ"ב דחולין ומה שכתבנו בחידושינו שם וע"ש וק"ל:

בד"ה מצדו בעשר כו' דעשר כשלמטה וארבעה כשלמעלה עכ"ל כצ"ל ור"ל דעשר כלמטה מעשר ושרי כדקתני הרחב מעשר ימעט דמשמע דעד עשר ועשר בכלל מקרי פתח וטפי מעשר הוי פרצה אבל מצידו דהוי בד' היינו משום דממעט בהלוכא בפתחא

רבה ועייל בפתחא זוטא וארבע טפחים נמי מקרי פתחא בכ"מ וממעט בהלוכא דפתחא רבה ודו"ק:

בד"ה רב אמר תורתו כו' מיהו שם פי' פי' אחר כו' וכפירושו משמע מדאמר בסמוך כו' עכ"ל אין רצונם לומר וכפירושו משמע דהיינו לאפוקי הפירוש שכ' רבינו הזקן דאדרבא עיקר הראיה להוא פירושא דכיון דלרב התיקון בעקמימותו כפירש"י לשמואל נמי התיקון בעקמימותו משא"כ לפי' אחר שפרש"י דלשמואל לא הוי התיקון כלל בעקמימותו וכ"ה בהדיא בדברי הרא"ש אבל ר"ל וכפירושו משמע דהיינו כפירושו בדברי רב דהתיקון בעקמימותו ולאפוקי פר"י דהתיקון הוא בפתחי המבוי אבל בעקמימותו א"צ תיקון כלל אפי' לרב ודומיא כפירש"י בל' אחר בדברי שמואל ועיין ברא"ש בכל זה וק"ל:

בא"ד אבל אי אעקמומית קאי כו' הואיל ופתחי המבוי כו' דהא צורת הפתח מהני מן התורה כו' עכ"ל ר"ל דאי יתר מי' אפתחי מבוי קאי ודאי דלא הוה מהני ליה צורת הפתח מיהת מדרבנן לרב אע"ג דמהני ליה מן התורה אבל אי קאי יותר מי' אעקמומית ניחא כיון דמן התורה מהני צורת הפתח בכל מקום הכא בעקמומית הקילו חכמים דמהני אפי' ביתר מעשרה כיון דהתיקון בעקמומית אינו אלא בשביל שיראוהו מכאן ומכאן וכהאי גוונא כתב המרדכי בשם מור"ם ע"ש וק"ל:

בא"ד ואפי' גרסינן דלתות איכא כו' ועקום באמצע כזה:

בד"ה ולחי וקורה מכאן אע"ג דלחי לא מהני ביותר מעשר יעשה כו' עכ"ל מיהו ק"ק הך ברייתא לרב דס"ל צורת הפתח לא מהני ביתר מעשרה ודו"ק:

דף ו:

בד"ה וכ"ת בכך כו' ובכך הוא דלא מערבא הא בדלתות כו' עכ"ל ר"ל לרבנן דר' יודא דמבואות המפולשות לדידהו לא מיתקנא בלחי וקורה אלא בדלתות אליבא דחנניה וק"ל:

בא"ד מב' צידי המבוי רוחב ט"ז אמה ואורך רה"ר מהלכין דרך מבוי כו' עכ"ל:

כזה בא"ד וקורה מהני מדרבנן לי"ג כו' דמדאורייתא אין חילוק בין י"ג לט"ז וקסבר כו' עכ"ל ר"ל דמדאורייתא אין חילוק בין י"ג לט"ז היכא דאין להם ב' מחיצות הוי רה"ר גמור בשניהם והיכא דיש ב' מחיצות אין חילוק בין י"ג לט"ז ומהני לחי וקורה אבל בט"ז לא מהני לחי וקורה אפי' לר' יודא כדלקמן וק"ל:

בד"ה והאמר רבה כו' מר' יוחנן דאמר בפ"ב דהוי אליבא דר' יודא דאמר אתו רבים כו' עכ"ל ר"ל דשם ד' מחיצות כמו פסי ביראות לא מהני לר' יודא בדרך רבים משום דאתו רבים ומבטלי מחיצתא ודומיא דהכי הוי ירושלים דהיתה מפולשת מד' צדדין וחייבין משום רה"ר לעומד באמצע הפילוש כו' כמ"ש התוס' שם אבל לרבנן מהני שם ד' מחיצות ולא הוי ירושלים רשות הרבים גמור אפילו באמצע הפילוש כמו בפסי ביראות דסברי חכמים דא"צ לסלק לצדדין וק"ל:

בד"ה ומי עבדינן כו' דלא דמי דהאי מבוי שרי בצורת הפתח לכ"ע כו' עכ"ל ר"ל דלא דמי לדעלמא דקיי"ל כמר בהא וכמר בהא בתרי מילי אבל הכא בהך חדא מבוי שרי בצורת הפתח לכ"ע והוי כסתרן אהדדי והמתרץ השיב דמ"מ לא דמי לשדרה וגולגולת דשפיר סתרן אהדדי ממש ודו"ק:

ח א דף ו ע"ב מחומרי ב"ש כו'. עליו הכתוב אומר הכסיל בחושך הולך כו'. מפורש פ"ק דר"ה:

דף ז.

בד"ה כגון שדרה כו' מאי קאמרי ב"ה כדי כו' וימות לב"ש נמי מיית כו' עכ"ל ר"ל כיון דקאי נמי לטרפה ואינה חיה לב"ש נמי מיית כו' וממאי משמע דפליגי ב"ה על ב"ש ותירצו בכדי שינטל כו' פליגי דלב"ש בכדי חסרון דרקיבה וחולי איירי וק"ל:

בד"ה ונהג בו וכו' שעישר על תנאי וכו' עכ"ל עי' בתוס' פ"ק דר"ה:

בד"ה בקעה כו' ולא משמע לי' דאתי לאשמועינן דאפ"ה בעי צורת כו' עכ"ל דמדקאמר מחלוקת בסרטיא כו' אבל כו' עושה צורת הפתח כו' משמע דהתירא אתי לאשמועי' דסגי בצורת הפתח וק"ל:

דף ז:

בד"ה דאי דרב כו' ולא נקט חצר מכלל דבחצר יש עוד איסור כו' עכ"ל ק"ק דמשמע דאי הוה נקט חצר לא הוה משמע שיש עוד איסור אחר וזה אינו לפי עיקר תחלת קושייתן השתא דנקט חצר ליכא למימר דאסור משום מפולש ומשום שנפרץ במלואו ולא עירבו כו' [א] ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד ודוקא נפרץ במלואו אבל אי לא הוה נפרץ במלואו כו' עכ"ל רצה לומר נפרץ במלואו ולא עירבו הוה איסורו משום נפרץ למקום האסור אבל אי לא הוה נפרץ במלואו ליכא לאוסרו אלא משום דריסת רגל שלהם דרך המבוי וכיון דאין רגילין בה כו' וק"ל:

בא"ד לא הוה קמ"ל רב מידי כו' פשיטא דלא אתו רבים ומבטלו מחיצתא כו' עכ"ל דבריהם צריכין ביאור ור"ל דהא דנקט נפרצה חצר כנגדו משום שריותא דחצר כו' כמ"ש התוס' לעיל השתא בפתח גמור דלא נפרץ המבוי במלואו לא הוה חידוש כלל דודאי לא אתו רבים הנכנסין בזו ויוצאין בזו לבטל מחיצה גמורה שאין כאן אלא פתח במבוי אבל בנפרץ המבוי במלואו ואין כאן מחיצה במבוי אצטריך שפיר לאשמועי' שריותא דחצר אע"ג דרבים כו' וק"ל:

בד"ה בעירבו קמיפלגי כו' ותירוץ כאן בעירבו לא תירצו בימי רב יוסף וסבר כו' עכ"ל ר"ל לשיטת רש"י שפיר קאמר רב יוסף לא שנו למילתיה דרב יהודה למאי דלא אסיק אדעתיה האי תירוצא כאן בעירבו כו' ולא תירצו כן בימי רב יוסף כלל אלא דהוא הוה סבר דפליגי בעירבו וכלה לאמצע רחבה דלרב יהודה שרי ולרב אסור והוה סבר נמי דפליגי בלא עירבו וסבר רב יוסף לרב דנראה מבחוץ נידון משום לחי אבל לפר"י לקמן דלמאי דס"ד פליגי בכלה לצידי רחבה דלר"י שרי ולרב אסור ע"כ מה שתירץ כאן בעירבו כו' היה בימי רב יוסף דהא איהו גופיה קאמר לא שנו לרב יהודה דדוקא בכלה לאמצע אבל כלה לצידי רחבה אסור אלא ע"כ דרב יוסף שמע האי תירוצא בעירבו ולא שנו הוי לפי המסקנא כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בא"ד אפילו כלה לצידי רחבה ונפרצה חצר כנגדו כו' ועוד מדאיירי רב יהודה בנפרצה עכ"ל לרב יהודה דנקט רחבה במלתיה הל"ל ונפרצה רחבה כנגדו אלא משום דגבי חצר קאמר הכי לרב נקטו נמי האי לישנא הכא לרב יהודה ודע דלשיטת ר"י ליכא לפרושי דמשמע להו דאיירי רב יהודה בנפרצה רחבה כפרש"י לעיל דאי ברחבה סתומה פשיטא כו' דהא לשיטת ר"י לא הוה פשיטא דהא איירי ברחבה דאית ביה דיורין אלא דמשמע להו דאיירי בנפרצה כאידך פירושא דמשמע דא"צ כלום קאי אאיסור פילוש דאיירי ביה לעיל וק"ל:

בא"ד חצר מותרת ומבוי אסור השתא ס"ד אסור כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דהא לתירוצא דמוקי לה בלא עירבו מצי קאי כולה מלתא כדס"ד:

בא"ד דאי בנפרצה בלא עירבו כו' ר"ל דאפי' בלא עירבו ליכא איסורא אלא משום דנפרצה דהיינו איסור מפולש:

בא"ד דהא רב יוסף אסר בצידי רחבה לכ"ע אפילו למ"ד נידון משום לחי כו' עכ"ל לפום סברת המקשה ליכא ראייה דהא לרב יהודה דס"ל דנידון משום לחי קושטא דס"ל נמי דשרי אפי' בצידי רחבה אלא עיקר ראייתם מדרב יוסף גופיה דס"ל בצידי רחבה אסור כדאמר בלא שנו וס"ל דנידון משום לחי כדדייק לקמן מרב הונא וק"ל:

בא"ד אע"ג דלא מפליג בשריותי' אין לחוש כו' עכ"ל ולא חשו לתרץ הוכחה שניה של המקשה מדאיירי רב יהודה בנפרצה כנגדו ואצטריך לאשמועי' דלא הוי מפולש כו' דלאמצע רחבה פשיטא דלא הוי מפולש כו' כמ"ש לעיל ויש ליישב דה"נ ברחבה איכא למימר משום שריותא דרחבה נקט רב יהודה נפרצה כעין שפרש"י לעיל גבי חצר לרב דלשיטת ר"י איכא דיורין ברחבה כמו בחצר ודו"ק:

בא"ד אע"ג דרב יוסף כו' מ"מ אוקי מילתא דרב יהודה בעירבו משום כו' עכ"ל ר"ל כיון דאית ליה נידון משום לחי טפי ה"ל לאוקמא מילתא דרב יהודה כדס"ד מעיקרא ואפי' בלא עירבו ולא משמיה דרב קאמר לה אלא משום דתחלת כו' וק"ל:

דף ח.

בפרש"י בד"ה ואותיבו ביה כו' ובני ראשו אחר לא עשו לחי לפתחן עכ"ל הוצרך לפרש כן לפי פירושו לעיל לשמואל דתורתו כסתו' שא"צ כלום בעקמומית תקשי ליה מאי קאמר הכא לשמואל ה"מ לחי מעליא כו' טפי הו"ל למפרך אי לשמואל מה צריך תיקון בעקמומית ולזה כתב דבני ראשו אחר לא רצו לתקן ולכך הוצרכו אילו לתיקון בעקמומית וכ"כ הרא"ש לשיטת ר"י ולזה נתכוון הא"ז ארוך שכתבו מהרש"ל וק"ל:

דף ח:

בד"ה ולרבה דאמר כו' ואסור אפי' חצר כו' עכ"ל מהרש"ל מחק מלת אפי' חצר מפרש"י וכתב תלמיד טועה הגיהו וסבר שהקושיא היא דאסר זה כנגד זה אפילו חצר וליתא דלא מחלקינן לעיל בין זה כנגד זה כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ואין זה מוכרח דודאי אי משום איסור פילוש אין חילוק בין מבוי לחצר ומשום שרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו ומה שהבין מפרש"י לקמן שכתב ומלתיה דרב למשתרייה חצר מינה כו' דר"ל ההיא דחצר שרבים נכנסים שהיא כרה"י משתמע מן הסתם אפי' זה כנגד כו' עכ"ל זה אינו דהא מעיקרא בעי למימר אי מהתם ה"א ה"מ זה שלא כנגד זה אבל זה כנגד זה אסור והתם לא קתני אלא חצר וכפרש"י בהדיא אבל זה כנגד זה לא הויא חצר רשות היחיד לשבת כו' אבל כוונת רש"י הוא אהא דפריך תרתי ל"ל הא תנן לה חצר כו' דאימא דרב

אשמועי' למשתרייה חצר מינה כלומר דלא יאסר החצר מן המבוי וקאמר דהא מלתא משתמע ואפי' זה כו' ואיסור מבוי נמי משתמע מאידך מתני' דחצר קטנה שהגדולה מותרת וקטנה אסורה דלגבי איסור גדולה מהקטנה לא שייך למימר זה כנגד זה ושלא כנגד זה וק"ל:

בד"ה כמאן כשמואל כו' וקאמרת לא בעי תיקון לעקמימותו כשמואל עכ"ל זהו לשיטת רש"י דלשמואל הוי כסתום ולא בעי תיקון לעקמימותו אבל לפירוש שני שפרש"י לעיל בשם רבו הזקן דהוי כסתום ובעי לחי לעקמימותו ליכא לפרושי הכי אלא דהכי פריך כמאן כשמואל דהנך כולהו משתרי בלחי וקור' אף בעקמימותו אבל לרב צריך צורת הפתח מיהו מהך קושיא דפריך כמאן כשמואל ה"מ להוכיח כפרש"י דלרב הוה כמפולש וצריך צורת הפתח בעקמימותו דאל"כ מאי פריך כמאן כשמואל דהא אדרבה לרב ניחא וכן הקשה הרא"ש לפירוש ר"י ע"ש:

תוס' בד"ה מניח את כו' אע"ג דאית ביה ד' על ד' עכ"ל ר"ל ד' טפחים על ד"ט וק"ל:

בד"ה הכל מודים כו' ולחי משום מחיצה ומשום היכר כו' עכ"ל מה שהכריח אותם לומר משום מחיצה ומשום היכר ולא סגי להו בלחי משום מחיצה בלחוד יש ליישב כמ"ש התוס' לעיל גבי ד' אמות נידון משום מבוי דאפי' למ"ד לחי משום מחיצה והיה לו להועיל יותר אם סותמו מ"מ היכר קצת בעינן וק"ל:

בא"ד ורבא נמי כו' דתרווייהו משום היכרא ובסמוך מודה רבא דאסור כו' היכא דרחבה ד' כו' עכ"ל אין ראייתם מובנת לי דהא בתרוייהו שרי רבא לקמן בין לחי ובין קורה [א] ואדרבה הוה ניחא טפי להאי טעמא דרב חסדא אוסר בלחי משום דס"ל משום מחיצה ולרבא תרווייהו משום הכירא אבל לטעמא דאסר רב חסדא משום דלחי הוי משהו לא א"ש אמאי פליג רבא עליה דרב חסדא והא דהביאו מהא דרבא מודה דאסור להשתמש ברחבו ד' ודאי דליכא ראייה דאיך שיהיה ע"כ טעמא אחרינא איכא התם דאוסר כפרש"י לקמן דכל ד' רשות באנפי נפשיה הוא וצ"ע בכוונת דבריהם ודו"ק:

דף ט.

גמרא רב אשי אמר משוכה והיא תלויה כו' יש לדקדק מי הכריח אותו למימר והיא תלויה אלא או תלויה כדס"ד מעיקרא שקצרה ואשמועינן דאמרינן לבוד אלא דמשוכה לאו היינו קצרה אלא משוכה בגובה פחות מג' ואשמועינן דאמרי' חביט רמי ויש ליישב דמשוכה לא משמע ליה בגובה לחוד ודו"ק:

תוס' בד"ה ורבא התם כו' וי"ל דאי כו' הוי מקום פטור ואפי' כו' ותדע דלאביי נמי לוקמא בגובה ג' דהוי כו' עכ"ל מעיקרא לא הוי אסקי אדעתייהו להקשות כן לאביי דאפשר דסתם אסקופה אינה גובה ג' אלא לרבא קשיא להו דלוקמא באסקופת כרמלית כי הכא דסתמא נמי איירי בכרמלית אלא לפי תירוצם שכתבו לרבא וי"ל כו' הוי מקום פטור ואפי' פתח נעול כו' דהיינו ע"כ אסקופה גובה ג' דבאינה גובה ג' לא הוי מקום פטור והשתא קאמרי תדע דלאביי נמי אע"ג דאפשר דסתם אסקופה לא הוי גבוה שלשה מ"מ לוקמא הכי אלא משום דא"כ אפי' נעול נמי ודו"ק:

בד"ה לרשב"ג כו' ה"ל לר' יוחנן לפרושי במלתיה בהדיא כו' בפחות מד' במשך ד' כו' עכ"ל ומה"ט גופיה נמי לא בעי ר"י למנקט פלוגתייהו בהכי בב' לחיים שרצפן בפחות מד' במשך ד' דלא רצה להאריך לפרש בהדיא במשך ד' וק"ל:

דף ט:

בד"ה ולרשב"ג כו' והיאך הוי שרי כו' דסתם מבוי אורך כתליו שוין עכ"ל ר"ל דמסתמא בצד השני שכנגדה לא הוי אורך הכותל יותר מכותל זה בלאו לחי היוצא ומושך וא"כ היאך שרי לטלטל נגד הלחי כיון דכותל שכנגדה פרוץ שם ומיהו משום דהלחי חוץ למבוי לא תקשה להו היאך שרי לטלטל נגדו טפי מקורה המונח ע"ג יתידות חוץ למבוי דאסור (אפי') למ"ד חודו החיצון יורד וסותם י"ל דהתם אין (המחיצה) [הקורה] שמן הצד דבוקה לכתלים וא"כ חוד החיצון אינו דבוק לכתלים משא"כ הכא שהלחי דבוק בכתלים וא"כ חודו החיצון שפיר דבוק בכתלים ודו"ק:

בד"ה כותל שצדו כו' ומייתי לה נמי ממבוי שרצפו בלחי' דהיינו לצד פנים כו' עכ"ל לאו ממש כי התם דהכא מעמידו אצל הכותל מצד עביו לצד פנים ואינו נראה בפנים כלל משא"כ במבוי שרצפו שעומדין ממש בפנים אלא לאפוקי (פירושו) [פרש"י] הכא בכותל ששקע כותל מלפניו דהלחי עומד אצל הכותל מצד עביו לצד חוץ וק"ל:

בא"ד קשה דאי חשיב נראה מבחוץ כשהלחי לצד הפנימי היכי משני כו' עכ"ל וכ"כ הרא"ש דכה"ג לא הוי נראה מבחוץ כיון שאין נראה לצד חלל המבוי אלא לעומדים אחורי המבוי עכ"ל אבל ק"ל דא"כ לפ"ז לחי שמעמידו מן הצד לצד חוץ (כזה) כ"ש דלא הוי לחי דאינו נראה כלל לצד חלל המבוי וא"כ מאי פריך מחצר קטנה דלשתרי בנראה מבחוץ דהא נמי לא נראה לקטנה אלא מן הצד לצד חוצה לה וי"ל דהתם מקרי נראה לקטנה כיון דגדולה נמי משתרי' בהו אבל ודאי אי לא הוה נמי גדולה לא הוי

לקטנה נראה מבחוץ כה"ג כיון שאינו נראה לצד חלל המבוי כלל אלא דנראה הכל מעובי הכתלים וק"ל:

בא"ד ואין לומר בנכנסין ד' כו' דאין זה שייך בחצר כו' עכ"ל ר"ל בחצר כיון דבעי פס מועיל יותר אם סותמו משא"כ בלחי [למבוי] דאפי' למ"ד משום מחיצה בעינן היכר קצת כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

בא"ד ומיהו אי הוה דוקא הא דאמר לקמן בעשר וב' טפחים סגי א"ש כו' עכ"ל ר"ל דא"נ רבי לא סבר כר' יוסי דבעי כל פס ג' מ"מ בעי כל פס טפח והני נכנסין אין בהן עובי טפח ולא חשיבי במקום פס וק"ל:

בא"ד וריצב"א כו' שיש היכר איזו הם כותלי קטנה כו' בשיפוע ממזרח למערב כו' עכ"ל דמה שנכנס אינו נראה מהלחי אלא מכותל קטנה שהולך בשיפוע ממזרח למערב וגפופי גדולה אינו נראה מעובי כותלי קטנה כיון שהשיפוע הולך מצפון לדרום ומיהו אי לאו הנכנס משתרי גם הקטנה בגפופי הגדולה כיון דגדולה משתרי בהו כמו שכתבתי לעיל וק"ל:

דף י:

בפרש"י בד"ה ש"מ פרוץ כעומד אסור וכו' ושמעת מהכא דרב יהודה כרב הונא ס"ל כו' עכ"ל מיהו רב הונא בריה דרב יהושע אינו מוכרח דסבר כרב יהודה דלא פליג לקמן אלא כשתצרף כל הפרוץ והעומד הוי פרוץ כעומד משא"כ הכא כשתצרף הכל יהיה העומד מרובה מן הפרוץ וק"ל:

תוס' בד"ה עושה פס כו' ומבוי עקום דאצרכוה דלתות דהוי כמו לא הוי פתוח מב' פתחים לרה"ר א' או כו' עכ"ל לפירוש רש"י לעיל דאצרכוהו ב' דלתות דהיינו כמין ח' לכאורה דב' הפתחים נמי מצד אחד הם לר"ה א' ואפשר כיון דהפתחים רחוקים זה מזה לא הוי כמו פתוחים לרה"ר א' כמו הכא גבי פס דב' הפתחים קרובים זה לזה שאין מפסיק ביניהם רק הפס ועי"ל דההיא דאצרכוה ב' דלתות היה עקום (כצורה זו) דהשתא היה הב' דלתות פתוחים לב' רה"ר ומה שכתבו התוס' עוד או יפרש שהוא מפולש ובאמצע עקום כפר"י היינו מ"ש לעיל ואפי' גרסי' דלתות א"ל דמפולש גמור היה ועקום באמצע כו' והוא לפי שיטת ר"י כמ"ש הרא"ש ע"ש:

בד"ה ועושה פס ג' כו' ומופלג מן הכותל ג' דאמר לקמן כו' עכ"ל ר"ל ג"ט ור"ל שהיה ליבטל לאותו תיקון כמ"ש רבינו יהונתן בפי' הרי"ף דנמצא מבוי זה בלא שום תיקון

דאע"ג דמשום פירצה לא יכילנן לפסולי דהא י' הוא אפ"ה נפסל משום שאין שם לא לחי ולא קורה וק"ל:

בד"ה ואמאי יעשה כו' לכך נראה דפריך ויעשה פס אמה ומחצה דהכי עדיף כו' עכ"ל וכן יש לפרש הא דפריך ויעשה פס אמה כו' אבל הא דפריך וירחיק אמה ויעשה כו' ליכא כפרושי הכי אלא כפירש"י והכי הוה שפיר טפי שלא תהא פרצת ב' אמות כא' כו' וק"ל:

בד"ה ואצבעיים כו' לא שייך דעור העסלא שהוא כלי אתי אוירא דהאי כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא כתבו כן אגופה מלתא דרב דימי דאצבעיים ריוח באמצע דכה"ג נמי אמרינן לעיל אתי אוירא דהאי גיסא כו' גבי ויעשה פס אמה וירחיק כו' ויש ליישב ודו"ק:

דף יא.

בד"ה חצר שרובה כו' וי"ל דאין ללמוד אלא על ד' מחיצות כו' הוי כמו פרוץ מרובה בד' כו' עכ"ל ולי"כא לאקשויי דאכתי מחיצה א' יוכיח דמהני צורת הפתח בפרוץ מרובה ולא מהני ביתר מי' די"ל כיון דאין יכול ללמדו בבנין אב ליכא למימר ביה נמי יוכיח וכה"ג כתבו התוס' לעיל גבי ק"ו בד"ה אינו דין שיהא כו' ודו"ק:

בד"ה אילימא בעשר כו' דביתר מי' שמואל נמי מודה דהוי כמפולש כו' עכ"ל היינו ממאי דפריך לעיל אילימא ביותר מי' בהא לימא שמואל תורתו כסתום כו' מיהו ק"ק דאמאי לא קשיא להו הכי בפשיטות משמואל גופיה דפסק כחנניה ומצריך דלתות והיינו אפי' בעשר דהא שמואל אדרב פליג דאמר הלכה כת"ק דסגי בצורת הפתח דהיינו בי' דביתר מי' לא מהני לרב צורת הפתח ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד וא"ת הואיל ומהני צורת הפתח מכל ד' רוחות א"כ גבי פסי כו' עכ"ל נראה דקשיא להו הכי לפי פי' זה לדברי המקשה הכא דנדחו דברי רב יוסף ומהני צורת הפתח בכל ד' רוחות כו' אבל לפי' ריצב"א ולפי' השר מקוצי לא קשיא להו מידי דלא נדחו דברי רב יוסף אבל ברא"ש איכא הך קושיא בפשיטות [א] לפי המסקנא לכל הפירושים דבין לר"ל ובין לר' יוחנן בעל גבן מהני צורת הפתח וא"ת ולמה הוצרכו לעשות פסין לביראות כו' ע"ש ודו"ק:

דף יא:

בד"ה כי פליגי כו' והא דאמרינן פ"ק דשבת כו' ובצד רה"י רחבן ד' על ד' כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה ע"ש בחידושינו באורך:

דף יב.

גמרא וכ"ת ד' מכאן וד' מכאן והא תני רב אדא כו' גדולה בי"א כו' ק"ק דמשמע דמקשה מדתני רב אדא כו' אהך תירוצא וכ"ת ד' מכאן וד' כו' ותקשי ליה בלאו הכי דר' יוחנן פס ד' קאמר ורב אדא קתני גדו לה בי"א ויש ליישב ודו"ק:

שם מ"מ קשיא וליכא לאקשויי ומאי קושיא דאימא דהך דשמואל דאמר ניתר בפס א' היינו דוקא במים דקל הוא כו' וכדאמר אביי דכיון דסתמא קאמר שמואל לא ניחא ליה לתלמודא לאוקמא דוקא במים ורב יוסף שהביא ראייה לדבריו היינו למאי דלא אסיק אדעתיה לחלק בין חורבה ובין מים ודו"ק:

תוס' בד"ה בפסי חצר וקשה דגבי מבוי כו' אע"ג דשניהם משהו עכ"ל היינו לפירושם לקמן דחצר ניתרת בפס א' רבי אומר בשני פסין לרבנן פס א' משהו ולרבי ב' פסין משהו לכאן ומשהו לכאן אבל לפרש"י ע"כ חצר ניתר בפס א' דאמרי רבנן היינו פס ד' ור' דקאמר ב' פסין היינו כר' יוסי ג' מכאן וג' מכאן וק"ל:

בד"ה ור"נ כו' דלרבנן סגי להו בפס משהו ולר' צריך ב' פסין של ב' משהוין כו' עכ"ל והא דקאמר והא דתני אדא בר אבימי ר' היא וסבר לה כר"י צ"ל דר' יוחנן פליג וס"ל אליבא דר' דבב' פסין שכ"א משהו סגי ולא סבר כר"י אלא אדא בר אבימי תני הכי דר' כר"י ס"ל ובעי בכל צד פס ג' אבל לפרש"י ניחא טפי דלר' יוחנן נמי כר"י ס"ל כדתני אדא ודו"ק:

דף יב:

גמרא איתיביה יתר ע"כ אר"י כו' עושה לחי מכאן כו' או קורה כו' עכ"ל מפרש"י נראה דמלחי פריך לרבא וכן משמע לשון איתיביה וה"ה דה"מ למפרך לכולהו אמוראי מקורה מכאן כו' דאלמא קורה משום מחיצה וק"ל:

תוס' בד"ה הב"ע דאית כו' דמיירי בחצר שנפרצה מע"ש כו' וקאמר הב"ע דאית ליה גידודי ולהכי מטלטלינן דשבת הואיל והותרה כו' עכ"ל צ"ע [ב] לפירושו אמאי לא מוקים לי' בפשיטות בדליכא גידודי ונפרצה בשבת והמים באו דשבת ולהכי מטלטלינן דשבת הואיל והותרה הותרה אבל לגבי מים שבאו בשבת לא שייך הואיל והותרה הותרה כו' ודו"ק:

בא"ד ורשב"ם ור"ת פירשו דאית ליה גידודי כו' גבוהים עשרה לים בתוך החצר כו' עכ"ל לפי זה גידודי לאו היינו מה שנשאר מן הפירצה כפרש"י אלא שלשון הים הפיל הקרקע ונשאר מן הקרקע גידודי גבוהים י' בשפת הים וכ"ה ברא"ש ולהכי קשיא להו ואין לחוש

שמא יעלה הים שרטון כו' דבכה"ג אמרינן לעיל במבוי שצדו א' כלה לים כו' דחיישינן שמא יעלה הים שרטון וק"ל:

בא"ד אבל טלטולי מטלטלינן כו' אע"ג דאין מחיצות ניכרות והשתא א"ש ההיא דתוספתא עכ"ל ר"ל ההיא דתוספתא שהקשו לפי' השר מקוצי ודאי דכמו כן קשיא לפרש"י כפי שהבינו לעיל דמילוי לבית אסור משום דאין מחיצות ניכרות שם וה"נ בתוספתא שהמים צפין עליה אין המחיצות ניכרות אבל לפי' ריצב"א א"ש דתוספתא דהתם בעומד על הגזוזטרא לא שייך דלמא אזיל דלי לאידך גיסא וק"ל:

דף יג.

בד"ה על זה ועל זה נחלקו לא שייך למימר הכא טעמיה דב"ש כו' עכ"ל הא דלא קשיא להו לעיל מיניה שאמר ר' ישמעאל לא נחלקו בפחות מד' אמות כו' וכי טעמיה דב"ש אתא לאשמעינן די"ל דלא קשיא לן הכי בעלמא וכי טעמא דב"ש כו' אלא במלתא דפליג ב"ש אדב"ה כי הכא בדברי ר"ע ע"ז וע"ז נחלקו אבל ר"י דאמר לא נחלקו ב"ש בדבר זה לא קשיא כלל וכי טעמא דב"ש כו' דאשמועינן שפיר בדבר זה מודו ב"ש לב"ה ודו"ק:

דף יג:

בד"ה שיודע לטהר כו' וכי מסיק ולא היא וסותר הק"ו מ"מ אתי במה מצינו כו' עכ"ל לא ידענא מי הכריח אותו לזה דמ"מ אתי במה מצינו כו' ובתוס' ספ"ק דסנהדרין ליתא ואפשר דקים לי' לר"ת בשום מקום במשנה ובתלמוד שהשרץ טהור מטומאת משא ולכך הוצרך לומר דהיינו במה מצינו מנחש מיהו א"א לומר דקים ליה הכא מההיא דת"כ שהביא ר"י מדכתיב היא מיעוטא היא מטמאה במשא ואין שרצים מטמאין במשא דא"כ לא הוצרך למילף מבמה מצינו מנחש ודו"ק:

בא"ד ועוד על ק"ו דרבינא וכו' שכן טהור אפי' במגע בכעדשה עכ"ל וה"ה דמהך מלתא ה"מ למעבד ק"ו בת"כ ומה בהמה שאינו מטמא במגע בכעדשה מטמא במשא שרץ שמטמא בכעדשה א"ד שמטמא במשא ת"ל היא ולא השרץ ומיהו ק"ק דמי הכריח אותן להך פירכא דכעדשה דהך מילתא גופא דת"כ מצי למפרך דמה לנחש שכן דמו אינו כבשרו *) דדמו כבשרו לא מרבי' אלא בח' שרצים ודו"ק:

בד"ה נוח לו כו' שאלמלא הם לא חטאו לא באנו לעולם הא מפרש התם אימא כמי שלא באנו לעולם א"נ כו' עכ"ל כצ"ל:

דף יד.

בד"ה אתנייה רחבה כו' ולרבנן דיה שתהא רחבה טפח כו' עכ"ל דאינו מהפך כולה מלת' דר' יהודה לרבנן אלא שהוא מגיה בדברי רבנן אינה בריאה ובדברי ר"י רחבה ובריאה דהשתא למאי דמתהפך מלתייהו נמי בדברי רבנן תני רחבה טפח ומיהו ק"ק ומאי פריך ואימא דמהפך כל מלתייהו דהשתא לא תני כלל בדברי רבנן רחבה טפח ושפיר מתוקמא מילתא דר' אלעאי כרבנן וי"ל דמשמע מדקאמר אתנייה רחבה ובריאה דאינו מהפך רק הך מלתא בלחוד ודו"ק:

בא"ד ונראה לר"ת כו' אתנייה רחבה ובריאה כמו במתני' אלא שהתלמוד כו' עכ"ל ר"ל כמו במתני' שלפנינו והשתא לפי' זה קושטא הוא אליבא דרבנן דברישא אסקו שפיר מלתייהו ולא נטר עד פיסקא דסיפא אלא שהתלמוד כו' עד שסיים פלוגתייהו ודע דלפי' זה הא דמתני ליה מעיקרא בדברי רבנן אף ע"פ שאינה בריאה אצ"ל דמהפך דברי רבנן לדברי ר' יהודה אלא שמוחק הפלוגתא ואין מחלוקת בדבר אלא לכ"ע אף ע"פ שאינה בריאה ולפירוש רשב"ם ל"ק להו לעיל למחוק הפלוגתא אלא למחוק כל בבא דרואין אבל לפי' רבינו תם שפיר מוחק הפלוגתא לחוד מיהו איכא לפרש לפי' ר"ת נמי דמעיקרא מהפך דברי רבנן לר' יהודא אלא דלא נחית להפך אלא מלתא דרבנן וממילא דנפרש בהיפך דברי ר' יהודה ואיך שיהיה ק"ק לפי' ר"ת דפריך לרב דאתנייה רחבה ובריאה מהא דר' אלעאי דסתמא הוי כרבנן דלמאי דמתני נמי מעיקרא אע"פ שאינה בריאה בדברי רבנן תקשי ליה מדר' אלעאי דאיהו רחבה ד' קאמר ובמתני' תני לרבנן דדייה שתהא רחבה טפח ויש ליישב ודו"ק:

דף יד:

בפרש"י בד"ה שהן כוריים ביבש כו' אלמא גודשא תלתא ובכלי שגובהו כחצי אורכו כו' עכ"ל ר"ל דכלי המחזיק סאה ודאי אם הוא רחב וארוך הרבה יהיה גודשו יותר משליש ואם הוא קצר וגבוה הרבה יהיה גודשו פחות משליש אבל הא דאמרינן דגודשו הוא שליש היינו בכלי שנעשה דומיא דים שגובהו כחצי ארכו ורחבו אבל קשה לי דהא בים ב' העליונות עגולות וג' תחתונות היו מרובעות ואם היו כולן עגולות ודאי דגודשו היה יותר משליש וא"כ היאך אנו מדמין ליה כל הני כלי דקחשיב דודאי לא עבידן בכה"ג ואם היו כולן עגולין וגובהן כחצי אורכן ורוחבן ע"כ דהוי גודשא יותר משליש וי"ל דלא נתכוון לומר דעבידן ממש כים אלא כמו שהיה הים גובהו כחצי ארכו ורחבו וקצת אמותיו עגולות וקצת מרובעות והיה גודשו שליש כך יהיו כל הכלים של מדות נעשים

באופן זה שאף אם יהיו כולן עגולות או מרובעות היו מתעבדין בשגודשי שליש גם שלא יהיה אז גובהו כחצי ארכו ורחבו ולזה נתכוונו התוספות שכתבו ש"מ גודשא תלתא אור"ת דנ"מ לענין מקח כו' דר"ל דכיון דשיעורא דגובה ואורך ורוחב לא ילפי' מים דלאו כולהו מתעבדין בכה"ג וא"כ למאי נ"מ גמרי' מיניה דגודשא שליש וקאמר לענין מקח כו' דמי שקונה מחבירו תבואה שתהיה הסאה גדושה צריך ליתן לו כלי המחזיק סאה ועוד הגודש ממנו שליש וכן האומן שחבירו קונה ממנו מדה שמחזיק סאה צריך ליתן לו מדה המחזקת סאה ושנעשית באופן זה שהגודש הוא שליש ודו"ק היטב:

דף טו.

תוס' בד"ה א"ה מאי למימרא ולא סגי בשינוייא כו' עכ"ל וכדמשני חיצת קנים כו' פחות מג"ט איצטריך ליה קאי שנויא דלעיל לגבי אילן וניחא דנקט חדא אטו תרתי דהיינו גדר אגב אילן וחיצת קנים ודו"ק:

בד"ה תל ונקע כו' דלא אתי למעוטי אלא דבר שאינו ראוי להעשות בידי אדם כו' עכ"ל והא דפריך תל ונקע מאי איכא למימר די"ל דאע"ג דראוין להעשות בידי אדם מסתמא לא איירי בהכי דמתחלה עשאן לכך שטורח גדול הוא לעשות תל ונקע בבית סאתים ועוד נראה לפרש לפי תירוץ התוס' דהכי פריך בשלמא קמה לחיי דלא הוי פשיטא דקמ"ל דלא גזרינן דלמא אתי לאשתמושי במחובר אלא תל ונקע מא"ל דהא הוי פשיטא כשעשאן לכך ודו"ק:

דף טו:

בד"ה ורבנן האי וכתב כו' אע"ג דאיצטריך וכתב לה לשמה כו' עכ"ל ולעיל מיניה לר"י הגלילי דדרש וכתב לה מ"מ לא תקשי להו הכי דהא איצטריך למדרש וכתב לה לשמה די"ל דמההיא דנשמה ילפינן שפיר כלל ופרט וכ"כ בתוס' בפ' הישן ומה שיש לדקדק בזה עיין בחדושינו שם ודו"ק:

בד"ה ע"מ שלא כו' תימא דהא אם מת אביה לא חשיב כו' עכ"ל וממכרו דגבי נדרים לא קשיא להו דאין זה כריתות דאפשר שיקנה בית אחר ועיין בחדושינו שם:

בד"ה פרוץ כעומד כו' ויש להביא ראיה מפ' בהמה כו' דהלכו באברים אחר הרוב כו' עכ"ל ק"ק דלעי' בפרקין בתוספות בד"ה וספק דבריהם כו' משמע דפסיקא להו דנהי דבידי אדם אפשר לצמצם בידי שמים א"א לצמצם והכא הביאו ראיה דאף בידי שמים אפשר לצמצם ודו"ק:

בד"ה רש"י גרס כו' דגרס והא א"א לצמצם שיסתום כו' עכ"ל ובודאי דאנן קי"ל דאפשר לצמצם בידי אדם ושיהיה סכך פסול מכוון כ"כ כמו האויר שביניהם אלא דא"א לצמצם לכוין לסתום כל האויר שביניהם ואם כן יתרבה אותו האויר עם סכך פסול על סכך הכשר שביניהם ונמצא שאין הכשר מרובה על אותה מעט אויר עם סכך פסול לרב הונא או כמוהו לרב פפא ודו"ק:

דף טז.

בפרש"י בד"ה כנגד העומד מותר הואיל והיקף חשוב הוא וה"ה אם היה פרוץ כו' עכ"ל דאין חילוק בשום דבר בין מג' ועד ד' ובין מד' ועד י' אלא בהך מלתא לחוד דמד' ועד י' היקף חשוב הוא ומותר מיהת כנגדו אפי' בפרוץ מרובה משא"כ מג' ועד ד' דאין חילוק בין כנגדו ובין אינו כנגדו דאסור דכיון דלאו היקף חשוב הוא ודו"ק:

בד"ה משום כו' דפסולא דפחות מג' לא הוי מצי למתלי בפרוץ מרובה כו' עכ"ל יש לדקדק בזה לפירושו דהא ודאי כי מטא פרוץ לג' אם העומד פחות מג' מצי שפיר למתלי בפרוץ מרובה על העומד דלא עדיף מפרוץ ג' ועומד ג' דפסול משום דפרוץ כעומד ומכ"ש דפסול בפרוץ מרובה ויש ליישב דה"ק דע"כ אית לן למתלי האי פסולא דפרוץ ג' ועומד פחות מג' נמי משום דיקור גדי דאי משום פרוץ מרובה לחוד א"כ בעומד טפח ופרוץ טפחיים אמאי כשר הרי ג"כ פרוץ מרובה אלא דכשר משום דלית ביה דיקור גדי משא"כ בפרוץ ג' דהוה דיקור גדי ומיהו פסול נמי משום פרוץ מרובה וצ"ע:

דף טז:

תוספות בד"ה אי מוקי לה כו' ופחות מג' וחצי וחבל משהו ופחות מג' וחבל חצי טפח ומשהו כו' עכ"ל דוקא בכה"ג קשיא ליה דהעומד דלמעלה יותר מפרוץ דלמטה וליכא למימר אתי אוירא כו' אבל אם היה פרוץ דלמטה שגה כעומד דלמעלה דהיינו פחות מג' וחבל משהו בי מצעי ג' טפחים וחצי טפח ואח"כ חבל משהו ופחות מג' וחבל חצי טפח לא קשיא ליה דכיון דעומד לא הוה מרובה מן הפרוץ אמרי' שפיר אתי אוירא דהאי כו' כדאמרינן לעיל גבי ויעשה פס אמה וירחיק כו' וק"ל:

דף יז.

בד"ה עירב דרך כו' דהלכה כרב הונא כו' דתניא כוותיה פ' הדר כו' ומיהו היכא דליתנהו למחיצות אסור כדמסיק כו' עכ"ל יש לדקדק בזה דהא בהך ברייתא דפ' הדר שרי נמי

מבוי שניטלה קורתו וליתא הלכתא הכי וא"כ אדרבה נימא איפכא דהלכה כרבי יצחק בההיא דניטלה קורתו כיון דאיתנהו לדיורין דת"כ פרק הדר ויש ליישב דההיא דניטלה קורתו פלוגתא דתנאי היא דר' יהודה ור' יוסי והלכה כר' יוסי לגבי ר' יהודה ודו"ק:

בא"ד שעל ידיהן נעשה החצר רה"י ומש"ה מייתי מחצר גדולה שנפרצה כו' עכ"ל כצ"ל דהך בעיא דרב אושעיא נמי בהך גוונא מיירי דאיכא מחיצה החיצונה כפרש"י שם:

בא"ד ונראה לר"י שאם עירבו לצורך שניהן מבית כו' ואפי' נסתם באמצע השבוע ואח"כ כו' עכ"ל כצ"ל ועיין בראש ובמרדכי וק"ל:

בא"ד ועוד דלמסקנא כו' ושרי אפי' במבוי שניטלה קורתו כ"ש דיתיר בעירבו דרך כו' עכ"ל ולפ"ז ליתא להך תסתיים דקאמר תלמודא לעיל דהא דר' יצחק שרי בעירב דרך הפתח וכ"ה בראש וצ"ל דמקרי איתא לדיורין כיון דאין ביניהן אלא המחיצה דמפסקת ע"י סתימה אבל לפי דברי ריצב"א נראה דהך ברייתא לא מתניי' אלא לפי סברת רב הונא דלא תלי מילתא מידי בדיורין אבל סברת דרב יצחק דתלי מלתא בדיורין ודאי דטפי יש לאסור בעירב דרך הפתח מבניטל קורתו והשתא הך תסתיים דקאמר תלמודא קיימא שפיר אף לפי המסקנא ודו"ק:

דף יז:

בד"ה לאו שניתן כו' דאתיא נמי לאיסור הוצאה ואע"ג דהוצאה נפקא כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה ד' דיומדין כו' הכי אגמרי' רחמנא כו' היינו היכא דליכא שם ד' מחיצות כו' עכ"ל ר"ל דמה"ט דאיכא הכא שם ד' מחיצות לא הוי איסורא דאורייתא אע"ג דפרוץ מרובה מיהו איסורא דרבנן איכא בפרוץ מרובה אע"ג דאיכא שם ד' מחיצות אלא דהכא בעולי רגלים הקילו כיון דלית ביה אלא איסור דרבנן כמ"ש התוספות בהדיא בסמוך בד"ה אפי' י' כו' ודו"ק:

דף יח.

בד"ה אפי' י' כורין כו' וי"ל דמתני' ר' יהודה היא דלא שרי אפי' בבאר כו' עכ"ל ר"ל דמתני' ר' יהודה היא דברישא דעושין פסין לביראות כו' קתני בה דברי ר' יהודה ולא ה"ל למתני בדבריו ביראות אי הוה סבר נמי דמהני פסין בבור כיון דבבאר נמי לא שרי אלא בית סאתים ואין להקשות דאכתי נימא דלרבותא קתני ר' יהודה באר דאפ"ה לא שרינן אלא בית סאתים דמ"מ ה"ל למתני נמי בור לאשמועינן רבותא בגופא דדינא דמהני בהו פסין וק"ל:

בא"ד ומ"מ צריך לפרש כפ"ה דחשיבי פסין מוקפין לדירה כו' עכ"ל ר"ל אף לפי מה שפירשו השתא דבכמה איסורים דרבנן הקילו בפסין משום עולי רגלים מ"מ צריכין לפרש כפ"ה דחשיבי פסין מוקפין לדירה כו' וליכא למימר בהא נמי הקילו בעולי רגלים דלא בעינן מוקף לדירה דאם כן תקשי לר"ה ב"ח דבעי למימר דאינה מוקפת לדירה לא שמה מחיצה כלל והוי ר"ה גמורה וא"כ הוי הכא איסורא דאורייתא למלאות מבור לבין הפסין ומשום עולי רגלים ודאי דלא הקילו באיסורא דאורייתא אלא ע"כ דאית לן לפרושי כפ"ה דהוי מוקף לדירה ושמה מחיצה גם לר"ה ב"ח וק"ל:

בד"ה בור לחוד כו' אלא שהיה מדקדק לפרש מדלא פי' במלתיה ופסין לבאר כו' עכ"ל ור"ל שלא היה חש לפרש להך לישנא כמו ללישנא בתרא והמתרץ נמי ללישנא קמא לא חש להכי ומשני בפשיטות בור לחוד כו' וק"ל:

בא"ד וה"ה דהמ"ל מתני' דלא כת"ק כו' עכ"ל ומיהו למאי דמשני דאתיא שפיר כרבי עקיבא איכא לאוקמא מתני' נמי כת"ק דחנניא ובור דקתני היינו בור הרבים וק"ל:

בד"ה בור לחוד פרש"י בור מים מכונסין דעבידי דפסקי כו' עכ"ל ולפי זה בור דנקט חנניה היינו בור היחיד דוקא דבור הרבים אין לחוש דלמא מפסקי דמדכרי אהדדי כמ"ש התוספות לקמן וא"כ ת"ק דשרי בבור היינו אפילו בור היחיד ואם כן מתניתין דהכא ע"כ לא אתיא כוותיה וק"ל:

בא"ד וטעמא משום דבעינן מידי דחזי לאדם דאי משום דלא מפסקי כו' עכ"ל ובאר היחיד דלא משום דבעינן תרתי למעליותא דהיינו מידי דצורך רבים ומים חיים דהיינו דוקא באר הרבים וק"ל:

גמרא מדלא קתני חנניה אומר עושין חבלין לבור ופסין לבאר כו' ולאידך גיסא בהיפך ליכא לדיוקי מדלא קתני רבותא דאין עושין פסין אף לבאר מכלל דלחנניה מהני פסין לבאר דכיון דכמה איסורי דרבנן מקילין בפסין מהיכא תיתי דמהני פסין אף לבאר משא"כ אי הוה מהני פסין לבאר ה"ל לאשמועינן לחנניה הכי וק"ל:

דף יט:

גמ' אמר רב פפא יתירות על י"ג כו' כצ"ל:

שם הנ"מ מדקתני ובלבד שירבה בפסין ש"מ אין זה מדברי אביי אלא מלשון התלמוד דאל"כ לא הוה קמבעיא ליה לר"י אי פשוטין עדיפי כיון דאפילו לר"מ לא עדיפי פשוטין כדמסיק הנ"מ וק"ל:

בפרש"י בד"ה מהו דוקא פשוטין כו' אלא מרחיק פורתא מן הפס ונותן שם כו' עכ"ל אין לפרש דנקט הכי מרחיק פורתא מן הפס כו' דאי הוה מרחיק הרבה הוה אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ובטליה לפס דא"כ מאי קמבעיא ליה לקמן לרבי יהודה בהרחיק הרבה כיון דאפילו לר' מאיר דנקט פשוטין עדיף הארכת דיומדין בהרחיק הרבה מטעמא דאתי אוירא כו' ואם לר"מ נמי איכא לספוקי בהרחיק הרבה איזה עדיף א"כ אמאי נקט לה למבעי הכי לרבי יהודה כיון דלר"מ נמי איכא למבעי הכי וע"כ נראה לומר שדקדק לפרש כן לר"מ בהרחיק פורתא כו' לרבותא לאידך גיסא דאפילו היכא דאיכא להרחיק פורתא וליכא למיחש דאתי אוירא כו' מ"מ אם האריך בדיומדין לא מתסר מיהו אם הרחיק נמי הרבה ודאי דלר"מ ליכא לספוקי ומצי למעבד נמי בפשוטין כיון דנקט במלתיה פשוטין אלא לרבי יהודה דלא נקט פשוטין קמבעיא ליה דאימא היכא דהרחיק הרבה איכא לספוקי דאיכא למיחש דאתי אוירא כו' והארכת דיומדין עדיפא ליה ודו"ק:

תוס' בד"ה ואם איתא כו' יהיה עומד מרובה כדקתני אי אתה מודה בדיר כו' עכ"ל ר"ל דומיא דדיר וסהר ומוקצה דסתמן עומד מרובה מיירי נמי בפסין לביראות ומיהו אביי דקמבעי ליה לרבה לר"י ודאי דלא איירי בעומד מרובה דאל"כ לר"מ נמי ה"מ למבעי הכי בעומד מרובה דלא קאמרינן לעיל לר"מ דפשוטין עדיפי אלא בפרוץ מרובה ומיהו לכאורה רבה דמסברא קאמר דזו מחיצה וזו מחיצה וטפי מבית סאתים נמי תשתרי לר"י אמאי לא פשיט ליה הכי בלאו ברייתא דמייתא מגופה דמתני' דדומיא דדיר וסהר דהיינו בעומד מרובה קאמר לר"י במתני' דלא שרי אלא בית סאתים וע"כ נראה הא דקאמר דזו מחיצה וזו מחיצה לא בעי למימר וטפי מבית סאתים דתשתרי אלא אלישנא דזו מחיצה ואלו פסין קשיא ליה דזו נמי מחיצה מקרי כיון דעומד מרובה והתוספות שדקדקו מהכא דפשיטא ליה דהארכת דיומדין עדיף היינו נמי מלישנא דקרי ליה מחיצה ודו"ק:

דף כ.

בד"ה כי אתמר כו' חזרו להיתרן הראשון במזיד לא חזרו לגמרי כו' עכ"ל ובפרק הזורק כתבו התוספות והרא"ש בשם ר"ת לתרץ בע"א דהא דאמר רב נחמן דבמזיד לא הוי מחיצה אלא לזרוק ולא לטלטל היינו שע"י המחיצה נעשה רה"י אבל ספינות דבלאו הכי הוו רה"י כי נקשרו אפילו מזיד שרי לטלטל כו' עכ"ל ע"ש אבל [א] קשה לפירושו מתוך סוגיא דשמעתין ביבשו מים ובאו בשבת דבלאו הכי הוה רה"י כדאמרינן בסמוך דאי לאו בעלמא מחיצה היא גבי בור כו' ואית לן למימר דאפילו באו במזיד בשבת דמותר אפילו לטלטל כי התם גבי ספינות וצ"ע:

דף כ:

פרש"י בד"ה לא ימלא כו' דאי נקיט לה הוא ואפ"ה אסור למה הוצרכו ראשה כו' אלא פשיטא בדלא נקיט לה ומתני' כו' עכ"ל וכה"ג כתבו התוספות וז"ל ומשמע דקאי אמתני' ואע"ג דאיכא ראשה ורובה כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל אבל קשה למה אנו צריכין לכל זה הדוחק כי המקשה שבא לדחות הפשיטות כו' עכ"ל ע"ש ולי נראה דלק"מ דודאי הוצרכו לזה דהברייתא איירי בדאיכא ראשה ורובה לאוכוחי דכי נקיט מנא ולא נקט ראשה ורובה אסור אפילו בדאיכא ראשה ורובה בפנים דההיא נמי קמבעיא ליה באת"ל כמ"ש התוספות והשתא פשיט נמי הך דע"כ הברייתא איירי בנקיט מנא ולא נקיט לה דאסירי אפילו בראשה ורובה וכן מוכח מלשון הפשטן דקאמר וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא כו' דמשמע דהך נמי בעי למפשט:

דף כא.

תוס' בד"ה מידי דחזי לאדם בעינן כו' ומשמע להו ואובסים את הגמל היינו דשרי אף לטלטל המספוא תוך הפסין דאל"כ למאי קתני לה גבי פסין לפום סברא דהשתא דגבי פסי ביראות מתניא וק"ק דהא איכא תנאי דס"ל דלאו מידי דחזי לאדם בעינן כמ"ש התוס' לעיל ואימא דהך דאובסין את הגמל אתיא כוותייהו וק"ל:

דף כב.

בד"ה בור ופסין כו' ה"נ האי בור למה לא הוי מיעוט כו' עכ"ל לפום הך סברא דבור ופסין קאמר דאדם נותן עיניו במחיצתו איכא לאקשויי הכי אבל למאי דבעי למימר בור בלא פסין קאמר ואדם נותן עיניו בבור ודאי דלא שייך לאקשויי הכי שהבור ימעט וק"ל:
בד"ה חייבין עליה כו' וא"ת כיון דמסקינן דר"י ס"ל כר"י כו' הא אית ליה שתי מחיצות כו' עכ"ל דליכא למימר דבהך דב' מחיצות דאורייתא לא ס"ל כר' יהודה דמ"מ חייבין עליה משום ר"ה דקאמר ר' יוחנן הוה דלא כמאן ובין לרבנן ובין לר' יהודה מייתי חולין לעזרה דלרבנן הא אית לה לירושלים שם ד' מחיצות דהא הוה לה חומה ולא אתו רבים ומבטלי למחיצתא כמו בפסין לרבנן ולרבי יהודה נמי הא אית ליה ב' מחיצות דאורייתא כדמסקי' בפירקין דלעיל והנהו ב' מחיצות ודאי דלא אתו רבים ומבטלי להו כיון דלא בקעי בהו כמ"ש התוספות לקמן ודו"ק:
בגליון המתחיל והאמר ר"י ירושלים כו' שאני ירושלים שהיתה כו' רחבה ט"ז ופסין ליכא כו' עכ"ל וק"ק דתקשי להו מאי פריך דרבנן אדרבנן דאימא הך דהיו לו ב' בתים

בב' צידי ר"ה היינו ט"ז אמות והך דפסין לא היו רחבין אלא י"ג דהך קושיא לא מתרצא בתירוצם ודו"ק:

דף כב:

בד"ה אילימא משום כו' ושמא התם הוי אליבא דר"י כו' והכא אליבא דרבנן עכ"ל ולפום הך סברא המ"ל לעיל כאן וסבירא ליה וכדאמר רבי יוחנן הכא אלא דלפי האמת דהכא במעלות ומורדות דא"י קאמר ואליבא דר' יהודה הוא ולכך קאמר שפיר לעיל כאן ולא ס"ל קאמר וק"ל:

בד"ה דלמא מעלות כו' ולר' יוחנן דאמר בפרק הדר כו' ה"ה אפילו לאלף כו' עכ"ל ר"ל לפי שיטתו דרבי יוחנן בפ' הדר דמחיצה שאינה מוקפת לדירה הוי מחיצה מדאורייתא ולאפוקי לרב הונא ב"ח דסבר התם דלא שמה מחיצה כלל ולא הוה א"י רה"י בהנהו מחיצות דסולמא דצור כו' כיון דלא הוקף לדירה וק"ל:

בד"ה אלא לאו ר"י וא"ת ולוקמא כגון שיש ב' מחיצות כו' וי"ל דע"כ כו' אפילו ניחא תשמישתיה נמי כו' עכ"ל מיהו ה"מ לאוקמא כרבי יהודה בשתי מחיצות ור"ה לטומאה אצטריכא ליה אלא דניחא ליה לאוקמא בהכי ואפילו כרבנן אך קשה דלוקמא בב' מחיצות גמורות וכרבנן ולא פליגי אדר"י לעיל אלא היכא דניחא תשמישתיה אבל הכא דלא ניחא תשמישתיה מודה דאתי רבים ומבטלין מחיצה ויש ליישב דכך לי שם ד' מחיצות לר' יהודה כמו ב' מחיצות לרבנן וא"כ מרבנן גבי ב' מחיצות נשמע לר"י בשם ד' מחיצות וק"ל:

דף כג.

בד"ה ל"ש דרבים ול"ש דיחיד יכול להיות דהוי כר"י ב"ב והא דנקט כו' עכ"ל ר"ל דודאי אמלתיה דר"י גופיה לא נשמע למעט באר היחיד אלא דאי לא אמר הלכה כר"י ב"ב יכול להיות לפרש דר"י ב"ב נמי לא ממעט באר היחיד אלא בור הרבים לחוד אורחא דמלתא למתני מענין שממעט דהיינו בור הרבים דומיא שכתבו התוספות לעיל אלא דה"ק קמ"ל הלכה כר"י ב"ב דלא אצטריך הלכתא למעט בור הרבים דכבר שמעינן ליה מדקאמר לא הותרה פסי ביראות אלא לבאר מים חיים אלא ע"כ דאצטריך הלכתא למעט אף באר היחיד ור"י ב"ב נמי ממעט ליה ודו"ק:

בד"ה ובלבד כו' והא נמי אין לומר דביתר מע' נמי סגי כו' דאם כן במאי פליג ר"ע כו' עכ"ל דליכא למימר דפליג ר"ע עליה ביתר מע' וס"ל דלא סגי בשומירה דהא לא הוזכר

בדברי ר"ע יתר מע' כלל ולא בא אלא להקל כדקאמר דאפילו אין בה אחת מכל אלו כו' ולפ"ז דאין לנו לומר דפליג ר"ע עליה ביתר מע' שלא הוזכר בדבריו כלל נראה לומר לפי פי' התוס' שכתבו לר"י ב"ב דבפחות מע' צריך שומירה וביתר לא סגי בשומירה פליג ר' עקיבא עליה חדא בפחות מע' לר"ע לא צריך שומירה ומצינן למימר דפליג עליה נמי בדבר מועט דלר"י ב"ב דאיירי ביה הוה בכלל פחות מע' ובעי שומירה ולר"ע דלא איירי ביה הוה בכלל יתר מע' ולא סגי בשומירה דביתר לא פליג ומצינן למימר נמי דלא פליגי בדבר מועט דלר"ע נמי דלא איירי ביה בעי שומירה וכן לפי האין לומר שכתבו התוס' דבע' מצומצם דוקא צריך שומירה ובפחות א"צ כלום כו' פליג ר"ע עליה חדא בע' מצומצם לר"ע לא צריך שומירה ומצינן למימר דפליג עליה נמי בדבר מועט דלר"י ב"ב דאיירי ביה הוה בכלל ע' מצומצם ובעי שומירה ולר"ע דלא איירי ביה הוה בכלל יותר מע' ולא סגי בשומירה דביתר לא פליגי ומצינן למימר דלא פליגי ביה דלר"ע נמי דלא איירי ביה בעי שומירה אבל לפי הפי' דביתר מע' סגי בשומירה ובפחות לא צריך שומירה לא פליג ר"ע כלל דבפחות נמי סבר דא"צ שומירה וביתר הא לא פליג עליה וסגי בשומירה ובדבר מועט נמי לר"י ב"ב דאיירי ביה הוה בכלל יתר ובעי שומירה ולר"ע נמי דלא איירי בי' הוה בכלל יתר ובעי שומירה כן נראה לפרש דבריהם ודו"ק:

בא"ד דמש"ה אצטריך ר"ע לחזור ולשנות ובלבד שיהא בה ע' אמה כו' עכ"ל ליכא לאקשויי לפרש"י דלא פריך מאי בינייהו אלישנא אלא מאי בינייהו לענין דינא אימא קושטא הוא דהוצרך לשנות ובלבד שיהא בה כו' משום דקאי אר"י ב"ב דאיירי ביתר מע' ואצטריך ליה לר"ע לשנות ובלבד שיהא בה כו' דלא נימא דשרי אפילו ביתר מע' כקושיית התוס' לקמן לפי' ר"ח לפום זה הפי' דא"ל די"ל דאי לאו דתני והוצרך לשנות ובלבד שיהא בה כו' לאשמועינן דלא איירי בדבר מועט א"כ מהיכא משמע מיניה דפליג ולא איירי בדבר מועט ועוד דהא לא קאי אר"י ב"ב אלא את"ק דאמרו לו ועוד נראה דבר פשוט דלפי' רש"י לא מסתפק להו בהאי פירושא לומר בדברי ר"י ב"ב דפחות מע' א"צ שומירה וביתר סגי בשומירה דא"כ אדפריך ר"ע היינו ת"ק דאמרו לו לפרוך ר"י ב"ב היינו ת"ק דאמרו לו ולפרוך נמי ר"ע היינו ר"י ב"ב וא"כ כיון דר"י ב"ב ע"כ בפחות מע' איירי דבעי שומירה לפרש"י לא הוה איצטריך ליה לרע"ק לשנות ובלבד כו' דלא נימא דשרי ביתר מע' כיון דר"י ב"ב לא איירי רק בפחות מע' אלא דהוצרך לשנות ובלבד כו' משום דבר מועט דלא איירי ביה אלא לפר"ח מסתפקא להו בהאי פירושא ומפרש"י נראה להם ראייה להביא לפר"ח ודו"ק:

בא"ד א"כ היכי קאמר ר"י אפילו אין בה אלא בור כו' ור"י גופיה קאמר לעיל גבי פסין כו' עכ"ל דליכא למימר בפסין דליכא מחיצות גמורות החמיר ר"י דא"כ מאי קאמרי לו מדיר וסהר אלא דר"י החמיר משום דלא מקרי מוקף לדירה ואע"ג דאית ביה בור וא"כ ע"כ הא דקאמר נמי הכא אפילו אין בה אלא בור כו' היינו דוקא עד בית סאתים ולא ביותר מבית סאתים דלא מקרי בור מוקף לדירה ובגליון לקמן בד"ה לא אמרן כתבו לסתור דברי התוספות דהכא דיש לחלק בבור לר"י בין מחיצות גמורות לפסין וראייתו מהא דאמר לעיל זו מחיצה ואלו פסין ועיין לקמן שכתבנו ליישב דברי התוס' דהכא ודו"ק:

בד"ה אילימא משום דתני חדא לחומרא פי' דשייך נמי למתני ועוד כו' והיכא דהוו תרוייהו מענין א' כו' עכ"ל ר"ל דשוין הן דכך לי תרוייהו לחומרא וכך לי תרוייהו מענין א' דבתרוייהו לחומרא בדר"י ב"ב תני ועוד ובדר"י נמי אי לאו דאפסקוה במלתא אחריתא הוה תני ועוד כמו בסוכה ובפ"ב דמגילה אע"ג דלא הוו תרוייהו לחומרא כיון דהוו תרוייהו מענין א' תני בהו ועוד והתוספות בפ"ב דמגילה כתבו ליישב התם דהוו תרוייהו נמי לחומרא ע"ש:

בד"ה הכא במלתא כו' וי"ל דהתם הוו תרי קולי כו' דכח דהיתירא עדיף עכ"ל ר"ל ולא דמיא לדהכא אע"ג דהוו תרי חומרא וכיון דאפסקוה במלתא אחריתי לא תני ועוד דכח דאיסורא לא עדיף ליה ולשון התוספות בפרק המביא מגומגם בזה ע"ש:

דף כג:

בד"ה ר"ע היינו כו' ועוד דלמא בעי בור ושיח כו' עכ"ל ר"ל דבהא נמי מסתמא לא פליגי אר' יהודה ולא תקשי להו דלמא בעי שומירה דא"כ היינו דר"י ב"ב וק"ל:

בא"ד מה הוצרך ר"ע תו לשנות ובלבד שיהא בה כו' עכ"ל דאיכא בינייהו לענין דינא ודאי דלא קמבעיא דהא לר"י ב"ב בפחות מע' בעי שומירה ולר"ע לא בעי כמ"ש התוספות לעיל אלא דקמבעיא ליה היינו ת"ק אלישנא דובלבד שיהא בה כו' דקאמר ר"ע דאמאי הוצרך לשנות דהיינו לישנא דת"ק דהיינו ר' יהודה ב"ב וק"ל:

בד"ה לר"ש כיון כו' נראה דמכ"ש פריך לגבי רוב כו' עכ"ל ר"ל דע"כ לאו מסברא פריך דמיעוט בטל לגבי רוב דהולכין אחר הרוב בכ"מ דהא לפי האמת הכי אתמר הא מיעוטא שרי כו' אבל הוי בית סאתים אסור לרבנן וכן לר"ש ביותר מסאתים ואמאי לא אמרינן דמיעוט הנזרע בטל לגבי רובא ושרי בכל גוונא אלא ע"כ דהכא מכ"ש פריך כיון דקאמרת נזרע רוב ביתר מסאתים משמע הא מיעוטא שרי אפילו ביתר מבית סאתים משום דבטל

לגבי רובא אפילו לקולא א"כ כ"ש כו' אבל לפי האמת הוא בהיפך דלא אמרינן דבטל לגבי רובא להקל אלא להחמיר וק"ל:

בפרש"י בד"ה אלא אמרה תורה כו' דהא בעית למיעבד מיניה רצועה של רפ"ב אמות וד' טפחים אורך כו' עכ"ל כ"ה הגהת ספרים החדשים וזה החשבון הוא לחוט המקיף ע' אמות וד' טפחים על ע' אמות וד' טפחים בזולת התוספת המגיע מאותן י"ח אמות וד"ט שנשארו וברוב ספרים מצאתי מוגה וכ"ה הגהת מהרש"ל רצועה של רפ"ג אמות אורך כו' וזה החשבון מכוון קרוב לחוט המקיפו עם התוספת ודו"ק:

בד"ה אבל בית סאתים כו' הואיל ודחד גברא הוא עכ"ל ר"ל דהכא כיון דפרוץ זה לזה אע"ג דרשויות אחת הן לר"ש מ"מ הוו אסרי אהדדי הבעלים אי לאו דאיירי הכא בחד גברא ור"ש נמי דמתיר אפילו בשני בעלים היינו באינם פרוצים זה לזה ולא אסרי הבעלים אהדדי ואפ"ה לרבנן אסור משום דהרשויות אסרי אהדדי אבל בפרוץ זה לזה אף בשני חצרות אי הוו של ב' בעלים אסור אף לר"ש דהבעלים אסרי אהדדי ודו"ק:

דף כד.

תוספות בד"ה סנדל כו' ואגב דתני ברישא תני כו' עכ"ל וכן צ"ל לפי' קמא של רש"י אבל אין לומר דתני תקנה בסיפא לרבותא דאפ"ה טהורה דלהא לא אצטריך דהא דכיון דתני תקנה ברישא דתקנה בשעדיין היה הסנדל טמא אפ"ה בשנפסק גם השני טהור משום דפנים חדשות באו לכאן מכ"ש בשתקן השני אחר שנעשה טהור שאינו חוזר לטומאה הישנה וקרוב לזה כתבנו בר"פ אלו קשרים ועוד הארכנו שם בדברי התוס' ובכוונתם ע"ש:

בד"ה פשיטא לא כו' דלקמן גבי אבורנקי עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה שלא מצינו לקמן דמהני אפילו לרבא אלא בהוקף ולבסוף ישב ולא בהוקף ולבסוף פתח כו' עכ"ל ואולי נעלם מעיני הרב מה שכתבו התוס' לחד פי' שם וז"ל והם לא ידעו אם רבא סמך על הוקף ולבסוף פתח כו' והקשו לו מעיר חדשה וכו' כ"ש הוקף ולבסוף פתח עכ"ל ע"ש:

דף כד:

בד"ה לא אמרן כו' פי' שאין בעומקו י' ביתר מבית סאתים כו' עכ"ל ודקאמר מים כנטעים דמי היינו אפילו ביותר מסאתים אלא שאין בעומקן י' וק"ל:

בא"ד בגליון אע"ג דגבי בור אפילו ר"י לא אסר ביתר מב' סאתים במחיצות גמורות כו' עכ"ל אבל התוס' לעיל בד"ה ובלבד שיהא כו' כתבו דאין לחלק בבור בין מחיצות גמורות

לפסין ונראה ליישב לדבריהם הא דקאמר לעיל זו מחיצה וזו פסין דה"ק דנהי דבור לא מקרי מוקף לדירה ולא מהני ביתר מי' מ"מ קאמרי ליה רבנן דכמו שדיר וסהר מקרי מוקף לדירה בלא בור אלא בהוקף לדירה מעיקרא כגון בפתח ולבסוף הוקף ה"נ נימא בפסין שע"י עשייתן מעיקרא להוי כמוקף לדירה ואהא קא"ל לר"י דזו מחיצה גמורה ואלו פסין שפרצתן בי"ג ולא הוי מוקף לדירה אבל ע"י בור במחיצה גמורה נמי לא הוי מוקף לדירה טפי מגבי פסין ודו"ק:

בד"ה לעביד כו' והשתא נמי לא חיישינן לשרטון דלעולם יהיה מתלקט י' מתוך ד' כו' עכ"ל ר"ל דהשתא לפירושם דע"כ מיירי באין הנהר רוחב יותר מי' אין לחוש נמי לשרטון דמסתמא לא יהיה השרטון כ"כ עד קרוב לחצי רוחב הנהר גם אם יהיה השרטון עד ד' אמות ברוחב הנהר יהיה מתלקט י' מתוך ד' ולא תיבטל הגודא וק"ל:

דף כה.

בד"ה אכסדרה בבקעה כו' ורב אית ליה פי תקרה כו' ובזה שלא כנגד זה והאי דלא נקט כו' עכ"ל וק"ק לפ"ז דמנ"ל לתלמודא למימר בפרק כל גגות לשמואל דכי לית ליה בשלש כו' אימא דבג' מחיצות מודה לרב דמהני פי תקרה ול"פ עליה דרב אלא הכא באכסדרה בבקעה דאיירי בב' מחיצות ושם יבואר:

דף כה:

בד"ה וכי אויר כו' ונ"מ שאם נפרץ קרפף מצד א' לר"ה כו' עכ"ל מפירוש מהרש"ל דלכך נקטו שנפרץ מצד א' לר"ה דע"כ איירי בסתום היה מתחלה לחצר ונפרצה שם ומשום דאין רגילין בו לכך א"צ תיקון דנראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי כדפרש"י בפ"ק אבל אם מקרפף היה פתח לחצר והיו רגילין בו רגל האוסר אוסר בו ולכך נקט שהיה נפרץ גם לר"ה ובו היו רגילין לילך מתוך הקרפף ולא בפתח החצר שהיה סתום מתחלה וכתב עוד הא דנקטו לחי שאינו מועיל בקרפף שאין בו דיורין לאו דוקא הוא ע"כ תוכן דבריו אך קשה לדבריו וכי משום דאיירי הנ"מ באין רגילין בו הוצרכו לפרש דנפרץ לר"ה וכי לא סגי להו למימר שיש לקרפף פתח מצד אחד לקרפף אחר שבו היו רגילין וע"ק כיון דליכא נ"מ אלא באין רגילין בפרצות החצר ושמעתין דאוסר מלואו ע"כ לא איירי אלא ברגילין היה להם לפרש ולא לסתום ועוד כיון דמטעם רגילין אוסר בשמעתין אין לחלק בין במלואו בין בפתח לחצר ומה שמחלק מהרש"ל בין מבוי לקרפף בזה הוא דחוק וע"כ נראה לפרש דהכא בקרפף אין לחלק ברגילין ואין רגילין דרגל

האוסר אינו אוסר אלא במבוי שיש בו דיורין ולא בקרפף שאין בו דיורין ומה"ט נמי אי לא היה נפרץ ג"כ לר"ה אלא לחצר לא הוה אויר חצר מייתרו להוי כרמלית כיון דבני החצר משתמשין בו דהקרפף בטל לגבי החצר שהוא העיקר אבל השתא דבני ר"ה מצד אחר ג"כ משתמשין בו אמרינן שפיר דאויר חצר מייתרו להוי כרמלית ובהכי ניחא דלחי מהני בקרפף אע"פ שאין בו דיורין משום דבני ר"ה וחצר משתמשים בו וכ"כ התוס' לעיל לפי פירושם גבי שביל דאע"פ שאין בו דיורין כיון דמשתמשין בו בני מבוי מהני ביה לחי ומיהו משום דנפרץ במלואו למקום האסור לו ודאי דאין חילוק לרבנן כיון דקרפף וחצר ב' רשויות הן אלא דניתר בנראה מבחוץ ושוה מבפנים דנידון משום לחי ולא בעי לחי רק מצד ר"ה ובשמעתין דאוסר בו משום מלואו היינו בנכנסין כותלי קרפף לחצר כדאמרינן פ"ק גבי מבוי משום דאויר חצר מייתרו והוי כרמלית בעי לחי מצד החצר ואין להקשות כיון דלחי מהני מצד החצר דאויר החצר אינו מייתר להוי כרמלית אמאי לא מהני נמי בלא לחי אלא נראה מבחוץ ושוה מבפנים דנידון משום לחי כמו לענין פרצת איסור מלואו וי"ל דלענין פרצת מלואו נידון משום לחי מגו דהני גיפופין נמי מהני לחצר דלא יאסר משום דנפרץ למקום האסור לו מהני נמי לקרפף דנידון משום לחי ולא יאסר משום דנפרץ למקום האסור לו אבל האי איסורא דאויר חצר מייתרו לקרפף דלא שייך בחצר לא אמרינן ביה דהני גפופין נידון משום לחי לקרפף כיון דליכא הכא מגו וכן צ"ל לפי' מהרש"ל ותו ל"מ ודו"ק:

בד"ה זימנין כו' משום דבעי למימר אע"ג דבקירה בו בית סאה לא הוי יתור מודינא הכא כו' עכ"ל ולעיל שהקשו אי אתי כרבנן אמאי נקט כו' ת"ל משום דנפרץ כו' עכ"ל לא ניחא להו למימר דלכך נקט איסורא דאויר חצר מייתרו משום קירה בו בית סאה דמ"מ כיון דהאי איסורא דנפרץ במלואו לרבנן הוא פשוט גבי קרפף וחצר לא איצטריך ליה כלל לאסור משום דאויר חצר מייתרו אי לאו דאיכא נ"מ כמ"ש לעיל אלא הכא לא אצטריכו למימר דמשום קירה בו בית סאה נקט אויר חצר מייתרו אלא משום דאיכא נ"מ כדלעיל ובמילתיה דרב חסדא נמי לא הוה תקשי למימר איפכא אי הוה מפרש האי טעמא בדבריו כמ"ש בסמוך וי"ל ודו"ק:

בד"ה ההוא אבוורנקי כו' אע"ג דהיקף האבוורנקי היה עשוי לנחת ולצניעות כו' עכ"ל לפי' זה דהקנים לא היו נעשים אלא למעטה מבית סאתים ולא שיהיה הבורנקי מוקף לדירה קשיא להו דאכתי הא עשוי לנחת כו' ותירצו דע"י שהיה ממעטו מבית סאתים היה מותר לטלטל כלים ששבתו בתוכו כדין קרפף בית סאתים שלא הוקף לדירה ומיהו

אי לאו שהיה ממעט והיה האבורנקי בכלל קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כיון דעשוי לנחת ואפי' כלים ששבתו בתוכה היה אסור לטלטל יותר מד' אמות ודו"ק:
בא"ד א"נ נוכל לומר האבורנקי ישב ולבסוף הוקף הוה והם לא ידעו כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר כדלעיל דמיירי בהוקף ולבסוף ישב כדלעיל אלא דהם לא ידעו כו' וכמ"ש התוס' דאם כן לא הוה ליה למפרך אלא מהך ברייתא דישבה ולבסוף הוקף דהך קושיא קשה בין אהוקף ולבסיף ישב ואהוקף ולבסוף פתח אבל הך דלנחת ולצניעות לא תקשי כלל אהוקף ולבסוף פתח אבל השתא דאיירי בישב ולבסוף הוקף הוצרכו למפרך נמי מהך דלנחת ולצניעות ודו"ק:

דף כו.

בד"ה והתנן כו' וליכא למימר דמתני' במבטל כו' עכ"ל וליכא למימר נמי דמתני' דהתם באומר לא מבטלינא דמשמע ליה נמי דאיירי אפילו בסתם ודו"ק:

דף כו:

גמרא כשתמצי לומר לדברי ר"א כו' פשיטא אמר רבא כו' צ"ל דמאי דקמיבעי ליה לרב פפא לקמן אי הוה האי טעמא בין לר"א ובין לרבנן אי לא אלא דטעמא דר"א משום דבית בלא חצר כו' וכן לרבנן אי הוה טעמא דלא עביד אינש דמסלק נפשיה כו' פשיטא ליה הכא לרבא דליכא טעמא אלא האי דקאמר רב ששת ולא איצטריך ליה למימר אי לאו לה' ששרויין בחצר כו' וק"ל:
תוס' בד"ה ולכהן בבית הפרס כו' דלא העמידו דבריהם במקום כרת פי' אפילו במקום כרת כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש כפשטיה במקום כרת בשביל כרת אם לא יעשה פסח וכמו שהבינו התוס' לעיל משום דאין זה עיקר חידוש לפי תירוצם דהא הכא דליכא כרת ואפ"ה לא העמידו דבריהם אבל עיקר חידוש הוא דאפי' במקום כרת לעשות פסח בטומאה לא העמידו דבריהם ודו"ק:

דף כז.

בד"ה כל שנישא כו' אבל אי מיירי בעליונה כו' מספקא לר"י כו' אלא בדבר הראוי לכך כו' עכ"ל לפום הך סברא דמיירי בעליונו של זב ואינו נוהג אלא בדבר הראוי לכך המ"ל דר"י דקאמר אין למדין מן הכללות אהך רישא קאמר לה דקתני כל שנישא על גבי הזב טמא וכללא הוא והרי דבר שאינו ראוי לכך טהור הוא וק"ל:

דף כז:

בד"ה ה"א מאי שכר כו' וקשה דהיכי קאמר הכא דה"א כו' הא מכלל כו' דהוו פירי מפירי כו' עכ"ל אבל אהך דשבועות ויומא דבעי למדרש שכר גופיה לדבילה קעילית ל"ק להו הכי דא"נ מכלל ופרט נפקא איצטריך פרטא דשכר לשום דרשה כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

בא"ד ועוד הקשה מהרר"ש דהיכי בעי למימר התם דשכר גופיה כו' והא אמר הכא דאי לאו כו' ה"א דבי"ת כו' עכ"ל כבר כתבנו בכוונת דברי התוס' בפ"ג דשבועות בשם אבן לב שנדחק בכוונתם ועוד כתבנו שם דרך אחרת אבל אחרי שזכינו ת"ל ללמוד במס' יומא פ' י"ה מצאנו וראינו שם בדברי התוס' קושיא זו ותירצו בעצמם דה"ק תלמודא הכא דאי כתב רחמנא בשכר ה"א דבילה קעילית כתב רחמנא יין ע"ג קנקנו וכ"ש דבילה קעילית ואייתר לן בי"ת דבשכר לתמד ואהא קשיא למהרר"ש כיון דקאמר הכא דאי לאו יין ע"ג קנקנו ה"א דבי"ת דבשכר לדבילה קעילית אבל השתא דכתיב יין ע"ג קנקנו לא איצטריך קרא לדבילה קעילית וא"כ היכי בעי למימר התם דשכר גופיה לדבילה קעילית הא לא איצטריך ליה דמיין ע"ג קנקנו נפקא ואהא תירצו דהכא בדבילה מעורבת עם המים בהבלעה דומיא דיין ע"ג קנקנו אבל דבילה קעילית בפני עצמה גרע טפי ולא נפקא מיין ע"ג קנקנו ולהכי פריך התם אימא שכר גופיה לדבילה קעילית בפני עצמה דלא נפקא מיין ע"ג קנקנו דאיירי בהבלעה כן למדתי מתוך דברי התוס' דפ"ב דיומא ע"ש ודו"ק היטב:

דף כח.

בד"ה אהני כללא כו' מומין שבגלוי ואינו חוזר הא נמי צדדים שוין כו' היינו למ"ד כללא קמא כו' עכ"ל מה שהוצרכו לומר דהנך ב' צדדין דהיינו מומין שבגלוי ואינו חוזר צדדין שוין הן וכחד צד חשיבי ולא ניחא להו למימר דא"נ אינן שוין וחד גרוע הוא מחבירו ואתיא כמ"ד כללא קמא דוקא דמשמע להו דלמ"ד נמי כללא קמא דוקא לא בעי אלא ב' צדדים כי הכא דתרתי שוין הן כחד צד הן ועוד חד צד גרוע מהן אבל ג' צדדין דאינן שוין ודאי דלא בעי וא"כ לא הוה פריך מידי מצד דבטל ממלאכתו אפי' למ"ד כללא קמא דוקא ולהכי הוצרכו לומר דמומין שבגלוי ואינו חוזר שוין הן ופריך שפיר מהא דבטל ממלאכתו דלא הוי אלא ב' צדדין למ"ד כללא קמא דוקא ומיהו קשה לפ"ז דמאי פריך מהא דבטל ממלאכתו דאימא הא דקאמר מומין שבגלוי ואינו חוזר היינו למ"ד כללא

בתרא דוקא דלא בעי אלא צד א' החשוב והני ב' צדדין כצד א' הן ששוין הן ובפרק א"ט ניחא דמוכח לה דקאמר למ"ד כללא קמא דוקא וע"ש בפרש"י ותוס' ודו"ק:
בד"ה ובבל הויא כו' ועוד דמדמי השיעורין אהדדי ולא שייך כו' עכ"ל ר"ל דכמו דהתם בשני שיעורים של עשירים ועניים אין כ"א בטל לגבי חבירו ה"נ הכא גבי פרסיים אין שיעור פרסיים שהיה להם רוב בשר בטל לגבי רובא דעלמא ולא שיעור רובא דעלמא דאין להם רוב בשר בטל לגבי פרסיים והשתא לא שייך לאתויי ההיא דפ' חבית דלא שייך התם שיעור אחר ולכך רובא דעלמא בטלי שפיר לגבי ערביא שהרי אם היה להם גמלים כו' וק"ל:

דף כח:

גמרא ולענין טומאת אוכלין שאני כדאר"י הואיל וראוי למתקן כו' מטומאת אוכלין הוה קשיא ליה אעירוב ואפשר שסמך אהך מתני' דמעילה דמייתי לקמן דקתני ובמזון ב' סעודות לעירוב וכביצה לטמא כו' וה"ה דה"מ להקשות מהא דנקחות בכסף מעשר וא"כ מערבין בהן כדאמרינן לעיל מאן דמתני אמעשר כ"ש אעירוב וכמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

דף כט.

תוס' בד"ה מאי אולמיה כו' נראה לפרש דקים ליה כו' עכ"ל משום דלפרש"י דלא סתרן אהדדי הני שיעורייהו בהכי כו' משמע דיש ללמוד זה מזה קשיא להו דאכתי מאי קמשני אלא משום דקתני חצי לוג יין ואמר כו' דמ"מ מאי נ"מ ליה לרב יוסף ולא הל"ל בהא דשרא ליה מריה לרב מנשיא אע"כ דאין ללמוד זה מזה וא"כ קשיא להו מאי פריך מאי אולמיה כו' אימא דהכי שמיע ליה לרב יוסף מרבו דאמתני' אמרה ואין ללמוד מלתא דברייתא מיניה ואהא תרצו דקים ליה לתלמודא כו' ודו"ק:
בפרש"י בד"ה חומץ כדי לטבל בו בשר מזון כו' עכ"ל ותלמודא דנקט ירק לאו דוקא וכ"ה בהגהת אשר"י אלא דתלמודא לא בא לפלוגי אלא בין כדי לאכול הימנו כל הב' סעודות ובין כדי ללפתו עם הפת וק"ל:

דף כט:

תוס' בד"ה כדי שימזגנו כו' ור"ת מפרש דחי היינו מזוג כו' ובברכת הארץ מוסיף כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה ע' בחדושינו פרק המוציא יין:
בד"ה בגדי עניים כו' אע"פ שאין בהן שלשה על שלשה טמאין מדרס כו' עכ"ל כצ"ל וע' בחדושינו פ' כירה:

דף ל.

גמרא ומי ארשב"א הכי כו' עוג מלך הבשן פתחו כמלואו ואביי כו' עכ"ל נקט במלתיה אביי משום דהוא הביא הך ברייתא דלעיל דקתני ולרעבתן כו' מיהו ק"ק דמסיק לקמן לרשב"א לענין עירוב ולשאר מילי אמרינן הכל לפי מה שהוא אדם אלא דרעבתן בטלה דעתו אצל כל אדם וא"כ מאי פריך מעוג דלא שייך למימר הכי ויש ליישב וק"ל:

בתוס' בד"ה ככר זו עלי כו' משום דקונם הוי כעין הקדש ואתי כו' עכ"ל ולפירושו הא דקתני לקמן זה הכלל כל האוסר עצמו כו' ליכא לפרושי כפרש"י דמפליג בין איסורי אכילה ובין איסורי הנאה אלא דה"פ כל האוסר עצמו כו' דאסר עצמו על החפץ דהיינו שבועה מערבין בו וכל הנאסר על האדם דהיינו קונם שאסר החפץ עליו דומיא דהקדש אין מערבין ומשום דהך מלתא פשוט בכמה דוכתי לא הוצרך רשב"ם לפרושי ודו"ק:

דף ל:

בד"ה ולפרוש כו' ולא פריך רישא וסיפא רבנן כו' עכ"ל ר"ל דסתמא דמתני' רישא וסיפא רבנן ומציעתא רבי אבל למאי דמוקי הכא סומכוס כרבנן ליכא לאקשויי רישא וסיפא רבנן כו' דרישא לאו סתמא היא אלא סומכוס תני לה ודו"ק:

בד"ה אלא סומכוס כו' הוי צורך שבת שיהיה מותר לשתות יין בשבת עכ"ל ר"ל דבשאלה זו מותר הנזיר בכל יין שלעולם משא"כ לעיל גבי תרומה דלא הותרו לו אלא אותן פירות וכיון דא"צ להן בשבת בא הוי כבוד שבת ונראה דצ"ל נמי הכא דלא התירו לשאול בשבת משום מצוה אחרת אלא משום כבוד שבת כמ"ש התוס' לעיל גבי לתרום שלא מן המוקף דאל"כ לא הוצרכו התוס' לכך כיון דאין מערבין אלא לדבר מצוה ודו"ק:

בד"ה ומר סבר אוהל זרוק כו' דוקא כשמונח הוי אוהל כו' עכ"ל ר"ל לאפוקי זריקה באויר אבל מהלך על הארץ מקרי מונח דבהכי איירי פלוגתייהו הנכנס לארץ כו' וע' בתוס' חגיגה וק"ל:

דף לא.

בא"ד משמע דבענין זה הוי אהל לכ"ע עכ"ל ק"ק דא"כ תקשי לרבנן נמי הא חזי ליה שיכול לילך ולחוץ בבה"ק בכה"ג ע"י דלתות על שוורים ויש ליישב דלא התירו אלא בחזי ליה בדבר המצוי ושכיח כגון בשידה תיבה ומגדל שדרך להלך במרכבות כעין זה משא"כ בדלתות ושוורים דלא שכיח וק"ל:

בפרש"י בד"ה אסור לקנות כו' ואפי' בישראל נמי אסור בהנאה כו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ם כהאי אוקימתא בפי' המשנה וכן פסק בפ"ו מהל' עירובין ולפ"ז הא דקאמר לעיל דפליגי באוהל זרוק כו' לא קאי אבל מדברי הרא"ש בשם הרא"ם נראה דהך אוקימתא דלעיל באוהל זרוק כו' קאי וכ"ה לשון הטור כגון שהוא כהן והוא בבה"ק כו' ונראה טעמא דע"כ הך אוקימתא דאוהל זרוק כו' בבה"ק של רבים קאי מדלא קאמר תלמודא אלא והיינו דע"כ רבי פליג בבה"ק דרבים והלכתא כוותיה דהלכה כרבי מחבירו דפליג עלי' דר"י בר יהודה וסבר דלא שמי' אהל אבל בקבר יחידי דל"פ אלא בהך אוקימתא דאסור לקנות בית כו' ודאי דהלכתא כר' יהודה דכל המקיל בעירובין הלכתא כוותיה אפי' יחיד כנגד רבים כמ"ש הרא"ש בשם הר"ם ולכך לא הזכירו הרא"ש והטור לאסור אף ישראל בבה"ק ודו"ק היטב:

דף לא:

תוס' בד"ה כאן בעירובי כו' אלמא אפי' על הקוף ופיל ה"ז עירוב כו' עכ"ל ומשמע דאיירי בעירובי תחומין מדקתני לשון והוליכו דשייך בעירובי תחומין דלא שייך בעירובי חצירות אלא לשון וגובה עירוב כדמוכחי לשון משנה דהכא ומימרא דרב הונא וק"ל:
בד"ה היכא אתמר כו' דטעם דמתני' כו' אלא משום דלא אלימי למקני תחומין כו' עכ"ל לא ידענא [א] מאי משמע ליה טפי טעמא דברייתא גבי פיל וקוף משום דלא מהימני אימא דטעמא דברייתא גבי פיל וקוף נמי משום דלא אלימי למקני תחומין ויש ליישב בדוחק וק"ל:

דף לב.

בד"ה רב ששת כו' אלא במקום כו' יבא המשלח לידי עבירה כו' ולכך בגט אין כו' עכ"ל ודקאמר התם הני מילי לחומרא אבל לקולא לא היינו בכהאי גוונא דהתם דצא וקדש לי אשה כו' והך דבעל אומר לגירושין כו' דליכא למיחש שיבא המשלח לדבר עבירה אבל היכא דאיכא למיחש שיבא המשלח לדבר עבירה כי הכא אפילו לקולא אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו וק"ל:
גמ' אימא סיפא כו' ולא יאכילו לע"ה טבלים ע"ה מאי בעי כו' ר"ל כיון דרישא איירי בסתם במקבל חבר סיפא נמי איירי בהכי והא דלא תקשי ליה בפשיטות אסיפא גופה ע"ה מי צייית די"ל דליתן מעשר ודאי כדאמר רשב"ג ודאי דצייית דלא קאמרינן דלא צייית אלא ברישא גבי דמאי דע"ה חבריה מהימן ליה וק"ל:

דף לב:

תוס' בד"ה הכא באילן כו' דכיון דעוקרו מכרמלית שוב כו' עכ"ל כתב מהרש"ל והאי שינויא מתיישב לפי המסקנא דמוקי לקמן ברבים מכתפין כו' הוי ר"ה עכ"ל ונראה דאין צורך דודאי הנטייה הוי ר"ה דרבים מכתפין על הנטייה כמ"ש התוס' אבל בזקיפה דאין רבים מכתפין ומש"ה בלמעלה מי' הוי רה"י ובלמטה מי' זקיפה גופיה הוי כרמלית וזה ברור ודו"ק:

דף לג.

בפרש"י בד"ה אלא אירישא כו' דהוא ועירובו בר"ה כיון דאסור כו' עכ"ל:
תוס' בד"ה והא איבעי מייתי כו' דלאו מושיט הוה אלא מעביר את העירוב רחוק חוץ לד' אמות וחייב כו' עכ"ל [ב] ר"ל דהושטה לא שייך לומר אלא בעומד במקומו ומושיט למקום קרוב אבל ברחוק חוץ לד' אמות לא שייך הושטה אלא מוליכו ממקומו ומעבירו חוץ לד' אמות מרה"י לרה"י דרך ר"ה וק"ל:
בא"ד והואיל ואי בעי זריק כו' האי ודאי לא אמרי' הואיל כו' עכ"ל כן יש לומר לפר"י אבל לפרש"י אי בעי מייתי לה ע"כ היינו נמי למעלה נגד מקום השביתה ומשום דד' אמות חשיבי רה"י ושפיר אמרי' בכה"ג הואיל ותקשי להו לעיל דאכתי לפי דברי המתרץ נימא אי בעי זריק לה ונימא הואיל וק"ל:

דף לג:

בד"ה ורבי סבר כו' והא דלא מוקי שהעירוב בפי הכלכלה כו' וי"ל דא"כ אמאי נקט כלכלה כו' עכ"ל הא דלא מוקי נמי בדלית בכלכלה עם האילן מקום ד' ולא ס"ל כר' יהודה היינו נמי מה"ט דא"כ אמאי נקט כלל כלכלה אך קשה דאימא דיש באילן גופיה מקום ד' והכלכלה תלויה למטה מג' ואשמעינן דלא הוי חורי רה"י דלא אמרינן חוקקין להשלים ועירובו הוה עירוב משום דלא בעינן מקום ד' כר"י ויש ליישב גם בזה אמאי נקט כלכלה בכהאי גוונא מצי לאשמועינן בהניח העירוב באילן גופיה שיש בו ד' בחור שיש בו למטה מג' ואין בחור מקום ד' דלא אמרינן חוקקין להשלים ועירובו עירוב דלא בעי מקום ד' אבל השתא דסבר כר"י דבעי מקום ד' וסבר כר"מ דאמרינן חוקקין נקט כלכלה דשייך למימר ביה דפי הכלכלה שוה לאילן ושוליו למטה מג' דלא שייך לאשכוחי בכה"ג באילן גופיה ודו"ק:

בא"ד או שהכלכלה רחבה ד' ומ"מ לא הוי רה"י הואיל וגדיים כו' עכ"ל ק"ק דאימא דלא בעי לאוקמא הכי דא"כ הוי דלא כר"י בר יהודה דכיון דהכלכלה גופה רחבה ד' הרי הדרן לה מחיצות ואימא גוד אחית מחיצתא ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דאשמועינן דצדדין אסורין כו' עכ"ל גם לאותה גירסא דל"ג בדברי ר' אסור ליטלו מ"מ מפלוגתייהו מדברי רבנן דאמרי כ"מ שאסור ליטלו שמעי' דרבי נמי אוסר ליטלו כמ"ש רש"י לעיל ודו"ק:

גמ' ר' יהודה אומר נעץ כו' גבוה י' ורחבה ד' כו' כתב הרא"ש בשם הר"מ דאמאי דחיק לאוקמי מתני' בדוחק גדול בנופו נוטה כו' לוקמא כר"י ובאילן שאין בנופו רחב ד' כו' נראה דלא מתוקמא מתני' כר"י כו' וסתם קנה משמע אפי' כל שהוא ודלא כפרש"י כו' עכ"ל ע"ש וק"ק דאכתי מילתיה דרבי איכא לאוקמא בהכי דלכך למעלה מי' אין עירובו עירוב משום דאין בו מקום ד' דהא קושטא הוא דסבר כר"י דבעי מקום ד' גבי כלכלה כדאמרי' בגמ' וע"כ הנראה לקיים פרש"י ומשום דסתם אילן יש בנופו למעלה מקום ד' ואי הוה איירי מתני' באין רחב ד' ה"ל לפרושי כדמפרש לה ר"י בברייתא ור' נמי אי הוה איירי באין רחב ד' ה"ל לפרושי [ג] והשתא אדרבה אית לן למימר דקנה נקט דומיא דאילן ברחב ד' כפרש"י ודו"ק:

שם דאדרבה כ"ש דהוא במקום א' כו' ל"א אדרבה כו' כלשון השני פרש"י ולשון ראשון יש לפרשו קרוב לזה וה"ק כיון דבאינו גבוה י' אתה אומר דאין עירובו עירוב אע"ג דהוא ועירובו במקום א' כ"ש דאית לן למימר בגבוה י' דאין עירובו עירוב דהוא במקום א' ועירובו במקום אחר וק"ל:

תוס' בד"ה כמאן דלא כר"י בר"י כו' אבל בקורה לא הדרן מחיצתא כו' עכ"ל אע"ג שהקורה גופיה רחב ד' למעלה לא מקרי הדרן מחיצתא שאין המחיצות ניכרות בו כמו בטרסקל שיש בו ד' דפנות חלל ביניהן שהמחיצות ניכרות בהן ודו"ק:

דף לד.

תוס' בהג"ה אבל כששביתתו כו' וע"כ צ"ל אמת לפרש"י דאי כו' עכ"ל כוונת בעל הגה"ה דאין להבין מפרש"י דמשאר שבתות יוכל להקשות אלא דאין מפורש בו הולכה וניחא ליה להקשות ממפורש בו הולכה אבל קושטא הוא דבעי הולכה גם בשאר שבתות דא"כ לפי דברי המתרץ גזירה כו' לא יתורצו שאר שבתות אלא כן צ"ל האמת לפרש"י דבשאר שבתות כששביתתו בר"ה לא יצטרך להוליכו עד מקום שביתה משום הואיל ודו"ק:

בד"ה או בראש המגדל כו' ואע"ג דאוגדו בידו איכא נמי איסורא דרבנן כו' עכ"ל מגומגם [א] דהא לפי לשון הראשון דקיימינן הכא בבאין אוגדו בידו נמי אי שקיל ליה ממקומו להדיא מכרמלית לא הוי רק איסורא דרבנן וק"ל:

בא"ד כגון שהוא בטפח ט' כו' עכ"ל כתב מהרש"ל זהו דיבור בפ"ע וקאי על לשון ב' של רש"י עכ"ל והוא דחוק שיתחילו בדיבור בל' שאינו בגמ' אלא בלשון רש"י לפי לשון ב' ועוד ללשון א' של רש"י ודאי השתא דהוי המגדל רה"ר דצריך פי' טפי היאך הוה המגדל למטה ר"ה כמו ללשון ב' למטה בכותל ואפשר שהכריחו לזה ממ"ש בסוף דבריהם אלא דרך כוותא שכנגד העירוב צריך להביאו לתוך המגדל ומשם כו' עכ"ל וללשון ב' ניחא שהוא מונח למטה בכותל אבל ללשון ראשון א"צ להביאו לתוך המגדל שכבר הוא מונח למטה במגדל גופיה אבל איך שיהיה קשה לי דבין ללשון ראשון שהסכימו התוס' דמונח למטה במגדל דהוי בטפח ט' שהוא ר"ה וכן ללשון ב' בכותל למטה בטפח ט' דהוי ר"ה מאי קאמרי בתר הכי וצ"ע דכי נמי הוי רה"ר אם בכה"ג הוי מושיט כו' עכ"ל מאי מושיט שייך הכא דהא להדיא מוציא מלמטה במגדל ללשון א' ומלמטה בכותל ללשון שני דהוי רה"ר למקום שביתתו דהיינו רה"י ויש ליישב דבריהם לכל הפירושים [ב] דר"ל דלא מקרי מוציא אלא כשהמוציא עוקר ממקומו אבל זה שעומד במקום שביתתו ומוציא מושיט מקרי ולהכי צ"ע להו דאין זה מקרי מושיט כיון דדרך אויר מעלה מושיטו ברה"ר ולא דרך אויר קרקע של רה"ר כעין עבודת הלוים וע"ז קאמרי דאי לא מקרי מושיט בכה"ג דרך מעלה צ"ל דלאו דרך מעלה מושיטו אלא דרך כוותא שכנגד העירוב כו' דהיינו מחוץ למגדל מצדו יש כוותא דהשתא כשמביאו למגדל מביאו דרך אויר קרקע רה"ר והיינו ללשון ב' וללשון ראשון נמי כשמוציאו מתוך המגדל מצידו דרך כוותא הוי דרך אויר קרקע רה"ר ודו"ק:

בד"ה ה"נ נימא כו' א"נ אינו עירוב כדפ"ה משום שנמצאת כו' עכ"ל נראה מדבריו שפי' הראשון אינו מפרש"י כמו שהוא בפרש"י שלפנינו וכ"נ שאין זה מפרש"י דהא רש"י פי' לעיל דבהאי שבות דפחות מד"א נמי לא גזרו בה"ש וק"ל:

בא"ד והואיל ושקיל ליה כולי האי ודאי לא אמרו עכ"ל דאי הוה אמר הואיל ושקיל כוליה ה"ל מקום שביתתו שפיר בקרקעית המגדל ברה"ר אבל הואיל ויכול לנטותו אמרינן שפיר אי לא הוה המגדל ארוך דאזיל חוץ לד"א אבל במגדל ארוך דשביתתו מתרחקת מד"א הראשונות ואין זה מקומו וע"כ אית לן למימר כאלו הסיר כל המגדל כו' ובהא דהואיל ושקיל ליה כוליה לא אמרינן ודו"ק:

דף לד:

בד"ה והאורבנין כו' והוה ליה למחשב בברייתא דלעיל כו' עכ"ל אבל אי לא איירי כלל באורשרי"ש לא תקשי אמאי לא איירי ביה בשני הברייתות דלא איירי הברייתא בכל המינין אבל אי הוה מיירי ביה באידך ברייתא בעודנו ירק ה"ל למיחשב ליה נמי בברייתא דלעיל וכשהוקשה כעץ וק"ל:

בד"ה ואמאי הוא כו' ואם תאמר והא השתא ס"ד דבמגדל עץ כו' מדקא משני הכא במגדל של בנין כו' עכ"ל ק"ק דאין זה מוכרח אלא דס"ד דבמגדל של בנין גמור איירי ולא הוה ס"ד דאיירי באוירא דליבני ולא הוה ס"ד נמי דאיירי במגדל של עץ ויש ליישב וק"ל:

דף לה.

בד"ה חסורי מחסרא כו' וג' מחלוקת בדבר ולא דק דמתני' איירי ביו"ט כו' עכ"ל לא ידענא מאי קשיא להו דרש"י לא פי' כן לדברי המתרץ חסורי מחסרא כו' דפליגי במתני' ביו"ט ובברייתא בשבת אלא לדברי המקשה דס"ד דלא פליגי אלא בשבת וא"כ ע"כ דג' מחלוקת בדבר אי ר"א דמתני' איירי מסתמא בין בשדה ובין בעיר ודו"ק:

בד"ה וקתני סיפא כו' דמחמת רעדה הוא דפליגי דיש כו' עכ"ל פי' לדבריהם שמחמת רעדה לכ"ע יש חילוק בין אוהל לכלי ובסיפא דקתני מחמת רעדה לכ"ע טהור היינו באוהל אבל כלי לכ"ע אף מחמת רעדה טמא ופליגי הני תנאי ברישא בשידה תיבה ומגדל אי הוה כלי אוהל לת"ק הוה כלי ולר"נ ור"ש הוי אוהל לכך מייתי ברייתא דמחמת רעדה נמי אין חילוק בין אוהל ובין כלי דאפי' כלי טהור כדקתני כלי ואינו ניסט טהור ואי הוו פליגי במחמת רעדה אי הוה כלי או אוהל א"כ אתיא ברייתא דלא כמאן דהא לכ"ע בכלי מחמת רעדה טמא ולא פליגי אלא בשידה כו' אי הוה כלי או אוהל וקאמרי דברייתא לחוד נמי לא סגי דה"א דאתיא דלא כר"נ וכר"ש כו' ר"ל דפליגי בהיסט גופיה באוהל לת"ק טמא ולר"ש אוהל טהור אפי' בהיסט ובברייתא אתיא כת"ק ואע"ג דמ"מ מלתיה דרב יוסף ורבה אדחייה דע"כ לא פליגי אי הוה אוהל או כלי הוה דהא לת"ק אפי' אוהל טמא בהיסט ואפי' כלי טהור מחמת רעדה כדקתני בברייתא ניחא ליה לאתויי האמת דבסיפא מוכח דע"כ לא פליגי בהכי אלא כדמסיק ברעדה מחמת כחו פליגי ולכ"ע שידה תיבה ומגדל כלי הוה דבהכי מתוקמא מתני' דהכא דמגדל כלי הוא כפי' התוס' לקמן ודו"ק:

בד"ה בעי סכינא כו' וכיון דשבות הוא לא גזרו עליו בה"ש כו' עכ"ל ואע"ג דאליבא דרבא קיימינן וא"כ לפירושו הוי רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן לא חש רבא להא כמו שלא חש לעיל מלומר רישא רבי וסיפא רבנן וק"ל:

בד"ה נתגלגל חוץ כו' כיון דאם קנה שביתה במקום שנתגלגל העירוב היה עומד חוץ לתחום כו' עכ"ל ולעיל דמוקמינן מתני' דנתנו באילן בנופו נוטה חוץ לד"א כו' אירי שהכל בתוך התחום שקנה שביתה בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לד"א ממקום שביתתו ומיהו גם הוא בתוך אלפים מביתו ורש"י שפירש לעיל באילן שנופו נוטה חוץ לד"א שהוא סוף התחום כו' עכ"ל אין פירושו סוף התחום סוף אלפים אמה מביתו דא"כ לא הוי עירובו עירוב דלא עדיף מנתגלגל דהכא אלא דר"ל סוף התחום היינו מקום שביתתו ודו"ק:

דף לה:

בד"ה ספק לא טבל כו' מדפריך בתר הכי אדרבה כו' עכ"ל וה"ה דה"מ להוכיח כן ממאי דפריך מעיקרא מהך דספק טבל אספק עירוב דאימא בספק טבל שהוא טמא משום דהוי ספק ספיקא משא"כ בעירוב דלא הוי אלא חד ספק אלא דאיכא למימר דהמקשה לא ס"ד לפלוגי בין חדא ספיקא לתרתי וק"ל:

גמ' ורמי דאורייתא אדאורייתא כו' היינו אהך דתחומין דהוי דאורייתא אליבא דר"מ ואהך דספק טבל דבטומאה חמורה הוי דאורייתא ספיקו טמא אפי' לר"מ והא דלא קשיא ליה מההיא דנגע בא' כו' דמטהר ר"מ אהך דספק טבל כו' דטמא לר"מ בדאורייתא י"ל דידע לתרץ לר"מ העמד טמא על חזקתו כדמתרץ לקמן לר"י בדרבנן אלא דהויא קשיא ליה לר"י אדרבה בדרבנן ניזיל לקולא בתר חזקה והעמד מקוה על חזקתו כו' משא"כ לר"מ בדאורייתא אזלינן בתר חזקה לחומרא וק"ל:

תוס' בד"ה אמר ר' ירמיה כו' והכי נמי י"ל כו' אפי' סבר ר"מ עירובי תחומין דרבנן כו' עכ"ל לסברת המתרץ י"ל הכא אבל המקשה הא קאמר ורמי דאורייתא אדאורייתא כו' וליכא לשנויי הכי אלא צ"ל דלא אסיק המקשה אדעתיה הך חזקה דשלא עירב ודו"ק:

דף לו.

בפרש"י בד"ה רבא אמר גבי נגע בא' נמי אפי' יש שני כיתי עדים חלוקות כו' עכ"ל לכאורה לא הוי צריך לפרש לרבא בב' כיתי עדים אלא לרבא בין מתני' דהכא בספק עירוב ובין מתני' דנגע בא' לא אירי כלל בב' כיתי עדים אלא דהכא בעירוב ליכא רק חדא

חזקה לקולא ובנגע בא' כו' איכא תרי חזקה לקולא ויש ליישב לפי מה שכתבו התוספות לעיל דניחא ליה לשנויי אפי' סבר ר"מ תחומין דרבנן דאל"כ ודאי דלא קשיא דר"מ אדר"מ דהכא איכא חזקה אחרת כנגדה חזקה שלא עירב וניזיל לחומרא בדאורייתא וא"כ רבא נמי ע"כ בא לתרץ אפי' סבר ר"מ תחומין דרבנן וא"כ בחדא חזקה דהעמד תרומה על חזקתה נמי אית לן למיזל לקולא אע"ג דאיכא חזקה אחרת כנגדה אי לאו דעדים מרעי ליה לחזקה ודו"ק:

תוס' בד"ה במקוה שלא כו' דא"ל זיל טבול אפי' ר"מ מודה כדאמרי' גבי ספק טומאה ברה"ר כו' עכ"ל [ג] וקשה לעיל גבי נגע בא' דמטהר ר"מ משום שספק טומאה ברה"ר טהור כמ"ש התוס' וא"כ ר"מ מודה דא"ל זיל טבול ומאי קשיא ליה דר"מ אדר"מ הא איכא בנגע בא' חזקה דאוקי טהרות על חזקתן ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה מ"ש וא"ת כו' [ד] וי"ל דרבא ע"כ אית ליה דתחילת היום קונה עירוב כו' עכ"ל יש לדקדק מה תקנו בזה תקשי להו להיפך מאי קמבעיא ליה לרבא כיון דתחילת היום קונה עירוב בהיום חול ולמחר קודש אין עירובו עירוב ובהיום קודש ולמחר חול עירובו עירוב ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

דף לו:

בד"ה לא ס"ד כו' אבל קשה דאפי' בתולה כו' והשתא הא לר' יוחנן ליתא כו' עכ"ל לא ידענא מאי קושיא הוא לר"י כיון דאין מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים נהי נמי דהך ברייתא דשופרות אתיא כאיו מ"מ ליתא לדאיו ולההיא דהלוקח ולההיא דשופרות דכולהו ברייתות נינהו מקמי הנך מתני' דהכא ודמי שאחזו וברייתא דמרובה ודו"ק:

דף לז.

בד"ה דברי ר' מאיר משמע כו' דהא רבי יוחנן לית ליה ברירה אפי' היכא דמברר בריש כל הגט עכ"ל וה"ה דה"מ לאוכוחי הכי ממה שכתבו לעיל דבסיף ביצה מדקדק דר"י ל"ל מדמפרש מלתיה דאיו והיינו אפי' במברר ודו"ק:

בד"ה ר"י ור"ש כו' וי"ל דהתם בגיטין עומד הדבר להתברר בודאי שהרי יחיה או ימות אבל כו' עכ"ל ק"ק לפי זה איכא למימר נמי לעיל דרב לא מחלק [א] בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים כמו שמחלק התם בריש כל הגט אלא אימא דס"ל כרבא התם דלא מחלק וההיא דמי שאחזו עומד להתברר או יחיה או ימות והתם אית ליה ברירה

אבל ההיא דאיו יכול להיות שלא יבא חכם לא למזרח ולא למערב ולא יתברר לעולם דומיא דלוקח דמייתי עלה ולר' יוחנן נמי שכתבו לעיל כיון דלא מחלק ע"כ דליתא לדאיו דקאמר לר' יהודה דלית ליה ברירה מקמי כל הנהו ואימא דאיתא לדאיו ובההיא דמי שאחזו דוקא אית ליה ברירה דעומד הדבר להתברר ודו"ק:

בד"ה והתניא ר"י אומר ה"מ לשנויי דהתם בתולה בדעת אחרים עכ"ל ק"ק דהא לר' יוחנן לעיל ולרבא בריש כל הגט דלא מפלגי לא ה"מ לשנויי הכי ולדידהו פריך שפיר וק"ל:

בד"ה כשהתנו פ"ה כו' שכל מה שיקריב לשמה יהא שלה וקשה לפירושו דהיינו ברירה כו' עכ"ל וה"מ להקשות לפירושו כמו שהקשו לעיל דלהא לא איצטריכו להתנות דבסתם נמי הוי לשמה אלא משום דיש לקיים פירושו בשהתנו כך שיהא א' מקן רחל למטה וא' למעלה וכן מקן לאה ואהא קשיא להו כיון דנתערבו הקינין הויא ברירה גמורה ומה מועיל תנאי ולפר"י נמי דבלא התנו שיקחו קיניהן בעירוב אי אפשר בלא ברירה היינו נמי משום עולה למטה וחטאת למעלה בעי ברירה אבל משום לשם בעלים לא איצטריך ברירה כמ"ש לעיל וצ"ל שהגירסא בגמרא שלפניהם היה כן מהו דתימא נגזר הא אטו הא קמ"ל והוא חסר מגמרות שלפנינו וא"כ גם רש"י צריך לפרש דתרתי אשמועינן ולא משמע כן מפירושו ודו"ק:

דף לז:

גמרא מאי קושיא דלמא כי לית ליה לר"ש ברירה בדאורייתא אבל בדרבנן כו' ק"ק אמאי לא מדקדק תלמודא הכי לעיל בריש הסוגיא לרב דאמר ליתא למתני' מקמי דאיו ומייתי ראייה מההיא דהלוקח דלית ליה לר"י ברירה ואימא כי לית ליה ברירה בדאורייתא כההיא דהלוקח אבל בדרבנן כי הכא במתני' אית ליה ברירה ואדרבה ליתא לדאיו מקמי מתני' מיהו רבא דקאמר שאני התם דבעינן ראשית כו' איכא למימר דלאו אר"ש לחוד דקיימינן הכא אלא קאי אכולה סוגיא דלר' יהודה ור' יוסי נמי ליכא לאוכוחי דלית להו ברירה מההיא דהלוקח אלא דטעמייהו דבעינן ראשית כו' וכן הא דקאמר ואי בעית אימא כדקתני טעמא שמא יבקע הנוד אדר' יהודה ור' יוסי נמי קאי ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא איפוך כו' ומיהו לפ"ז לא א"ש הא דקאמר בסמוך קסבר מאן דלית כו' עכ"ל בכוונתן כתב מהרש"ל וזהו תוכן דבריו בקיצור כיון דרבא בעי לאשכוחי תנא דאפי' בדרבנן לית ליה ברירה משמע דאיכא לפלוגי בין דאורייתא לדרבנן כו' מה השיב רב יוסף ס"ל כו' שתלה עצמו בחגורתו מאן דלית ליה ברירה כו' ואימא דאיכא לפלוגי כסברת רבא ולא תיפוך הא דר"ש ולא תשכח שום תנא דלית ליה ברירה אפי' בדרבנן

ול"ג קסבר רב יוסף כו' כך העלו בישיבה והקשה מהרש"ל לדבריהם ע"ש באורך וכתב דרך אחרת להגיה בדברי התוס' וכצ"ל ומיהו לפ"ז לא א"ש כו' קסבר מאן דל"ל ברירה ל"ש בדרבנן ול"ש בדאורייתא הל"ל קסבר רב יוסף וא"ת כו' והד"א עכ"ד בקיצור וגם זה הוא דחוק דקסבר סתם נמי אדרב יוסף מצי קאי כיון דאליביה קיימינן בשקלא וטריא ולפי הדקדוק בדבריהם דנקטו החלוקה השניה דקאמר מאן דלית ליה ברירה ל"ש כו' ולא נקטו החלוקה הראשונה דקא' מאן דאית ליה ברירה ל"ש בדאורייתא כו' אבל ר"ל דלפ"ז לא א"ש החלוקה השניה דקאמר מאן דל"ל ברירה ל"ש כו' כיון דאדר' יוסף קאי ועיקר מלתיה לאוכוחי בהך ברייתא דר"ש לא קאמר עירובו עירוב אלא אין עירובו עירוב וסגי ליה למימר בהא דקסבר ר"י מאן דאית ליה ברירה הכא בדרבנן ועירובו עירוב אית ליה נמי ברירה בדאורייתא ותקשי לך ההיא דהלוקח אלא ע"כ איפוך ור"ש ס"ל הכא לית ליה ברירה ולא איצטריך ליה להזכיר חלוקה שניה דמאן דלית ליה ברירה כו' אבל אי הא דקאמר קשיא דר"ש אדר"ש לאו מלתיה דר"י היא אלא מלתיה באנפי נפשיה הוא דתלמודא מקשה דר"ש אדר"ש דהשתא הא דקאמר איפוך לא מסיימא אי הך דהכא דעירובו עירוב אי הך דהלוקח וניחא דנקט ב' חלוקות דאי הך דהלוקח תיפוך היינו משום מאן דאית ליה (עירוב) [צ"ל ברירה] ל"ש בדרבנן ול"ש בדאורייתא ואי הך דעירובו עירוב תיפוך היינו משום דלית ליה (עירוב) [צ"ל ברירה] ל"ש בדאורייתא ול"ש בדרבנן ודו"ק:

דף לח.

פרש"י בד"ה ואומר כו' ועירובו של מערב יקנה לי בבה"ש דלמחר לצורך יום ב' כו' עכ"ל ר"ל ומניח שם העירוב בעי"ט דהכא ליכא לפרושי דנוטל ובא לו וחוזר ומוליכו בשני כו' כדלקמן דא"א להוליכו בשני לצד מערב דלא יכול לילך כלל מחוץ לעיר ביום שני לצד מערב למאי דס"ד דמנח אלפים מכאן ואלפים מכאן וע"כ צריך להניח גם העירוב של צד מערב בערב י"ט וק"ל:

תוס' בד"ה ור' אליעזר כו' ומיהו התם דקאמר ר' מערבין עירובי חצירות אבל לא עירובי תחומין מ"ט כו' עכ"ל ויש לדקדק למאי דמסקינן בשמעתין דר' אית ליה קדושה אחת אמאי מערבין עירובי חצירות דהא מאן דאית ליה קדושה א' אין מערבין אף עירובי חצירות כמ"ש התוס' דכן הקשו לו רבנן לר"א ויש ליישב לפי תירוץ התוס' שכתבו לענין הכנה דבהכי פליגי רבי ורבנן כו' בכה"ג נמי איכא למימר דפליגי ר' ורבנן בקדושה א' דר'

סבר לא שייך איסור קדושה א' בעירובי חצירות כיון דבי"ט שרי להוציא מחצר לחצר וסוגיא דהכא אליבא דרבנן דפליגי עליה דר' אזלא וק"ל:

בד"ה משום הכנה כו' ועוד דתניא בפ"ק דביצה דר"א אומר ביצה תאכל היא כו' עכ"ל ולמאי דקאמר הכא דר"א אית ליה הכנה הא דתניא ר"א אומר ביצה תאכל כו' אליבא דב"ש מתניי' ומיהו אע"ג דשמותי הוא ס"ל בהא כב"ה דאסרי ביצה משום הכנה כדאמר הכא תלמודא ומי שהגיה כאן ת"ר א"ל כו' טועה הוא דא"כ תקשי מהך ברייתא דהכא דאית ליה לר"א הכנה אהא דבעי למימר בפ' אילו עוברין דלית ליה הואיל ולית ליה הכנה אלא תלמודא מהדר הכי לאוקמי מלתיה דר"א כפי המסקנא דהתם דאית ליה הואיל ואית ליה שפיר הכנה וק"ל:

דף לח:

גמרא דרב אדרב מי כו' והא אתמר שבת וי"ט רב אמר נולדה בזה כו' יש לדקדק בזה למאי דלא ס"ד השתא איסור הכנה אמאי לא תקשי ליה טפי למרמי מדרב אדרב מתרתי פסקי בדין עירוב גופיה דהכא פסק כר"א דשבת וי"ט ב' קדושות הן ובפ"ב דביצה פסק רב דהלכה כת"ק דאמר י"ט שחל להיות ע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצירות וע"כ משום דקדושה א' הן כיון דלא אסיק אדעתיה איסור הכנה כמ"ש התוס' לעיל ואפשר [ב] דרב חסדא הכא לא הוה ידע ההוא פסקא דרב בפ"ב דביצה ודו"ק:

תוס' בד"ה והא בעינן סעודה כו' וי"ל דכמו שצריך בלילה דהיינו שעת קניית כו' עכ"ל ר"ל לפום הסברא דתחלת היום קונה עירוב צריך בלילה שעת קניית עירוב הוא ועירובו תוך התחום כך לענין סעודה הראויה מבע"י דקאמר הכא צריך שיהא הוא תוך תחומו אף מבע"י וק"ל:

בד"ה הא קא מכין כו' ברייתא דלעיל קתני לה דפליגי בה ר' יהודה ורשב"ג כו' עכ"ל ר"ל דממלתיה דברייתא טפי ניחא ליה לאקשויי ארבה מלהקשות ממלתיה דרב יהודה אדנפשיה וכתב בגליון והא דקא מייתי מלתיה דרב יהודה לפי כו' ר"ל לפי דברי התוס' דאברייתא דלעיל סמיך ופריך ארבה הא דנקט במלתיה רב יהודה ולא נקט ברייתא דלעיל משום שהיתה ידועה להם ברייתא דלעיל ממלתיה דרב יהודה כעין שכתבו התוס' לעיל שהוא הביא ברייתא מתחלה לבית המדרש וסיפא דמלתיה דרב יהודה אין מערבין בתחלה בפת ליתא בברייתא דלעיל וליכא לאקשויי אדנפשיה אלא מהך דאין מערבין ברגליו דקתני לעיל פריך לרבה ומהרש"ל הגיה בגי' לפי שלא היתה ידועה להם כו' אין צורך כי הדברים ברורים כמו שכתבנו וק"ל:

דף לט.

בד"ה וכן ביצה כו' פי' לא הודו לו שתאכל אפי' בשני דקדושה א' היא כו' עכ"ל ולא ניחא להו לפרש ולא הודו לו להקל ואפי' בראשון תאכל משום דאוכלא דאפרת הוא והשתא ניחא דמחליף דהכא וכ"כ התוס' בר"פ חבית ע"ש די"ל דא"כ הך ולא הודו לו גבי ביצה לא הוי כאינך ולא הודו דעירוב ודכלכלה דע"כ ליכא לפרושי בהו אלא להחמיר ומשום קדושה א' וק"ל:

בד"ה מודים חכמים כו' קי"ל נמי כוותיה דנולדה בזה אסורה בזה כו' עכ"ל בשבת וי"ט נמי סבר רב דנולדה בזה אסורה בזה והיינו משום הכנה כדאמרי' לעיל אבל בב' י"ט של ר"ה ליכא לאסור משום הכנה אי לאו משום קדושה א' וק"ל:

בד"ה אי אתם כו' וא"ת נהרדעי כו' לא ס"ל בהא כר' יוסי עכ"ל ולכאורה אין זה התירוץ מספיק לקושייתם דאכתי כמאן סברוה דלר' יהודה אפי' עברוה לא הוי קדושה א' ואי כר' יוסי הא קאסר הכא אפי' בבבל והיאך פליגי אדר"י וליכא להו מאן מתנאי דאית ליה כוותייהו ויש ליישב דהשתא סמכי בבבל אהני שאין עושין י"ה בבבל אלא יום א' דאזלינן בתר רוב שנים ולר' יוסי דאסר הכא בבבל קושטא הוא דעושין בבבל שני ימים י"ה דלא אזלינן בתר רוב שנים דה"נ אמרינן התם דרבא יתיב בתעניתא תרי יומי ודוחק ודו"ק:

דף לט:

בד"ה אי משכחת כו' וזה אין שייך אלא בדבר הנעשה בשביל ישראל כו' עכ"ל ר"ל דלפי טעמו של פרש"י דלא יהנה ממלאכת שבת אין כאן טעם טוב אמאי לא אמרו בכדי שיעשה אלא בנעשה בשביל ישראל אבל לפי' ה"ג דמשום גזירה היא שמא יאמר לנכרי לעשות בי"ט ניחא טפי דלא שייך אלא בנעשה בשביל ישראל וק"ל:

דף מ.

בא"ד ובשבת וי"ט אף לפרש"י כו' אף בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל כו' עכ"ל ר"ל לאסור לאותו ישראל שהובא בשבילו ומשום הכנה מיהו לישראל אחר או שלא בשביל ישראל מותר בהובא מחוץ לתחום לי"ט ושבת דאין לאסור משום הכנה טפי מהובא בו ביום דמותר לישראל אחר בהובא מחוץ לתחום אבל בדבר נלקט וניצוד יש לאסור משום הכנה בשבת וי"ט אפי' שלא בשביל ישראל כלל כמו נלקט וניצוד בו ביום ודו"ק:

בפרש"י בד"ה לזלזולי אי מחזקינן להו ספק אתי לזלזולי בשני כו' עכ"ל לא ידענא אמאי דקדק לפרש אתי לזלזולי בשני דכיון דמשום אחזוקי ספק הוא אתי לזלזולי נמי בראשון ויש ליישב כיון דאנן בקיאין בקביעי דירחא וראשון ודאי עיקר ולא אתו לזלזולי ביה אלא בשני דלא עבדינן ליה אלא משום דשלחו מתם הזהרו כו' אי הוה מחזקינן ליה נמי בספק הוה אתו לזלזולי ביה לגמרי אבל כי אמרינן סתמא מחזקינן ליה בקדושה א' מדרבנן וק"ל:

תוס' בד"ה הא ודאי מאתמול נעקרה אבל אי היום נעקרה אסור אע"ג דאדעתא דנכרים כו' עכ"ל איסור (בו ביום) דבכדי שיעשו אין לאסור אלא בשביל ישראל בין לפרש"י בין לפי' ה"ג אבל בו ביום אסור אפי' בשביל נכרים וטעמא משום מוקצה כו' דבמוקצה איירי כולה שמעתתא ולאפוקי משום דשמא יעקר ויתלוש הוא גופיה דאין לחוש לזה בדבר שאין קל ליתלוש כמו לפתות דבעי מרא כמ"ש לקמן וק"ל:

בא"ד והא דמדמי כו' שמא ישחוט לשמא יסחוט ה"מ למדחי דלא דמי כו' עכ"ל ר"ל דלא דמי מה"ט דשמא יסחוט הוא קל ליסחט משא"כ שמא ישחוט שאינו קל כ"כ וע"ש בתוס':

בד"ה זכרון א' כו' דלא ליתי לזלזולי במועדות וי"ט של ר"ה כו' עכ"ל ובדפוס חדש הגיהו וי"ט ראשון של ר"ה כו' ויותר נכון כמ"ש במרדכי ישן ובפי' שבגליון בריי"ף דלא הוזכר שם כלל י"ט של ר"ה אלא דלא ליתא לזלזולי במועדות כו' ור"ל בכל מועדות של תשרי דיאמרו דבתשרי נמי יום ב' עיקר כמו בר"ח של כל השנה דיום שני עיקר לממני מיניה וק"ל:

דף מ:

בפרש"י בד"ה א"ר זירא כו' אלא חותם מקדש השבת וישראל ור"ח כו' עכ"ל לא ה"ל לפרושי דמסיים נמי בחתימה דר"ח דלכולהו תנאי דשמעתין היכא דכולל נמי אינו מזכיר בחתימה ר"ח אלא שפי' כן למאי דקבעינן הלכתא בפ"ב דביצה דכולל ומסיים נמי בר"ח כמ"ש רש"י לקמן ודו"ק:

בד"ה ומי אית ליה לב"ש כולל בברכת המוספין של ר"ח כו' עכ"ל אע"ג דהך ברייתא דמייתי סתמא קתני לא ניחא ליה לפרושי מתפלל ח' לב"ש אלא במוספין אבל בשחרית וערבית ודאי דאפי' לב"ש אין ר"ח קובע ברכה לעצמו כיון דאי מקלע בחול אין לו ברכה כלל אלא אומר בעבודה וק"ל:

דף מא.

תוס' בד"ה אי אתם מודים כו' וי"ל דמ"מ מתחיל מבע"י לפי שא"א לכוין כו' עכ"ל נראה דמזה הוכיחו התוס' לקמן דרבי יוסי מתענה ומשלים רשות קאמר דהשתא אין משלימין דקאמר ר"ג דאסור להשלים משום דחשיב כמתענה בשבת ופריך להו ר"י שפיר מהא דמפסיקין מבע"י דהא אסור להתענות בשבת אבל אי רבי יוסי קאמר דחייב להשלים דהשתא הא דקאמר אין משלימים אינו חייב להשלים קאמר ואם כן מאי פריך להו מהפסקה מבע"י כיון דרשות להשלים ולא הוי כמתענה שפיר מפסיק מבע"י כיון שא"א לכוין תחילת הלילה וק"ל:

בד"ה מודה היה כו' רבנן דפליגי אר"ג והנהו ס"ל דמפסיקין עכ"ל ק"ק לפי זה מאי מייתי מהא דר' יהושע שנכנס להפר דבריו דנקבע הלכה כר"ג דאין משלימין דאימא דר' יהושע נכנס להפר דבריו ולומר דמפסיקין ובהא נקבע הלכה כר"ג דאין מפסיקין אבל בהא דסבר ר"ג אין משלימין לא נקבע כמותו הלכה אלא דאף משלימין אם ירצו וק"ל:

גמ' טעמא די"ט הא עי"ט משלימין כו' ק"ק דממתניתין גופה נמי יש לדקדק כן מדקאמר ר"מ דמודה ר"ג בחנוכה ופורים [משמע בעי"ט] משלימין ויש ליישב ודו"ק:

דף מא:

תוספות בד"ה והלכתא מתענה ומשלים פי' אם ירצה כו' עכ"ל כבר כתבנו לעיל הוכחה לזה ודברי התוס' בסוף"ב דתענית תמוהים בזה שכתבו הלכתא מתענה ומשלים פי' הא דקא פסיק הלכה מתענה ומשלים אר"ח קאי דאי אחנוכה ופורים אינו יכול להתענות דיום משתה כו' עכ"ל והוא היפך סוגיא דשמעתין דבעיא לאוקמא דוקא בחנוכה ופורים ודו"ק:

תוס' בד"ה לצדדים כו' אחזר לדעת לא רצה לתרץ כך לצדדין כו' עכ"ל לאו ממש לצדדין כדקאמר תלמודא איצא לדעת דהא ע"כ מי שהוציאוהו נכרים דאין לו אלא ד' אמות לא איירי בחזר לדעת אלא דע"כ איירי השתא מי שהוציאוהו נכרים והוא עדיין שם שלא במקומו אבל בחזר למקומו אפי' לדעת כאלו לא יצא אם הוציאוהו נכרים אלא דבסיפא החזירוהו נכרים היינו לצדדין כדאמר תלמודא דאפילו יצא לדעת אם החזירוהו נכרים כאילו לא יצא דבהוציאוהו נכרים לא ה"ל למתני החזירוהו דאפי' חזר לדעת נמי כאילו לא יצא ולהכי לא הוה קשיא ליה לתלמודא מעיקרא אחזר לדעת אלא מדיוקא דהחזירוהו ולא מרישא דמי שהוציאוהו דאיכא לאוקמא בכה"ג שלא חזר כלל למקומו ואהא תרצו כיון דסוף סוף גם לפי זה בהחזירוהו לעולם צ"ל לדחוקי לצדדין קתני בסיפא

דהחזירוהו וע"כ דהוה ס"ד לטעות בתרתי דהיינו חדא במי שהוציאוהו נכרים וחזר לדעת דכאלו לא יצא ואידך בסיפא בהחזירוהו נכרים אפי' יצא לדעת דכאלו לא יצא וניחא ליה לתלמודא למימר דלא הוה ס"ד לטעות אלא בסיפא ביצא לדעת והחזירוהו נכרים דכאלו לא יצא אבל בחזר לדעת אפי' הוציאוהו לא הוה ס"ד לטעות דבהכי ודאי איירי רישא דלא יצא רק ד' אמות וליכא לאקשויי דאכתי אמאי לא משני כך לצדדין קתני ולא הוה ס"ד לטעות אלא בחזר לדעת דמי שהוציאוהו לא איירי אלא שלא במקומו אבל ביצא לדעת והחזירוהו נכרים האמת כך הוא דכאלו לא יצא די"ל דלא ניחא ליה לתלמודא לומר לפי האמת דמתני' דקתני החזירוהו לצדדין ומשמע דארישא דמי שהוציאוהו קאי והדברים ברורים למבין:

בפרש"י בד"ה בשוגג יאכלו כו' אם יש אדם שעירב כו' עכ"ל דיאכלו משמע לאחרים ואי הוה שרי נמי לאותו שהביא בשוגג הוה ליה למימר בשוגג יאכל לשון יחיד ואע"ג דלא קנסינן שוגג אטו מזיד כמ"ש התוספות הכא לא עדיף מנכרי שהביאו בשביל ישראל דאסור למי שהובא בשבילו ודו"ק:

דף מב.

בפירש"י בד"ה ומטלטל בכולה כו' וממילא שמעינן דבתוך אלפים מטלטל כו' עכ"ל ולא מקרי נפרץ למקום האסור לו לענין טלטול כי אורחיה כמ"ש התוספות כיון דמיהת שם טלטול דהיינו בזריקה שרי נמי חוץ לאלפים וק"ק לדברי התוס' כיון דהך קושיא באלפים מיהת לטלטל לר"נ נמי פריך ה"ל להקשות הך קושיא לעיל מיניה מהך קושיא ונטלטל בכולה ע"י זריקה דלא פריך ליה אלא לרב הונא לחוד וק"ל:

בד"ה ומטלטל בד' אמות כו' דלא שני בין טלטול כי אורחיה כו' אי שרי לטלטל בזריקה כו' עכ"ל לא הוה צריך לכנ אריכות הזה אלא כיון דאסור חוץ לאלפים אפילו בזריקה ה"ל נפרץ למקום האסור לו ואסור נמי זריקה תוך אלפים ודו"ק:

דף מב:

בד"ה אימא יש לו חצי כו' שבתוך תחומו מותר להלך כי אורחיה כו' עכ"ל כ"ה בפרש"י שלפנינו וכתב מהרש"ל שזה הוא עיקר מפרש"י שכל הסוגיא אהילוך קאי ולא אטלטול ומה שפרש"י בד"ה הא נמי פשיטא כו' לענין טלטול אינו אלא מפי' אחרים והאריך ע"ש וק"ק דמאי משני יש לו חצי חצר מ"ד ליחוש דלמא אתי לטלטולי כו' דהא נמי שמעינן ממלתיה דר"ה דלעיל דקאמר מהלך אלפים אמה ומטלטל בד' אבל אי לענין

טלטול קאמר הכא דיש לו חצי חצר ניחא דהא לא שמעינן ליה ממלתיה דר"ה דלעיל שוב מצאתי כן במהרש"ל בשם גי' וק"ל:

תוס' בד"ה כתנאי כו' ק"ק דהשתא דבעי לאוקמא שמואל כר"ג כו' עכ"ל ואף לפי הפירוש מהירושלמי שכתבו התוספות דבהא דמהלך את כולה לא ס"ל ר"נ כוותיה דר"ג מ"מ השתא דלא ידע למימר דטעמא דר"ע משום דלא שבת הוא אלא משום גזירה ע"כ דר"נ נמי סבר כר"ג דמהלך כולה דהא ליה ליה גזירה וק"ל:

בפרש"י בד"ה טלטול אטו הילוך כגון ששבת בבקעה בי"ט כו' וטלטול דזריקה מותר בלא מחיצות עכ"ל מה ששינה כאן פירושו לפרש בי"ט וטלטול דזריקה בלא מחיצות היינו לפי הפי' שכתב רש"י לקמן דלר"ג וראב"ע קושטא הוא דשרי נמי הכא בבקעה שהקיפוה נכרים להלך את כולה אע"ג דלא שבת באויר מחיצות ופליגי בהא אדרב נחמן ולא סברי כדר"נ אלא בהא דלא גזרינן טלטול אטו הילוך אם כן אי בשבת קמיירי ובהקיפוה נכרים לא שייך למגזר טלטול אטו הילוך כיון דהילוך נמי שרי בכולה לדידהו אבל בי"ט ובלא הקיפוה נכרים ניחא דלא גזרו טלטול דזריקה בלא מחיצות אטו הילוך יותר מאלפים וק"ל:

דף מג.

בד"ה כי פליגי בשעמדה כו' וללישני בתראי על שעת עמידה כו' עכ"ל מהרש"ל מחק מפרש"י וללישני בתראי על שעת עמידה נחלקו דאפי' ללשון אחרון אינו צריך לפרש על שעת כו' אלא מאחר שעמדה פ"א כבר קנו לה ד"א ושוב אין לו היתר כו' עכ"ל ודבר תמוה הוא למחוק כל הפירושים בלי טעם דודאי ללשון אחרון כיון דבכל שעה שמהלכת הוה ליה כמי שהוציאוהו חוץ מארבע אמותיו כו' אין כאן איסור כלל במהלכת אלא בשעמדה פ"א ובשעת עמידה דוקא ומה שהביא ראייה מפירוש ר' יונתן שפי' כלשון אחרון ואפ"ה כתב כלשון רש"י ובשעת עמידה קני ליה ארבע אמותיהן אין כאן ראייה דודאי לכולהו לישני צ"ל דבשעת עמידה קני ליה ד' אמותיהן אלא דללישני בתראי אע"ג דקני ליה ד' אמותיהן בשעת עמידה אין כאן איסור להלוך חוץ מד' אמות אלא בשעת עמידה וראייתו מפרש"י ג"כ לא ידענא מ"ש דלמא עמדה פתאום ולאו אדעתיה ר"ל ובאותה שעת עמידה הלך חוץ לד' אמות וראייה מתוס' ג"כ אינה מבוררת לן מטעם זה ודו"ק:

גמ' הלכתא מכלל דפליגי כו' נ"ל לפרש דה"ק כיון דלא מצינו בהדיא דפליגי ר"י ור"ע אלא רצו להחמיר קאמר אימא דלכ"ע אסור בעמדה ובמהלכת רצו להחמיר ובין לרבה

ובין לר' זירא פריך מנלן לרב ושמואל דפליגי כלל בספינה דאימא דלא איירי מתני' רק במהלכת רצו להחמיר קאמר והא דדייק רב אשי דדומיא דדיר וסהר דקביעא קתני במתני' היינו אי פליגי בספינה כמו בדיר וסהר אבל אי לא פליגי בספינה ודאי דלית לן למימר דספינה דומיא דדיר וסהר קאמר דהא בדיר וסהר ודאי דפליגי ומהרש"ל דחק בזה ואין להאריך ודו"ק:

בפרש"י בד"ה הלכה כר"ג בספינה כעין ספינתו שהיתה מהלכת כו' אבל עמדה דהיינו דיר כו' עכ"ל מדברי מהרש"ל נמחק כל הדבור כו' וכ"נ שטעות הוא דלפי סוגיא זו דאנו מפרשין רצו אמהלכת קאי והם החמירו כו' בזה אין ראוי לפסוק הלכה כו' דעכשיו אליבא דרבה קיימינן כו' וכל מה שפרש"י שייך דוקא לר' זירא כו' עכ"ל ואין זה מספיק למחוק כל הפירושים אבל ודאי לר' זירא פי' כן ובוודאי האי דיקא נמי קמא דל"פ במהלכת לא אזיל אליבא דר' זירא ולא חש להך קושיא האי רצו איסור הוא כמ"ש התוס' מיהו האי דיקא בתרא דקאמר רב אשי דפליגי דע"כ פליגי בעמדה דומיא דדיר וסהר ודאי דחש לה ר' זירא והשתא לרבי זירא פליגי בין בהלכה בין בעמדה ור"ג בעמדה נמי אוסר דומיא דדיר וסהר וקאמר ר' זירא דשמואל ודאי לא פסק כוותיה דר"ג בספינה אלא במהלכת אבל עמדה לא עדיפא מדיר וסהר משום דמחיצות להבריח מים עשויות וה"ל כמו דיר וסהר שלא שבת באויר מחיצות מבע"י ומשום דהלכה כר' זירא לגבי רבה כדאמר פ' כל גגות פי' הברייתא אליבא דר' זירא דבמהלכת הלכה כר"ג דלא חיישינן לשמא עמדה ובעמדה דהיינו דומיא דדיר וסהר הלכה כר"ע והדברים ברורים הם לקיים כל הפירושים שבפרש"י שלפנינו וק"ל:

תוס' בד"ה כי פליגי בשעמדה השתא הדר ביה ממאי דקאמרי' א"ב שנפחתו כו' עכ"ל ומיהו א"ב לשמואל כשעמדה לרבה הוי הלכתא נמי כר"ג ולר' זירא לא הוה הלכתא כר"ג אלא במהלכת וק"ל:

בד"ה הלכה כר"ג כו' אבל בשבת לא היינו משום דדמי לאמירה דנכרי כו' עכ"ל ר"ל התם בנותן כלי לכובס נכרי בשבת דמי לאמירה דנכרי בשבת משא"כ הכא בספינה בנכנס בה בשבת לא דמי לאמירה דנכרי דהספינה ממילא אזלא ודו"ק:

בא"ד מדלא קאמר ת"ק לא בשבת ולא בע"ש כו' עכ"ל דהא השתא נמי דקתני בדברי ת"ק לא בה' ולא בע"ש זו ואצ"ל זו הוא אלא משום רבותא דב"ה דמתירין קתני אפילו ע"ש אם כן ה"ל למתני נמי בשבת משום רבותא דב"ה וק"ל:

בא"ד דאותן בני אדם שמדליקין נרות בספינה כו' עכ"ל היינו נמי לדעת רשב"ם דבעי להיות שבת באויר מחיצות מבעוד יום וק"ל:

בא"**ד** ואר"י דאפילו ליכנס בע"ש אסור כו' כיון דאפשר לו לירד כו' עכ"ל להני טעמי דחזר רשב"ם גופיה משום שמא יפגעו בו ליסטים כו' נמי יש לאסור ליכנס אפי' בע"ש ואפשר משום דשמא יפגעו בו ליסטים כו' אין לחוש בנכנס בהיתר בע"ש וק"ל:

דף מג:

תוס' בד"ה ואסור לשתות כו' מה שמקשים אמאי אסור והלא משיח בן יוסף כו' עכ"ל דבריהם צ"ע אם כוונתם דגבי משיח בן יוסף לית לן למימר דאתא לב"ד הגדול לפי שיתפרסם בואו קודם שיבא משיח בן דוד א"כ לפי המסקנא תיקשי ליה בכל יום שנדר בו נמי לשתרי דאינו ראוי לבא בו ביום כיון שלא בא משיח בן יוסף כבר ואם נימא בבן יוסף נמי אימא דאתא לב"ד הגדול וא"כ מה שמקשים ממשיח בן יוסף אינו אלא לדברי המקשה דלא אסיק אדעתיה דאתא לב"ד הגדול תקשי ליה נמי ממשיח בן יוסף אכתי אין זה מספיק דכיון דע"כ הכא לפי המסקנא פריך מיום שנדר תקשי ליה נמי ממשיח בן יוסף ונראה שיעור דבריהם כן הוא אבל קשה האי דפריך כו' וי"ל דלפי המסקנא כו' והשתא לא ניחא הך קושיא דמשיח בן יוסף טפי לפר"ת ודו"ק:

בד"**ה** דלא אתי אליהו כו' וא"ת ודלמא אתי בע"ש ויבשר כו' עכ"ל גבי שבת גופיה ל"ק הכי דלא לשתרי דשמא אתי בע"ש ויבשר בשבת ובו ביום יבא משיח דהא פשיטא להו ממשמעות המקרא דלא יבא משיח ביום שיבשר אליהו אלא שיבשר יום שלפניו וק"ל:

בד"**ה** האי תנא כו' וההוא שמשיב כבר כו' ולא בעי"ט נ"ל דה"פ כי כו' עכ"ל דהתם כיון דעי"ט בשבת הוא וודאי דליכא טרחא כל היום כמו בע"ש ובעי"ט אחריני אלא נ"ל דהכי פי' כו' ה"נ בשבת קודם אכילה כו' דהיינו עד ד' שעות ביום שאז צריך לבער התלויות וק"ל:

בד"**ה** ויתיב רבא כו' פריך רב נחמן ב"י לרבא מנפל דופנה דלא שמה מחיצה עכ"ל לכאורה הסוגיא אינה מוכחת כן דלאו משום דלא שמה מחיצה נגעי בה אלא משום איסורא הוא דכן הוא לכל התירוצים דמשנינן הברייתות אהדדי דהך דנפל דופנה לא יעמיד בה אדם כו' משום איסור לעשות מחיצה הוא ומי דחקם לבעלי התוספות לפרש דרב נחמן ב"י פריך משום דלאו שמה מחיצה הוא ויש ליישב דודאי למאי דקשיין ברייתות אהדדי ליכא לשנויי אלא משום איסור הוא אבל רב נחמן ב"י דלא ידע רק ברייתא דלא יעמיד אדם כו' ולא ידע לאוקמא דאיירי לדעת כדמוקי לה במסקנא על כרחך לאו משום איסורא נגעי בה אלא משום דלאו שמה מחיצה הוא קאמר נפל דופנה לא יעמיד בה אדם כו' משום דלא מהני ליה דלאו שמה מחיצה ודקתני בסיפא לפי שאין

[א] עושין אהל עראי לא קאי אלא אכלים ואיזקוף המטה ולא אאדם ובהמה כן נראה לי ליישב דברי התוס' ודו"ק:

דף מד.

בד"ה או דלמא בדמלו כו' אפי' אין הלכה כר"א יכנס וא"ת כיון דאמרי רבנן כו' ה"נ כי מלו כו' עכ"ל אבל לעיל גבי נהרדעי דאמרי כיון דעל על לא הוה קשיא להו הכי דאימא כר"א ס"ל כדמסיק הכא דעבדי כר"א אבל לקמן בתוספות בד"ה ומר סבר הבלעת כו' קשיא להו אנהרדעי מרבנן דלא ניחא להו למימר דס"ל כר"א כיון דלא נקטי בדבריהם כר"א ודו"ק:

בד"ה פקק החלון כו' משמע שאם היה שמואל אוסר כו' לא הוה קשה מידי דהיכי שרי למעבד כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושינו פ' כל הכלים:

בא"ד ואי הוה אסור כ"ש דהוה פריך ליה היכי שרי כו' עכ"ל אלא דהאמת מקשה ליה כן הוא לשון התוס' פ"ק דסוכה ע"ש:

בד"ה ר"מ דקפסיל כו' כמו פקק החלון עכ"ל ר"ל כמו פקק החלון דאסור אף לרבנן בשאינו קשור כדאמרינן פ' כל הכלים דבין כך ובין כך דקאמרי רבנן היינו בין תלוי ובין אינו תלוי והוא שקשור אבל אינו קשור ה"ל עשיית אהל עראי לכתחלה אע"ג דלא מהני אלא לשעה ומהרש"ל פי' דמדר"א בהוספה הביאו ראיה לרבנן באהל עראי ואין צורך וק"ל:

דף מד:

בפרש"י ומה אילו שבת במערה כו' ועל גגה פחות מד' אלפים כו' עכ"ל בכולה שמעתין הכי משמע כפירושו דמובלע ממש אבל דבוקה לא הוי הבלעה ולקמן דמייתי מר"א דאמר שתים יכנס כו' דלא הוי רק דבוקה צ"ל ללישנא קמא דאנן לא קי"ל כר' אלעזר אלא בהבלעה ממש ולא בדבוקה ורבינו יהונתן פי' דדבוקה כמובלע ממש ע"ש והיינו למאי דמוקי לה לקמן בס"פ דעקר חדא וקם אתרתי ותו ל"מ וק"ל:

דף מה.

תוס' בד"ה אי מצלח כו' וי"ל דמוכחא מלתא מדכתיב נלחמים כו' עכ"ל ומקרא קמא דנלחמים בקעילה והמה שוסים וגו' מייתי לה ודמייתי וכתיב וישאל דוד וגו' ויאמר ה' וגו' אינו אלא לפרש קראי דלא היה דוד מסתפק אי שרי אי אסור אלא דשאל אי מצלח אי לא כו' והוה פשיטא ליה דשרי:

דף מה:

בפרש"י בד"ה ובלבד שלא כו' והכלים כרגלי הבעלים דכל ד' אמות דכל חד כו' עכ"ל כתב מהרש"ל המגיה א"נ דכל ד' אמות דכל חד כו' טועה הוא דהוצרך רש"י לפרש כן דאל"כ למה לא יושיט כו' ואלמלא שהחפץ כרגלי הבעלים כו' אין כאן רשות למחיצה לענין כלים כו' עכ"ל ואין זה מספיק דאכתי מ"מ מהאי טעמא דהכלים כרגלי הבעלים לחוד הוי סגי ליה ולא איצטריך ליה דד' אמות דכל חד שוינהו כרה"י וההיא דמודד ובא וכלתה מדתו בחצי עיר לא איירי בחפציו אלא בחפץ אנשי העיר ודו"ק:

בא"ד כולה חדא רשותא היא וא"נ כלתה מדתו חוץ לעיר כו' עכ"ל כצ"ל ואינו תירוץ חדש אלא בכלתה מדתו בחצי העיר מותר לטלטל בכולה ע"י זריקה דכולה רשותא חדא היא במחיצות וא"נ שיהיה כלה מדת אלפים שלו מחוץ לעיר שאין שם מחיצות הוה חדא רשותא כולה רה"ר והוי שרי לטלטל ב' אמות כו' ודו"ק:

תוס' בד"ה להודיעך כחן כו' הוי קולא דהוי כרגלי המוצאן כו' עכ"ל ודאי דכן הוא דהוי קולא לזוכה הראשון דהוי כרגליו אבל בנתנו לאחר ה"ל למקבל חומרא שצריך להוליכו דוקא למקום עירוב שזוכה הראשון אם עירב למזרח או למערב אבל אם היו קונין המים שביתה אית להו אלפים אמה לכל רוח וניחא ליה לזוכה שני בכך שלא עירב למקום ולצד שעירב זוכה הראשון ולכך לא הוה פסיקא להו בקישייתם דבעו למימר דבכלים נמי להודיעך כחו דר"י בן נורי דהוי כח דהתירא לזוכה ומה שהביאו ראיה דהא דקונה שביתה הוה חומרא גבי כלים מהא דאמרינן לקמן ה"א הלכה כר"י בן נורי בין לקולא בין לחומרא דפי' קולא גבי אדם וחומרא גבי כלים דליכא לפרש כולה בכלים לקולא לגבי זוכה שני וחומרא לזוכה ראשון דא"כ למאי דקאמר קמ"ל דעבדינן כתרי קולי ה"ל תרי קולי דסתרן אהדדי אבל גבי אדם וכלים לא הוי כתרי קולי דסתרן כמ"ש התוס' לקמן ודו"ק:

בד"ה ליקנו שביתה כו' ולכך כשבאו בתוך עשרה קנו שביתה והיה להן אלפים כו' עכ"ל כתב מהרש"ל יש שמקשין איך שייך לקנות שביתה בי"ט שהרי גשמים היורדין ביום טוב אין קונין שביתה ונראה דלק"מ כו' עכ"ל ועוד האריך ע"ש ואני מוסיף בקושיא למאן דאמר בישן דאינו קונה שביתה ואין לו רק ארבע אמות אמאי אינו קונה לו שביתה בשבת דבהא לא פליגי אם קונה בשבת שביתה אם לאו אלא אם חפצי הפקר קונין שביתה בין השמשות אם לאו ונראה דודאי דלק"מ ע"פ מה ששנינו לעיל לכ"ע מי שהוא סמוך לעיר תוך אלפים אם היה כוונתו לשבות שם קונה שם שביתתו והכא ה"נ היו מתכוונים לשבות בעיר כמ"ש התוס' לעיל ושנינו נמי לקמן מי שבא בדרך וחשכה לו

והיה מכיר אילן או גדר כו' ואמר שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים ומעיקרו ועד ביתו אלפים כו' הרי לך דמצי אדם במתכוין לקנות שביתה בין השמשות שלא במקומו רק כשהוא תוך אלפים שאינו מחוץ לתחומו ה"נ הכא שלא נכנסו לנמל משחשכה אבל ראו את העיר מרחוק על הים והיה דעתם לקנות שביתה בעיר כמ"ש התוס' לעיל וא"כ אי אין תחומין למעלה מי' הרי העיר לא הים חוץ מתחומן ושפיר קנו שביתה בעיר שניקנית לו כבר מבע"י שם וכשבאו בתוך י' דהיינו בעיר יש להם משם אלפים לכל רוח דומה ממש לעיר ולאילן ששנינו דכשבא לשם קונה שם שביתה שקונים לו כבר בין השמשות והשתא לא תקשי לך מגשמים היורדין בי"ט ומישן בדרך כיון דלא שייך בהו כוונה ודעת לא מקנו שביתה אלא באותו מקום שהיו שם בין השמשות ולא במקום אחר אף שאינו מחוץ לתחום והדברים ברורים למבין באין גמגום:

דף מו.

תוס' בד"ה לסמוך עליו כו' שני בצורת הוו ואיכא דאמרי דטהרות כו' עכ"ל כצ"ל ובספרים חדשים הגיהו וי"ל דטהרות כו' וטעות הוא למעיין שם וכמ"ש מהרש"ל וק"ל:
בד"ה דאמר שמואל כו' אפי' ביחיד במקום רבים כו' עכ"ל ק"ק דהא השתא קיימינן לפום הסברא דבדרבנן נמי איכא לפלוגי בין יחיד במקום יחיד ליחיד במקום רבים ולגבי עירוב אי לא הוה פסק ריב"ל רק הלכה כדברי המיקל בעירוב ה"א דוקא יחיד במקום יחיד א"כ הכא דלא פסק שמואל רק הלכה כדברי המיקל באבל אימא נמי דדוקא ביחיד במקום יחיד ולא במקום רבים ואפשר שסמכו על מה שכתבו לקמן דשמואל פסק כרשב"ג בר"ה ויה"כ דהוו כרגלים דשמעי' מיניה אפילו ביחיד במקום רבים ותלמודא נמי מייתי מלתיה דשמואל אדר"י דאירי ביחיד במקום רבים וק"ל:
בא"ד ונראה דאפילו ביום א' כו' דמשמע לעיל דאפי' הוי דאורייתא הלכה כו' עכ"ל והשתא הא דמייתי תלמודא מדקאמר באבילות אקילו הא בעלמא אפילו בדרבנן שני לן בין יחיד כו' ממלתיה דשמואל ליכא לאתויי ראיה דאימא דאיצטריך למפסק באבילות אפילו ביום ראשון דהוי דאורייתא אלא מדר' יוחנן דאירי בשמועה רחוקה מייתי ראיה דהוי דרבנן ואפ"ה באבילות הוא דאקילו כו' וק"ל:

דף מו:

גמ' ואמר רב חמא ב"ג אמר רב הלכה כר"ש והא אמרת ר"י ור"ש כו' ק"ק כל הנהו דמייתי רב הלכתא להקל גבי עירובין מאי קושיא דאימא מאי דלא אזיל בתר הנהו כללי דר"י ור"ש הלכה כר"י משום דאזיל רב בתר אידך כללא דהלכה כדברי המיקל בעירוב ודו"ק:
בתוס' בד"ה ואין חבין כו' ונוטלין הימנו שיתופו בע"כ וצריך שימחול להם פתו כו' עכ"ל דאי הוו מחוייבים להחזיר וליתן לו פתו לא ה"ל שום חובה במה שנוטלין הימנו בע"כ אבל צריך שימחול להם פתו וא"כ אית ליה קצת חובה בכך שמפסיד פתו בע"כ וק"ל:
בד"ה שלא לשכח כו' ושם פ"ה בע"א ולא אמרו לערב בחצירות לאחר שנשתתפו כו' עכ"ל משמע לפירושו דהכא גם אם לא נשתתפו לא אמרו לערב בחצירות אלא כדי שלא לשכח כו' ויש לדקדק בזה כיון דאין לו שום עיקר מאי איכפת לן שתשתכח מדורות הבאין ודוחק לומר שתשתכח עירוב תחומין שיש לו עיקר דמה שייך עירוב חצירות לעירוב תחומין דעירוב חצירות משום איסור רשויות נגעו בה וכן יש לדקדק אשיתוף מבואות לפי פר"י בדבור זה ויש לפרש לפי' קמא דודאי עירוב חצירות משום איסור דרשויות נגעו בה אלא דה"ק דלא אמרו בתחלת עירוב חצירות דאינו סגי בכל שהוא ובעי שיעורא דב' סעודות אינו אלא כדי שלא תשתכח תורת עירוב תחומין דבעי שיעורא ולא סגי בכל שהוא אפי' בשירי עירוב וק"ל:

דף מז.

בפרש"י כל הנשים יתארסו את"ק כו' ואדר"י פליג דשרי ארוסה לינשא עכ"ל ועיין בתוספות פ' החולץ שהקשו ע"ז מהך ברייתא דרדופה דמתיר ר' יוסי ליארס ולינשא גם מ"ש התוספות בשמעתין ה"ג רבי יוסי מתיר ליארס ולינשא כו' עיין בתוספות שם:

דף מז:

בתוס' בד"ה והכלים כו' ונראה דבשל הפקר איירי והא דנקט תוך התחום לאשמועינן דאפ"ה לא קנו שביתת העיר וא"ת כו' עכ"ל מהגהת מהרש"ל אבל ביש להם בעלים לא הוה רבותא וחידוש טפי תוך התחום מחוץ לתחום ולמאי שהסכימו התוס' דאלפים דנקט הכא מן העיר קאמר ניחא טפי דדוקא בהפקר איירי ובתוך התחום אבל ביש להן בעלים בכל גוונא לא קנו שביתת עיר אלפים תוך תחום העיר אלא קנו שביתת עצמן ודו"ק:

בא"ד והכא ברחוקין אלא שהן בתוך התחום ומיהו כו' עכ"ל מהגהת מהרש"ל וסמוכים לעיר דקאמר לאו לאפוקי חוץ לתחום אלא לאפוקי סוף התחום וכן הוא לשון הגהת אשר"י וכלים ששבתו בתוך התחום אם סמוך לעיר הרבה הרי הן כרגלי העיר ואם ברחוק לעיר כגון סוף התחום יש להן אלפים אמה ממקומן עכ"ל:

בד"ה חרם לשון כו' היינו כדי להכניסם לעיר לפי כו' אמאי נקט בין ב' תחומין כו' עכ"ל ר"ל לפי' קמא דקנו שביתת העיר לאו כדי להכניסם לעיר בלחוד הוא אלא שיכול להוציאם עוד אלפים מצד אחר מן העיר כיון דקנו שביתת העיר אבל השתא דקנו שביתה במקומן לא יכול להוציאן חוץ לעיר אלפים אמה מצד אחר אלא עד מקום דכלו אלפים שלהן ואהא קשיא להו אמאי נקט בין ב' תחומין דבליכא עיר שנייה נמי אין לו להכניס לעיר המים שחוץ לתחום שהרי קנו שביתה במקומן וכ"כ מהרש"ל אבל קשה אכתי השתא דנקט בין ב' תחומין ומשום איסורא דקנו שביתת העיר אחרת אמאי לא נקט בעיר א' ומשום איסורא דקנו שביתה במקומן אותו שחוץ לתחום ומועיל תיקון מחיצה אף לאותן אלפים שבתוך התחום להכניסם לעיר וחוצה לה דקונין שביתת העיר דכל מה שבתוך התחום קנו שביתת העיר אע"פ שאין דעתן עליהן וצריך עיון ודו"ק:

דף מח.

בתוספות בד"ה ר' יהודה כו' ומסתמא דיש להם ד' אמות לכל רוח עכ"ל יש לדקדק בדבריהם מי הכריחם לומר לפר"ח דהמקשה סבר מסתמא ד' אמות לכל רוח אימא דלא ידע אלא ד' אמות בין הכל כמו לפרש"י ויש ליישב משום דהך קושיא שהקשו לפרש"י דאימא ר"י ור"א לפרש קאתו תקשי גם לפר"ח דאימא לפרש מלתיה דת"ק קאתו ולכך הוצרך להזכיר במלתיה דת"ק בהדיא ד' אמות וע"כ הוצרכנו לפרש לפר"ח כדלעיל דע"כ ר"א לא מפרש מלתיה דת"ק כו' דהא ת"ק אריב"נ קאי כו' ותקשי דא"כ מאי פריך דלא ה"ל להזכיר ד' אמות הא איצטריך ליה להזכיר ד' אמות דלהוי ד' אמות לכל רוח דומיא דאלפים דריב"נ ואהא קאמרי דא"כ לא ה"ל להזכיר ד' אמות אלא אין לו ב' אלפים מסתמא יש להם ד' אמות לכל רוח משמע והמתרץ השיב לו דלאו כן הוא אלא דת"ק דריש מי שהוציאוהו ד' אמות לאו לכל רוח קאמר ואי לא הזכיר האי תנא ד' אמות הכא בדבריו והוה סמך עצמו אד' אמות דר"פ מי שהוציאוהו סד"א דפירושן דהכא כי התם ולכך נקט בהדיא הכא בדבריהם ארבע אמות דלהויין לכל רוח דומיא דריב"נ וק"ל:

בד"ה גופו שלש כו' דהא דאמר הכא גופו ג"א היינו בלא ראשו כו' עכ"ל ומיהו הראש לחוד אינו מחזיק אמה דאל"כ לא איצטריך למימר ואמה כדי לפשוט ידיו כו' ואמה כדי

שיטול חפץ כו' וכן מוכח שכתבו לקמן דהראש עם עובי דפי הארון מחזיק אמה אלא דהשתא ההיא דהשותפין ניחא להו טפי שבקל יוכל להגביה הראש עד ד' אמות וק"ל:

דף מח:

בתוס' בד"ה רשות א' כו' דליכא למיגזר בחיצונה כולי האי שמא כו' אבל ב' החיצונות כו' עכ"ל נראה הכא לפרש בפשיטות דבב' החיצונות ליכא למיגזר כולי האי דכיון דלא עירבו בהדדי לא יטעה להוציא כלי חיצונה זו לחיצונה זו אבל מאמצעית שעירבה עם החיצונה יטעה להוציא ממנה כלים ששבתו בחיצונה זו לחיצונה אחרת אבל לקמן בפי' מהר"י הוסיפו לומר דלכך לא גזרו שלא תוליך האמצעית כלי חיצונה זו לחיצונה אחרת דסתמא דמלתא דכי משתמש איניש במאני דידיה משתמש כו' וק"ק לפי זה דאם כן חיצונות באמצעית אמאי גזרו ויש ליישב דודאי לפירושו נמי הוא כמו שכתבנו דחיצונות באמצעית אסורות משום דעירבו עמה ויטעו להוציא כלי חיצונה זו מן האמצעית לחיצונה אחרת משא"כ אמצעית בחיצונות דליכא למטעי להוציא מחיצונה זו לחיצונה אחרת אלא דקשיא ליה למהר"י דאכתי כיון דאמצעית משתמשת בחיצונות ומותר לה להוציא כליה מחיצונה זו לחיצונה זו שמא תוליך עמה גם כלי החיצונה ואהא קאמר דכי משתמש איניש במאני כו' ודו"ק:

בא"ד מדלא קתני אוסרת על שניהן כו' אע"ג דאיכא למימר כו' ומ"מ כיון דלא מתסרי להשתמש יחד כו' עכ"ל שיעור דבריהם כן הוא דאי הוה קתני אוסרת על שניהן כמו בסיפא ודאי איכא למשמע מיניה דהן נמי אסורין עמה אבל כיון דלא תני הכי וכמ"ש ל מן דלא מצי למתני הכי ומשום דאינה אוסרת על שניהן שיהיה כל א' מהמבואות ליאסר באנפי נפשה א"כ ליכא למשמע מיניה נמי דהן אסורין עמה וקאמרי אע"ג דאיכא למימר כו' שפיר שמעינן מיניה נמי דהן אסורין עמה במכ"ש דלא מצי למתני דאוסרת על שניהן דהוה שמעינן מיניה נמי דהן אסורין עמה כיון דלא כו' אלא משום גזירה אינה אוסרת על שניהם באנפי נפשייהו דמ"מ אכתי ה"מ למתני אינה אוסרת על שניהן באנפי נפשייהו דהוה משמע שפיר וכולן מותרות זה עם זה ולא ה"ל לסמוך אכ"ש ומדלא תניא הכי אלא אסורה עם שניהן משמע דהן מותרין עמה וק"ל:

בא"ד ולכך אסורה עם שניהן כו' וטעמא משום דזו מושכתה כו' והם מותרות עמה דבהא סבר כר"ש דלא גזר כו' וק"ק דהויא סברת שמואל הפוכה מסברת חכמים אליבא דרב דשמואל פסק דאמצעית בחיצונות אסורה משום דזו מושכתה כו' וחיצונות באמצעית שרי כר"ש דלא גזר ורב אליבא דחכמים סבר בהיפך דאמצעית בחיצונות שרי וחיצונות

באמצעית אסורות משום גזירה וכעין זה הקשו התוס' בסברות הפוכות מחכמים לרב בס"פ בכל מערבין בד"ה מודים חכמים לר"א כו' ע"ש ודוחק הוא לומר דמהר"י מפרש מלתיה דרב כפרש"י דהשתא הויא מלתא דרב כסברת שמואל ולא חש לכל הקושיות שהקשה ר"ת ודו"ק:

דף מט.

בפרש"י בד"ה אף זו כו' ואלישנא קמא קשיא מאי ואזדא שמואל לטעמיה א"נ הוה אמר כרב כו' עכ"ל דלאלישנא קמא ע"כ ואזדא שמואל לטעמיה כרבנן אמר למילתיה וא"כ א"נ הוה אמר כרב המ"ל נמי כרבנן כו' וק"ל:

בד"ה אוסרת על שניהן כו' ואע"ג דרגילה עם שניהן זו היא תקנתה כו' עכ"ל לא הוה איצטריך להאי פיסקא ברגילה בשניהן דאפי' עירבה עם שאינה רגילה קאמרינן בסמוך דסלקה נפשה מרגילה ומותרת לעצמה וק"ל:

עתוס' בד"ה זו מביאה כו' למגזר כולי האי ולפירוש מהר"י נקט הא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מט:

בפרש"י בד"ה ושמואל כו' ומשם עד ביתו יש יותר מאלפים כל רוחב נוף האילן כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דהא ביתו רחוק מעיקרו אלפים ולא הוי יותר מאלפים לבית רק רוחב נוף האילן של צד מקום רגליו וכן מה שפירש לקמן גבי בא למדוד מן הצפון כו' מודדין לו מן הדרום כו' ומשם מודדין לו אלפים ולביתו ונמצא רחוק שלשים אמה עכ"ל לאו דוקא דהא רוחב נוף אילן של צד ביתו הוא תוך אלפים של צד ביתו וכה"ג כתב מהרש"ל דהא דמוקמינן מלתיה דשמואל דקאי כל נופו של אילן בתוך אלפים למקום רגליו הא דקתני במתני' מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה כו' לאו דוקא אלא פחות חצי רוחב (חצי) האילן וק"ל:

תוס' בד"ה ואמר שביתתי כו' ויש לחלק שאני התם שהולך לשם כך כו' עכ"ל וק"ק דא"כ אמאי אצטריך ליה התם לפלוגי בין ניעור ובין ישן לרבנן דא"נ פליגי בניעור וביושב במקומו מודו רבנן התם כיון שהולך לשם כך:

בד"ה דאפי' לתחתיו כו' ודעתו שאם לא יקנה לו שביתה שיהיה לו תחום ביתו עכ"ל ומיהו אין לו אלפים אלא לצד עירובו ולא לצד שני משום דשמא משחשכה נתגלגל עירובו וקנה שם במקום עירובו שביתה וק"ל:

בד"ה מאי טעמא דרב כו' דטעה ועירב בב' רוחות כו' וי"ל דכל המערב בב' רוחות כא' מסופק כו' עכ"ל ומטעם זה אין זה דומה למאי דאמרי' בשמעתין דהיכא דאיתיה בטעות איתיה נמי בבת אחת דהכא דעתו שאם לא יקנה לו שניהן יקנה בא' מהן אבל במפרש בבת אחת אפי' שמואל מודה ודו"ק:

דף נ.

בתוספות בד"ה כל שאינו בזה כו' דהתם אפשר להתקיים שניהן כו' דתרעה עד כו' עכ"ל ר"ל דאפשר להתקיים דבורו שאמר עולה ושלמים משא"כ גבי יצאו שנים בעשירי דא"א להתקיים דבורו שקראן עשירי בשניהן אלא א' שלמים הוא שלא הזכיר כלל בדבורו וק"ל:
בד"ה שאני מעשר כו' ולר"י נראה לפרש כו' גם בבת אחת ישנו כו' והאחרת תהיה טבל עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה בעיני ס"ס איך מתורץ כו' אפילו איכא מעשר בהמה נמי לחצאין ס"ס אמאי עשירי וי"א מעורבים כו' ואמאי לא תהא קודש אלא א' מהן והשני חולין כמו גבי ב' סאות וצ"ע עכ"ל ולי נראה דלאו קושיא היא ע"פ מה שהסכימו התוס' לקמן דכן עיקר דמקמא פריך ולא מבתרא והיינו משום דכל הנהו דמייתי בשמעתין מקמא פריך דאפילו אחד מהן לא תקדוש בבת אחת ולפירוש רש"י תקשי להו שפיר דאי איתיה נמי לחצאין קמא לא תקדוש רק חציו אבל לפירוש ר"י מקמא לא קשה מידי וק"ל:
בד"ה עשירי וי"א כו' הגיה רש"י בפי' כתב ידו דשניה סירעו כו' עכ" לכך פרש"י בפרק האיש מקדש ע"ש:
בפרש"י בד"ה דליתה בטעות וכו' וכי שחטה על פ' בבת א' אמר חזקיה דקדשי מ' מתוך פ' כו' עכ"ל מפרש"י פ' האיש מקדש ומקשה ליה מדחזקיה שהיה רבו של ר' יוחנן כדאמרי' כו' עכ"ל ע"ש:

דף נ:

בתוס' בד"ה ומ"ס לקרבן כו' תיפוק ליה דר' יוחנן לית ליהברירה כו' עכ"ל ולעיל מיניה גבי הא דאמר הכל מודים היכא דאמר יקדשו מ' מתוך פ' דקדשי כו' לא תקשי להו הכי דר"י לית ליה ברירה דכיון שמפרש ומברר דבריו יקדשו מ' מתוך פ' אית ליה נמי לר"י ברירה וכמ"ש [א] התוס' פ' בכל מערבין (דף ל"ז) בד"ה דברי ר"מ כו' ע"ש:
בפרש"י בד"ה לימא תהוי כו' הואיל ואיכא למימר הכי וא"ל הכי קנה כו' במקום ששניהן נותנין לו דאילו לרב אפילו כו' דבמקום רגליו לא רצה לקנות ובביתו לא רצה לקנות ובשביתות כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל במקום רגליו לא רצה כו' היינו מתני' דאיירי שהוא בדרך

ובביתו לא רצה לקנות היינו הך דטעה ועירב לב' רוחות כו' או שאמר לעבדיו כו' דמשמע דאיירי מביתו וכן פרש"י לעיל לא יזוז ממקומו ואפילו כבני עירו אינו דהא כו' דמשמע דאיירי מעירו ולא איירי בבא בדרך אבל קשה לפי' זה ע"פ מ"ש התוס' לעיל בשם ר"י דגבי נתגלגל מחוץ לתחום דמודה רב דיש לו מביתו עד עירובו אלפים ולא אמר שלא יזוז ממקומו משום דהתם עומד בעירו ולא עקר דעתיה מעירו כו' וכה"ג פרש"י גופיה בפ' כיצד מעברין דף ם' ע"ש וא"כ מאי תיובתא דרב הכא מהך ברייתא דטעה ועירב לב' רוחות כו' דאיירי מעירו ולא עקר דעתיה מיניה ודעתיה שאם לא יקנה לו שם שביתה שיהיה לו תחום ביתו ולכך נותנין לו במאי דשבקי ליה תרוייהו כההיא דנתגלגל מחוץ לתחום ויש ליישב ולחלק דבהך ברייתא דטועה ועירב לב' רוחות כו' שהיה ידע כל מה שהיה לו לידע ואפ"ה עירב לב' רוחות כו' דהוה סבור דמועיל ובודאי דעקר דעתו ממקום רגליו ואף מעירו משא"כ בהך דנתגלגל שלא טעה אלא דלא ידע אימתי שנתגלגל וודאי אילו ידע שלא יקנה שם שביתה משום שנתגלגל מבע"י לא היה עוקר דעתיה מעירו וקצת דחוק דא"כ התוס' הוה להו לתרוצי ולחלק לעיל בהכי ודו"ק:

בד"ה וללשון ששמעתי קשיא מאי דוחקיה כו' וא"ת היינו תיובתא אמאי לא קני כו' א"כ לשמואל כו' עכ"ל ללשון ראשון וודאי נמי דקשיא הך קושיא אלא דאיכא למימר דקושטא הוא דהיינו תיובתיה אמאי לא קני כו' כפרש"י ושיעור דבריו כך היא וא"ת ללשון ששמעתי נמי דהיינו תיובתי' אמאי כו' כמו ללשון ראשון דא"כ לשמואל נמי תהוי תיובתא כו' משא"כ ללשון ראשון דהיינו תיובתיה דרב אמאי לא קני כו' ולשמואל וודאי דלק"מ וק"ל:

דף נא.

בפרש"י בד"ה ושב הכהן כו' מפקינן ליה התם מהאי משמעות ומרבינן נתיצה לנגע החוזר כו' עכ"ל היינו כמ"ש לעיל צרעת ממארת לג"ש כו' וכדלעיל וק"ל:

תוס' בד"ה כזה יהו כל שובתי כו' אבל העמיד האלכסון ממזרח למערב ומצפון לדרום כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בראב"ש ולשון או מצפון כו' שכתוב בל' התוס' אינו מיושב דהא אם העמיד המרובע שיהיה האלכסון של ב' קרנות ממזרח למערב ממילא הוי נמי האלכסון של ב' קרנות השניים מצפון לדרום וק"ל:

דף נא:

בפרש"י בד"ה מחלוקת במקום פלוני דאין כאן לא עירוב כו' אלא אמירה כו' עכ"ל ולעיל לרב נחמן דאמר במקום פלוני ד"ה עשיר לא לא הוצרך לפרש כן דאפשר דאיירי בלא אמירה כלל שלא אמר שביתתי במקום פלוני אבל הכא לרב חסדא דמחלוקת במקום פלוני ואפ"ה לר' יהודה קנה עירוב וע"כ באומר שביתתי במקום פלוני דבלא אומר פשיטא הוא וליכא מאן דפליג דלקני עירוב בעשיר כפרש"י לקמן ומש"ה הוצרך לפרש הכא לר"מ דאפ"ה עשיר לא משום דאינו אלא אמירה בעלמא ודו"ק:

בד"ה איהו כיון כו' ופלוגתא כו' איכא למ"ד דאפילו לא אמר נמי כו' וע"כ בדלא אמר מידי כו' עכ"ל יש לדקדק בפירושו כיון דע"כ בדלא אמר איירי כמו שהוכיח לבסוף מדלא קתני ואמר כו' ועוד מדפליג ר"מ כו' וא"כ היאך קאמר דפליגי אמוראי בהכי לקמן ועוד דהא ללישנא קמא של פרש"י דקיימינן הכא בין לרבה ובין לרב יוסף לכ"ע לא בעי למימר שביתתי במקום פלוני וללישנא בתרא דפרש"י לקמן נמי בין לרבה ובין לרב יוסף אליבא דרבי יהודה צריך לומר שביתתי במקום פלוני ונראה דשיעור דבריו כן הוא וללישנא קמא דקיימינן הכא קאמר דפלוגתא דאמוראי היא לקמן דאיכא למ"ד דאפי' לא אמר לו חבירו לין פה עת כו' כמאן דאמר לו חבירו דמי והיינו כרב יוסף לר' יהודה וקאמר ומיירי נמי על כרחך לכ"ע אפילו בדאיהו גופיה לא אמר מידי עסקינן חדא כו' ודו"ק:

בד"ה הנך עשירים נינהו ואפילו אמרו שביתתנו במקום פלוני אסור כו' עכ"ל להאי לישנא דבעני לר"י אפילו בלא אמר שביתתי במקום פלוני מהני ה"מ לפרושי הנך עשירים נינהו ואסור בלא אמר ואפשר כמ"ש התוס' לעיל דלהכי נקט במתני' ואמר שביתתי במקום פלוני לרבותא דסיפא דאפילו באמר עני אין עשיר לא ודו"ק:

בד"ה הלכה כר"י וכרב נחמן במקומי עכ"ל דאילו לרב חסדא לא הוה אמר לו אתנייי' אהך הלכה כר"י דאימא דחייא הוה תני א' עני וא' עשיר ובמקומי ככ"ע וק"ל:

תוס' בד"ה ויצא עשיר כו' ואפילו אם ביתו הוא הראשון כו' ולא יהיה לו אלא ד' אמות כו' עכ"ל דיצא חוץ לתחום מסוף העיר קאמר כדרך כל מודדי תחומי העיר ואם הוא חוזר מעירובו לביתו לא יהיה לו שם רק ארבע אמות בתוך הבית ואין כל הבית והעיר גם אם היא מוקפת מחיצה נחשב לו כארבע אמות דומיא שאם הלך מעירובו לצד השני שאם כלה מדתו בעיר או במערה לא ילך אפילו אמה א' ולא דמיא להההיא דמי שהוציאוהו נכרים בעיר אחרת דמהלך כולה לר"ג ומיהו בהגהת אשר"י בס"פ מפרש לפי הירושלמי

דההיא דכלה מדתו במערה לא אתיא כר"ג דלדידיה מהלך את כולה כמו בהוציאוהו נכרים ע"ש:

דף נב.

בפרש"י בד"ה כיון שהחזיק בדרך קנה עירוב אף אם לא אמר שביתתי כו' עכ"ל כצ"ל: **בד"ה** ורב יוסף כו' ובציר מהכי ליכא חזקה ועוד רב יוסף אמר דבחזקה לא פליגי אלא בלומר וא"כ כו' עכ"ל כן צריך לומר מצאתי במ"י וב' קושיות הן וק"ל:
ובד"ה ל"א ולא שמעתיו כו' האי כעשיר משוי ליה וקסבר ר"מ כל שהוא עשיר כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל והאי קושיא שהקשה רש"י לעיל אמאי לא יזוז ממקומו לא קשיא ליה כולי האי דלא אמרי' הכי גבי מי שהוא בעירו שלא עקר דעתו מן העיר כ"כ כמו שחלקו התוס' לעיל כו' עכ"ל ע"ש באורך גם רש"י גופיה מחלק כן לקמן בפ' כיצד מעברין (דף ס') אבל הוא דחוק לומר כן שהזכיר הקושיא לעיל ולא הזכיר כאן תירוץ זה והיה לו לפרש כן ולא לסתום ונראה דלעיל דבכל עשיר ס"ל לר"מ נמי דהוי כבני עירו שפיר קשיא ליה כיון דהאי נמי עשיר משוי ליה ר"מ אמאי הוי חמר גמל וע"כ היינו משום דעקר דעתו מביתו ומעירו וא"כ נימא נמי דלא יזוז ממקומו אבל השתא בא לפרש דבכל עשיר ובכל ודאי לא עירב כההיא דנתגלגל מבע"י נמי ס"ל לר"מ דהוי חמר גמל כפרש"י לקמן לא תקשי ליה אי משוי ליה הכא עשיר והוי שפיר חמר גמל ודו"ק:
בא"ד דר"מ אכל מי שהוא עשיר פליג ובאומר שביתתי במקום פלוני כו' עכ"ל ואף לרב נחמן דק"ל ות"כ דאמר אבל במקום פלוני ד"ה עני אין עשיר לא מ"מ פליגי אף בעשיר דלרבי יהודה הוי כבני עירו ולר"מ הוי חמר גמל דבכל ודאי לא עירב לר"מ הוי חמר גמל כפרש"י לקמן וק"ל:
בד"ה כרב יוסף אליבא כו' ה"ה נמי לרבה אליבא דר' יהודה כו' עכ"ל ובמרדכי ישן תירץ וז"ל ודחויא דדחי בסמוך לא כרבה ואליבא דר' יהודה קאי נמי אהא דעולא עכ"ל וק"ל:

דף נב:

תוס' בד"ה כמאן כרב יוסף כו' דמאע"פ דייק כו' א"נ כו' אי בעי תרתי כו' עכ"ל כל דיבור זה סתמו לפי פי' ולשון בתרא של רש"י וכפי שהסכימו התוס' לעיל בשם ר"י לאותו הפירוש אבל הוא תמוה שבדיבור התוס' שאחר זה המתחיל תנינא כו' דהוי הכא ספק לר"מ כו' עכ"ל כל זה הדיבור סתמו ללשון קמא של רש"י דהוי ספק לר"מ כו' ויש ליישב שהתוס' שהסכימו כפי' ול' בתרא של רש"י מפרשי ל' ההוא נמי דמשום ספק הוי חמר

גמל דלאו ודאי עשיר משוי ליה ר"מ אלא ספק אם עני אם עשיר אבל בודאי עשיר דודאי לא עירב מודה לר"י דהוי כבני עירו וההיא דנתגלגל נמי אתיא כפשטה דלא פליג ר"מ ברישא בנתגלגל מבע"י וכדברינו מוכח לשון התוס' ודו"ק:

בד"ה כי תניא כו' שאפילו כלה מדתו במערה כו' ופ"ה לא נהירא כו' עכ"ל ולכאורה פירושו תמוה כיון דאיהו גופיה לא מייתי לה הא דכלו אלפים שלו אמה א' חוץ לתחום דלא יכנס אלא מההיא דמודד כמפורש בפרש"י א"כ אמאי לא פירשו אמודד גופיה כדברי התוס' ויש ליישב דלישנא דלא יכנס לא משמע ליה דקאי אמודד דכבר נכנס במערה והל"ל לא יהלך אפילו אמה א' אבל לפרש"י ניחא לא יכנס לתחום העיר והתוס' לא חשו על הך לישנא דלא יכנס במודד דלא יכנס לתחום אחר קאמר ודו"ק:

בא"ד והא דלא קאמר כי תניא ההיא להחשיך אמה א' כו' דמלתא דפשיטא כו' עכ"ל ויש לדקדק בזה דע"כ לאו מלתא דפשיטא היא דהא הכא במתני' בסיפא תני לה ור"ש פליג עלה ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

דף נד:

תוס' בד"ה אם היה בית א' כו' ולא שימתחו חוט באלכסון מן הפגום כו' דהא רחבה מן כו' עכ"ל ואי לאו הך הוכחה דרחבה כו' ה"א שימתחו חוט באלכסון אשמועינן שגם אותן בתים שבין ב' הראשים הנכנסים מן החוט ימדדו מן אותו החוט וק"ל:

דף נה.

תוס' בד"ה עיר העשויה כו' אפי' יש בין פגומין יותר מד' אלפים רואין כאילו חוט עכ"ל לכאורה דהיינו דוקא לרבא בריה דרבה בר רב הונא דלא בעי מובלע מכל צד רק מצד א' אבל לרבה בר רב הונא דבעי שיהיה מובלע מכל צד כמ"ש התוס' לקמן ה"נ הכא בעי דלא להוי יותר מארבע אלפים בין הפגומין אבל מדברי הרא"ש נראה דגם רבה בר רב הונא מודה הכא אפילו ביותר מד' אלפים בין הפגומין כיון דהוי סמוך כ"כ תוך עיבורה של עיר וק"ל:

דף נה:

בד"ה ואם לאו מודדין כו' ור"ח פי' עיר העשויה כקשת שאין מתקצר והולך עכ"ל מיהו גם לפי' ר"ח לרבא בריה דרבה בר רב הונא ע"כ לאו מן הקשת ממש הוא אלא ממקום לפנים שאין אלפים מקשת ליתר דלא גרע מאילו ניטל אותו שלמעלה דהשתא אפי' ביותר מד' אלפים בין ב' ראשים שרי כיון דמובלע מצד א' וק"ל:

בד"ה נפש שיש בו ד' כו' דהא קבר סתמא לא הוי ד' אמות כו' עכ"ל גבי כוכין בעינן ד' אמות כדאמרי' פרק המוכר פירות והיינו דוקא באורך אבל הכא בעי ברוחב נמי ד' אמות ובקבר סתמא לא הוי ברוחב רק אמה א' כדאמרי' שם וק"ל:
בד"ה כל עיר כו' בר בי רב לא ליכול ירקא כו' עכ"ל דליכא למימר דהתם בשאר ירקי דלא מעלי כדמסיק הכא דא"כ לא ה"ל למתלי התם משום דגריר וק"ל:

דף נו.

בפרש"י בד"ה פני מזרח כו' מהלכתן ביום בימים הארוכים פעמים כו' עכ"ל וה"ה דמצינן לפרושי בימים בינונים בניסן ותשרי שמהלכין קצת ומסבבין קצת פני מזרח ומערב וק"ל:
תוס' בד"ה ואין בין כו' אנו משלימין לה צ"א יום כו' וגם בז' ומחצה שבסוף תקופת ניסן כו' עכ"ל ר"ל בימים שלמים יום ולילה ודאי דאין חילוק בין ימים ארוכים ולילות קצרות ובין ימים קצרים ולילות ארוכות דמה שזה מחסיר זה מכלים אך על אותן ט"ו שעות מתקופת תמוז בסופה שנכנסו לאותו יום בינוני שנופלת בו תקופת תשרי קשיא להו ב' קושיות קושיא ראשונה דז' ומחצה שעות הראשונות הם באים להשלים לתקופת תמוז לצ"א יום שנחסרו לה ביום נפילתה מצ"א יום שלמים ז' שעות ומחצה שבסוף תקופת ניסן הרי אותן ז' שעות ומחצה שנחסרו לה ביום נפילתה לא היו רק שעות קטנות ואין משלימין לה משעות בינונית שביום נפילת תקופת תשרי וקושיא שניה על ז' שעות ומחצה השניה מסוף תקופת תמוז שנכנסו לה ג"כ ביום נפילת תקופת תשרי הם בינונית ובסוף תקופת ניסן לא היו לה רק ז' שעות ומחצה קטנות ודברי מהרש"ל אין מבוררין לי בזה ועי' שם:
בא"ד לא משכחת הא דאמרינן אין תקופת ניסן כו' אין תקופת תמוז כו' עכ"ל ר"ל דלא משכחת תקופת טבת בעשר ומחצה ביום שהרי כל היום אינו אלא ו' שעות וכן לא משכחת תקופת תמוז בז' ומחצה בלילה שהרי כל הלילה אינה אלא ו' שעות ולפי שהקושיא יותר חזקה מתקופת טבת הקדימו המאוחר למוקדם בגמרא ודו"ק:
בא"ד וגם לא משכחת כו' דבג' בשבתא ובמעלי שבתא קאי מאדים בזיווי כו' עכ"ל ר"ל דאם לא יהיה הלילה והיום כ"א י"ב שעות א"כ לפי מהלכן של מזלות כל"ש צמח"ן ותחלת הלילות כצנ"ש חל"ם לא יבא מאדים בזיווי ביום ג' דהיינו בשעה שמינית ביום וכן לא יבא מאדים בזיווי ביום ו' דהיינו בשעה ששית כמפורש ס"פ מפנין וה"מ להקשות בפשיטות דאם לא יהיה יום ולילה כ"א י"ב שעות א"כ לא יהיה בתקופת תמוז וטבת סי'

תחלת הימים חל"ם כצנ"ש ואפשר דלא אמרו תחלת הימים חל"ם כצנ"ש אלא בתקופת ניסן ותשרי וק"ל:

דף נו:

בפרש"י בד"ה מפני כו' באורך התחומין מן העיר והלאה לכל צד אלא אלף ותכ"ח כו' לתת טבלא של אלף ותכ"ח וד' חומשין לכל קרן כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריו שלא הזכיר הד' חומשין בתחומין אלא בקרנות ובאורך דוקא ולא ברוחב ונראה משום דעיקר מילתא שיעורא דאלף ותכ"ח דנקט גבי קרנות הוא דליהוי אלכסונו אלפים מצומצם ואי לאו דאורך הקרנות אלף ותכ"ח ועוד ד' חומשין היה האלכסון חסר ד' חומשין מן אלפים כפרש"י לקמן ולכך לא נקט אלא ד' חומשין באורך הקרנות דאז הוי אלפים מצומצם אבל אי הוי גם מרוחב הקרנות עוד ד' חומשין היה אז האלכסון קצת יותר מאלפים שהיה נתוסף בו אלכסין של ד' חומשין ואין אנו צריכין לפרש השתא ולדחוק דלפום רהיטא נקט רש"י ד' חומשין דבג' חומשין סגי כמ"ש מהרש"ל דודאי כן הוא אילו הוה פרש"י שגם הקרנות ברוחב ד' חומשין אבל השתא דלא פירש כן ד' חומשין אלא באורך ניחא דלא נתוסף נמי באלכסון אלא ד' חומשין וזה ברור ודו"ק:

תוס' בד"ה פלגא הוי כו' דפעמים הוי תילתא או רביע או חומש כו' עכ"ל הקשה מהרש"ל איך יתכן זה בלא צירוף העיר דהא לעולם קרנות המגרש רביע מקרנות התחומין ותחום המגרש הוי לעולם פלגא מתחומין כו' וא"א לפרש אלא בצירוף עיר וזה לא ידע כו' וגם לשון התוס' משמע דאיירי אף בלא צירוף כו' עכ"ל ע"ש באורך ול"נ בזה דודאי גם המקשה ידע לצרף העיר אלא דאסיק אדעתיה דלא איירי הברייתא אלא במילתא דפסיקא דלעולם כן הוא כמו מגרש דתחומין דהוי פלגא דתחומין לעולם משא"כ בצירוף העיר דלפעמים הוי תילתא כדלקמן בשמעתין ולפעמים רביע במתא דהוי ח' על ח' כקושיית השר מקוצי ולפעמים בחומש במתא דהוי י"ב אלפים על י"ב אלפים שהמגרש הוי נ"ב ותחומין וקרנות ומתא הוו רנ"ו פעמים אלף על אלף דהמגרש נ"ב הוי קרוב לחומש מן הכל ולכך לא רצה לדקדק ולהקשות דכך וכך הוי מגרש דתחומין ודקרנות מתחומין וקרנות דתחומין משום דאינו כן לעולם ולא הקשה רק אמגרש דתחומין דהוי פלגא ומיהו המתרץ לא חש לכך דמוקי להו דתחומין לעולם דהוי תרי אלפי כו' דוקא ולא שיהיה לעולם רביע ולזה לדברי המתרץ הקשה השר מקוצי דלוקמא בח' על ח' כו' אף שלא יהיה כן לעולם ומה שדקדק מהרש"ל בדברי התוס' דמשמע מדבריהם דאיירי בלא צירוף עיר והיינו שלא הזכירו רק מתחומין וקרנות ולא הזכירו נמי ממתא ע"כ

אין זו ראיה דהא בדיבור שאחר זה בקושיית השר מקוצי לא הזכירו רק רביע דתחומין וקרנות וע"כ דהוא נמי ממתא ומיהו צ"ל דדבריהם אלו אינן לפי תירוץ התוס' לקמן דערי מגרש אינן גדולים כ"כ אלא לפי תירוץ מהר"י דהמתרץ ודאי מתרץ האמת ולא אוקי הברייתא אלא בדבר שיש בו שום חידוש אבל המקשה ודאי דלא חש לזה דהא למאי דמקשה אכתי תילתא הוי הוה ניחא ליה אי הוי תני תילתא אף שאין כאן שום חידוש ולכך המקשה הכא נמי הוי מדקדק כן אתחומין וקרנות אף שאין בו שום חידוש אי לאו דאינו כן לעולם והדברים ברורים למבין בלי גמגום ודו"ק:

בד"ה כמה מרובע כו' שברחבו טפח יש בהקיפו כו' כצ"ל:

בד"ה אבייי אמר כו' וא"ת לפי מה דמוקי כו' קשה דתחומין הוו טפי כמו שאנו כו' עכ"ל ופי' לדבריהם דכל העיגול דמגרש הוא מתוך רבוע של ט' אלפים נמצא בתוך העיגול ג' חלקים מט' אלפים דהיינו ז' אלפים פחות רביע אלף ונתוסף על התחומין וקרנות שמחוץ לעיגול הרביע שהוא ב' אלפים ורביע אלף ויהיה בין הכל שמחוץ לעיגול י"ח אלף ורביע אלף ואם תסיר אח"כ מן העיגול את העיר בעיגול דהיינו ג' חלקים רביע אלף ישאר לך בעיגול המגרש ששה אלף מצומצם וע"ז הקשו דלא הוי המגרש שהוא ששת אלפים רביע דתחומין שמחוץ לעיגול דהוי טפי מי"ח אלפים רביע של אלף שהוא שיעור מה שנתוסף בריבוע של עיר על העיגול דהיינו נמי רביע אלף וע"ז תירצו דלא קאמר דהוי תחומין רביע אלא מי"ח אלף חוץ ממה שנתוסף עלייהו מריבוע של עיר דהיינו רביע אלף כן נ"ל לפרש דבריהם ודברי מהרש"ל בזה אין מבוררים לי דודאי לעיל הוי הרביע ט' אלפים מצומצם מל"ו אלפים ודו"ק:

דף נז.

בפרש"י בד"ה והא איכא מורשא כו' קרנות העיר אוכלין בתוך המגרש ואין כנגד הקרנות אלף מגרש עכ"ל לכאורה טפי ה"ל לפרושי דהכי פריך דכיון דקרנות עיר אוכלין בתוך המגרש אלף לא הוי כל המגרש רק ח' אלפים והדרן קושיין לדוכתין דלא הוי המגרש רביע מל"ו (שיתא) אלפא ויש ליישב דאיכא למימר דהוי רביע מקרנות ותחומין בלא צירוף עיר דהוי ח' אלף רביע מל"ב אלף ולהכי לא פריך ליה אלא דלא הוי אלף בעיגול המגרש כנגד הקרנות דסביב משמע דבכל צד יהיה המגרש אלף ורבא נמי דמוקי לה לעיל בהכי דל רביע מנייהו פשו להו ט' כו' והוי רביע ע"י צירוף עיר ולא ניחא לאוקמא דל מנייהו תילתא העיר כמו שהיא בריבוע והוי מגרש רביע בלא צירוף עיר היינו נמי

מכח הך קושיא דא"כ דלא הוי אלף מגרש כנגד הקרנות ורב חביבי דמקשה הכא לא שמע סוף מלתיה דרבא דמוקי לה לעיל נמי במתא עגולה מכח הך קושיא ודו"ק:

תוס' בד"ה רב הונא כו' והא דתניא ברישׁ סוכה בית שאין בו ד' כו' עכ"ל ר"ל לפי הפירוש שכתבו לעיל דבית ועיר אין נותנין לו ב' קרפיפות אלא קרפף א' יש להקשות כן דמנ"מ באותו בית כו' אבל לפי' ר"ת שכתבו התוספות בפ' קמא דסוכה וכתבו הרא"ש בשמעתין דלבית ועיר נמי נותנין לו שני קרפיפות לק"מ דהכי קאמר דבית זה אי הוה בו ד' על ד' היו עושין אותו עיבור לעיר כדין ב' עיירות שנותנין לו שני קרפיפות ועיין שם:

דף נז:

בא"ד ואי משום שע"י הבית יוכל ללכת כו' עכ"ל מבואר יותר בתוס' פ"ק דסוכה וז"ל ואי יש יותר מקמ"א אמה בין ב' העיירות דהוא שיעור ב' קרפיפות שעכשיו מצטרף בית זו לצרפן כו' עכ"ל ע"ש:

בד"ה אלא כו' ונראה דלחייא בר רב נמי צ"ל כו' אמאי נקט כו' הל"ל אם יש בין זה לזה כו' עכ"ל מיהו המקשה ודאי דלא הוה חש להך קושיא דליתני אם יש בין זה לזה דאל"כ אדמקשה תיובתא דרב הונא תקשי נמי לחייא בר רב אלא המתרץ חש להכי למיתני הך לישנא ואם יש בין זה לזה וק"ל:

בד"ה התם ליכא כו' ומודדין להם אלפים מראש הקשת כו' עכ"ל כתב מהרש"ל סוגיא זו א"א לפרש אלא אליבא דרבה בר רב הונא דס"ל וכו' עכ"ל נראה שדקדק כן מדברי התוס' דלא שרו אלא בראשי הקשת אפי' רחוקים ביותר מד' אלפים כיון דלא הוי בין יתר לקשת יותר מאלפים ומטעמא דאיכא למימר מלי אבל לבני אמצעי הקשת דליכא למימר מלי לא שרי ביותר מד' אלפים בין ב' ראשי הקשת אע"ג דבין יתר לקשת לא הוו [רק] ב' אלפים והיינו כרבה בר רב הונא דבעי מובלע מכל צד אבל לרבא בריה דרבה בר רב הונא דלא בעי מובלע מכל צד לבני אמצעי הקשת נמי שרי אפי' ביותר מד' אלפים בין ב' ראשי הקשת כיון דמקשת ליתר לא הוי יותר מאלפים וכן כתבו התוס' לעיל אבל הוא דחוק דודאי מוכח דסוגיא זו כרבא בריה דרבה בר רב הונא כדמקשה בתחלת הסוגיא והא את הוא דאמרת כוותיה דרבא בריה דרבה כו' והשתא יש לדקדק בשמעתין גופא מאי פריך מהא דאמר רב הונא דביתר מארבע אלפים מודדין מן הקשת דאימא דהיינו דוקא ביתר מאלפים מקשת ליתר אבל באלפים מיתר לקשת שרי אפי' ביתר מד' אלפים דהכי אמרינן לרבא בריה דרבה בר רב הונא כמו שכתבו התוספות לעיל ואליביה קיימינן הכא (ויש עיר) [בכפרים המשולשין] שרי נמי הכא אפילו ביתר

מד' אלפים בין החיצונים כיון דלא הוי יותר מאלפים בין אמצעי לחיצונים ונראה לומר דודאי התם איכא למשרי מובלע מצד אחד לרבא בריה דרבה בר רב הונא דהיינו בין דהוי יתר מד' אלפים בין ראשי הקשת אלא דמן הקשת ליתר לא הוי רק ב' אלפים ובין דהוי יותר מב' אלפים מקשת ליתר אלא דלא הוי ד' אלפים בין ראשי הקשת ומטעמא דאמרינן לעיל דאי בעי אתי דרך בתים משא"כ הכא דהכפרים רחוקים זה מזה על כל פנים יותר משבעים אמה ושיריים לא שייך למימר אתי דרך בתים מהאי טעמא לא שרינן הכא ביתר משני אלפים מאמצעי לחיצונים אפילו בפחות מארבע אלפים בין החיצונים כדקאמר התם איכא בתים כו' והוה ס"ד דמקשה מרב הונא דאוסר ביותר מארבע אלפים בין ראשי הקשת וביותר מאלפים [בין יתר לקשת] אליבא דרבא בריה דרבה בר רב הונא ומשום דאינו מובלע כלל אפילו מצד אחד ולא שייך אתי דרך בתים א"כ ה"נ הכא יש לאסור ביתר מארבעת אלפים בין החיצונים אפילו באינו אלא אלפים מאמצעי לחיצונים דהכא לא שייך אתא דרך בתים והמתרץ השיב דודאי התם ליכא למשרי לבני אמצעי הקשת אלא מטעמא דהדר אתי דרך בתים משום דליכא למימר מלי דא"כ מפסידין לצד אחר כמ"ש התוספות משא"כ הכא דנהי דליכא למשרי מטעמא דהתם דאי בעי הדר אתי דרך בתים מ"מ איכא למשרי שני החיצונים מטעמא דאיכא למימר מלי וע"ז כתבו התוס' דהתם נמי לבני ראשי הקשת לא הוה איצטריך לטעמא דהתם דהדר אתי דרך בתים אלא מטעמא דהכא דאיכא למימר מלי ותו לא מידי ודו"ק:

דף נח.

בתד"ה הגיע להר כו' לא כייל להו בהדי הדדי הגיע להר או לגדר כו' עכ"ל ואמאי דלא כייל גיא בהדי הר לא קשיא להו משום דלא דמי דגיא הוא בעומק והר הוא בגובה אבל מגדר דהוי נמי בגובה דומיא דהר קשיא להו שפיר וק"ל:

בד"ה ובלבד שלא כו' דהא אפי' על ידי כלונסות אין מועיל למתוח עליהם חבל של חמשים כו' עכ"ל יש לדקדק בזה כיון דאפי' חבל של חמשים אמה אינו מועיל למתוח על ידי כלונסות היאך מבליעין את ההר דא"א להבליעו אלא על ידי כלונסות משני צידי ההר על שפתו מלמטה וכ"ה בטור אורח חיים סימן שצ"ט ולקמן כתבו התוספות דגבי כותל והר הקילו היכא דלא ניחא תשמישו דאומדו משום דצריך לעלות על גביו כשרוצה להבליעו כו' משמע אבל היכא דניחא תשמישו גבי הר נמי מבליעו כדקתני בהדיא במתניתין והגיע להר מבליעו והיינו על ידי כלונסות כמ"ש הטור שם ויש ליישב דהכא בגיא קאמר היכא דיכול להבליעו בחבל של חמשים אמה לא בעי כלונסות אלא

יעמוד אחד על שפתו מזה וראש אחד של חבל בידו וכן מצד השני כפרש"י במתני' אבל כשאינו יכול להבליע כל הגיא בחבל של חמשים אמה כגון שהגיא רחב מאה לא נימא שיבליע בחבל של חמשים אמה על ידי כלונס באמצע הגיא אלא שיקדר ודו"ק:

בד"ה ואם היה גיא כו' אלא ה"פ ל"ש דמבליעין כו' אלא שאין החוט כו' עכ"ל צ"ל דקאי דוקא אגיא אבל אהר וכותל אכתי תקשי הא דלא ניחא תשמישתיה דאומדו והולך היכי משכחת לה דהא כל זמן שאין חוט המשקולת יורד כנגדו הוה ניחא תשמישתיה ומבליעו ואינו אומדו וכי החוט יורד כנגדו אין צריך אמידה אלא מדלג כל השיפוע ומיהו איכא לפרושי דקאי שפיר אהר וכותל וה"פ ל"ש דאומדו והולך לו אלא שאין חוט המשקולת יורד כנגדו אבל חוט המשקולת כו' והיכא דניחא תשמישתיה מבליעו גם בהר וכותל ודו"ק:

בד"ה אין כו' אבל גבי גיא לעולם מבליעו אע"ג כו' עכ"ל כצ"ל:

דף נח:

בד"ה וכי אין כו' ואין חילוק בין עמוק נ' לק' כו' עכ"ל מבואר יותר בדברי הרא"ש ע"ש:

בד"ה אבל מתלקט עשרה מתוך ה' כו' מודדו כו' ללא ניחא כדפרישית כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד אבל בלשון אחרון כו' אין בכותל והר כי אם שלשה דינין מתלקט כו' עכ"ל וגבי גיא להאי לישנא אין בגיא כי אם שני דינין דלית ביה דין אומדו כו' וכ"ה ברא"ש:

בא"ד ורבינו תם מפרש דחוט המשקולת כו' נראה דדחוק להם פרש"י משום דמדידה יפה דהכא לא הוי פירושו כמדידה יפה דלעיל משא"כ לפי' ר"ת ולפר"ש הוה פירושם שוה וק"ל:

בא"ד פר"ת דדוקא בהר שעשוי בידי שמים כו' עכ"ל נראה דהוצרך לזה לפי שיטתו דבאין חוט המשקולת כו' דהיינו שאין בו מורד מבליע ואינו אומדו והולך לו וא"כ במתלקט י' מתוך ד' דהוי תשמישו ניחא טפי אמאי קאמר דאומדו והולך לו ולזה פירש דיש לחלק בין בידי שמים לבידי אדם וק"ל:

בא"ד ועוד דאוקימנא מתני' בדלא ניחא תשמישתא מדלג כו' עכ"ל כצ"ל דהכי מתוקם מתני' דהכא לפי' ר"ש דגרס בברייתא ימוד ואמתני' קאמר לא שנו כו' משא"כ לפרש"י דגרס אומדו ומתני' מתוקם בדניחא תשמישתיה ודו"ק:

בא"ד ה"ג התם כשחוט יורד כנגדו פי' דרבנן כו' עכ"ל ולא ניחא ליה לפרש כמו שפי' ר"ת לשיטתו דקאמר התם ארב יוסף דקאי אמתני' משום דלפי שיטת ר"ש דגרס לעיל ימוד ע"כ לישנא דהתם קאי אברייתא דמייתי לה אגב גררא אית לן למימר נמי הכא

לישנא דהתם קאי אברייתא דמייתי אגב גררא וגרסינן התם כשחוט יורד כנגדו פירוש דרבנן ודאחרים כו' וק"ל:

בד"ה אין מודדין כו' דפעמים יש כנגד העיר הרים וגאיות שיש לו להבליע כו' עכ"ל אין זה מדוקדק דמדידת הבלעה של חמשים אמה הוא בעצמו למדידת קרקע חלקה ומישור ויותר נכון לשון הרא"ש בזה שיש כנגד העיר הרים וגאיות שיש לו לקדר או למדוד מדידה יפה עכ"ל וק"ל. :

דף נט.

בפרש"י בד"ה ושל רבים כו' רבותא אשמועינן דאע"ג דנעשית של יחיד עכ"ל לעיל נמי גבי עיר של יחיד ונעשית של רבים נמי ודאי דרבותא הוא דכש"כ של יחיד והיא של יחיד דמערבין כולה אלא משום דהכא איכא למימר דדוקא קתני של רבים ונעשית של יחיד דמהני לה שיור אבל של רבים והיא של רבים לא תיהני לה שיור לכך הוצרך לפרש דאינו כן אלא דה"נ הכא רבותא אשמועינן דאף של רבים ונעשית של יחיד בעי שיור ועיין לקמן בתוס' בד"ה ולא שבק כו' וק"ל:

דף נט:

תוספות בד"ה מבוי מבוי כו' והורגלו להיות אחד אסרי אהדדי כו' וקשה לר"י כו' עכ"ל והא דלא קשיא להו מהא דקאמר ללישנא קמא מערבין לרוחבה ואע"ג דהורגלו להיות אחד לא אסרי אהדדי והיינו ע"כ ע"י תיקון לחי וקורה די"ל כדקאמר לעיל גבי לרוחבה דאיכא לאסתלוקי כיון דהני נפקי בהאי פתחא והני בהאי פתחא משא"כ הכא מבוי מבוי דחד פתחא להו דהיינו רה"ר וקשיא להו שפיר מהא דעושה לחי לחצי מבוי דלית ליה רק חד פתח ודו"ק:

בד"ה דעבוד דקה מחיצה גבוה ד"ט כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ט"ס הוא וטעה המעתיק בין י' כו' עכ"ל וכ"כ הב"י בטור א"ח סי' שצ"ב אבל דוחק הוא למחוק כל הספרים דבגמרא לקמן ובר"פ כל גגות קאמר בהדיא דקה ארבעה ודו"ק:

דף ס.

בפרש"י בד"ה פירא כו' ולא היו מתקנין לה לחיים משום דעיר של רבים כו' עכ"ל ר"ל דודאי בעיר של יחיד דמערבין כולה לא בעי תיקון למבואות דכחדא היא משא"כ בעיר של רבים כיון דבעי שיור בעי תיקון לחי בההוא שיורא דלא ליאסרי אהדדי מיהו הכא דכל שכונה ושכונה מערבת באנפי נפשה והוי שיורא לחברתה וכיון דמבדיל ביניהם

הגומות לא אסרי שכונות אהדדי וכל שכונה מערבת כחדא באנפי נפשה ולא בעי תיקון לחי כלל אע"ג דהוי עיר של רבים וז"ש דאי לא הוה כל חדא שיורא לחברתה ע"כ דצריך שיור בכל שכונה בעצמה ובעי תיקון לחי בההוא שיורא ודו"ק:

בד"ה ואסור לעירובו לדין עירובו כו' אבל בעומד בביתו ועירב במקום שאינו עירוב כו' גבי נתגלגל כו' ה"ז חמר גמל כו' עכ"ל והתם דהוי חמר גמל ואין לו דין עירוב מביתו משום דשמא נתגלגל משחשכה ועירובו עירוב מבעוד יום משא"כ הכא דודאי אין עירובי עירוב מש"ה יש לו דין עירוב מביתו ודו"ק:

דף ס:

תוס' בד"ה כאן שכלתה כו' ואם תאמר ולר"א דאמר כו' ואמאי תנן כו' לא עשה ולא כלום כו' עכ"ל ר"ל אמאי תנן לא עשה ולא כלום כאילו לא עירב הא מה שנשכר דהיינו ב' אמות למזרח הוא מפסיד ב' אמות למערב וטפי הוה ליה לאקשויי הך קושיא לרבנן אמאי קתני לא עשה ולא כלום הא נשכר ארבע אמות בכהאי גוונא כשנתן עירובו באמה אחרונה לצד מזרח יהיה לו לצד מזרח ארבע אמות ואלפים ולצד מערב רק אלפים דהעיר נחשבת לו כארבע אמות אלא שכבר הוכיחו התוס' לעיל מכח. קושיא דלעיל דהסוגיא דהכא לא אתיא כרבנן אלא כר"א ודו"ק:

בד"ה אין אלו כו' והשתא א"ש. כו' ולא פריך ממתני' והא תנן ולמודד כו' דלגבי מודד הוה ידע דיש לחלק בין כו' עכ"ל ר"ל דהך קושיא דלא פריך לעיל ממתניתין דמודד כו' היא בין לרבא דמפליג לפי האמת נמי במודד ובין לרבי אידי דלא מפליג והשתא כתבו לרבא דמפליג נמי במודד דהסוגיא דלעיל כוותיה דמייתי מריב"ל דמיירי במודד דהא דלא פריך מעיקרא ממתני' דמודד משום דבמודד הוה ידע לחלק כריב"ל והיינו מדקתני אין אנשי כדלקמן אלא דבלן בעיר הוה סבר דאפי' כלתה מדתו בחצי העיר נחשבת לו כארבע אמות ומשני דבלן בה נמי יש לחלק כו' ולרבי אידי לא חשו התוס' לפרש כיון דהסוגיא דלא כוותיה ואליביה ודאי דאיכא לפלוגי בלן בה מכח קושיא רישא דמתני' וברייתא דאיירי בלן אבל במודד לית לן לפלוגי מידי דאפי' כלתה מדתו בסוף העיר אינה נחשבת לו כד' ובמתני אנשי אנשי קתני ולכך לא פריך נמי לעיל ממתני' דמודד דאיכא לפלוגי בין לן בה ובין מודד ומברייתא פריך שפיר דאיירי נמי בלן בה והדברים ברורים למבין בלי גמגום ומהרש"ל דחק בזה לאין צורך ודו"ק:

דף סא.

בד"ה עיר העשויה כקשת כו' ופירושו תמוה כו' אכתי כל היכא דשרי להני שרי להני כו' עכ"ל ומהרש"ל כתב בשם תוס' שאנ"ץ יישוב לתמיהתם ואינו מובן לי ואיך שיהיה לפרש"י ליכא לאקשויי למאי דמסיק לעיל גבי שלשה כפרים דאף אם יש בין ב' החיצונות יותר מארבע אלפים איכא למימר מלי באמצעית וא"כ ה"נ אמאי לא אמרי' מלי כאילו גדר נתונה בין ב' ראשי הקשת ולישתרי חמתן די"ל דלא אמרינן לעיל מלי אלא לגבי שני חיצונות דאין בין האמצעית לחיצונות רק ב' אלפים אבל הכא מיירי שיש מן הקשת יותר מב' אלפים וליכא למימר מלי עוד כתב מהרש"ל בשם תוס' שאנ"ץ דהקשה לפר"ח כיון שאין בין ב' ראשי הקשת ארבע אלפים ומן חמתן עד הגדר אלפים איך אפשר להיות ראשי הקשת יותר מאלפים לחמתן דהא אלכסון כו' עכ"ל ר"ל כיון דלא הוי רק אלפים מחמתן עד היתר של גדר א"כ אם נותנין לתחומי חמתן אלכסונן של אלפים יגיע עד ראשי הקשת כיון דאין ביניהן יותר מארבע אלפים ותירץ בשם ר"י כהן דקאי חמתן רבועו נגד ראשי הקשת וקרנות שלו נגד היתר דהשתא אין נותנין לו האלכסון עד ראשי הקשת ע"כ תוכן דבריו ועוד יש לומר שמה שכתבו התוס' דאפשר שאף מחמתן לראשי קשת גדר הוי יותר מאלפים כו' אין רצונם לשניהם אלא לאחד מהם וכגון שהיה חמתן עומד מן הצד קרוב לאחד מראשי הקשת יותר מבשני ולאותו ראשי הקשת שהוא רחוק ממנו אפילו באלכסון יותר מאלפים אינו יכול לילך כמו לאמצע הקשת ודו"ק:

דף סא:

גמ' ר' אלעזר אומר אחד שבת ואחד הניח כו' כצ"ל והוא ר' אלעזר בן פדת אמורא פליג אדשמואל אליבא דרבנן ועליה קאמר מיתיבי א"ל כו' וק"ל:

בפרש"י בד"ה אף עיר חריבה כו' באויר מחיצות כו' ואע"ג דיש חומה כו' ובד"ה גוו ביה כו' ולהניחו שם הס"ד ואח"כ מה"ד כי היכי כו' כצ"ל והשאר נמחק וק"ל:

דף סב.

בא"ד והלא כך היה מעולם לכ"ע דליכא למימר כו' ונראה לר"י דבין צדוקי ובין כותי לדידיה אינן כנכרים כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל לדידיה לר"ג אבל ר"מ ודאי דאוסר כותי וכמ"ש התוספות לעיל לר"ג הוצרכו התם לעשותם נכרים גמורים לבטל רשות כו' וק"ל:

בד"ה חצירו של נכרי כו' ואם יש בתים הרבה של נכרים כו' מאחר שאין ישראל דר שם עכ"ל דלמאי דמסיק אביי דר"מ אוסר בנכרי ועשאו דירתו דירה משום שמא ילמד ממעשיו למאי נ"מ קתני ר"מ דהוי דירתו דירת בהמה וקאמרי לענין שאם יש בתים הרבה של נכרים ואין ישראל דר שם דלא שייך ביה ילמד ממעשיו דהוי דירתו דירת בהמה ומותר לישראל להכניס כו' וכן פרש"י לקמן ולא ניחא להו לפרש הכא כפרש"י הכא דהוי דירתו דירת בהמה אפילו בישראל דר שם ובדליתיה לנכרי דהך מלתא לא אסיק אדעתיה השתא עד לקמן מרומיא דמתניתין אסיפא דמלתיה דר"מ בברייתא דקתני ואם יש ישראל אחר אוסר כפרש"י לקמן ודו"ק:

בד"ה בן נח נהרג כו' ומשני הא דמחייב מיתה משום דמצער לישראל כו' עכ"ל ר"ל דמדברי המתרץ נמי דמוקמי לה בדוחקא משום צערא דישראל נמי מוכח דבגוזל מנכרי חייב בהשבה לעולם דאל"כ לוקמא בפשיטות ובגוזל מנכרי וכן מאי דמשני שאינו בתורת השבה משום דאינו בעין לא מתוקמא אלא בישראל דלא הוה ממון לגביה משא"כ בגוזל מנכרי דהוה ממון לגביה וחייב בהשבה אפילו אינו בעין ובהא ניחא דליכא לאקשויי כיון דמתוקמא דוקא באינו בעין א"כ מתוקמא נמי שפיר בנכרי ומשום דקים ליה בדרבה מיניה ולא קאמרינן דלא שייך גבי נכרי אלא בנטלו מוכסין כסותו והוא עדיין בעין אבל באינו בעין מפטר משום דקים ליה בדרבה מיניה ובההיא דבן סורר דלא מפטר אלא באיתיה בעין די"ל דפסיקא ליה לתלמודא בגוזל מנכרי אין לחלק בין ישנו בעין לאינו בעין ולא מפטר לעולם משום דקים ליה בדרבה מיניה כיון דהוה חשיב ממון לגביה ודו"ק:

דף סב:

בפרש"י בד"ה אמר מר הרי הוא כדיר כו' וכי דייר ישראל גביה כו' אבל נכרי אינו אוסר כו' עכ"ל דמרישא דמלתיה דר"מ דקאמר הרי הוא כדיר של בהמה ודאי דלא קשיא ליה מידי דאיירי בשאין ישראל דר שם כפרש"י הכא וכמ"ש התוספות לעיל אבל מסיפא דייק ליה דקתני ואם יש ישראל אוסר מפני שהוא כחצרו משמע דישראל אוסר על ביתו של נכרי אבל הנכרי אינו אוסר עליו ומתני' ליכא לאוקמא בכה"ג דישראל אוסר על ביתו של נכרי דלישנא דמתני' ה"ז אוסר עליו משמע על הישראל גופיה דעל הנכרי לא שייך אלא על ביתו וק"ל:

תוס' בד"ה ר' יוחנן כו' לגבי ר' יוחנן ואפילו כביעתא בכותחא כו' הד"א כצ"ל:

דף סג.

תוס' בד"ה מאי דרוש כו' והא לא היה יורד אש על מזבח הפנימי לשם קטורת כו' עכ"ל אע"ג דעל מזבח הפנימי היו מקטירין הקטורת בכל יום מ"מ האש היו נוטלין ממערכה שניה של מזבח החיצון מיהו מקרא גופיה דמייתי ונתנו בני אהרן וגו' ה"מ לאוכוחי נמי דאיירי במזבח החיצון וק"ל:

דף סג:

בד"ה כל זמן כו' לא שהיה עמהן במלחמה אלא כלומר כו' אע"פ שבכך לא היו נאסרין בתשמיש כו' עכ"ל ובמלחמת יהושע שנאסרו בתשמיש המטה לפי שהיה יוצא עמהם במלחמה צ"ל כדלעיל שהיה על פי הדיבור וק"ל:

בד"ה בטילו רשותייכו כו' וקשיא לר"י דמסתמא הני דשמעתין היו מערבין חצרות עם הבתים כו' עכ"ל [א] מפ"ה גופיה מוכח דהיו מערבין ממה שפי' הקונטרס דאהני האי בטול לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו ואי בלא עירבו הא לא אהני האי ביטול כלל דבלאו האי ביטול נמי שרי לטלטל כלים ששבתו בתוך המבוי אלא דקושטא קאמרי דכיון דליכא לפרושי דאהני האי ביטול אלא לבית היחיד כמ"ש לקמן והוה מצינו למימר דאיירי בין עירבו ובין לא עירבו ואהא קאמרי התוס' דלית לן לפרושי אלא בעירבו דא"כ היו מפסידין כו' ודו"ק:

בא"ד וטוב היה להם שיהו מותרין בחצרות כו' בשביל הא' שהיה מותר כו' עכ"ל ואע"ג דלענין כלים ששבתו בתוכו טוב להם בלא עירוב מבעירוב שאסור לטלטל בתוך המבוי אלא בד' לרב מ"מ זהו יותר טוב להם לטלטל מבתים לחצר שהוא עיקר התשמיש ודו"ק:

בא"ד ומ"מ יחיד במקום נכרי לא חשיב ע"י עירוב שאל"כ לא היה כו' עכ"ל נראה ע"י עירוב לחוד ודאי דליכא לפרושי דא"נ דחשיב יחיד במקום נכרי הא קדיירי כדקאמר תלמודא אלא דר"ל דע"י עירוב וביטול דמלתא דלא שכיח הוא ואהא קאמרי דע"י עירוב שעם הביטול לא חשיב כיחיד שנעשין הכל א' גם לטלטל משאר הבתים משום דאל"כ כו' ודו"ק:

בא"ד וא"ת כיון שכל החצרות נעשות אחד גם בתיהן כמו כן כו' עכ"ל יש לדקדק למה תלו הבתים בחצרות דא"נ דהחצרות לא נעשין אחד כגון שאינן פתוחות זו לזו מ"מ הבתים שבכל חצר וחצר נעשין אחד ע"י עירוב ותקשי להו כשיבטלו המבוי לאחד למה יהיו הם שבאותו חצר שהיחיד בתוכו אסורין וכי אם שנים דרים בבית אחד כו' ויש ליישב דבחצרות שאינן פתוחות כיון שהם בטלו ג"כ רשותן שבמבוי ואינן נעשין א'

לא עדיפי שאר הבתים שבאותו חצר שהיחיד בתוכו שהרי גם הם בטלו רשותן ליחיד משא"כ בשנים הדרים בבית א' שבני החצר בטלו רשותן והוא לא בטל רשותו אבל בחצרות הפתוחות כיון שכולן נעשות אחד הוה שפיר דומה לשנים הדרים בבית אחד וק"ל:

ודע שקושיית התוס' זו אינה במקום נכרי דאיירי ביה הכא דא"כ לא תקשי מידי כמ"ש לעיל דא"כ לעולם א"צ לשכור אבל עיקר קושייתם שלא במקום נכרי כיון שנעשית א' על ידי עירוב כשיבטלו למה יהיו הם אסורים וכי כו' וזה שבתירוצם בתרא כתבו ועוד דא"א לומר כאן להתיר לכולן מכח שהביטול כו' ר"ל ועוד דכאן במקום נכרי א"א להתיר לכולן כו' ודו"ק:

דף סד.

בא"ד וא"ת כיון שע"י עירוב כו' וי"ל דרבא סבר שבא להתיר כו' ולא היה יודע שפתוחות כו' עכ"ל ר"ל דע"כ איירי שהיה להם עירוב דא"כ היו מפסידין כו' כמ"ש לעיל ואהא תירצו דודאי ידע לומר שבכל חצר בתים שלו עירבו יחד כדי שלא יפסידו מיהו לא היה יודע שפתוחות הן והיה סבר שלא היו פתוחות ולא עירבו החצרות ביחד דלא שייך בהא דלא היו מפסידין כיון דלא היו פתוחות ולא שייך בהן עירוב ביחד וגם לא שייך לומר בהא בטלת תורת עירוב אלא שהיה מקשה דא"כ בטלת בהן תורת שיתוף מבואות אבל אי הוו פתוחות להדדי והיו מערבין החצרות ביחד לא הוה קשיא ליה בטלת בהו תורת שיתוף דהא קי"ל סומכין על השיתוף במקום עירוב ומיהו ה"מ לפרושי דאביי נמי איירי באינן פתוחות החצרות להדדי אלא דניחא להו לפרש הא דמשני אביי דמערבי היינו עירוב ממש עירובי חצרות ולא שיתוף אלא דסומכין על שיתוף במקום עירוב ומיהו לישנא דקאמרי דרבא סבר שבא להתיר כלים ששבתו בבית היחיד בלא עירוב כו' אינו מדוקדק דהא ודאי ידע שבכל חצר עירבו בתים שלו ביחד כדי שלא יפסידו וא"כ בא להתיר נמי כלים ששבתו בכל אותן בתים שבחצר שבית היחיד בתוכו שהיחיד שבטלו לו רשותן יכול להוציא גם כלי בתיהן למבוי כו' כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה א"כ בטלת תורת עירוב כו' דא"כ בטלת תורת עירוב כו' שלא יחושו עוד לעשות עירוב כיון דמשתרי כולהו בביטול כו' עכ"ל ר"ל ויבואו אח"כ גם לטלטל בלא ביטול כלל כמ"ש התוספות לקמן דאל"כ מה לי שתשתכח תורת עירוב כיון דמשתרי כולהו בביטול כמו בעירוב אבל היכא דלא משתרי כולהו בביטול אין אנו חוששין לכך דודאי בשבת אחרת יערבו יחד כדי שיהו כולם מותרים להוציא מבתיהם מיהו בשמעתין דקאמר א"כ

בטלת תורת עירוב כו' אע"ג דלא משתרי כולהו ע"י ביטול מ"מ כיון דלא יוכלו לערב לעולם שהנכרי אוסר ואינו רוצה להשכיר תורת עירוב תשתכח מהן ויבואו לטלטל בלא ביטול כלל ודו"ק:

בד"ה שיכור אל כו' ומיהו משום מי רגלים פשיטא דאין צריך לחזור ולברך כו' עכ"ל ק"ק דעדיפא הל"ל דמשום מי רגלים פשיטא דאין צריך להתפלל דצואה תניא אבל מי רגלים לא כו' ודו"ק:

דף סד:

גמ' והאמר ר"נ ל"ש כו' אבל שתה יותר מרביעית כ"ש שדרך טורדתו כו' עכ"ל ולא ניחא ליה למימר דדרך מיל ושינה כל שהוא טורדתו ביותר מרביעית אבל ג' מילין אינו טורדתו אלא מפיגו אפי' ביותר מרביעית וק"ל:

תוס' בד"ה שהולכין אחר רוב כו' אע"פ שאחר הפסח היה בסמוך דבישראל י"ל דאחר הפסח נעשה עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דאימא דקושטא הוא כיון דסמוך אחר הפסח היה אין לתלות דאחר הפסח נעשה ולאו משום דאם היינו תולין בישראל היה מותר מוכח לה דרוב עוברי דרכים נכרים הם אלא אילו היינו תולין בישראל היה גם אסור בהנאה כדין חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח ויש לומר דאילו אין לנו לתלות שאחר הפסח נעשה בלאו רוב עוברי דרכים נכרים הם נמי לא הוה תלינן בישראל שעבר על לאו דלא יראה אלא דשל נכרים אבל השתא דאיכא למימר אחר הפסח נעשה תולין שפיר בישראל שעשאו בהיתר והיה מותר אי לאו משום רוב עוברי דרכים נכרים הם והוי פת של נכרים ועוד י"ל כיון דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח נמי אינו אסור בהנאה אלא מדרבנן כדאמרינן בפ' כל שעה בלאו רוב עוברי דרכים נכרים הם אלא במחצה נכרים ומחצה ישראל נמי הוה שרי דספיקא דרבנן לקולא אבל לענין פת של נכרים ניחא דאי הוה תלינן במחצה ישראל ומחצה נכרים אדרבה הוי שרי דספיקא דרבנן לקולא דפת של נכרים אינו רק איסור דרבנן מיהו ק"ק *) לפי זה מה שכתבו לקמן דאי ס"ל דאסור בהנאה היה לו לאסור מספק דשמא בפסח נעשה עכ"ל הא כיון [א] דספיקא הוא דשמא אחר הפסח נעשה שרי דספיקא דרבנן לקולא ויש לומר דלאו דוקא קאמרי דספק הוא שמא נעשה בפסח אלא כיון דסמוך לפסח היה כ"כ אית לן למימר מספק טפי שבפסח נעשה ע"י נכרים ודו"ק היטב:

בד"ה ולמדנו כו' והא דתנן בהניזקין מפרנסין כו' ההיא נמי שריא מפני דרכי שלום עכ"ל משום דלכאורה דה"ק דלכך צוה לפרנס עניי נכרים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום

אבל הא דשרי לפרנסם לאו משום דרכי שלום הוא אלא דלית ליה כלל איסורא דלא תחנם ותרצו דאינו כן אלא דשריותא דהתם נמי עם עניי ישראל דוקא הוא משום דרכי שלום אבל הכא דליכא משום דרכי שלום אית ליה שפיר איסור דלא תחנם ודו"ק:

דף סה.

בד"ה מסר שינתיה כו' כל שאינו מפיק אתמר כלומר כל מי שאינו מכסה ומעביר אלא מגלהו כו' עכ"ל אע"ג דקרא גאוה אפיקי מגינים וגו' מפרש ליה בלשון גילוי כאידך קרא ויראו אפיקי מים וגו' לישנא גופיה דקאמר ר"י כל שאינו מפיק כו' היינו לשון העברה כאידך קרא כאפיק נחלים יעבורו ונקט האי לישנא משום דקאי אר"ח דקאמר כל המפיק כו' דהיינו כל המעביר וקאמר איהו נמי בהאי לישנא ופליג אדרבה כל שאינו מפיק דהיינו כל שאינו מעביר אבל לפרש"י דכל שאינו מפיק שאינו מגלה קשה קצת דאדרבה בקרא גאוה אפיקי מגינים וגו' מפיק גלה אתמר ויש לפרש לדידיה בלשון נוטריקון אפיקי כמו אין מפיק דומיא דלעיל רועה זונות זו נאה כו' וק"ל:

דף סה:

בד"ה איקלעו כו' ר"י אומר אינו אוסר ואע"ג דפסקי כו' דהלכה כר"ש דאמר אפי' הניח כו' עכ"ל לכאורה קשה דקארי להו מאי קארי ומשום דר"ש מיקל טפי בישראל נימא דבנכרי מחמיר טפי ויש ליישב משום דר' יוסי פליג אדר' יהודה בנכרי ואוסר ור"ש קאי אדר' יוסי להקל טפי בישראל משמע דבנכרי מודה ואוסר כר' יוסי דכיון דהלכה פסקינן כר"ש נימא אף להחמיר בנכרי וכר' יוסי וקאמרי דאינו כן דר' שמעון לא פליג אדר' יהודה אלא להקל בישראל טפי אבל בנכרי לא איירי ביה ושפיר מצי סבר כר' יהודה ולא כר' יוסי מיהו ק"ק אמאי עשו להקל בנכרי כר' יהודה הא קי"ל דהלכה כר' יוסי לגבי ר' יהודה וי"ל דסמכו אמה שכתבו לקמן דקי"ל דהלכה כדברי המיקל בעירוב ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דר' יוחנן לית ליה דלגמרי קאמר הנהו כללי כו' עכ"ל ר"ל דר' יוחנן ע"כ לית ליה האי כללא דקי"ל כדברי המיקל בעירוב דלגמרי אית ליה ההוא כללא אפי' בעירוב דר' יהודה ור' שמעון הלכה כר' יהודה אפילו להחמיר ומוכח לה מדבעי למידק כו' אע"ג דר' שמעון מיקל בעירוב אי הוה אית ליה לרב האי כללא דר"י ור"ש הלכה כר"י לא הוה פסיק כר"ש לגבי ר"י [ב] ואין להקשות ומאי קושיא דהא אי נמי ר' יוחנן לית ליה האי כללא דכל המיקל בעירוב מ"מ ר"י ור"ש הלכה כר"י דמיקל גבי נכרי די"ל כיון דפסיק רב כר' שמעון מפיק ליה מהאי כללא דר"י ור"ש הלכה כר"י וכדאמרי' התם אהאי כללא

היכא דאתמר אתמר אבל האי כללא כדברי המיקל בעירוב ודאי דלא הוה מפיק ליה בהא דפסיק כר"ש אי הוה מחמיר בנכרי ודו"ק היטב:

דף סו.

תוס' בד"ה דאתא נכרי כו' בהגה"ה כי לא אמרינן שבת הואיל והותרה הותרה אלא במקום שיכול לעמוד ולהתקיים כו' עכ"ל ובההיא דספינות קשורות זו כו' שכתבו התוס' לעיל דמקרי יכול להתקיים שאין עומדות להפסק ולא הותר אלא בחזרו ונתקשרו בשבת ולא אמרי' ביה הואיל והותרה הותרה כתב הרא"ש בספ"ק דאיירי אפילו נפסקו בחול דאי בשבת אפי' לא חזרו ונתקשרו נמי דשבת הואיל והותרה הותרה ע"ש ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דמסיק רבא דלא מהני ביטול כו' משום דא"כ בטלת תורת עירוב כו' עכ"ל דליכא למימר דמערבי דמ"מ תקשי דיאמרו עירוב מועיל במקום נכרי ולמאי דקאמרי' דלא שייך כאן בטלת תורת עירוב כיון שהוא מתרצה לשכור מה"ט נמי לא שייך כאן לומר יאמרו עירוב מועיל במקום נכרי וק"ל:

בד"ה ואי דאתא כו' מה יכול ביטול להועיל אע"ג כו' משום דא"כ בטלת תורת עירוב כו' עכ"ל אע"ג דאין זה דבר פשוט דהא אביי לית ליה האי סברא מ"מ לא היה לו לשמואל לתלות הא דאין מבטלין לפי שאין מערבין אלא באינו רוצה להשכיר תליא מלתא וביטול לחוד נמי אינו מועיל משום דא"כ בטלת כו' כרבא:

ודע דמלתיה דאביי דאמר לעיל באינו רוצה להשכיר דביטול לחוד מועיל ביה ע"כ ליתא כשמואל דאמר כ"מ שאוסרין ואין מערבין אין מבטלין ואפשר דהאי כללא נמי לאו דוקא הוא ואיכא לפלוגי בין אתא מאתמול ואינו רוצה להשכיר ובין אתא היום בשבת ודו"ק:

דף סו:

גמ' וצריכא דאי אשמועינן מחצר לחצר בהא קאמר שמואל משום דהא תשמישתיה כו' לא איצטריך האי צריכותא אלא לרבא דאפי' בב' חצירות זו לפנים מזו דאוסרין ומערבין לפעמים אין מבטלין אבל לאביי דלא קאמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר אלא בב' חצירות ופתח א' ביניהם המ"ל בפשיטות דצריכא דאי אשמועינן מחצר לחצר בהא קאמר שמואל משום דאין אוסרין אבל חורבה דאוסרין אימא מודה ליה לר"י ואי אתמר כו' ודו"ק:

בפרש"י בד"ה אין ביטול רשות מחצר כו' וכיון דפנימית אסורה חיצונה כו' ועוד שאין עירובה אצלה עכ"ל פירושו תמוה דמי הכריח אותו לשנות ולפרש הכא הקושיא ליבטל

לבני חיצונה לחוד דאימא לפרש הך קושיא דהכא כאינך קושיות דלעיל גבי נתנו עירובן בחיצונה כו' דפריך ליבטל לבני חיצונה אין ביטול כו' דהיינו ליבטל נמי לבני חיצונה כו' וכן הא דפריך ליבטל לבני פנימית אין ביטול כו' היינו נמי לבני פנימית כפרש"י גופיה וא"כ נפרש נמי הכא ליבטל לבני חיצונה אין ביטול כו' היינו נמי לבני חיצונה והשתא לא תקשי הא שפיר' כיון שפנימית אסורה חיצונה כו' דאמאי תהיה פנימית אסורה טפי מהחיצונה כיון שביטל לשתיהן ולא תקשי נמי שאין עירובה אצלה אבל הוה ליה לפרש כדלעיל אין ביטול רשות מחצר לחצר ודריסת רגלו של זה שאסר במקומו אוסר לבני חיצונה ודו"ק:

תוס' בד"ה אלא לאו דאתא בשבתא להכי חשיב אין מערבין אפילו עירבו כו' מ"מ כשבא הנכרי נתבטל העירוב כו' עכ"ל מזה ה"מ לדחויי בפשיטות לעיל דליכא לפרושי דעירוב על ידי שכירות מועיל בלא ביטול דאם כן אמאי קרי ליה אין מערבין ודו"ק:

בד"ה שהמבוי לחצרות כו' וחד מינייהו באחריתי עכ"ל הלשון [א] מגומגם לפי מה שפירשו התוס' בפ"ק דבית א' בלא חצר וחצר א' מן הבתים עכ"ל ע"ש ודו"ק:

בד"ה כיצד נתנו עירובן כו' וא"ת אביי היכי פליג ואמר דיש ביטול מחצר כו' עכ"ל מה דלא קשיא להו הכי לר' יוחנן יבואר לקמן בסוף פרקין ע"ש:

בד"ה נתנו עירובן בחיצונה כו' האי בר כו' הא כו' דכולן יכולין לבטל כו' עכ"ל ר"ל כולן בין בני הפנימית בין בני החיצונה שעירבו יכולין לבטל לאותו אחד שלא עירב וק"ל:

דף סז.

בד"ה שכח א' כו' אבל הכא הפנימית פשעה כו' עכ"ל ואין להקשות דאכתי בסיפא דשכח א' מן החיצונה ולא עירב דלא פשעה הפנימית תשתרי בלא ביטול כיון שאין אומרים דיורין להחמיר ד"ל דר"ע סבר דאפ"ה בעי ביטול כדאמרינן לקמן אהא דתיחוד דשא דאמרה לה מבטילנא לך רשותי ועי"ל דר"ע סבר דיש דיורין להחמיר לכך בעי ביטול בסיפא אבל מהרישא דשתיהן אסורות דאתיא ככ"ע קשיא להו שפיר מהא דקי"ל אין דיורין להחמיר ודו"ק:

בד"ה כמאן כר"א כו' לעיל בשמעתין כשנתנו עירובן בחיצונה כו' ותיתי פנימית ותשתרי בהדייהו כו' עכ"ל ק"ק [ב] עוד לעיל מיניה בנתנו עירובן בחיצונה דקאמר ליבטל לבני פנימית ליתא לעירובא גבייהו ה"ל למפרך דתשתרי חיצונה בהדייהו וה"ל ביטול א' לכולן וה"ל עירובא גבייהו כדפריך בתר הכי ליבטל לבני חיצונה כו' דהיינו כיון דביטול א' לכולן מקרי עירובא גבייהו ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אני אומר כו' ולעיל פשיטא לן בדאתא מאתמול דבשבת שוכרין ומבטלין כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם ומאי קושיא דאימא דרש"י אית ליה כתירוצם שני דלעיל ולקמן בדבור זה דלשמואל דסבר כראב"י סגי בביטול לחוד דהו"ל יחיד במקום נכרי ולא שייך לומר ביה דא"כ בטלת תורת עירוב כיון שהנכרי רוצה להשכיר והשתא ניחא הא דפשיטא לן לעיל באתא מאתמול דבשבת מבטלין דלא הוה נמי רק חדא אבל תרתי לא עבדינן ובאתא בשבת אפי' חדא לא עבדינן וכמ"ש התוס' לקמן לפי תירוץ שני ובהכי נמי ניחא דהוצרך רש"י לפרש ולחלק דההיא דאתא בשבת לא מצי מיגר מאתמול משא"כ הכא דאי בעי מיגר מאחמול ולא ניחא להו בפשיטות דלעיל תרתי לא עבדינן אבל הכא חדא עבדינן דלפי תירוץ שני של התוס' לעיל נמי לא הוה רק חדא דהיינו ביטול לחוד לשמואל דס"ל כראב"י ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד אליבא דמ"ד אין שוכרין דקאמר אני אומר מבטלין היינו שמואל כו' עכ"ל מהרש"ל מחק מדברי התוס' אני אומר מבטלין ולא ידענא למה דהוא עיקר הקושיא דהיאך אפשר לומר מבטלין אליבא דשמואל דחדא עבדי' כיון דממ"נ בין חי ובין מת הנכרי לא הוה רק חדא כראב"י וקאמר שמואל דאין מבטלין אבל לרב אסי דמצי סבר כר"מ שפיר קאמר אני אומר מבטלין במת הנכרי דלא הוה רק חדא משא"כ לעיל בדרב אסי דהוה תרתי שכירות וביטול ובדפוסים חדשים הגיהו שם דיבור חדש וא"צ דזה הוא עיקר קושייתן לשמואל ותירוצם לרב אסי גם מה שכתבו אח"כ אע"ג דבב' בתים אין מבטלין כו' הוא לפירושם דאיירי הכא באתא נכרי בשבת אבל לפרש"י דאיירי באתא מאתמול ניחא טפי דהכא אוסרין ומערבין מקרי ודו"ק:

דף סז:

בד"ה ומ"ט דלמא כו' שהרי כל עיקר גזרה זו שלא יבא לטלטל כו' עכ"ל אע"ג דבעי נמי טעמא דלא שכיח משום קושיא דמאי שנא והכא בגינה תקשי מאי שנא אית לן למימר דלא פלוג רבנן וכיון דבהך דשמעתין אית לן למיזל בתר הך גזירה שלא יבא לטלטל בכולו ומשום דלא שכיח מתוכו לים ה"נ אית לן למיזל בתר הך גזירה גם בגינה אע"ג דשכיחא ודו"ק:

בא"ד ועוד יש לדקדק מהא דתניא בפ"ק דשבת כו' ואם היה אסור לטלטל משאר כרמלית כו' משכחת להו חמשה עכ"ל כצ"ל וצ"ל דרבא דמוקי לה אדיוקא אתוכו קאי אבל מתוכו לים אסור לטלטל אף ביתר מבית סאתים לא ידע הך ברייתא דפ"ק דשבת דחשיב רק ד' רשויות ולא חשיב חמשה רשויות ודו"ק:

דף סח.

בד"ה לשבות דלית כו' וא"ת דבההוא ינוקא כו' כי לא צריכא נמי וכי לא היה נכרי כו' עכ"ל דבריהם ע"פ פי' בה"ג דלומר לנכרי אפי' באיסור דאורייתא מקרי שבות דלית ביה מעשה ול"ג בשמעתין דהא מר לא אמר לנכרי זיל אחים והיא גירסת הרי"ף ע"פ פירושו כמ"ש הרא"ש כל זה בפרק ר"א דמילה והשתא לפירוש ה"ג קשיא להו מההוא ינוקא דלקמן דע"כ קודם המילה היה דלאחר המילה דמסוכן הוא בלאו אימיה מחללין עליו שבת אבל משום מצות מילה לא התירו להחם לו שהוא איסורא דאורייתא אלא אגב אמו ולפי' ה"ג בלאו אימיה הוה שרי ע"י נכרי אפי' באיסור דאורייתא ול"ג לקמן בשמעתין נחים ליה נכרי ורש"י פירש בפשיטות לקמן דע"י נכרי היה ולא ע"י ישראל דהא ביום המילה אחר ז' היה ואין עושין לה אלא ע"י נכרי אלא משום דיש לפקפק בזה דהיה ביום המילה תוך ז' מעת לעת כמ"ש התוס' ברפ"ק דגיטין ועי' בחדושינו פרק מפנין וע"י ישראל נחים ליה אגב אמו לזה הוצרכו לומר וכי לא היה נכרי בעיר שיאמרו לו להחם בשביל הקטן למולו ולא ע"י ישראל אגב אמו ואכתי קשה לפי' ה"ג למה צריך אגב אמו ודו"ק:

בד"ה אמר רב אושעיא כו' והא דתנן לקמן בעל הבית שהיה שותף כו' עכ"ל אבל לפירוש רש"י א"ש דאתי אפי' כב"ש וכגון דהניח הכל לשם שיתוף דלא שייך שם ברירה ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דקאי השתא אביי כב"ש לא היה כו' עכ"ל דלפירוש הר"מ מיונ"י ליכא למימר דאביי מוקי פלוגתייהו דב"ש וב"ה בברירה כמאן דמוקי פלוגתייהו בהכי במסכת ביצה כיון דלפירושו הכא פליגי ולאביי לא מהני מחשבה ואי פליגי ב"ש וב"ה התם בברירה אבל מכאן ולהבא לכ"ע טמאין דמהני מחשבה הרי אביי דלא כמאן ודו"ק:

דף סח:

בד"ה קנסו שוגג כו' אטו מזיד דעלמא דהכא כו' אלא כלומר גזרו כו' כצ"ל:

גמ' ור"ג אומר צדוקי אינו כנכרי ואמר ר"ג מעשה כו' כצ"ל לפי הגרסא שלפנינו במתני' ר"ג והוא ר"ג דיבנה ובברייתא דאמרינן שהיה דר עם רשב"ג כו' וא"ל רשב"ג לבניו כו' הוא רשב"ג שהיה מעשרה הרוגי מלכות אבל לפי גרסת הספרים דגרסי' במתני' רשב"ג כמ"ש התוס' לעיל צ"ל נמי הכא ורשב"ג אומר צדוקי אינו כנכרי ואמר רשב"ג והיינו רשב"ג אביו של רבינו הקדוש דהלכה כמותו במשנתינו ולקמן בברייתא גרסי' שהיה דר עם ר"ג כו' וא"ל ר"ג לבניו והיינו ר"ג דיבנה ודו"ק:

תוס' בד"ה והתניא כו' מ"מ בברייתא זו צ"ל חסורי מיחסרא כו' עכ"ל מדבריהם מוכח דל"ג בברייתא ורשב"ג אומר צדוקי וביתוסי אינן אוסרין אלא שהוא מחסרא דאל"כ ה"ל מעשה לסתור וק"ל:

בא"ד אבל בברייתא מסיים בה דברי ר"מ שהיה שונה כו' עכ"ל והיה לבעל דין לחלק לומר דבכה"ג לא הוה מעשה לסתור וע"ז קאמרי דאין סברא לחלק ובכה"ג נמי הוה מעשה לסתור וק"ל:

בד"ה והוציאו כו' והא דקתני בסמוך מי שנתן רשות והוציא כו' עכ"ל אהא דקתני במתני' והוציאו את הכלים כו' דאיירי בהוצאת המחזיק ע"כ דלאו דוקא הוציא דהא הכא בברייתא קתני נמי הכנסה אבל בהוצאת המבטל דלא קתני ביה הכנסה הוצרכו לומר דלאו דוקא נמי קאמר הוציא אלא אפילו הכניס דומיא דהוצאת המחזיק ומיהו אהא דקתני עד שלא יוציא דאיירי נמי בהוצאת המבטל המ"ל דלאו דוקא הוא ואפשר כיון דמתני' מעשה שהיה הוא לא חשו לפרש בו דלאו דוקא הוא ודו"ק:

בד"ה למימרא כו' דהא כי משני רב יוסף אימא אינו אוסר ע"כ לאו בכל ענין כו' עכ"ל ומאביי גופיה שהביאו לעיל ליכא ראיה דאימא שלא חש לסברת המקשה דהוה משמע ליה דאיירי בכל ענין אבל לרב יוסף קשה אמאי מגיה הברייתא אמאי לא שבק אותה כפשטה אלא דלא איירי בכל ענין וכמו שתירץ אביי ודו"ק:

בא"ד דמברייתא דלעיל שמעינן ליה דקתני מהרו והוציאו כו' עד שלא יוציא כו' עכ"ל ר"ל מלישנא דנקט הוציאו או הכניסו ולא קאמר ועשו כל צרכיכם כדקאמר ר"י שמעינן דסגי בהחזיקו אבל מעד שלא יוציא כו' ודאי דלא שמעי' מידי דהא ר"י נמי קאמר עד שלא יוציא במתני' ואינו מחלק בין החזיקו ללא החזיקו ומיהו טפי הל"ל מלישנא דמתני' דקתני מהרו והוציאו כו' שמעינן דסגי בהחזיקו אבל בברייתא דקתני נמי הכנסה אפשר דבעי תרוייהו דהיינו כל צרכיכם אי לאו מתני' דקתני והוציאו לחוד ואפשר משום דבמתני' לא מסיים בה דברי ר"מ נקטו הברייתא כמ"ש לקמן אקושיית התלמוד אברייתא מטעם זה ודו"ק:

דף סט.

בד"ה הוציא בין כו' ואפילו הכי לר"מ מבטל רשות כו' עכ"ל ודקאמר בשמעתין דר"מ אית ליה חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה כו' היינו במילי דאורייתא אבל במילי דרבנן כי הכא שהוציא בלא עירוב לא הוה חשוד לכל התורה ועי"ל אע"ג דחשוד מקרי לכל התורה מ"מ מומר לא הוי ומבטל רשות כישראל וק"ל:

בא"ד דל"ל למנקט הוציא הל"ל שחילל שבת בכל מלאכה כו' עכ"ל דליכא למימר דנקט הוציא לרבותא דאפילו במילי דרבנן הוי מומר לר"י כמ"ש התוס' לקמן דה"מ למנקט כל מלאכה דלא הוי רק מדרבנן וק"ל:

בא"ד כמו החזיק אחר ביטול דאין יכול עוד לבטל כו' עכ"ל אין דין זה מוכרח בשמעתין אלא לפי פירושם דהשתא לר' יהודה בהחזיק ברשותו קודם ביטול דאינו יכול שוב לבטל כ"ש בהחזיק אחר ביטול דאינו יכול עוד לבטל ודו"ק:

בד"ה כאן במומר כו' דהא סתם צדוקי אינו נזהר כלל במילי דרבנן אפי' בפרהסיא כו' עכ"ל ר"ל להאי שינויא דסבר ר"י במתניתא דצדוקי אינו כנכרי ועי' בדברי הרא"ש ודו"ק:

בד"ה כיון דחזייה כו' ותימה אפי' בחצר משמע התם דאסור כו' והא תניא השירים כו' עכ"ל אההיא גופא ה"מ להקשות כן דקאמר מ"ט איקפד והתניא השירים כו' הא שפיר איקפד מההיא דשירים ונזמים כו' מדנקט תורת כלים משמע דאסור להתקשט בהן בחצר כו' וכך היא הקושיא בתוס' ס"פ כירה ע"ש וק"ל:

בא"ד כ"מ שאסרו חכמים לצאת בו לר"ה כו' חוץ מכבול ופאה כו' עכ"ל ומהך דחוץ מכבול כו' לחוד לא הוה קשיא להו דהא שפיר איקפד דאסור לצאת בחומרתא דמדושא בחצר משום דאיכא התם ר' ענני בר ששון דפליג התם ואמר הכל ככבול אבל מההיא דמייתי עלה ההיא דשירים ונזמים כו' ומשום דאיכא תורת כלי כו' מוכח דאפי' בחצר אסור אי לאו לצורך גופו ומקומו ואית ליה כ"מ שאסרו חכמים כו' ודו"ק:

בא"ד ואם היה מותר לטלטל היה מותר להתקשט כו' ולא שייך למיגזר באיש כו' עכ"ל משא"כ בשירים ונזמים כו' דאסורין באצבעו בחצר כמו שהוכיחו התוס' לעיל משום דהוה תכשיט לאשה וגזר דלמא שליף ומחוי וע"ז הקשו דה"מ לאתויי מההיא דטבעת שאין עליה חותם כו' אע"ג דאשה לא תצא בו משום דהוי תכשיט לאשה וגזר דשליף ומחוי משא"כ בחומרתא דמדושא דהוי תכשיט לאיש ומ"מ הוי שפיר ראיה מהתם מדאינה חייבת חטאת ע"כ ראויות לתכשיט הוא וליכא איסור טלטול ובאיש שרי בכה"ג אפי' לכתחלה דלא שליף ומחוי אבל לפי' ר"י דלעיל דחומרתא דמדושא לא הוי תכשיט כלל ולא שרינן ליה אלא לצורך גופו ומקומו לא ה"מ לאתויי מהך דטבעת שאין עליה חותם כו' דהוי תכשיט ושרי לאיש אף באצבעו בלא צורך גופו ומקומו אבל מהך דשירים ונזמים אע"ג דהוי תכשיט לא שרי ליה אלא לצורך גופו ומקומו מייתי שפיר מיניה דה"ה לחומרתא דמדושא דשרי לצורך גופו ומקומו ודו"ק:

בד"ה אי כר"מ כו' לכל התורה כולה אפי' רע לשמים ולבריות עכ"ל כצ"ל:

דף סט:

בד"ה ושלהם מותר כו' דהתם איירי בנכרי הבא לדור כו' ולא לקבוע כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דהכא לא דמי להך דמיירי הכא בישראל דר שם ודעתו ודאי לקבוע וק"ל:

דף ע.

תוס' בד"ה בעא מיניה כו' לא שמיע ליה ברייתא כו' וההיא ברייתא כר"א כו' עכ"ל הך ברייתא אפשר דשמיע ליה ואפ"ה קמבעיא ליה דה"נ בשמעתין ידע הך ברייתא דמותיב מינה אביי לרבה ואפ"ה קמבעיא ליה אלא דר"ל דלא שמיע ליה דהך ברייתא כר"א כדמסיק התם ודו"ק:

בד"ה הב"ע דהוה כו' ובחנם דחק כו' פסקינן כר"ש כו' אפילו הניח את ביתו כו' אינו אוסר כו' עכ"ל ק"ק [א] דאי כר"ש אמאי מוקי לה בכה"ג דהוה ומית ויורש אינו דר שם אמאי לא מוקי לה בפשיטות טפי דאיתיה בחיים אלא שהניח את ביתו והלך כו' וכר"ש דאינו אוסר ודו"ק:

גמ' מידי אריא הא כדאיתא והא כדאיתא כו' ק"ק דבין דהוה ומית ובין דאיתיה ה"מ למתני בין בא' שלא עירב הנותן רשותו לא' שעירב ובין בא' שעירב שנתן רשותו לא' שלא עירב וי"ל דדרך התנא לשנות דברים שאינן צריכין בלישנא אחרת והך סיפא לרבה משנה דלא צריכה היא אלא משום רישא נקט לה בלשון איפכא כדלקמן וכצ"ל לקמן גבי בבא ואין שנים שלא עירבו כו' דמשנה דלא צריכה היא לאשמועינן אע"ג דאמר קני כו' ותני לה בלשון אחר מדלעיל ודו"ק:

תוס' בד"ה יורש מהו כו' אחד מבני חצר שמת והניח כו' דלא אסר כדאמר ר"י כו' ור"ש. דפסק כו' כוותיה קאמר דאפי' הלך כו' עכ"ל הך ברייתא שהביא ודקתני בה א' מבני חצר שמת והניח כו' ודאי דלא ס"ל כר"י ור"ש אלא דבית התבן אוסר כפרש"י והתוספות לקמן מ"מ בהך מלתא דבית התבן אינו אוסר ודאי דרבא דקמבעיא ליה הכא כר"י ור' שמעון ס"ל דכוותייהו קי"ל ודו"ק:

בא"ד ומיהו אם היה היורש דר באותו חצר שמא היה אוסר להם כו' עכ"ל לכאורה קשה מאי לשון שמא דקאמרי שהרי ברייתא ערוכה היא לקמן כמ"ש התוס' מדתניא א' מן השוק שמת והניח רשותו לא' מבני החצר כו' משחשיכה אוסר ולשון הרא"ש מכוון בזה שכתב ומיהו אי הוה דייר היורש בחצר בבית אחד אוסר עליהן עכ"ל ויש ליישב דבריהם ע"פ מש"כ הרא"ש בדבריו וז"ל אע"פ שלא נכנס לדור בבית אביו כיון שהוא בחצר וראוי להשתמש בו חשבינן כאלו נכנס לדור בבית ואוסר עכ"ל ע"ש וזה שכתבו התוס' שמא

כשדר בחצר אע"פ שלא נכנס לדור בבית אביו אוסר דמההיא ברייתא דלקמן א' מן השוק כו' ליכא לאוכוחי לאסור בכה"ג דאיכא לאוקמא בנכנס לדור שם ולכך אוסר ודו"ק:

בא"ד ואפילו עירב עם חביריו מע"ש אפ"ה בעי ביטול ולא מהני עירובו כו' עכ"ל ולעיל [ב] שכתבו התוס' א"נ כגון שזה עצמו שעירב הוא יורש ומהני עירובו גם לחלק שירש מאביו היינו משום דאביו נמי עירב ואפי' בסיפא שלא עירב היורש מ"מ אביו עירב חלקו ועי"ל דלעיל מיירי שהיורש דר בבית אביו דמערבין קרינא ביה כמ"ש התוס' לקמן בסמוך ודו"ק:

דף ע:

בד"ה אבל האי כו' למ"ד לעיל מבטלין גבי מת נכרי בשבת כו' עכ"ל ר"ל לפירושם דלעיל דרב ששת דאמר מבטלין אפי' באתא נכרי בשבת ומת נכרי בשבת וכמ"ש התוס' בסמוך וק"ל:

בד"ה וקתני חוץ כו' ופריק ליה לברייתא כו' דא"כ מאי נאסר למקצת שבת דקאמר כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל מאי נאסר למקצת שבת דקאמר שתלה בוכל השבת כולה דהא כולה מדינא אסור כיון דאיירי בלא עירב ולא ביטל מהיכא תיתי להתיר מקצת האחרון וק"ל:

בא"ד ונראה דלמאי דמשני אימא חוץ מתורת ביטול לא קאי אב' בתים אלא אבני חצר ששכח כו' עכ"ל דאל"כ תקשי גם למאי דמשני ארב ששת ואדרב חסדא דסברי בב' בתים דלא מהני ביטול ועוד כיון דקאי אב' בתים כ"ש איורש כמ"ש התוס' לעיל ותקשי אכתי לדבי שמואל אלא דקאי אבני חצר ששכח כו' דאיהו גופיה יכול לבטל ומיהו לרב ששת דקאמר לעיל במת נכרי ואפילו אתא בשבת דמבטלין מצי קאי שפיר אמת נכרי ולרב המנונא דאמר אין מבטלין במת נכרי ניחא דלא קאי אלא אבני חצר ששכח כו' וכמ"ש התוס' וק"ל:

שם בגמרא משחשיכה אוסר אמאי אוסר ניבטל כו' ומרישא דאחד מבני חצר שמת והניח כו' מבע"י אוסר אע"ג דודאי מצי מבטל מ"מ כיון דבזולתו לא הוה מאן דאוסר קאמר שפיר דאיהו אוסר משא"כ הכא באחד מן השוק שמת והניח כו' משחשיכה דבלאו איהו נמי הוה אסור שהרי נאסר למקצת שבת לא ניחא ליה למקשה לישנא דאוסר אי הוה מצי מבטל מיהו לקמן דפריך כה"ג מהך דאע"פ שלא החזיק מבע"י אלא משחשיכה כו' אוסר אמאי אוסר ניבטל ליכא לפרש הכי דהא התם בזולתו לא הוה מאן דאוסר וע"כ נראה לפרש דהכא בא' מבני חצר כו' שבא הרשות לידו מבע"י וה"מ לאערובי מבע"י ולא עירב שייך למימר אוסר כיון דלא עירב אבל הכא בסיפא וכן בהך

דלקמן שלא בא הרשות לידו עד משחשיכה לא שייך למימר אוסר כיון דלא הוה מצי לאערובי מבעוד יום ודו"ק:

דף עא.

בפרש"י בד"ה ור"ש כו' ואע"פ שלא שיתפו שני המבואות יחד ה"נ אע"פ כו' עכ"ל לישנא דהכא נמי הוא מגומגם דהא בהכי גופיה איירי הכא ומהרש"ל מיישב ליה דה"נ הכא אף שלא הניחה לשם שיתוף ועוד נראה לפרש דה"נ הכא לר"ש אפי' ביין ושמן וק"ל:

בד"ה למה הדבר דומה כו' ולרבנן דמתני' אם נשתתפה עם שניהן ביין ובכלי א' כו' עכ"ל איכא לפרושי הכי לרב ששת דההיא דג' חצירות איירי בהכי דנתנו עירובן באמצעית וכן הכא שנתנו עירובן בחצר שבין ב' המבואות ביין דבכלי אחד רבנן מודו דה"ל כמו שנשתתפו יחד וביין ושמן הכא כיון דבב' כלים הוא שלא לשם שיתוף אפי' בבית א' אינו חיבור ותרי עירובי נינהו ואסורין היא עמהן ושניהן עמה אבל לרב יהודה דמוקי לה התם בנתנה האמצעית עירובה בב' החיצונות א"א לפרש כן דביין ויין נמי ע"כ לרבנן נמי ה"ל תרי עירובי כיון דבשני חצירות הניחו עירובן ולא עדיף מב' בתים דלכ"ע לא הוי עירוב וכל פרש"י הוא לרב דמתני' איירי בכלי א' אבל לאביי אף בב' כלים ביין ויין ה"ל כמו שנשתתפו יחד ודו"ק:

תוס' בד"ה ומקני רשותא כו' קנין שאינו צריך הוא דשרי כי ההיא דפ' מי שמת דבלא קנין קני כדאמר התם דאין הלכה כר"א דהא משמע התם דאי הוה הלכה כר"א כ"ש דהוה ניחא כו' עכ"ל עיין בראש פ' מי שמת תמצא מבואר וק"ל:

בד"ה אא"ב כו' וה"ה יין ויין בב' כלים אבל אורחא כו' עכ"ל ר"ל דלהכי לא נקט לה כולה מתני' ביין ויין ולמתני בד"א בכלי א' אבל בב' כלים צריכין לערב ומשום דביין ויין לאו אורחא להיות בב' כלים ועוד דלא רצה התנא להאריך ולפרש ביין ויין בד"א בכלי א' אבל בב' כלים כו' דגבי יין ושמן לא הוצרך לפרש דמסתמא בב' כלים וק"ל:

בד"ה ור"ש כו' כיון דלא עביד לשם שיתוף דממ"נ תרוייהו הכא בחצר קיימא כו' עכ"ל לרב יהודה ניחא דנתנו עירובן בחיצונות בב' חצרות בב' מבואות ותרי שיתופי נינהו אבל לרב ששת דהכא בחצר שבין ב' המבואות הניחו עירובן וכיון דלפי שיטת ר"י לקמן לא מניחים השיתוף אלא בחצר ואם כן ממ"נ אף אם תאמר בב' כלים הרי שניהם בחצר א' קיימי וה"ל חד שיתוף כמו בבית א' בב' כלים גבי עירוב אלא דהכא גרע טפי כיון דלאו לשם שיתוף הוה לא הוה חד בב' כלים וכמ"ש לעיל וכמו שפרש"י וק"ל:

דף עא:

גמ' ורב יוסף אמר ר"ש ורבנן בפלוגתא כו' ורבנן כרבנן ור"ש כר"י בן נורי כו' א"א לכוון הך אוקימתא לרב דמוקי מתני' רישא בכלי א' וסיפא בב' כלים דמשמע לרבנן בכלי א' אין צריכין לערב אפילו ביין ושמן וא"כ שפיר סברי רבנן דמתני' כר"י בן נורי דיין ושמן הוה חיבור כמו יין ויין דהוי חיבור לכ"ע אלא דבשני כלים ביין ויין נמי צריכין לערב ולאביי ניחא ודו"ק:

בפרש"י בד"ה ואי חד טעמא כו' דאי מדר"א ה"א טעמא כו' עכ"ל ר"ל ה"א דרב דפסק הלכתא כוותיה דר"א ה"א דטעמא דר"א כו' ובהא פסק כוותיה אבל בנשתתפו בפת סומכין להכי איצטריך למימר הלכה כר"מ לאשמועינן דאין סומכין כלל אבל ר"א ודאי דלפי האמת נמי סבר הכי ומהרש"ל דחק בזה ולא ידעתי למה וק"ל:

תוס' בד"ה ר"א בן תדאי אומר אין ברירה אין זה כעין ברירות כו' עכ"ל דקשיא להו דהך ודאי דמיא להההיא דלעיל דפליגי אי משתתפין באוצר וה"ל טפי לאתויי תנאי דהכא דמשתעי בהך מלתא גופא לענין עירוב ולא ה"ל לאתויי פלוגתא דב"ש וב"ה לענין ברירה גבי טומאה ולזה קאמרי כיון דהכא כ"א נתן חלקו מעות לא שייך לברירה דלעיל דהכא כאילו נשתתפו במעות כו' וק"ל:

בד"ה משתתפין כו' ומיהו בכל דבר מהני כדתנן בכל מערבין ומשתתפין כו' לענין שיתוף מהני כל דבר אבל לעירוב דוקא פת כדקתני ואם רצו לערב ביין אין מערבין ודקתני בכל מערבין היינו עירובי תחומין כ"כ התוספות בריש פרק בכל מערבין ע"ש:

בד"ה בפת כ"ע ל"פ כו' ור"י מפרש כו' דכיון דסגי ביין כו' ועוד שהשיתוף לכל הבתים כו' עכ"ל ר"ל דמהני תרי טעמי עדיף פת דשיתוף מפת דעירוב דליכא למימר מהאי טעמא בתרא לחוד נימא דעדיף יין דשיתוף טפי מפת דעירוב דהא אמרינן אדרבה לרבנן לקמן דפת דעירוב עדיף מיין דשיתוף ולזה פר"י הכא דבפת דעירוב נמי פליגי ולא קאמר בפת דעירוב לכ"ע אין סומכין וגרע מיין דשיתוף מה"ט שכתב דאם כן הוה סברא הפוכה מדרבנן דלקמן ודו"ק:

דף עב.

בד"ה נהגו העם כו' אם עירב רגיל כו' והשתא אם עירב מי שאינו רגיל ולא שיתף כו' עכ"ל ר"ל דגם מי שאינו רגיל עירב אלא שלא שיתף וק"ל:

בא"ד אם עירבה עם שניהם ולא שיתפה כו' עכ"ל ומיירי שהיא רגילה בשניהם וק"ל:

בד"ה ומודין כו' אע"פ שחלוקין מבעל הבית בפתו אינן אוסרין כו' עכ"ל ולא דמי לאחין עם אביהן דלקמן דאי לאו מקבלי פרס מאביהן היו אוסרין דהתם איירי שכ"א משתמש בביתו בכל דבר משא"כ הכא דמשתמשין כולן בביתו של בעה"ב ולתירוץ שני נמי הכא לאחרים אינו אלא כמשאיל להם רשותו אבל לבניו ודאי מקנה לכ"א ביתו ודו"ק:

דף עב:

בפרש"י בד"ה ואיכא דאמרי כו' דב"ש סברי אע"פ שרשות אחת היא ודמי לה' שעירבו כו' אפילו הכי כולהו בעי לעירובי כו' עכ"ל לכאורה לא בעי לפרש להאי. לישנא דטעמא דב"ש משום מחיצה היא כתנאי דלעיל ולכך אפי' עירוב בא אצלן צריך עירוב לכ"א ואחד דא"כ אמאי קאמר חמשה שגבו את עירובן כו' כמאן דלא כחד הא איכא למימר דא"ש כב"ש אלא דהכא לא דמי לה' שגבו את עירובן כו' אלא דמחיצות גמורות חשיב להו אבל קשה דמנ"ל לתלמודא דטעמא דב"ש דאפילו דמי לה' שגבו עירובן כו' כולהו בעי לעירובי אית להו אימא משום מחיצות בעי כולהו לעירובי אבל בה' שגבו עירובן כו' אית להו לב"ש דלא בעי כולהו לעירובי וי"ל כיון דב"ה מדמו הך דהכא לה' שגבו עירובן ובעי עירוב לכ"ע כשמוליכין עירובן למקום אחר נהי דב"ש פליגי הכא משום מחיצות גבי ה' שגבו עירובן כו' לא אשכחן דפליגי עלייהו ושפיר קאמר כמאן דלא כחד ומיהו לפי זה ה"מ שפיר לפרש להאי לישנא דטעמא דב"ש משום מחיצות ואפשר לומר דמ"ד נמי משום מחיצות לא גרע מה' שגבו עירובן כו' ותו לא מידי וצ"ע:

תוס' בד"ה אבל כו' עירובן כו' וא"ת טעמא דב"ש אתא לאשמועינן כו' עכ"ל מכח הך קושיא דטעמא דב"ש אתא לאשמועינן כתב מהרש"ל לעיל להפך גירסת הספרים וכצ"ל חד אמר מחלוקת במחיצות שאין מגיעות לתקרה כו' וחד אמר מחלוקת במחיצות המגיעות כו' דהשתא כיון דאיכא מאן דאמר מקמיה דלא פליגי במחיצות המגיעות כו' אלא באינן מגיעות כו' קאמר איהו בהיפך דלא פליגי באינן מגיעות כו' אלא במגיעות כו' ולא שייך בזה טעמא דב"ש אתא לאשמועינן כך תוכן כוונת מהרש"ל אבל דוחק הוא לפי זה להפך גם לקמן גירסת הספרים דקאמר מעיקרא למ"ד במחיצות המגיעות מחלוקת תיובתא ובתר הכי קאמר למ"ד במחיצות שאינן מגיעות לתקרה מחלוקת סייעתא ועוד דהך סוגיא דפרק ר"א דמילה איכא נמי תנא מקמיה ואפ"ה פריך אתנא בתרא טעמא דב"ש אתא לאשמועינן וע"כ נראה לומר דלא שייך למפרך טעמא דב"ש אתא לאשמועינן אלא בדברי התנאים דאתו לאשמועינן דינא מה שאין כן בשמעתין לעיל ודאי דאמוראי

אתו לפרושי מתניתא וטעמא דבית שמאי נמי מפרשים ולא שייך בזה טעמא דבית שמאי אתא לאשמועינן ודו"ק:

דף עג.

תוספות בד"ה ודניאל כו' דאייתי קרא לסימן ולטעם כו עכ"ל דמשמע מדקאמר מאי טעמא דר' יהודה כו' דלאו לסימן בעלמא לחוד מייתי ועוד אם לסימן בעלמא ליכא סימנא להתיר בעבדים דכך יש לנו למימר איפכא לאסור בעבדים ודו"ק:

בד"ה כרבים דמו כו' ונראה לר"י כו' פתוחין למבוי וכיון שכל המבוי שלהם משתכחת תורת עירוב כו' עכ"ל וקצת קשה דהא בדרין האחין ואביהן בחצר בהרבה בתים והחצר כולה שלהם קתני דלא צריכין עירוב ולא אמרי' ביה שמא תשתכח תורת עירוב מאותו חצר ולולי פרש"י ותוס' היה נראה לפרש בפשיטות דקמבעיא לראב"י דיחיד במקום נכרי לא אסר והנהו אב ובנו רב ותלמידו כיחידים דמי והנכרי אינו אוסר א"ד הכא הא קדיירי ואוסר ופשט ליה להיתרא משום דלא שכיח כההיא עובדא דהמן בר ריסתק וק"ל:

דף עג:

תוס' בד"ה אימא מציעתא כו' משמע ליה ואם נשתתפו במבוי בכל ענין כו' עכ"ל ולפ"ז הא דקאמר אימא מציעתא כו' אתאן לרבנן כו' היינו דוקא למ"ד בפת לא פליגי אבל למ"ד בפת פליגי וביין כ"ע לא פליגי דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב ע"כ כרבנן נמי לא אתיא דמשמע ואם נשתתפו כו' בכל ענין אפילו ביין ודוחק לומר דקאמר אתאן כרבנן היינו רבנן דר"א בן תדאי דס"ל גם סומכין על שיתוף דיין וצ"ל המקשה לא נחית הכא להקשות אלא למ"ד קמא דס"ל דבפת לא פליגי אלא ביין ולמ"ד דביין לא פליגי טפי איכא לאקשוי דאתיא דלא כמאן ובהכי יתיישב לקמן דפריך לרב אמאי לא תני פתוחות דליכא למימר משום דדחיק ליה לפרושי כדקאמרינן דאתיא כר"מ ואם נשתתפו נמי קאמר ובסיפא נמי כיון דעירב רובא לא משתכחא ולכך לא תני פתוחות דהשתא מצי אתיא כולה בפשיטות כרבנן דסומכין על עירוב במקום שיתוף ועל שיתוף במקום עירוב אלא דמיירי הכא באינן פתוחות דמ"מ למ"ד דביין לא פליגי ולכ"ע אין סומכין דהכי אמר רב גידל משמיה דרב לעיל ע"כ לא אתיא נמי כרבנן דאם נשתתפו בכל ענין איירי אפילו ביין וע"כ אית לן לדחוקי ואם נשתתפו נמי קאמר ובסיפא משום דרובא עירב לא משתכחא ומיהו לשיטת רש"י שכתבו התוס' לעיל דלא פריך הכא למ"ד בפת לא פליגי דאם כן לא אתיא נמי רישא כר"מ אלא למ"ד בפת פליגי פריך הכא וע"כ הא דקאמר

אתאן כרבנן לא משמע ליה ואם נשתתפו בכל ענין דאם כן לא אתיא נמי כרבנן דמודו ביין דאין סומכין וא"כ מאי פריך מ"ט דרב דלא כו' אימא דלכך לא תני פתוחות משום דהשתא אתיא שפיר בפשיטות כרבנן ויש ליישב דטפי נראה לתלמודא דחוק דלא למתני פתוחות מהנהו דחיקי דאיתנהו באוקימתא דלעיל ועוד י"ל דאי ואם נשתתפו לחוד בלא עירוב כלל קתני לרבנן דסומכין עליו העירוב לא איצטריך ליה למתני בעירבו ונשתתפו ושכח א' כו' דסומכין דכל שכן הוא ודו"ק:

בד"ה אלא פשיטא כו' שהמבוי חדא תשמישתא כו' והיינו טעמא כדפרישית דאפי' לשמואל הבית לחצירות חדא כו' עכ"ל ואע"ג דחורבה נמי חדא תשמישתא לתרוייהו היא כדאמרינן לעיל ואפי' הכי אין מטלטלין לשמואל דחורבה טעמא אחרינא אית בה משום דבחורבה ליכא עיקר תשמישתא כפירוש רש"י לעיל ע"ש וק"ל:

בד"ה כל שיתוף כו' כשעירבו החצירות דרך חלונות וכיון כו' ליכא למיגזר דלמא מפקי כו' עכ"ל ולפי זה לא הוצרך רש"י לפרש רב לא תני פתוחות כו' וכל עירבו דמתני' עירבו כל חצר לעצמה קאמר כו' עכ"ל אלא שעירבו החצירות דרך חלונות דליכא למיגזר מידי וי"ל לשיטת רש"י דמ"ד בפת לא פליגי אפילו בפת דעירוב ע"כ לא תני פתוחות כמ"ש התוס' לעיל ואי הוה עירבו החצירות דרך החלונות אכתי תקשי אמאי אוסר ר"מ ברישא אלא ע"כ דאיירי בלא עירבו יחד כלל אלא כל חצר לעצמו עירב ודו"ק:

דף עד.

בפרש"י בית א' וחצר אחת כו' וחצר שבית אחרת פתוחה לה עכ"ל אבל בפ"ק כתבו התוס' בשם פרש"י דהכא וחצר אחת עם הבתים דמשמע שני בתים וזהו שכתבו התוספות הכא לפ"ה דהכא ולמעלה פירשנו באופן אחר דהיינו בשם רש"י גופיה וביש ספרים הגיהו הכא בתוס' ולמעלה פי' דאין לפרש בענין אחר בפ"ק כו' ואין צורך וק"ל:

בד"ה ה"נ לא גזור כו' לאפוקי מאני דחצר לחורבה דרך כו' עכ"ל וכ"ה בכל הספרים שלפנינו ה"נ לא כו' לאפוקי מאני דחצר כו' אבל מדברי התוס' נראה דגרסי' הכא נמי לא גזור לאפוקי מאני דבתים לחורבה אבל מאני דחצר שרי כמו דשרי מאני דמבוי לחורבה דהא חצרות ומבואות כולן רשות א' הן ודו"ק:

תוס' בד"ה עד שיהו כו' ולא משוי להו עירוב חדא חצר כו' עכ"ל כצ"ל נ"ל (וה"ה) [וכ"כ] בסוף דבריהם אין לחושבם אחד יותר מבשל נכרי ועירבו דטפי מעירוב כו' ודו"ק:

בא"ד כיון שאין פתוחין זו לזו אלא למבוי הכא נמי כו' כשפתוחות זו לזו משום דיכולין כו' כצ"ל:

בא"ד וי"ל דמשכחת לרב כו' זו לזו דרך סולמות כו' ועוד יש למצוא כגון שמערבין דרך חלונות כו' עכ"ל כל אריכות דבריהם דהכא ראוי היה לכותבם גם לעיל גבי כל שאין מכניסו כו' שהקשו שם כעין הקושיא דהכא וכן התירוץ שכתבו הכא דרך סולמות היה ראוי לתרץ גם קושייתם דלעיל ואפשר משום דאוקימתא דלעיל כל שאין מכניסו כו' לא קאי לא חשו להאריך בתירוצים ונטרו עד הכא להאריך בו לפי המסקנא דהכא ודו"ק:
בא"ד כמו בפתח גמור יהא בחלון שבין חצר לחצר תורת מחיצה כמו כו' עכ"ל כצ"ל:

דף עד:

גמ' לעולם כו' קיבלה כו' ואיבות בר איהי סבר מקום פיתא כו' כפרש"י וה"ה דהמ"ל דהשתא נמי חזנא הוה ביה ואיבות בר איהי סבר שפיר כשמואל דמקום לינה גרים ורב ענן שדייה משום דסבר כרב דמקום פיתא גרים דה"נ למאי דבעי למימר מעיקרא לא ס"ל רב ענן כשמואל אלא דתלמודא ידע דעובדא כך היה דלא היה חזנא שם השתא ואם כן ע"כ סבר היה איבות דשמואל ס"ל מקום פיתא גרים וק"ל:
תוס' בד"ה מבוי שצידו כו' ור"י פי' כו' דאז אסור לערב שיש לחוש שיבטח זה הדר כו' ויזיקנו הנכרי כו' עכ"ל דבריהם אינם מובנים לי בזה וכי משום שלא יזיקנו נגעו בו דאסור לערב אלא משום שלא ילמוד ממעשיו הוא ובפתחים נמי דמרתת הנכרי טובא ולא יזיקנו אמאי שרי לערב מ"מ הא איכא למיחש שמא ילמוד ממעשיו אבל דברי הרא"ש בשם פר"י נכונים בזה וכן מצאתי במרדכי ישן וז"ל ור"י פירש דוקא נקט חלונות משום דכי לא מערבי בהדי הדדי מירתת ישראל כו' וכי מערבי לא מירתת אבל דרך פתחים כיון דאפי' אם לא מערבין שכיח דדייר ולא מירתת כו' ושרי לערב כיון דבלאו עירוב נמי שכיח דדייר עכ"ל ותו לא מידי ודו"ק:
בד"ה ה"א טעמא דרב כו' וע"י חלונות נמי אין מערבין אלא להחשיב בתים כו' עכ"ל וכדאמר אי מההיא ה"א דירת נכרי כו' ה"ה דהמ"ל דאי מההיא לא הוה ידעינן דאין מערבין דרך חלונות וק"ל:
בא"ד והא דנקט חלונות לאשמועינן דלא מבעיא אם יש פתחים כו' עכ"ל קצת קשה דהשתא נמי איכא למימר דנקט חלונות דבין בית לבית איירי מדקאמר פתחים כמ"ש ר"י לעיל ולכך מיירי כשפתוחים לבית טפי דדרך הוא לעשות חלונות ולאשמועינן דדוקא בפתוחים לבית אין מערבין דאין לחושבם כבתים אבל בפתוחים לחצר שרי דמחשב כבתים ואי הוה נקט פתחים ה"א דמיירי נמי בפתוחים לחצר ומשום דאסור לעשות יחיד במקום נכרי ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דלעיל גבי חצרות חשבינן פתוחות זו לזו כחד כו' עכ"ל יש לדקדק דמאי קושיא דהא לעיל במלתיה דרב כתבו התוס' דנהי דע"י פתחים חשובים כחד ע"י חלונות לא חשיבי כחד כמו סולם שאינו מחשיב אותם כחד וי"ל כיון דהכא ע"י חלונות לפי' ר"ת נחשב להיות מן המבוי אית לן למחשב נמי ע"י חלונות כחד ודו"ק:

בא"ד אבל הכא שיש להם פתח אחר לר"ה אסרי אחצר דחשיבי בתים עכ"ל הוא מגומגם לכאורה מאי אסרי אחצר שייך הכא אלא דחשיבי הכא בתים להתיר המבוי בלחי וקורה ויש לפרש דה"ק אבל הכא ר"ל כה"ג דמיירי הכא שיש להם פתח מצד אחר בההיא (ה"ה) [הי'] בתים זו לפנים מזו נמי לא הוו כולהו כבית שער ואותו שיש לו פתח מצד אחר אוסר אחצר וצריך נמי ליתן עירוב וק"ל:

בא"ד אי מהכא לא ידענא בתים וחצרות כמה אמאי לא ידענא כו' עכ"ל עיקר קושייתם מחצרות כמה דהוה ידענא שפיר אבל רש"י ל"ג כלל חצרות וק"ל:

בא"ד ועי"ל דה"א כו' וקאמר דע"י חלונות שיפתחו למבוי לא יועילו כו' אלא בפתח גמור עכ"ל ולפי זה ניחא דנקט חלונות דוקא ומיהו לשון פתחים אינו מיושב לפי' זה וק"ל:

בא"ד וצדו א' נקט לרבותא דאע"פ שרוחב המבוי מפסיק כו' עכ"ל ולפי שאר הפירושים ניחא הא דנקט צדו אחד נכרי משום דאין דרך במבוי שיהיו כל החצרות מצד א' ודו"ק:

בא"ד ודלא כפ"ה ואין פי' זה כשיטה שפירשנו לעיל גבי מלתיה דרב כו' עכ"ל ר"ל דלא כפ"ה שפי' לעיל דהיכא דמצי לערובי והוו חדא בלא עירוב נמי הוו חדא ור"ל דאין פי' זה כשיטה כו' ר"ל שכתבו לעיל במלתיה דרב דלא נעשו החצרות חדא ע"י עירוב חלונות ודו"ק:

דף עה.

בפרש"י בד"ה הא לא עירבה כו' ושאינה מעורבת אסורה דהא פשיטא כו' דכבר תני לה לעיל כו' עכ"ל ובקושיא דלעיל דפריך מאי איריא רגל אסורה רגל מותרת נמי ולא תקשי ליה דאימא לגופיה אתא לאשמועינן דפנימית שאינה מעורבת אסורה דמ"מ שתיהן אסורות לא איצטריך למתני דחיצונה אסורה אפי' ברגל המותרת וק"ל:

תוס' בד"ה אלמא רגל כו' הא דלא מוקי בעשתה דקה כו' ההיא דשכח אחד מן הפנימית בלא עשתה דקה עכ"ל משמע להו דאין לחלק וברגל אסורה נמי שרי ע"י דקה ודקשיא להו לאוקמא ההיא דשל יחידים בעשתה דקה ודייקינן מינה דבשל רבים צריכין לערב ה"ק של רבים צריכין לערב משום שנים הדרים ביחד ואסרי אהדדי אבל היחיד (אף) שהוא בחיצונה שרי ע"י דקה גם אם לא עירבו ב' הפנימית ומיהו קצת קשה לדברי התוס'

כיון דדקה מהני לר"ע אפי' ברגל האסורה אמאי לא מפליג הכא ברישא דקתני החיצונה ולא הפנימית שתיהן אסורות בד"א בלא עשתה דקה אבל בעשתה דקה החיצונה שרי ודו"ק:

דף עה:

תוס' בד"ה ע"כ לא כו' וי"ל דהוה מפרש כר"י כו' אדמבטלת לי קאסרת עלי כו' עכ"ל [א] לאו ממש כר"י דאליביה בכל זו לפנים מזו אין מבטלין לרבנן כדקאמר סתם אדמבטלת לי קאסרת עלי אבל לאביי אליבא דשמואל בכל זו לפנים מזו מבטלין חוץ מהך דנתנו עירובן בפנימית והחיצונה לא עירבה דאין מבטלין מה"ט דקאמרי אדמבטלת קאסרת עלי בפשיעותך כו' ויש לדקדק דלפ"ז לאביי נמי הל"ל פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין בזו לפנים מזו כמו לרבא דבכולן אין מבטלין חוץ מהך דאסרת בפשיעה ה"נ לאביי בהיפך בכולן מבטלין חוץ מהך דאסרת עלי בפשיעה וי"ל דמלתיה דאביי לעיל אליביה דר"ע הוא דבכולן מבטלין וכן מלתיה דרבא לעיל אליביה דר"ע דלרבנן בכולן אין מבטלין וה"ה דה"מ למיפלג לעיל אליבא דרבנן לאביי בכולן מבטלין חוץ מהך דאסרת עלי בפשיעה ולרבא בכולן אין מבטלין ומיהו ק"ק לפי זה בעיקר קושייתם דלק"מ דאימא אביי לעיל אליבא דר"ע אמר למלתיה אבל לרבנן בכולן אין מבטלין ובהא לא פליגי עליה דרבא אלא אליבא דר"ע פליגי לעיל ודו"ק:

דף עו.

בפרש"י בד"ה זה נעשה בית שער כו' לחצר שהוא פתוח לו עכ"ל ר"ל שמולכת עירובן דרך עליהן לאמצעית דאין לפרש דכ"א מבתים החיצונים נעשה בית שער לאמצעי כדלעיל (ב') [בי'] בתים זו לפנים מזו דלעיל הפנימית אין לה דרך אחרת אלא עליה והחיצונים אין להן כלל דרך על הפנימית משא"כ הכא דהחיצון יש לו דרך על אמצעי כמו שיש לאמצעי על החיצון וק"ל:

תוס' בד"ה אמצעי כו' באחד מן הבתים הסמוכין לחצרות או אפילו בבית באחת מהחצרות כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל בא' מהבתים הסמוכין לחצרות דהיינו בא' מבתים החיצונים דאותו בית נעשה בית לחצר הסמוכה וכן לחצר שאינה סמוכה לה נעשו ב' הבתים הסמוכים לה כ"א בית שער שדרך שם מולכת עירובה לבית השלישי ממנה וכתבו או אפי' באחד משאר בתים שבחצרות שאז כל הג' בתים נעשו בית שער לחצר שמולכת עירובן שם דרך עליהן לחצר אחרת וק"ל:

בד"ה שניהם קנו כו' משמע דאיירי בעירובי תחומין כו' עכ"ל היינו ממה שפירש לקנות שביתה הכי משמע דאיירי בתחומין וכמ"ש הרא"ש ומיהו גם רש"י שלפנינו בפ' ב"מ פי' כן הא דשניהם קנו עירוב אייר בתחומין ואפ"ה בהך דמשני ל"ק כאן בעירובי חצירות כאן בתחומין דהיינו בתחומין מחמירין ומחלק דהיינו לכתחילה אבל בדיעבד קאמר רבא דקנו שביתה אבל התוס' הכא לא נראה להם לחלק בזה גם התוס' שם דחו פירושו שם דאין לחלק בין לכתחילה ובין דיעבד ע"ש ודו"ק:

גמ' פשיטא כיון דאמר ד' על ד' כו' בדוכתי אחריתי לא דייק ליה למפרך כי הכא דלא למתני דיוקא דרישא משום דהכא דייק ליה דאנא ממילא ידענא דבפחות מד' ולמעלה מעשרה לא משום דלא עדיף מאילו כל הכותל אינו גבוה יותר מי' דהוי מחיצה מעלייתא כפרש"י וק"ל:

דף עו:

תוס' בד"ה ור"י כו' ועוד תעשה ריבוע בתוך העיגול כו' עכ"ל ציור זה הוא שריבוע פנימי עומד באלכסון של ריבוע חיצון וקצרו דבריהם הכא שסמכו עצמם אמה שכתבו כן בפ' כיצד מעברין בד"ה כל אמתא כו' וכן ציירו התוס' דבר זה בפ"ק דסוכה אבל מהרש"ל הבין מדברי התוס' דהכא לציירו בענין אחר וא"צ ודו"ק:

בא"ד ריבוע מגו עיגולא פלגא ממה שנשאר כו' עכ"ל מדברי מהרש"ל פי' הריבוע פנימי יהיה פחות מן העיגול פלגא עכ"ל וכן נראה לכאורה ממה שכתבו אח"כ פלגא ממה שנשאר בריבוע החיצון כו' דר"ל דריבוע הפנימי הוא מתמעט מן העיגול חתיכה של אמה על אמה דהוא חציו ממה שנשאר בריבוע החיצון על הפנימי דהיינו ב' חתיכות של אמה על אמה ופלגא ממנו חתיכות של אמה על אמה דהוא נמי חציו של פנימי דכל הפנימי הוא ג"כ ב' חתיכות של אמה על אמה אבל א"א לפרש כן דכיון דהכל קאי אריבוע חיצון תקשי כעין שהקשו לעיל דכי היכי דקאמר עיגולא מגו ריבוע ריבעא מכל ריבוע החיצון ה"נ הל"ל ריבועא מגו עיגולא ריבעא מכל ריבוע החיצון כיון דהכל קאי אריבוע החיצון וע"כ נראה דכוונתם הכא כמ"ש בהדיא בפ"ק דסוכה וריבוע הפנימי נתמעט מריבוע החיצון פלגא כו' וה"ק ריבוע מתוך עיגולא דהיינו ריבוע הפנימי נתמעט מריבוע החיצון פלגא מכל הריבוע החיצון דהיינו ממה שנשאר בריבוע החיצון על הפנימי הוא הפלגא מריבוע החיצון שהם ב' חתיכות של אמה על אמה דהוא נמי חציו של פנימי ר"ל דחציו השני מכל ריבוע החיצון הוא כשיעור ריבוע של כל הפנימי ותו לא מידי ודו"ק:

בד"ה ובלבד שלא יורידו כו' והא דשרו רבנן מחצר לחצר היינו דוקא כשלא עירבה כו' אבל עירבה כו' עכ"ל לר' יוחנן ניחא דר"ש פליג ולא גזר אף בעירבו אבל לרב קשה מאי קאמר רב הלכה כר"ש והוא שלא עירבו הא רבנן דפליגי עליה נמי הכי ס"ל כמ"ש התוס' הכא וי"ל דה"ק רב הלכה כר"ש לענין קרפיפות עם חצירות דהוו רשות א' וקאמר דאליבא דכ"ע והוא שלא עירבו כו' דבהא לא פליגי דבין לרבנן ובין לר"ש דוקא בלא עירבו אבל בעירבו אפי' חצירות ביחד לא הוו רשות א' וקאמר ר' יוחנן דבהא נמי פליג ר"ש וסבר דאפי' בעירבו הוו רשות א' ודו"ק:

דף עז.

תוס' בד"ה ור' יוחנן כו' פי' מן הבית דמן החצר אפי' ברחב ד' שרי כו' עכ"ל וליכא לאקשויי דמאי קושיא לר"י ממתני' דקתני מעלין לא דאימא מתני' מעלין מן הבית קאמר דלא ור"י דקאמר מעלין היינו מן החצר וכר"ש דמשמע ליה דר"י אמתני' קאי דאיירי מן הבית אין מעלין וקאמר איהו באין בו ד' דמעלין אף מן הבית ודו"ק:

בד"ה עולין אין כו' וי"ל דס"ד כו' וה"ה ברוחב ד' כיון שהוא גבוה י' כו' עכ"ל ק"ק כיון דלא ידע לפלוגי לר"י בין אין בו ד' ובין יש בו ד' בלאו דיוקא דעולין אין מעלין לא תקשי ליה גופה דמתני' אמאי קתני כלל רחב ד' ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה ברשויות דרבנן כו' ושרי אפי' להחליף כשיש בין רה"י לכרמלית כו' והא דאר"י הכא כו' דזעירי אמרה עכ"ל ויש לדקדק לפי הסכרא שכתבו התוס' לעיל דאיכא להחמיר טפי הכא שהכל רה"י ואסור לרב אבל ברה"י וכרמלית אין נראה שיחלוק רב א"כ ה"נ איכא למימר לר"י אע"ג דהכא מחמיר היכא דהכל רה"י ואוסר להחליף התם ברה"י וכרמלית אפשר דמיקל ומתיר אף להחליף ואמאי קאמר דזעירי אמרה וי"ל דהכא לרב ניחא דמחמיר טפי בהכל רה"י ואתי למטעי להוציא מרה"י זה לרה"י אחר ולכך עשו חיזוק יותר משל תורה דאיירי בב' רשויות וליכא למטעי כ"כ ומה"ט נמי ברה"י וכרמלית נמי ליכא למטעי דהוו ב' רשויות אבל לרבי יוחנן כיון דבשל תורה אסור להחליף ובהכל רה"י נמי. אסרו להחליף משום דעשו אתו כעין של תורה מכ"ש ברה"י וכרמלית דאית לן למימר דעשהו כשל תורה דדמיא ליה טפי דהוה נמי ב' רשויות ודו"ק:

דף עז:

תוס' בד"ה אם יש באיצטבא כו' ותימה דבסמוך בעינן שיגיע סולם עד כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא תקשי להו לפרש"י מהך דזיז היוצא כו' והניח עליו סולם כו' דבעי הזיז

להיות ד' על ד' והכא אמאי לא בעי איצטבא עליונה ד' על ד' ולפר"י ניחא דה"נ הכא בעי ד' על ד' ויש ליישב דהכא בסמכו לאיצטבא לכותל גופיה סגי במשך ד' אבל התם בסמך הסולם לזיז ולא לכותל בעי זיז גופיה ד' על ד' להיות פתח לכותל ודו"ק:

בא"ד ואיצטריך לאשמועינן באיצטבא כו' ה"א דסולם כו' עכ"ל ר"ל דהשתא לפר"י ניחא דאיצטריך איצטבא וסולם פורחות אבל לפרש"י דאיירי בפורחות ויש אויר בין השליבות א"כ לא איצטריכו תרוייהו דבין באיצטבא ובין בסולם איכא אוירא וק"ל:

בא"ד ולא חשיבא כסולם כל שהוא דחזי לעלייה ומבטל האויר שתחת הזיז עכ"ל ומה"ט דחזי לעלייה ה"מ התוס' למיעבד צריכותא לעיל דאי לאו איצטבא דלא הוה קאמר רק סולם ה"א דוקא סולם דחזי לעלייה אבל איצטבא דלא חזי לעלייה לא אפילו אין בין זה לזה שלש ומיהו גבי זיז הכא לא ניחא להו למימר דעדיף מאיצטבא מה"ט שכתבו לעיל דמיירי באחורי הסולם מחובר וליכא אויר בין השליבות משא"כ באיצטבא דהוי אויר דהא כיון דבסולם כל שהוא קאיירי לא עדיף מאיצטבא דיש בו נמי רגל כל שהוא ודו"ק:

דף עח.

תוס' בד"ה אלא מאי כו' דמנח עליה מידי מה יש לו להועיל שם כיון דאין החוליא גבוה י' מבחוץ כו' עכ"ל אע"ג דע"י צירוף חוליא תוך הבור רה"י היינו משום דמבפנים כותלי הבור גבוה י' אבל כי מנח עליה מידי להיות עליה רה"י אין המחיצה שתוך הבור עושות למעלה רה"י שהרי מכוסות הן ובעי החוליא גבוה י' מבחוץ לרה"ר ודו"ק:

בד"ה רב יוסף כו' שהרי אם לא היה הסולם כו' אלא נראה לר"י דלסימנא בעלמא נקטיה הכא כו' עכ"ל ר"ל דהני שיעורי דנקטי רב יוסף ואביי אינו מכוון לרב יוסף הוי הסולם י"ג פחות ב' חומשים ולאביי הוי י' פחות חומש שהם האלכסון משיעורה דמרחיק הסולם למטה מן הכותל כשיעור שנשען על גובה הכותל כמ"ש התוס' בסמוך ולא נקיט רב יוסף י"ג ואביי י"א אלא לסימנא להרחיק מראש הכותל כשיעור שנתמעט מי"ד דקאמר שמואל דהיינו טפח א' לרב יוסף וג' טפחים לאביי וה"ה דיש לפחות עוד מהסולם למטה כשיעור שיתרחק למטה כפי מה שנשען בגובה דהיינו ט' לרב יוסף וז' לאביי ולא ניחא להו לפרש בפשיטות דנקטי הני שיעורי בדוקא וכדי הרחקה מראש הכותל לרב יוסף טפח ולאביי ג' טפחים מ"מ תקשי ל"ל למנקט הני שיעורי כיון דבהרחקה דלמטה ליכא טעמא לדידהו א"כ בפחות או ביתר משיעורי דנקטי אביי ורב יוסף נמי כיון דיכול להעמיד הסולם טפח מראש הכותל לרב יוסף וג' טפחים לאביי דהא לפי זה בהרחקה דלמטה ליכא נפקותא ודו"ק:

דף עח:

בד"ה א"ל בעשרה כו' ור"ת מפרש בעשרה היינו שלא ישאר מן הסילם עד ראש כו' עכ"ל לשיטתו שפי' לעיל בסולם קבוע לא בעי שיגיע עד ראש הכותל ניחא הכא בחקק בכותל ודאי דקבוע הוא אבל התוס' לעיל דחו פירושו וכתבו דבסולם קבוע נמי בעי שיגיע עד ראש הכותל אי לאו דהוה ד' על ד' בשליבה עליונה ודוחק הוא לומר כן הכא דחקק בכותל במדרגה עליונה ד' על ד' ודו"ק:

בד"ה אפילו מלא קש כו' ולא כההיא דלעיל פגה הטמונה בתבן כו' עכ"ל דההוא תבן איירי שאינו ניטל כגון שהקצהו ללבנים כפרש"י לעיל ומה"ט נמי ארנקי מבטל שאינו ניטל הוא וק"ל:

בא"ד ומההיא דאהל תקשי נמי אההיא דשבת עכ"ל כצ"ל ור"ל דתרוייהו איירי בדאורייתא וק"ל:

בד"ה וכן שתי כו' ואם רצו מערבין א' אפילו היא מופלגת ג' כשהן זו כו' כצ"ל:

בד"ה והתנן בית כו' מ"מ מכ"ש דעפר שמעינן דבעי ביטול כו' עכ"ל ר"ל מדתני במתני' בעפר דבעי ביטול בפירוש משמע דלא סגי ליה בעפר באין עתיד לפנותו ומכ"ש בתבן וק"ל:

דף עט:

תוס' בד"ה ש"מ דיורין כו' יש דיורין כו' כגון ישראל כו' עכ"ל ולא דמיא להההיא דפ"ק בשיירא שחנתה בבקעה ומת א' מהם דאיכא פלוגתא משום דבהך דישראל וגר לא מקרי דיורין באין בשבת דכיון דה"ל להחזיק מבע"י ה"ל כאילו החזיק מבע"י והך דהכא נמי אין נראה לתוס' לדמות להך דשיירא כו' וכפרש"י משום דלא איירי התם בנפילת מחיצה כי הכא ודו"ק:

בד"ה ואיבעית כו' וקצת תימה באנשי חצר ששכח כו' היאך יכנס ויצא כו' עכ"ל לכאורה במלתא דהכא גופיה דנפרצה המחיצה בין ב' החצרות ואסרי אהדדי תקשי להו היאך יכנס ויצא כו' ונראה לומר בהך דהכא בבית שבין ב' חצרות אף אחר שנתמעט התבן מי' טפחים דין פתח שבין ב' חצרות יש להן דלא אסרי אהדדי דכ"א מהחצרות יש לו פתח לבית שביניהם ואם רצו מערבין אחד ואם רצו מערבין שנים ולא קאמר דשניהם אסורין אלא להשתמש בבית זה שביניהם כיון שנתמעט התבן שהיה ביניהן והשתא אינן צריכין לנעילת דלת ויוכלו ליכנס וליצא כ"א מביתו שדר בו לחצר ולא קאמר דכ"א נועל ביתו אלא על בית שביניהם דשם אסרי אהדדי וכיון דדש ביה אתו לטלטולי אבל אהך דאנשי

חצר ששכח א' מהן כו' דאסרי אהדדי בחצרן תקשי להו שפיר לפרש"י דבעי גם התם נעילת דלת והיאך יכנס ויצא כו' ודו"ק:

בא"ד וגם רבא שצוה לפנות כליו משמע דוקא לפי שביטל הוצרך כו' אבל אם לא היה מבטל כו' עכ"ל משמע להו לפרש"י דלכאורה דלכך ינעול משום דשמא אתי לטלטולי דאין לחלק בין ביטל דהמבטל צריך לנעול ללא ביטל דכולהו צריכין לנעול שלא יטלטלו ואהא קשיא להו מרבא שצוה כו' ותירצו מיהו מצינן למימר כו' אבל ק"ק דלא הוו צריכי לדקדק כן מרבא אלא מפרש"י גופיה שפי' וה"ה דס"ל כו' בכל מבטל רשות בעינן לנעול דמשמע אם לא היה מבטל לא היו צריכין לנעול ודו"ק:

בד"ה ומזכה להם כו' וא"ת אמה העבריה היכי זוכה והלא היא סמוכה על כו' עכ"ל ומעבד עברי לא תקשי להו היכי הוא זוכה והלא הוא סמוך על שלחן רבו דכיון דיש לו יד מדאורייתא פסיקא להו דלא מהני טעמא דסמוך על שולחנו אלא בבנו ודו"ק:

דף פ.

תוס' בד"ה רב אמר כו' ובחצרות בזמן שהן מרובין סגי ב' סעודות לכולן ובזמן שהן מועטין סגי בגרוגרת כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל בין במרובין ובין במועטין חמיר תחומין מחצרות ודו"ק:

בא"ד והשולח עירוב ביד חש"ו כו' ובחצירות קטן גובה כו' עכ"ל והמ"ל נמי דבתחומין אין מערבין אלא מדעתו ואין מערבין אלא לדבר מצוה ואפשר דבפלוגתא לא קמיירי והני פלוגתא נינהו דאיכא למ"ד לקמן בחצרות נמי אין מערבין אלא לדעת ואיכא למ"ד בפ' בכל מערבין דבתחומין נמי מערבין שלא לדבר מצוה ודו"ק:

בד"ה מעשה בכלתו כו' ולפ"ה דמוקי לה בתחומין יש לפרש דר' חייא ור' ישמעאל כו' אזדו לטעמייהו כו' עכ"ל ר"ל והשתא אין אנו צריכין לפרש טעמא דרב משום דבחצרות גמר ומקני כמ"ש התוס' לעיל אלא דרב כר' חייא דתחומין דאורייתא משא"כ חצרות ושמואל כר' ישמעאל בר"י וק"ל:

בד"ה רגיל אין כו' דרגיל אסר כמו פתח הרגיל אבל שאינו רגיל אינו אוסר כו' עכ"ל ר"ל דאסר היינו רגיל ולא אסר היינו אינו רגיל ולאפוקי מפי' הרא"ש והמרדכי דרגיל ואינו רגיל הוא מלתא אחריתא דרגיל היינו רגיל לערב ואינו רגיל אינו רגיל לערב ותרוייהו בדאסרי ע"ש ודו"ק:

דף פ:

תוס' בד"ה שאני התם כו' ובקונט' לא פירש כן ובספרים דגרסי שאני התם דליכא כו' עכ"ל ר"ל דבקונט' לא פי' כן ולפי הגירסא דגרסי שאני התם דליכא מחיצות וע"ז כתבו דאף לאותה גירסא יש לפרש כן כפי' ר"ת ודו"ק:

בד"ה אבל קורה כו' ואין להקשות מהא דפסלינן לולב של אשירה אפי' ביום טוב שני כו' עכ"ל ר"ל דלא הוי נמי התם רק מצוה דרבנן ואע"ג דהתם נמי בעי שיעור גובה לולב ועביו משהו מ"מ לא ה"ל להחמיר בשיעורא זוטא כי הכא בלחי לתירוץ ראשון של התוספות מיהו [א] לפי' הר"א ודאי דלק"מ מלולב דלא שייך בלולב לדבק הכתיתים בכותל ודו"ק:

בד"ה אגב אורחא כו' לקמן בגמרא וחצי חצי חציה כו' כצ"ל:

דף פא.

בפרש"י בד"ה לאפוקי כו' והתם מודה ר' יהושע דליכא למיחש משום איבה כו' עכ"ל לא ידענא מאי איבה שייכא הכא לענין פת אין מידי אחרינא לא דלא קאמרינן משום איבה אלא לענין שלימה ופרוסה ויש ליישב משום המסקנא דלאפוקי מדר"י לענין שלימה אין פרוסה לא נקט איבה אבל לפום [הך] סברא אית לן למימר טעמא אחרינא דהתם מודה ר"י דליכא כ"כ משום דירה כמו בחצירות ועיקר דירה ע"י הפת שנמשך אחריו כפרש"י פרק הדר ודו"ק:

בד"ה מאן שמעת כו' דלמא האי בכל דקתני אפת קאי כברייתא וה"ק בכל מיני פת כו' עכ"ל צ"ע [ב] לפירושו מאי קא משני לאפוקי מדר"י שלימה אין כו' דהדרא קושיין לדוכתיה כיון דע"כ בכל מערבין דברייתא לא מתפרשא לאפוקי מדר"י דהא קתני פת אין מידי אחרינא לא אלא בכל מיני פת קאמר וא"כ מתני' נמי ממאי דבכל דתני אפרוסה קאמר ולאפוקי מר"י דלמא אפת קאי דבכל מיני פת מערבין בחצרות ומשתתפין בכל מילי כו' וכברייתא ודברי התוס' לפי גירסתם נוחין בזה ודו"ק:

תוס' בד"ה והא ההיא כו' לעשות עכ"ל הס"ד ואח"כ מה"ד דכתיב ואתה קח וגו' כצ"ל:

בד"ה לא זכו לו כו' ובחנם פירש כן דאפי' מתכוין לו להקנות לו בחנם ואפי' זיכה כו' עכ"ל לכאורה יש לכוין פירושו כדבריהם ור"ל שהרי לא נתכוין לזכות לו במתנת חנם כו' שהנותן המעה לא נתכוין שיזכה לו החנוני מתנת חנם כו' אלא לקנות החנוני מעה וע"י המעה הוא קונה עירוב והשתא אפילו זיכה לו החנוני ע"י אחר לא מהני דה"ל שלא מדעתו ואפשר דסוף דבריו שכתב ונמצא מערב לו במעותיו כו' הכי משמע דר"ל שהחנוני לא נתכוין לזכות לו מתנת חנם כו' אלא במעותיו ודו"ק:

דף פא:

בד"ה ד"ת מעות כו' דורש ר' יוחנן או קנה מיד עמיתך הא לנכרי כו' עכ"ל עיקר דבריהם הכא לר"ל ולא ה"ל למנקט דרשה דר"י אלא דרשה דר"ל הא לנכרי בכסף ויש ליישב דדרשה דר"י הוזכר בהדיא שם בפ' הלוקח וממילא נשמע להיפך לר"ל ודו"ק:

בד"ה שמא יאמרו כו' והדר ביה וא"ל שקול זוזך כו' דאי לא הוה א"ל שקול זוזך הוה עלייהו ש"ש וה"נ גבי חיטין כו' עכ"ל לא אסקי אדעתייהו האי טעמא דהוי ש"ש על הזוזי משום דיכול להוציאם כמ"ש לקמן אלא משום כיון דמתחילה בתורת מכירה באו לידו ולא בתורת פקדון אע"ג דהדר ביה הוה עלייהו ש"ש ה"נ בחיטין אף אם המשיכה לא תקנה לא יאמר לו נשרפו חיטך בעליה כפי' ריב"ן משום דהוה עלייהו ש"ש כיון שבתורת מכירה באו לידו ולא בתורת פקדון ודו"ק:

דף פב.

בד"ה אר"י אימתי כו' ונראה היכא דבידו לגמרי כו' לא הוה אסמכתא כו' עכ"ל ומיהו באם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזי הוה אסמכתא כיון דגזים הוה אסמכתא אע"ג דהוי בידו לגמרי ואדרבה איצטריך ליה לרש"י התם נמי לטעמא דבידו הוא דאי לאו בידו כלל אע"ג דגזים לא הוה אסמכתא ודו"ק:

דף פב:

תוס' בד"ה הא דאיתיה לאבוה כו' לרב יהושע כו' לא ה"מ לשנויי כו' דהא לא מפליג כו' עכ"ל דליכא למימר דרב יהושע בר אידי הוה סבר כסברת המקשה דעד ועד לא הוה בכלל ושפיר מפליג בין איתיה לליתיה דלא תקשי מההוא דעד בן שש אדר' ינאי ור"ל ודלא תקשי מעד בן שש אדרב אסי הוצרך לאוקמא הא דרב אסי כגון שעירב עליו לצפון כו' דמ"מ תקשי מי הכריחו למימר דעד ולא עד בכלל דאימא דעד ועד בכלל ולא תקשי אלא הא דר' ינאי ור"ל ונוקמא בדאיתיה ודו"ק:

דף פג.

בפרש"י בד"ה כמה הויא תמניא כו' לכל ב' ביצים כו' א' ממ' בביצה כדקאמר דהוו לפ' ביצים כו' עכ"ל וק"ק לפי' זה לקמן דקאמר ה"ק נמצאת שליש של צפורי בועודות של רבי כו' דלא הוה כן לפי' זה בועודות אלא עם החלתן תמניא והל"ל נמצאת שליש של צפורי בחלתן ובועודות של רבי כו' ודו"ק:

בתוס' בד"ה חלתא כמה כו' ר"ח גרס חלתן כמה הויין תשעה מאתן כו' עכ"ל כצ"ל לפי גירסא זו ודאי דא"א לפרש אלא כפי' שני של רש"י כדמסיק דאיירי בועודות היינו בלא חלתן אבל לפי' קמא של רש"י דבועודות עם חלתן קאיירי טפי להו בצים וק"ל:

בד"ה שליש דידה כו' לא דק דמעט חסר כו' ונכי פורתא עכ"ל ולא הוי נכי תילתא מצומצם כמו שכתוב בגמרות שלפנינו שהרי חסר עוד משליש הזה שליש חומש ביצה שהיה חסר מן קע"ג חומש ביצה כפרש"י לעיל ודו"ק:

בד"ה נמצאת שליש כו' שליש דקתני בברייתא קאי אשליש צפורי כו' עכ"ל אולי שזה סותר פי' מהר"י לקמן דפי' דקאי נמי אשליש מדברית מלבר וק"ל:

בד"ה יתירה על כו' יתירה על ר"ז קרוב לב' חומשין כו' שליש שלה ס"ט ביצים וחצי חומש כו' עכ"ל דלא הוי התוספת על ר"ז ב' חומשים שלמים שהרי חסר מהן חומש דחומש ביצה כמ"ש מהרש"ל וזה שכתבו דלשליש שלה הוי התוספת קרוב לחצי חומש וכשתצרף אותו חצי חומש לט' הועודות הוי יותר מחצי ביצה אחד מכ' בביצה ודו"ק:

בד"ה על מחצה מדבריות כו' וקאי שליש דברייתא אתרוייהו ואביצה ורבינא מפרש דברי ר' ירמיה כו' עכ"ל הכי משמע למהר"י דקאי נמי שליש אשליש מדברית ומלבר דמחצה מדברית דקאמר לא הוזכר בברייתא אי לאו שליש דקאמר היינו נמי שליש מדברית מלבר ומשמע ליה נמי דרבינא בא לפרש דברי ר' ירמיה וה"ק רבי ירמיה נמצאת כו' דאל"כ מי הכריחו לר' ירמיה להוסיף בדבריו ושליש שלה קרוב למחצה מדברית אם לא שנתכוון כרבינא וכמ"ש התוס' ומיהו הא ודאי לא קשיא דאם נתכוון ר' ירמיה כמשמעו בלא ועודות אמאי לא קאמר נמצאת סאה של צפורי יתירה על מדברית ס"ג קרוב לשליש של ירושלמית דהיינו נ"ח דזה יותר קרוב משליש דידיה שהוא ס"ט דניחא ליה לאוקמא אשליש דידיה דהיינו של צפורי דהוזכר בברייתא אבל ירושלמית לא הוזכר בברייתא ומיהו ק"ק לפירושו דלא ה"ל לתלמודא למימר אלא אמר רבינא כו' כיון דאינו אלא מפרש דברי ר' ירמיה (אי) ובההיא דבכל מערבין דמפרשי רב יוסף ורבה דברי ר' ירמיה ניחא דלא קאמר אלא ודו"ק:

דף פג:

בפרש"י בד"ה היינו חלון כו' דהא גבי כותל כו' וגם ברשות נמוכה מי' כו' עכ"ל הך דחלון ודאי בנמוכה מי' איירי דהוה לזה בפתח ולזה בפתח אלא משום דאינו מפורש בשום מקום הך דחלון הוצרך לראיה מכותל דשמעתין אע"ג דכותל איירי בגובה מ"מ כיון דתשמיש שוה לתרוייהו אסרי אהדדי אית לן למימר דה"נ בנמוך מי' גבי חלון דתשמיש

שוה לתרוייהו ואסרי אהדדי ואהא מביא ראיה דאין לחלק בין גובה י' ובין נמוך מי' מההיא דמקום פטור דייקינן מינה הא אית בה ד' אסור לתרוייהו וק"ל:

תוס' בד"ה שבעה כו' ועוד חייבין בחלה לא גרס רש"י ועוד התם כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ומהר"י מפרש דר"י לטעמיה כו' עכ"ל וכן פרש"י פ"ק דשבת ע"ש:

בד"ה קס"ד מאי כו' והא דקאמר כו' כשבאין בני תחתונה דרך עליונה כו' עכ"ל דמשום דבאין דרך עליונה למלאות לא סגי דהוה בגזילה אי לאו שעשו מחיצה בשותפות משא"כ הכא דהמרפסת אינה בשותפות א"נ דהיו עולין לה מלמטה להשתמש ה"ל בגזילה ולא היו אוסרין וק"ל:

בא"ד וכשלא עירבו בני עליות יחד אוסרין כו' עכ"ל הכי משמע להו דאיירי בשלא עירבו אנשי חצר עם אנשי מרפסת אבל אנשי חצר וכן אנשי מרפסת כל א' לחודייהו עירבו ולכך המרפסת שלהם אבל בשלא עירבו אנשי מרפסת ביחד היו אוסרין בני עליות זה ע"ז משום לזה כו' אבל מחמת הסולמות לא היו אוסרין כו' דסולם תורת מחיצה עליו כמו שאין בני החצר אוסרין על המרפסת וק"ל:

דף פד.

תוס' בד"ה הנ"מ כו' א"כ מראש חוליא עד קרקעית הבור יש יותר כו' עכ"ל דהא לא אסיק אדעתיה השתא דאיירי בבור מליאה פירות ועוד דלא מוקמינן הכי לקמן אלא לרב אבל לשמואל דקיימינן השתא ניחא ליה לקמן דאיירי אף בבור חסרה וק"ל:

בד"ה בור מא"ל וא"ת כו' אבל בזריקה גובה ושלשול לא עדיף לרב שלשול לחוד כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד כיון דלזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול לחודיה כלזה בזריקה כו' אלא יהיה לזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול כלזה כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה כיון דכי חסרא כו' דאמר לעיל דלא חייץ כו' [עכ"ל כצ"ל]. ובד"ה ת"ש אנשי כו' אלא ת"ש גרסינן עכ"ל כצ"ל:

בפרש"י בד"ה זיז הבולטת כו' קס"ד כו' והאי למעלה לאו מן הקרקע מודד כו' עכ"ל ויש לדקדק כיון דלמאי דמסיק בכותל י"ט עסקינן כו' למעלה מעשרה היינו מקרקע מודד א"כ אמאי לא מוקי בפשיטות אף בעלייה גבוה טובא אלא דלמעלה מי' היינו מלמעלה מן הקרקע וי"ל דמ"מ תקשי הא דביני ביני אסור דהיינו באמצע הכותל דמה"ט לא מוקי לה בכותל כ' כפרש"י אבל למאי דמוקי בכותל י"ט ניחא דכל ביני וביני דהיינו באמצעי של כותל מלמטה למעלה אסור דה"ל לשניהם בפתח מיהו ק"ק דא"כ נימא למאי דס"ד

נמי השתא דלמעלה מי' נמי מן הקרקע הוא מודד ובגבוה' הכותל טובא אלא דקשיא ליה אביני ביני דאסור דהיינו באמצע מלמטה למעלה ועוד יש לדקדק בזה לפי המסקנא מאי קאמר דכל למטה מי' דידיה לחצר בפתח הא למטה מי' בטפח עשירית הוה גם לבני עלייה בפתח ויש ליישב דלצדדין קתני למטה מי' דקאמר היינו כשתמדוד מן העלייה ולמטה דה"ל לעלייה בשלשול ולחצר בפתח ולמעלה מי' דקאמר היינו כשתמדוד מן הקרקע למעלה ה"ל לעלייה בפתח ולחצר בזריקה ודו"ק:

דף פד:

בד"ה כגון דקיימו בגו עשרה כו' אע"ג דאכתי לזה בקשה כו' שיש מקצת זריקה כו' עכ"ל צ"ע אם נאמר לזה במקצת זריקה ושלשול ולזה בשלשול מקרי לזה בקשה ולזה בנחת לשמואל א"כ אמחי ניחא ליה לשמואל מתניתין דחולית הבור אפילו בלא מליאה פירות כמ"ש התוס' לעיל הא תקשי ליה סיפא דפחות מכן לחצר דהיינו שהחוליא משהו פחות מי' אמאי ה"ל לחצר כיון דה"ל לחצר מקצת זריקה ושלשול ולעלייה בשלשול לחודיה ה"ל לעלייה בנחת ולחצר בקשה ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

תוס' בד"ה גג הסמוך כו' ואי דליכא גפופי ה"ל כרמלית והגג נפרץ לה בעשרה ואי כו' עכ"ל מלת בעשרה לכאורה מגומגם דבפרצת עשרה לא נאסר הגג כמ"ש לעיל גבי מרפסת דבפרצת י' לא נאסרה המרפסת אי לאו דקיימא בגו י' וי"ל דה"נ הכא הגג הוי תוך י' למרפסת ונאסר ע"י המרפסת אפי' בפרצת עשרה וק"ל:

בא"ד דכיון דתוכו רה"י היא ולא דמי לשאר כרמלית וסולם כו' עכ"ל ר"ל הא דתקשי לן היאך מהני סולם בכרמלית וקאמרי כיון דתוכו רשות היחיד לא דמי לשאר כרמלית ומהני בה סולם קבוע למעט כח כרמלית זה דבלאו הכי לא הוי כרמלית מעליא כו' וק"ל:

דף פה.

גמ' דלמא שאני הכא כיון דלזה בזריקה ושלשול כו' עכ"ל יש לדקדק לפי תירוץ התוס' שכתבו לעיל בשם ר"י דלפום הסברא דהשתא דאוסר דרך אויר אין חילוק בין זריקת גובה לזריקת אויר תקשי ליה דכיון דבמופלגת שרי משום דלזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול לחוד מה"ט נמי בסמוכה שרי דה"ל לזו בזריקה ושלשול ולזו בשלשול לחוד וי"ל דלפום סברא דהשתא מוקי לה כאביי דמוקי הך ברייתא לעיל אליבא דשמואל כגון דקיימי בתוך י' דאסרין אהדדי דהשתא לא הוה זריקת גובה בסמוכה ודו"ק:

תוס' בד"ה בור שבין כו' אלא משום היכר בעלמא שלא ישתמש ברשות אחרת של שנים בלא עירוב כו' כצ"ל:

בא"ד א"נ אר"י כגון כו' אינו רה"י אלא רה"ר או כרמלית כו' עכ"ל דברה"י לא הוה דרך מלמעלה מקום פטור דרה"י עולה עד לרקיע וה"ל ב' רשויות שולטות בו ואוסרין זה על זה וק"ל:

בד"ה שני בתים כו' מיירי בחורבה הפתוח לבית ומיירי שאותו בית פתוח לצד אחר כו' עכ"ל מה שהוצרכו לכל זה עיין בראש"ש:

דף פה:

גמ' התם רשויות דאורייתא הכא רשויות דרבנן וחכמים כו' בכה"ג משני נמי בפ' חלון אליבא דרב גבי כותל שאין בו ד' דאמר רב לא יזוז בו כו' ויש לדקדק תקשי ליה דרב אדרב ברשויות דרבנן דהכא סבר אין אדם אוסר דרך אויר והתם גבי כותל שאין בו ד' דלית ביה שיעור מקום ולאו הנחה היא והרי הוא כאויר ואמאי לא יזוז בו אליבא דרב וי"ל דודאי הנחה ממש אף שאין בו מקום ד' הוה תשמיש חשוב ולכך לא יזוז בו אבל הכא דרך אויר ממש לא הוה תשמיש חשוב כ"כ לרב אבל לשמואל פריך שפיר מהא דרב דימי במכ"ש כיון דאוסר דרך אויר ממש מכ"ש שיהיה שיתוף אסור אף שאין בו ארבע ומיהו ק"ק הא דפריך מדרב אדרב מההיא דשני גגין אהך דהכא תקשי ליה כולה ברשויות דאורייתא מההיא דב' גגין אהך דרב דימי דרב אית ליה דרב דימי כדאמר פ' חלון ודו"ק:

שם תנ"ה הנותן כו' והתנן אין זה עירוב אימא ה"ז שיתוף כו' [א] קצת קשה דמאי אולמיה ליה מברייתא כיון דבלאו מתניתין ליכא לאוכוחי מברייתא מידי טפי עדיף לאתויי ליה ממתניתין גופה לחוד כדלעיל מדקתני אין עירוב הא שיתוף הוי וק"ל:

דף פו.

תוס' בד"ה דעריבי מיא כו' לא היה מועיל אפי' מחיצה של ברזל כו' עכ"ל ואפילו לפירוש רש"י דבעי מחיצה עד קרקעית הבור א"א שלא יכנסו שם מים מתחתיה וכן פרש"י פ' מי שהוציאוהו ע"ש וק"ל:

דף פו:

בפרש"י בד"ה ולא הביאו ס"ת כו' ובחצר אחת שאינה מעורבת כו' עכ"ל כצ"ל וכן נראה מפירושו דבית שהיה בו ס"ת והבהכ"נ בחצר א' היה אבל מדברי התוס' נראה דמחצר לחצר היו מביאין הס"ת דרך מבוי שלא נשתתפו בו וק"ל:

תוס' בד"ה קורה ד' מתרת כו' אבל במחיצה תלויה דחורבה הפרוצה לרה"ר לא כו' עכ"ל ורב יהודה סתמא קאמר קורה ד' מתרת בחורבה משמע אפילו בפרוצה לרה"ר ועי"ל דע"כ איירי בפרוצה [לרה"ר] דאי בפרוצה למבוי הוי סגי בקורה טפח דמתיר במבוי דרבנן וק"ל:

בד"ה הא קאזיל כו' דהא מתוך אוגנו דת"ק היינו מלמעלן דרשב"ג דכי היכי כו' עכ"ל ק"ק שינוי לשון לפי זה אמאי קרי ליה ת"ק מתוך אוגנו ורשב"ג קרי ליה מלמעלה כיון דחדא נינהו וע"ק וכי רשב"ג טעמא דבית שמאי אתי לאשמועינן דאין סברא לומר דב"ש דוקא מלמעלה קאמר וב"ה מלמעלה קאמר אלא דלמטה עדיף טפי ושרי לכ"ע ודברי רע"ב נכונים בזה שהוא פי' מלמטה ומלמעלה כרב יהודה וגבי מתוך אוגנו פי' דלא בעי נוגעת המחיצה במים וי"ל דברי התוס' דבין מתוך אוגנו דת"ק ובין מלמעלה דרשב"ג היינו שיהיו משוקעין ראשי קנים לרב יהודה אלא דבהא פליגי דת"ק דקאמר מתוך אוגנו היינו דבעי שתהיה המחיצה מתחלת משפת הבור דהיינו אוגן ומושכת עד שיהיו ראשי קנים משוקעין במים ומ"ד מלמעלה לא בעיא שתהא מתחיל משפת הבור אלא אף באמצע הבור ומושכת מלמעלה למטה י' טפחים עד שיהא ראשי קנים משוקעים שם ודו"ק:

בא"ד ולא מצי לשנויי דקורה מתרת מחודה ולפנים ולא תחת כו' עכ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא דמ"מ פריך שפיר דניחוש דקאזיל דלי מחודה ולחוץ תחת הקורה כדפריך מעיקרא הא קאזיל דלי לאידך גיסא כו' משום דא"א לכוין לדלות מתחת הקורה ממש וי"ל דתחת הקורה ממש ודאי א"א לכוין וחוששין דקאזיל מחודה השניה ולחוץ לאידך גיסא אבל ברשותו ממש דהיינו מחודה ולפנים ודאי דאיכא לכוין דלא קאזיל מחודה ולחוץ תחת הקורה והוא דחוק ודו"ק:

בד"ה אלא קל כו' ומצינו לפרש קל הוא כו' דקורה דמתרת בלא שיקוע אבל כו' עכ"ל ויש לדקדק דא"כ מאי מייתי אקורה ד' מהך כדבעי מיניה רב טבלא מרב מחיצה תלויה מהו כו' דהא לרב יהודה לא מהני מחיצה תלויה במים עד שישקעו ראשי קנים והכא בקורה מתיר בלא שיקוע ויש ליישב דהכי מייתי ראיה דכמו דאשכחן למאן דאית ליה מחיצה תלויה במים ולא בחורבה משום דקל הוא במים ה"נ לענין קורה מפרש לרב

יהודה לא ניחוש להא דתחת קורה מיהא עריב משום דקל הוא במים ועוד נראה לרב יהודה נמי מחיצה תלויה דמתרת היינו דלא בעי שתגיע המחיצה עד הקרקע ולא ניחוש לעריבי מיא מתחת המחיצה ה"נ לגבי קורה שרי ולא ניחוש לעריבי מיא כלל אפי' בלא שיקוע ועוד לרב יהודה נמי מחיצה תלויה ממש מהני בגזוזטרא וכמ"ש התוס' לקמן (שיקוע) ודו"ק:

בד"ה גזוזטרא כו' וכיון דלית ליה מחיצות אמאי כו' וי"ל דבקיעת דגים לא הויא כו' והוי כחורי רה"ר כו' כצ"ל:

בא"ד לפי' הקונטרס שפי' כו' דאמרי' פי תקרה בכל הד' רוחות כו' עכ"ל וה"ה דאיכא לאקשויי הכי אף לפירושם לאביי בסמוכה לכותל אמאי בעי ארכה ארבע אמות ורחבה י"א ומשהו דהא בד' טפחים סגי ויהיה פי תקרה לג' רוחות ודו"ק:

דף פז.

בפרש"י בד"ה עשו לה מחיצה כו' ואע"ג דמחיצה תלויה כו' כגון גזוזטרא כו' עכ"ל דבגזוזטרא במחיצה תלויה אפי' למעלה מן הגזוזטרא הוי היכר ואין צריך בה שתגיע המחיצה עד המים כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

דף פז:

בד"ה ותהוי כי כו' ליתסר משום חורי כו' חורי רה"ר כרה"ר דמי כו' שתכנס לעיר השתא כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה הכא רשויות כו' וי"ל דרב דימי ודאי קסבר דברייתא דלקמן פליגא כו' עכ"ל ואין להקשות לפי זה אמאי קאמר ההיא זעירי אמרה דאימא שפיר דרב דימי אמרה משמיה דר"י דמעלין ולא מורידין אליבא דהך ברייתא דהתם דאוסר להחליף אפילו בדרבנן ובברייתא דהכא פליגא די"ל דאם כן אכתי תקשי בהך מלתא דמעלין ואין מורידין משום דאסור להחליף אתי דרב דימי כתנאי דברייתא דהכא ע"כ פליגא לרב דימי וק"ל:

בד"ה גזוזטרא שהיא למעלה מן הים פי' כו' כצ"ל:

בד"ה אא"כ עשה כו' וא"ת דהכא בעינן מחיצה כו' מוציא ממנה זיז כל כו' עכ"ל ולעיל גבי בור שבין שתי חצרות וגבי אמת המים שעוברת בחצר דבעינן מחיצה לא תקשי להו מההיא דמוציא זיז כל שהוא משום דגבי בור ואמת המים אירי שעומד בחצר וממלא מרשות אחרת או מכרמלית לרה"י להדיא משא"כ כשממלא דרך חלונות ע"י זיז

דמסתמא גובהן י' טפחים וה"ל ממלא מכרמלית לרה"י דרך מקום פטור אבל אגזוזטרא שפיר קשיא להו דמסתמא נמי גבוה י' וק"ל:

בא"ד וכרמלית מארעא משחינן והוי מים למעלה מי' מקום פטור והכא מיירי כשאין כו' עכ"ל לעיל בשמעתין אמרינן בהיפך א"ל משם ראיה מפני שלא היתה עמוקה עשרה כו' דמש"ה לא הוה כרמלית אבל היתה עמוקה י' הוי כרמלית ולא ק"מ דלעיל איירי באמת המים שבחצר במקום מחיצות וארעא רה"י היא ולכך לא נעשית כרמלית עד שנעשית רשות אחרת דהיינו גבוה י' ורחבה ד' משא"כ כאן דאיירי בים דליכא מחיצות וארעא כרמלית הוה ומארעא משחינן ולכך בגבוה י' נעשית רשות אחרת דהיינו מקום פטור וק"ל:

בד"ה מתני' דלא כחנניא אע"ג דחנניא לא אמר אלא בימה וכו' עכ"ל הכי משמע להו דמתני' דלא כחנניא מסקנא דמלתא הוא ומלתא דאר"י כו' מלתא באנפי נפשיה הוא ולא נימא אמר ר' יוחנן כו' תירוצא הוא דא"כ הל"ל לימא מתניתין דלא כחנניא כו' ובתירוצא הל"ל אמר ר"י כו' אפילו תימא כחנניא וק"ל:

דף פח.

בפרש"י בד"ה בסמוכה כו' ועוד לרב מ"ל כו' איהו דאמר לזה בשלשול ולזה בזריקה שניהם אסורין כו' עכ"ל דליכא למימר כדדחי לעיל שאני הכא דלזה בזריקה ושלשול ולזה בשלשול לחודיה כלזה בפתח ולזה בזריקה דמי דהך סברא ע"כ לא קאי כמ"ש התוס' לעיל מדפריך לרב בור מאי איכא למימר ע"ש בתוס' ודו"ק:

בד"ה יש גזל כו' השתא ס"ד דה"ק מותר לגזול כו' הואיל וסתם חורבה אין הבעלים משתמשין כו' עכ"ל נראה מפירושו דהשתא נמי דס"ד דקני ליה בגזילתו ואוסר היינו דוקא בכה"ג דחורבה דאין הבעלים משתמשין בה כ"כ אבל היכא דהבעלים משתמשין בו פשיטא ליה דלא קני ואינו אוסר וא"כ הוא ק"ק מאי קאמר ומותבינן אשמעתין משתי גזוזטראות כו' אמאי אסורות הא בלא שמעתין נמי הא פשיטא בכה"ג דגזוזטראות כיון דהבעלים משתמשין בו דאינו אוסר ולא קני ודו"ק:

דף פח:

בד"ה אי משום כו' אבל גבי ביב בימות החמה אע"ג כו' עכ"ל גם לפירושו דהברייתא קאי אעוקה מ"מ גבי ביב נמי מה"ט גופיה לא איירי אלא בימות החמה ודחקו לפרש

הברייתא דקאי אעוקה מלישנא והרי שופכין דהיינו הנך דביב דמשמע דעד הכא לא אירי בביב אלא במים דהיינו עוקה וק"ל:

תוס' בד"ה תנא בד"א כו' ולפירושו צ"ל דלרב נחמן כו' והא דלא מייתי כו' כצ"ל וק"ק דלפי' ר"ת נמי ההיא מימרא דרב נחמן דמפרש ביה אעוקה ואמאי לא מייתי ליה לעיל אמתני' דעוקה ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה מחזיק סאתים כו' לאו דוקא כו' דאל"ה אין חילוק בין סאתים לסאה עכ"ל וז"ל (ודברי) הרא"ש רב נחמן גופיה אפילו כור או כוריים שרי כמו שפירש ר"י דהא דקאמר ר"נ כו' ע"כ בית סאתים לאו דוקא כו' דאי בית סאתים דוקא נקט א"כ אין חילוק כו' ואמאי נקט במתני' מחזקת סאתים כו' עכ"ל ואין דבריהם מובנים לי דבמתניתין דאירי בימות החמה ודאי דאיכא חילוק בין סאתים לסאה דמחזיק סאה אין נותנין לו כל עיקר ושפיר איכא למימר דבית סאתים דוקא קתני ובדברי התוס' היה אפשר לומר דדבריהם ע"פ פי' ר"ת לעיל דהברייתא דלעיל לא קאי אעוקה אלא אביב והשתא לענין עוקה מצי אירי מתני' אף בימות הגשמים אבל דברי הרא"ש א"א ליישב כן דבהך מלתא גופיה שהביא דברי התוס' כתב בפרש"י דהברייתא קאי אעוקה ואפשר דטעות נפל בדברי הרא"ש מלת במתני' גם בב"י שהביא דברי הרא"ש מלת במתני' אינו והשתא איכא לפרש דבריהם דדברי רב נחמן מוכיחין כן מדנקט גבי בימות הגשמים סאתים וסאה אי דוקא קאמר נמי סאתים דבין בסאתים ובין בסאה לא שרינן טפי משיעורם א"כ לא ה"ל למנקט כלל סאתים גבי בימות הגשמים אלא דעד סאה שרי כדי שיעור העוקה ומיהו קשה דלא איצטריכו להוכיח כן מדברי רב נחמן כיון דברייתא ערוכה היא לקמן גבי דיוטאות דאע"פ שנתמלאו מים מע"ש שופכין כו' ואין אנו חוששין לנפישא דמים דיש כאן ד' סאין כפרש"י שם ויש ליישב דבדיוטא דיכול לשפוך על הדיוטא דלא הוי רק (פחות) [כחו] ולכך שרי טפי משיעור בית סאתים אבל הכא ששופך בחצר להדיא אימא דאסור טפי משיעור בית סאתים אפי' בימות הגשמים וצ"ע ולכך הוצרכו להוכיח מדברי ר"נ גופיה ודו"ק:

דף פט.

בפרש"י בד"ה וקרפף אם יש כו' דלא דמו לחצירות דחצירות רשות שותפות וקרפף רה"י עכ"ל ולקמן פרש"י בלשון אחר וז"ל דקרפף חלוק מחצר דקרפף מוקצה לתשמיש שאינו תדיר אבל חצר כו' ע"ש וק"ל:

תוס' בד"ה רב אמר כו' א"נ נ"מ כשהגגין יחד יתירים מבית סאתים דאי כו' כדאמרינן לקמן עכ"ל דבריהם אינם מובנים לי דאדרבה התם רב מיקל טפי משמואל דלרב לר"מ וכן לר"ש שרי בגגין יתר מבית סאתים דא"נ לא אמרי' לרב גוד אסיק הכא במחיצות שאינן ניכרות התם על ידי מחיצות החיצונות הניכרות הוי לרב מוקף לדירה ושרי אפי' ביתר מבית סאתים ולשמואל התם אסור לר"מ וכן לר"ש משום דמחיצות החיצונות למטה עבידן ולא הוי מוקף לדירה ולא אמרינן לדידהו גוד אסיק מחיצות שבין גג לגג כיון דכולן רשות אחת הן כמ"ש רש"י והתוס' לקמן ואם כן לא תלה פלוגתייהו כלל בגוד אסיק אלא בהוקף לדירה וליכא למימר דר"ל הכא דנ"מ כשהגגין יחד יתירים כו' דומיא דלקמן דמיירי נמי ביתר ולא ממש כדלקמן דהתם איירי במחיצות חיצונות ניכרות והכא מיירי בשאינן ניכרות מחיצות החיצונות כגון שהגג בולט חוץ למחיצות הבית וכעין שכתבו התוס' לקמן דלרב אין מטלטלין בהו אלא בד' ולשמואל מטלטל כ"א בגגו דאם כן לא ה"ל להזכיר כלל יתר מבית סאתים דהך פלוגתא איכא לאשכוחי נמי בפחות מסאתים וצ"ע [א]:

בד"ה במחיצות שאינן כו' והואיל וכן כל הגג אסור כי כל הגג נפרץ במלואו לכרמלית כו' עכ"ל ויש לדקדק למה איצטריכא למימר דכל הגג אסור משום דנפרץ במלואו לאותה בליטה כו' דהא מה"ט דבליטה אסור משום דלית ליה מחיצה ולא הוי רה"י מה"ט נמי כל הגג נמי לא הוי רה"י דאליבא דרב קיימינן הכא דבעי מחיצות ניכרות ויש ליישב דודאי בליטה הבולטת לרה"ר וגדיים בוקעין בו נעשה כרמלית אבל כל שאר הגג שעומד עד כנגד המחיצות אינו נעשה כרמלית כיון דא"א שם לגדיים דבוקעין בו והוי רה"י אף שאין המחיצות ניכרות אי לאו דנפרץ במלואו לאותה בליטה וק"ל:

דף פט:

בפרש"י בד"ה שיש מחיצה על זה ועל זה כל סביבותיהן כו' עכ"ל הא ודאי דבקטן לא נ"מ מידי בשיש עליו מחיצה דבאין עליו מחיצה נמי הוה כחילו יש עליו מחיצה דאמרינן ביה גוד ואסור מה"ט דנפרץ במלואו ואפשר דלרבותא נקט יש עליו מחיצה אבל בגדולה דקאמר יש עליו מחיצה כל סביביו לא איצטריך דבכל ג' המחיצות ניתרת בגוד אסיק אלא דבמקום גפופי בעי מחיצות ממש דפתח דמינכר בעינן וכי הא דקאמר אין מחיצה לא על זה ולא על זה דשניהם אסורין א"נ דהוו מחיצות על זה ועל זה בג' מחיצות אלא דבמקום הגפופין לא הוה מחיצות היה אסור דפתחא דמינכר בעינן ודו"ק:

תוס' בד"ה ועשה לפניה דקה כו' ולשון פעמים שהדקה לאיסור צריך ליישב דהדקה כו' עכ"ל ר"ל לפר"י ניחא דאם עשה הדקה לצד הגגין אז גילה דעתו שיהיה לו שם תשמיש קבוע אבל בעשה דקה להדי תרביצא דביתיה הרי סילק עצמו משימוש קבוע שם ואסור אבל לגירסת ר"ח דעשיית דקה הוה סילוק והם שעירבו הותרו מאי פעמים שהדקה לאיסור דהיינו שהם שעירבו יאסרו דמאי נפקותא בדקה להדי תרביצא דאינו עושה להם לא איסור ולא היתר אלא דאם מחיצה לצד הגגין הרי הותרו באותה מחיצה ואם לאו הרי אסורים משום דנפרץ במלואו וק"ל:

דף צ.

בד"ה כרמלית ורה"י כו' וכגון שהעמוד מופלג מן הגג ד' דאי בסמוך כו' עכ"ל ק"ק ומאי פריך כרמלית ורה"י קמבעיא ליה אימא בסמוך לגג קמבעיא ליה דנפרץ במלואו לגג וכעין דקמבעיא לן באכסדרה אם נימא דלא דמי לב' גגין דהתם איכא דיורין למטה בשניהם כו' א"ד דמגג לגג אסור הוה טעמייהו משום שינוי בעלים ומגג לעמוד שהוא של איש אחר נמי אסור כפרש"י גבי אכסדרה ויש ליישב ודו"ק:

בד"ה אלא שתי כו' ע"ג תקרה של אכסדרה של בעלים אחרים יותר מבית סאתים כו' עכ"ל גם בכאן יש לדקדק כן מי הכריחם לומר שהאכסדרה יתר מבית סאתים אימא דתקרת האכסדרה סמוכה לגג ונאסר משום דנפרץ במלואו לגג ומבעיא ליה אי הוה דמי לב' גגין אי לאו וכפרש"י ומה שיש עוד לדקדק בזה עיין לקמן ודו"ק:

בד"ה קשיא דרב אדרב כו' דאי מינכר מחיצתא לא היה שמואל אומר אין כו' עכ"ל ר"ל אע"ג דשמואל אית ליה גוד אסיק אפילו בלא מינכר מחיצה והיינו דקשיא ליה מדשמואל אדשמואל מ"מ במינכר מחיצה בלאו קושיא מדשמואל אדשמואל אין סברא לומר דשמואל אמר אין מטלטלין אלא בד' דבהא כ"ע לא פליגי כדאמרינן לעיל ועוד יש לפרש כעין שכתבו התוס' לעיל לשיטת הירושלמי דהמקשה הכא ידע שפיר דאיירי ביתר מבית סאתים ולכך לשמואל ניחא דאסור כיון דלא מינכרא מחיצה אע"ג דאית ליה דגוד אסיק אמרי' לית לן למימר דמקרי בהכי מוקף לדירה אבל במינכר מחיצה לא הוה מסתברא ליה למימר לשמואל דלמעלה לא עבידן אלא דהוה שפיר מקרי מוקף לדירה ולכך כדאוקמא פלוגתייהו במינכר מחיצה קשיא ליה משמואל אדשמואל והמתרץ השיב לו דאעפ"כ ניחא דלמעלה לא עבידן וק"ל:

דף צ:

בפרש"י בד"ה ורב אליבא דר"מ כיון דאמר בגגין השוין מטלטלין כו' עכ"ל לרבותא נקט גגין הרבה השוין לטלטל אפי' מינייהו לחצר וה"ה דה"מ לאקשויי הכי בגג שהוא פחות מבית סאתים לחצר דר"מ אפילו בפחות מבית סאתים קאמר דגגין רשות לעצמן דומיא דמטלטלין לרבנן מגג לחצר דהיינו בפחות מבית סאתים לרב וק"ל:

בא"ד והא דאמרינן לקמן לדברי חכמים גגין וחצירות רשות אחת כו' עכ"ל אין לכל דברים אלו מקום כאן ואולי שיש בכאן דילוג בפרש"י וכצ"ל וכן בגג יחידי לרבנן אליבא דשמואל ור"ל בגג יחידי יתר מבית סאתים כרמלית משוי להו ואהא קאמרי שפיר והא דאמר לקמן לדברי חכמים גגין וחצירות רשות אחת שמואל מוקי לה בגג בין הגגין כו' א"נ בגג יחידי דליכא יותר כו' ודו"ק:

בד"ה לשמואל אליבא כו' דהא רב גג יחידי יותר מבית סאתים רשות היחיד משוי ליה ובגגין השוין לרב ואליבא דר"מ דמותר לטלטל בכולן ליכא למפרך לטלטל מינייהו לקרפף וכן לטלטל מינייהו לקרפף פחות מסאתים כו' עכ"ל כצ"ל לפי פרש"י בדפוס ישן אלא שהתלמידים דלגו מפרש"י בטעות לפי מחשבתם שהענין כפול בפרש"י ואינו כן אבל ר"ל דבין הגגין השוין לרב אליבא דר"מ ליכא למיפרך לטלטל מינייהו לקרפף יותר מבית סאתים וכן לטלטל מינייהו לקרפף בין מגגין השוין לר"מ ובין מגג יחידי לר"מ לקרפף פחות מסאתים משום גזירת תל ואע"ג דבגגין השוין לרב אליבא דר"מ איכא עוד טעמא אחרינא משום דהוי רה"י ניחא ליה לרש"י לפרש טעמא חדא לכולהו ואם נגיה לעיל בפרש"י וכן בגגין השוין לרב אליבא דר"מ כו' ניחא טפי ור"ל וכן בגגין השוין לרב כו' מה"ט דלעיל ליכא למפרך לטלטל משום דרה"י משוי ליה ושוב כתב מלתא אחריתא ולטלטל מינייהו לקרפף פחות כו' בין מגגין השוין לר"מ ובין מגג יחידי לרבנן ליכא למפרך לטלטל מינייהו לקרפף פחות כו' ודו"ק:

בא"ד ולרבנן מגג יחידי אליבא דרב כו' לטלטל מיניה לקרפף פחות כו' עכ"ל ומה"ט נמי לשמואל מגג פחות מבית סאתים לקרפף פחות מסאתים ליכא למפרך לטלטל דאין תשמיש גג וקרפף שוה והתוס' בשם ר"י פירשו הך פירכא הכי ולשמואל אליבא דרבנן לטלטל כו' דהיינו מגג פחות מסאתים לקרפף פחות מסאתים וצ"ל לדבריהם דגג וקרפף יותר שוים בתשמיש מחצר וקרפף ודו"ק:

בא"ד דאמרן לעיל גבי גג בין הגגין לרב דאסור לטלטל ממנו לחורבה כו' עכ"ל בגג לחורבה ולאכסדרה מבעיא לן אי הוה דומה לב' גגין דאין תשמישן שוה לגמרי ומייתי ראיה דכי היכי דהתם מספקא ליה שמא אינו שוה כגג שאינו אסור אלא משום שהוא

פרוץ במלואו פסיקא ליה דאינו דומה לכרמלית גמורה ק"ק לפי פי' התוס' גבי מגגין לאכסדרה דהיינו אכסדרה יתר מבית סאתים מאי קמבעיא ליה הא הגגין אינן אסורים אלא משום פרצת מלואה והאכסדרה יתר מבית סאתים הוי כרמלית גמורה כפי' רש"י הכא לשמואל ודו"ק:

תוס' בד"ה לשמואל אליבא כו' ע"כ באין יתירים מבית סאתים כו' דביתירים לא יאמר ר"ש כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא הוכיחו כן מגג וחצר דע"כ באין יתירים איירי דביתירים מבית סאתים אסור מגג לחצר לשמואל אליבא דרבנן ויש ליישב דודאי בקושייתם לא הוו צריכים לזו הראיה דביתירים לא יאמר ר"ש כו' אלא לפי פי' ר"י לקמן דאיירי נמי הכא בקרפף פחות מבית סאתים הוצרכו לזה דהך דקרפיפות איירי בפחות דביתירים לא יאמר ר"ש כו' ודו"ק:

בד"ה לדברי ר"מ גגין כו' דהא אפילו גג וחצר הוו רשות א' כו' עכ"ל והיינו מברייתא דלקמן גג וחצר ומרפסת ואכסדרה כולן רשות אחת הן ומוקמינן לה כרבנן כפרש"י לקמן וק"ל:

דף צא.

בד"ה אמר רב כו' והשתא סברת שמואל איפכא מדרב כו' עכ"ל מלת והשתא הוא מגומגם בדבריהם דמשמע דתלה הדבר במה שכתבו לעיל ויש ליישב ושיעור דבריהם כך הוא והשתא לפי' זה דרב סבר ר"ש גופיה לא אמר אלא בלא עירבו יש ליישב הא דסברת שמואל איפכא כו' דאיכא למימר דשמואל לא פליג עליה דרב להלכה דהוא נמי גזר בעירבו וכמו שגזר בההיא דג' חצירות לשיטת ר"ת דסבר כרבנן אלא דהכא פליג עליה דרב אליבא דר"ש דלא גזר ר"ש אפילו בעירבו כמו שלא גזר בהך דג' חצירות ודו"ק:

בד"ה מי לחשך כו' ורבינו שמואל פירש דקאי ארב כלומר כו' עכ"ל אבל לפי' הראשון קאי אשמואל דמי לחשך והשמיעך האמת דהלכה כר"ש כמו שאמרת בין עירבו ובין כו' וק"ל:

דף צא:

בד"ה גג וחצר כו' ותימה היאך משתמשין בפחות מי' בני עליות כו' וי"ל דלשמואל כו' דמפליג בין עירבו ובין לא עירבו כו' עכ"ל יש לדקדק ולעיין בדבריהם דבגובה י' נמי תקשי להו הכי הא אין חצר ומרפסת רשות אחד לכלים ששבתו בתוך הבית והעליות והיאך ישתמשו דרך החלונות כשלא עירבו וע"ק בשלא עירבו תקשי להו בגובה י'

היאך ישתמשו דרך החלונות הא בני עליות גופייהו אסרי אהדדי דלזה בשלשול ולזה בשלשול אסור כמ"ש התוס' לעיל לשמואל ונראה לומר לשמואל דבגובה י' למרפסת דהיינו אפילו לכלים ששבתו בעלייה משום דבכלל העליות מקרי ואנשי חצר אפילו מכלים ששבתו בחצר אסורין בו אבל בפחות מי' לחצר לא היינו אפילו לכלים ששבתו בתוך הבית דלאו בית מקרי אלא חצר ולכלים ששבתו בחצר דאל"כ הל"ל פחות מכאן לבתים והשתא אגובה י' דאיכא לפלוגי בין עירבו ללא עירבו כדפי' לעיל דהיינו שכתבו לעיל דבלא עירבו בני העליות גופייהו אסרי אהדדי לכלים ששבתו בעליות שפיר קאמר (בסיפא) לחלק דבלא עירבו הוו כולן רשות א' לכלים ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בעליות משא"כ בעירבו בכלל העליות מקרי אבל בסיפא דקתני פחות מי' לחצר מדלא קאמר לבתים ע"כ דהיינו ששבתו בחצר מאי קא בא לחלק בסיפא גבי לא עירבו מבעירבו אם ר"ל דכולן רשות א' לכלים ששבתו בתוכן הא בעירבו נמי הכי קתני ברישא לשמואל ואם אפי' לכלים ששבתו בעליות קאמר והא אין חצר ומרפסת רשות א' כשלא עירבו לכלים ששבתו בתוך הבית ועליות ודו"ק:

בד"ה וכלים ששבתו בחצר כו' פי' בכל חצירות כו' אפי' שבתו בבית נמי ומיירי לרב כו' עכ"ל ר"ל למאי דמוקי לה שמואל ור"י בעירבו חצירות עם הבתים הא דקתני מותר לטלטל בחצר ע"כ בכל חצירות איירי דאל"כ אפילו שבתו בבית נמי ולרב דבעירבו גזר בכל חצירות ע"כ דאיירי הכא בלא עירבו חצירות כו' דאל"כ אפי' שבתו בבית נמי וק"ל:

בא"ד ועוד דרב פסק כר"ש והכא קאמר דר"ש כו' עכ"ל ר"ל בהך מלתא דמבוי שלא נשתתפו אין מטלטלין אלא בד' כר"ש פסק כדאמר התם והכא בברייתא קתני דר"ש מתיר וק"ק דלפי הטעם שאמר בברייתא דר"ש מתיר משום דחצר ומבוי רשות א' הן אינו מוכח דפליג אלא אהא דאסר ת"ק מחצר למבוי אבל אהא דקתני ובמבוי אסור אימא דר"ש לא פליג וק"ל:

בד"ה מ"ד כי פליגי רבנן כו' ומיהו מחצר לחצר לא אסרי כו' עכ"ל דע"כ מחצר לחצר לא אסרי דכיון דבעירבו איירי השתא אפי' שבתו בבית נמי כמ"ש לעיל לשמואל ולר"י דמוקי לה בעירבו וק"ק דכל דקדוק דבריהם דהכא לפי מהו דתימא לרב ה"מ לדקדק הכי לשמואל ולר"י דמוקי לה לפי האמת בעירבו ויש ליישב בדוחק ודו"ק:

בא"ד ואע"ג דרבנן דג' חצירות גזרו כו' עכ"ל ור"ל דלפי סברא דהשתא לרב הוה סברא דרבנן הפוכה מסברא דר"ש לפי האמת דהכא גזרו ובג' חצירות לא גזרו ודו"ק:

בא"ד ולרבנן דהכא לית להו הס"ד ואח"כ מה"ד קמ"ל דבלא עירבו פליגי וטעמא דאסור מחצר למבוי כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דמחצר לחצר בלא עירבו ליכא מאן דאוסר וא"כ מחצר למבוי מ"ט דאוסר וק"ל:

דף צב.

בד"ה והא אר"י הלכה כו' ותירץ הר"א כהן דעיקר קשיא לר"י כו' אבל הכא לא פליגי בגזירה עכ"ל בפשיטות ה"מ לתרץ קושייתם דהכא לא פליגי תנאי כלל בגזירה והוי ההיא דפרק חלון סתם וליכא מחלוקת אחריה אלא משום דהשתא כיון דלא מצינו תנאי דהכא דפליגי כלל בגזירה לא ה"ל למפרך משום דאר"י הלכה כסתם משנה אלא ממתני' בפשיטות ה"ל למפרך דליכא שום תנא דפליג עליה אי לאו דסמיך תלמודא עצמו אהך דג' חצירות דאיכא ר"ש דלא גזר ולהכי הוצרך למפרך דמ"מ הא אר"י הלכה כסתם משנה דה"ל הכא סתם ואח"כ מחלוקת ומהרש"ל פי' בזה דרך קרוב לזה ע"ש וק"ל:

בד"ה א"ד אף לשעירבה כו' לפי הא"ד קשיא הא כו' ומאי לטעמיה הוא דהא אפילו רב כו' עכ"ל ק"ק בפשיטות טפי ה"ל לאקשויי במלתא דרב גופיה דקיימינן ביה דהכא גבי חורבה לא גזר לפי הא"ד והתם פליג רב אדר"י וגזר בחורבה כמ"ש התוס' שם ע"ש:

דף צב:

בד"ה גפנים כו' ותימה דהיכי שרי להניח הזרעים כשיגדלו כיון כו' עכ"ל לאו משום איסור הזרעים דהא בהיתר יגדלו דלגבי גדול פתח הוא וכל פתח כמחיצה כפרש"י אבל ר"ל דהגפנים שבקטנה אע"ג דבהיתר נטיעתם מ"מ גדלים באיסור כיון דדיורי גדולה בקטנה ור"ל דהיכא שרי להניח הזרעים משום איסור תוספת הגפנים וק"ל:

בד"ה א"ל רבא כו' שהרי רבה ור' זירא ורבה בר רב חנן כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דגרסינן רבא ור' זירא כו' דלא הוו מקדמי רבא לר' זירא אבל רבה הוה קודם לר' זירא ובמלתייהו שהשיבו לאביי דמקדים תשובת ר' זירא לתשובת רבה יש לומר דמסדר להו התלמוד כדרך תשובתן שר' זירא אסיק אדעתיה והשיב לאביי מקמי שהשיב לו רבה וק"ל:

דף צג:

גמרא כגון שהיתה עליונה מגופפת עד י' כו' וליכא למפרך הכא תחתונה תרי תערב חד לא תערב עליונה אי בעי חד תערב אי בעי תרי תערב דהא משום תחתונה לא מצי מערבי

חד משא"כ לקמן בסיפא דפריך עליונה אי בעי חד תערב אי בעי תרי תערב והתחתונה לא מעכבא עליה וכן פרש"י וק"ל:

שם כגון שנפרצה התחתונה במלואה לעליונה כו' ולא מצי למימר איפכא כגון שנפרצה העליונה במלואה לתחתונה דא"כ ברישא לא מתוקמא במגופפת עד י' אמות ותקשי כדמקשינן עליונה לא תערב לא א' ולא ב' וק"ל:

תוס' בד"ה וכי קתני כו' דמשמע ליה מערבין שנים אתרוייהו עכ"ל והכא ה"נ אין מערבין ב' אתרוייהו קאי וכיון דתחתונה לא תוכל לערב לבדה אין מערבין שנים מקרי וק"ל:

בד"ה אין מטלטלין כו' בכלים ששבתו בבית לר"ש עכ"ל לכאורה קשה מי הכריח אותן לפרש בכלים ששבתו בבית דהא בכלים ששבתו בחצר נמי לרב דקיימינן הכא נמי מתוקמא שפיר כיון דעירבו גזר רב אפי' אכלים ששבתו בחצר וה"ל נפרצה במלואה למקום האסור לה אף לכלים ששבתו בחצר וכן פרש"י בהדיא ויש ליישב לדעת התוס' כיון דהשתא דנפלה המחיצה ולא אמרי' הואיל והותרה הותרה לרב הרי נאסרו מדינא להוליך כ"א מכלי הבית לחצרו אע"ג דעירבו שהרי נפרצו במלואו למקום האסור וא"כ כיון דלא שכיחי מאני דבתים בחצר ה"ל כאילו לא עירבו מעולם והותרו במאני דחצר להוליך מחצר לחצר וק"ל:

בד"ה חייב דברי ר"א כו' והא דשבקי רבנן רה"י כדנקט ר"א כו' עכ"ל ר"ל השתא דמתוכה דרבנן ממש ומתוכה דר"א אינו ממש אתי שפיר דשבקי רה"י דנקט ר"א כו' וק"ל:

דף צד.

בד"ה מ"ש מרוח אחת כו' ואיירי שנפרצו ב' רוחות מאותן ג' מחיצות כו' עכ"ל וכה"ג מרוח אחת מאותן ג' רוחות השלמים ואי בפרוץ מרובה נמי מרוח א' מאותן ג' מחיצות השלמים לא סגי בפס ד' או בב' משהויין דה"ל תיקון מב' רוחות ואנן קי"ל דג' מחיצות דאורייתא לרבנן ודוחק הוא לאוקמא כר"י דב' מחיצות דאורייתא ודו"ק:

בד"ה בשתי רוחות כו' דבין לרב ובין לשמואל אין חילוק בין מרוח אחת לשנים ואי נפרצה כו' עכ"ל ר"ל לרב אין חילוק בין רוח א' לשתי רוחות דאפי' נפרצו במלואן פי תקרה סותם בהם ולשמואל נמי אין חילוק בין מרוח א' לב' רוחות בדאית בהו שם מחיצה דפי תקרה סותם בהן וסיום דבריהם אי נפרץ במלואו אפי' מרוח אחת לא אמרי' פי תקרה יורד וסותם כו' היינו אליבא דשמואל אבל לרב אפי' בב' רוחות ואפי' נפרץ במלואו אם לא היה מפולש אמרי' פי תקרה יורד וסותם וק"ל:

בא"**ד** וא"ת אמאי פריך משתי רוחות נמי נימא פי תקרה נוקי ב' רוחות דמתני' שנפרץ כו' עכ"ל הך קושיא בין לרב ובין לשמואל לרב בנפרץ במלואו ולשמואל בדאית בהו שם מחיצות וק"ל:

דף צד:

בפרש"**י** בד"ה לשון קצר כו' ואחת סמוך לה ארכה במקצוע מזרחית ובד' כו' עכ"ל כצ"ל: **תוס**' בד"ה ושמואל אמר אפי' ביתר מעשר ומיירי בין בעשר בין ביותר מי' ונקט ב' כו' עכ"ל פי' לדבריהם מדקאמר אפי' ביתר מעשר משמע דמוקי לה נמי בעשר והיינו לגבי חצר בעשר בקרן זוית כדאוקמא רב וביתר מי' אפי' מרוח א' ולא נקט ב' רוחות אלא משום בית דמהני פי תקרה ברוח אחד אפי' ביתר מי' כיון כו' ואהא קאמרי דלא מצי תלמודא למימר הא דנקט ב' רוחות לאו משום בית הוא דמהני פי תקרה אפי' ביתר מי' אלא נמי משום חצר גופיה דאיירי נמי בי' דא"כ לא הוה ליה מש"ה למנקט ב' רוחות כו' ר"ל כיון דלשמואל איירי אף ביתר מי' ע"כ דהיינו עיקר חידושא דאף ברוח אחד ביתר מי' אסור לא ה"ל למנקט כלל ב' רוחות כ"א נפרצה סתם כו' ומהרש"ל שכתב בזה דס"ל לתוספות דהא ליכא כו' אולי שהבין דברי התוספות בדרך אחרת ודו"ק:

בא"**ד** ולא רצה רב להעמיד אף ביתר מי' ומשום בית כמו שמואל כו' עכ"ל ר"ל לאו ממש כשמואל דאהא קמשני תלמודא לרב ה"ל אכסדרה דאפי' בנפרצו ב' מחיצות במילואן אמרי' בהו פי תקרה יורד וסותם אלא דר"ל כשמואל דאיירי בחצר אף ביתר מי' מרוח א' ונקט ב' רוחות משום בית וכשמעתיה דרב בקירויו באלכסון לפי פר"י שנפרץ הקירוי באלכסון דבכה"ג מרוח אחד מהני פי תקרה ואהא תירצו התוס' דקסבר רב דאי הוה מיירי ביתר מי' כו' לא ה"ל למנקט ב' רוחות בחצר משום בית א"נ סבר רב כו' ולקמן דקאמר תלמודא רב לא קאמר כשמואל א"כ ה"ל כו' נמי לאו ממש כשמואל קאמר דנקט ב' רוחות בחצר משום בית דאהא לא משני תלמודא מידי התם אלא דצ"ל כדברי התוס' דהכא אלא דבא לומר כיון דאוקימתא דשמואל בבית בנפרץ בקרן זוית וקרויו בד' מפורש טפי כאוקימתא דרב בקרויו באלכסון כמ"ש התוס' לעיל א"כ אמאי לא אוקמא רב בבית כשמואל ומשני דא"כ ה"ל כו' ודו"ק:

בפרש"**י** בד"ה קורה ארבע כו' מותר לטלטל תחתיה דד' פיותיה יורדין כו' עכ"ל וכן פרש"י לעיל בפ' כיצד משתתפין דלענין טלטול תחתיה קאיירי וניחא לפירושו לאתויי ראיה מיניה כרב דאמרי' פי תקרה אפי' בד' מחיצות אבל לשיטת ר"ת ור"ח שפירשו לעיל בשמעתין דאפילו לרב לא מהני פי תקרה בד' מחיצות ליכא לפרושי הכי אלא

כמ"ש שם דאיירי שג' רוחות מוקפות מחיצות גמורות וקורה המתיר ע"י פי תקרה היינו במחיצה רביעית ודו"ק:

דף צה:

תוס' בד"ה לימא תנן כו' דאדרבה לקמן מוכח דמתני' דלא כר"מ דמתני' קתני בד"א בישנות כו' עכ"ל ואף על גב דבהך מלתא דחדשות ע"כ לא אתיא כר"מ מ"מ קמבעיא ליה לימא תנן סתמא דלא כר"מ כו' היינו נמי בהך מלתא דזוג אחד אין כו' וק"ל:
בד"ה ידך זו קיבורת כו' דקאמר שלשים בפיסת יד שנים בקנה ושנים במרפק אחד בזרוע ד' בכתף כו' כצ"ל:
בפרש"י בד"ה ת"ק סבר שבת כו' דלאו תכשיט נינהו וכ"ש דכיון דזמן תפילין הואי ואיכא בל תוסיף כו' עכ"ל להאי טעמא אחרינא דאיכא בל תוסיף משוי להו עליה כמשאוי וכמ"ש התוס' מצינו למימר דת"ק נמי סבר דתכשיט נינהו ולא פליגי אלא בזמן תפילין אלא דלהאי טעמא קמא דלא שרי רבנן טפי מן המצות ובל תוסיף ליכא דאיירי דלא מכוין הוצרך למימר טעמא דלאו תכשיט נינהו לת"ק ומיהו לפי טעמא קמא ק"ק דלא הל"ל לר"ג דסבר לאו זמן תפילין הוא אלא דשרי משום דתכשיט נינהו ובל תוסיף ליכא דאיירי דלא מכוין וכבר דחו התוס' לעיל מתוך סוגיין דלעיל פי' קמא ודו"ק:
בד"ה ור"ג סבר וכו' ול"ל נמי דלת"ק כו' דא"כ לוקי פליגתייהו כו' עכ"ל ור"ל דלא פליגי אלא אי הוה תכשיט אי לאו ולכ"ע מצות צריכות כוונה לת"ק אסור דאי מכוין איכא בל תוסיף ואי לא מכוין תרוויהו משאוי נינהו כיון דלאו תכשיט נינהו ולר"ג שרי דלא ליכוין ולא ליתסר משום בל תוסיף ומשום משאוי נמי אינו אסור דתכשיט נינהו אך קשיא לן בפרש"י שכתב ועוד היינו פלוגתא דלעיל דזמן ולאו זמן כו' עכ"ל ור"ל כפירושו דלעיל דפליגי נמי אי הוה תכשיט אי לאו וקשה דמ"מ ע"כ לאו היינו כדלעיל דהכא לכולי עלמא ע שבת זמן תפילין הוא ועוד דתקשי ליה לעיל הכי לפי' קמא דלעיל דלוקי פלוגתייהו בהכי אי הוה תכשיט אי לא ולא פליגי כלל בזמן ולאו זמן ולטעמא בתרא דלעיל משום בל תוסיף הוא הא לא פליגי כלל בתכשיט כמ"ש לעיל וצ"ע:

דף צו.

תוס' בד"ה ימים כו' פרט לשבתות וי"ט נראה דאדרשה דלאות כו' עכ"ל דמדרשה מימים ולא כל ימים לא משתמע למעט שבת וי"ט טפי מימים של חול אי לאו דאדרשה דלאות קסמיך דשבת וי"ט סברא למעט שהן גופן אות וק"ל:

בד"ה מיכל בת כו' ולגבי אשה דלא מחייבה הוי כשלא בזמנו דכיון דלא מיכוונ כו' עכ"ל ובכה"ג איירי הך דהילני המלכה וק"ק דא"כ מאי מוכיח מהך דמיכל בת כושי דקסברי מצות עשה שאין הזמן גרמא אימא דהוה מ"ע שהזמן גרמא ולא מיחו בה רבנן משום דלא הות מיכוונה כההיא דהילני ויש ליישב דבסוכה י"ל דאדם יושב בה כל השנה שלא לשם מצות סוכה מה שאין כן תפילין דודאי אין אדם מניחן אלא אם כן נתכוין לשם מצוה ומהרש"ל הקשה בזה וז"ל ותימה לי דלמא מ"ד לאו רשות מיחו בה משום ברכה לבטלה כמ"ש הרא"ש בפ"ק דקידושין ואפשר שהתוס' ר"ל כו' עכ"ל ע"ש גם שהרא"ש כתב כן שם התוס' דהכא מיאנו בזה דאי משום ברכה תקשה ליה לר"י ההיא דהילני המלכה ואם נאמר דלא היתה מברכת על הסוכה אם כן במיכל נמי נימא דלא היתה מברכת ברכת תפילין ולכך לא מיחו בה חכמים ומנלן דקסברי דמ"ע שאין הזמן גרמא היא ודו"ק:

דף צו:

בד"ה אבל באשה לא פליגי וא"ת דלמא משום דהוי מלבוש לאיש כדאמר בפרק במה אשה דתפילין דרך מלבוש עביד כו' עכ"ל הכי אמרינן התם אמתני' דאם יצא בתפילין בשבת אינו חייב חטאת דאפילו למ"ד שבת לאו זמן תפילין אינו חייב חטאת מ"ט דרך מלבוש עביד מיהו משמעתין דלעיל נמי מוכח דדרך מלבוש עביד למאי דמוקמינן דר"ג סבר שבת לאו זמן תפילין גם קושייתם ותירוצם גמרא ערוכה היא שם (ד' ס"ב) אהא דאמר עולא וחילופיהן באיש וקסבר עולא נשים עם בפני עצמן ואיתיביה אביי המוצא תפילין כו' ואי אמרת נשים עם בפני עצמן הן והא מ"ע כו' קסבר ר"מ כו' ע"ש ודו"ק:

בד"ה לא ס"ד כו' דממ"נ סתמא דברכות דלא כר"מ דקסבר ההוא מתניתין דנשים סומכות לאו רשות כו' עכ"ל ק"ק להאי תירוצא הך סתמא דברכות דנשים פטורות מן התפילין כמאן אתיא דכר"מ ור"י לא אתיא דאינהו סברי דתפילין מ"ע שלא הזמן גרמא ונשים חייבות וכר' יוסי נמי לא אתיא דאיהו סבר רשות והך מתניתין דברכות סבר דלאו רשות ודו"ק:

בא"ד משום דלא מתרצא מילתי' דר"מ זוג אין טפי לא אא"כ סבר שבת (לאו) זמן תפילין כו' עכ"ל ק"ק דאם כן הוא בפשיטות טפי ה"ל לאוכוחי דר"מ ור"י ס"ל דשבת זמן תפילין מדתני זוג א' אין טפי לא אלא ע"כ דא"ל למימר אע"ג דשבת לאו זמן תפילין הוא אפ"ה זוג א' אין טפי לא משום דדרך מלבוש וכחול שוויהו רבנן ובחול אינו לובש רק זוג א' כדאמרינן [לעיל] וכן פי' הר"ן וכצ"ל ע"כ בפ' במה אשה לאביי דהוה ס"ד דהך ברייתא

דאחד אשה ואחד איש סברה דתפילין מ"ע שהזמן גרמא היא אע"ג דקתני בה זוג א אין טפי לא והא דלא אוקמי פלוגתא דתנאי במתניתין בהכי משום דסתמא דמתניתין כר"מ היא ור"מ ס"ל דשבת זמן תפילין הוא מדקתני אחד האיש ואחד האשה ודו"ק:

בד"ה וכי אדם כו' וס"ד דתרוייהו אין מקושרות אלא שבישנות ניכר כו' וא"ת כיון דאין מקושרות היאך מכניסן כו' עכ"ל דבתרוייהו מקושרות ליכא לאוקמא דבישנות נמי למה לא ניחוש לקמיע כמו בחדשות דהא ודאי קמיעות עבידי להתיישן כמו תפילין אלא ע"כ דבקמיע אין עושין קשר דכולי האי לא עביד בהו כעין תפילין וישנות היינו שהקשר ניכר וליכא למיחש לקמיע ובחדשות שאינו ניכר יש לחוש לקמיע ואהא קשיא להו לכולי עלמא לרבי מאיר בין בחדשות בין בישנות ולר"י בישנות כיון דאינן מקושרות היאך מכניסן ותירצו דס"ד דבלאו קשירה לר"מ נמי הוי דרך מלבוש ולר"י אף בלא עניבה ואפשר שיהיו מהודקין בלא קשירה ובלא עניבה לר"י על ידי כריכות הרצועות א"נ עונבו אפילו לר"י כו' ודו"ק:

דף צז.

בד"ה אביי אמר כו' ור"מ דשרי בחדשות קסבר דלאו קשירה היא כו' עכ"ל לר"מ ודאי מצינו למימר שפיר כדס"ד מעיקרא דשרי אף בחדשות משום דבלא קשירה הוה דרך מלבוש כמ"ש התוס' לעיל אלא משום דלרבי השתא דאוסר בחדשות משום דאינן מקושרות ליכא למימר הכי לית לן למימר דר"מ פליג עליה בהא אלא דפליג עליה בהא דפליגי כבר רבנן עליה דר"י וקסברי עניבה לאו קשירה היא וק"ל:

בא"ד מדפריך סתמא דתלמודא בפשיטות ולענביה מיענב משמע דאין הלכה כר"י כו' עכ"ל דבריהם אלו לתירוצם דלעיל לרב חסדא מוקמינן מתניתין דהכא כרבנן דר"י דאמרי עניבה לאו קשירה [היא] אבל לתירוצם שני ליכא ראיה דאיכא למימר דלר"י נמי פריך וליענביה דקס"ד דאפילו לר"י שרי עניבה דהכא דסתמא דעתו להתיר כו' כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה קשר של תפילין כו' ומשני אלא לרצועותיהן ולא פריך מדל"ת ויו"ד כו' עכ"ל ר"ל דכמו דפריך אשי"ן דלא איצטריך קרא מן המותר בפיך דבלאו קרא נמי כיון דהוה הל"מ מאותיות השם ה"נ איכא למפרך אהא דמשני לרצועותיהן כיון דמהל"מ יש בהו ד' וי' מאותיות השם לא איצטריך בהו קרא אבל אי ד' וי' אינן הל"מ אלא קשר בעלמא הוה הל"מ ניחא אי לאו קרא דמותר בפיך לא הוה ידעינן דבעי ברצועותיהן עור בהמה טהורה ועיין במרדכי בה"ק ובאשר"י במנחות וק"ל:

דף צז:

בד"ה ר"ש אומר נותנן כו' אם היו חברים הרבה והיו כולן שותפין כו' עכ"ל הכא גבי תפילין לא בעי שיהו כולן שותפין בו דאף אם זכה אחד בהן שרי לחבירו עמו משום בזיון תפילין מה שאין כן התם גבי כיסו דלא שרינן בפחות מארבע אמות אלא משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו לא שרינן נמי לחבירו עמו אי לאו שותפין וק"ל:

בד"ה את החי כו' דמ"מ מיפטר הכא משום דגמרינן כל הוצאות ממשכן ושם לא היו נושאין בעלי חיים כו' עכ"ל ומיהו אי לאו דאיכא האי טעמא דהחי נושא את עצמו ודאי דהוה גמרינן ב"ח ממשכן דלאו דומיא דמשכן ממש בעינן דהא כמה דברים דלא הוו במשכן ומחייבין על הוצאותיהן וק"ל:

דף צח.

בד"ה אלא אמר אביי כו' וא"ת כיון דפרישית דספר כו' ולפי ההוא לישנא דמסקינן דסתם כתבי הקודש כו' עכ"ל וה"ה דהמ"ל למאי דמסיק דאין מזרקין כתבי קודש ניחא דספר דוקא נקט וצ"ל דהך פירכא ודלמא זריק להו כו' לא פריך אלא לשינויא בתרא דאיירי באסקופה שאינה ארוכה אבל לתירוץ קמא דאיירי באסקופה ארוכה ליכא למפרך ודלמא זריק להו דאין דרך לזרוק חפץ רחוק כ"כ דאל"כ לתירוץ קמא נמי ניחא דנקט ספר דוקא ולפרש"י למאי דמסיק בן עזאי היא לא קאי כלל הא דקאמר סתם כתבי הקודש עיוני מעיין בהו אבל דבריהם לשיטת ר"י לקמן דמעיקרא דפריך דלמא מעייל מר"ה לרה"י היינו שעומד במקום אחד ואינו זז ממקומו ומעביר מכאן לכאן דרך גופו כו' לא מתרצא בהא דקאמר הא מני בן עזאי דלא איירי אלא דרך הלוכו וקאי הך שינויא דסתם כתבי הקדש עיוני כו' וניחא לשיטת ר"י דלא קאמר אלא הא מני בן עזאי כו' וצ"ל על פרש"י הא דלא קאמר אלא משום דשינויא קמא באסקופה ארוכה קאי ולא אדחי אלא שינויא בתרא והוא דחוק ודו"ק:

בד"ה והאמר רבא כו' ואיירי לקמן כגון שמשלים ד' ע"י זריקה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל מלת לקמן נ"ל טעות הוא עכ"ל ובחנם [דחק למחוק] כל ספרים הישנים אלא דהכא בעומד על האסקופה ניחא להו בלא זריקה שעומד במקום אחד על האסקופה שרחבה ד' טפחים ונוטל הספר מרה"ר בסמוך לו ומעבירו דרך עליו ומניחו ברה"י בסמוך לו אבל לקמן גבי עומד ברה"י כו' ובלבד שלא יוציא חוץ לד"א א"א לעומד במקום אחד להוציא חוץ לד"א אי לאו שמשלים ד"א ע"י זריקה ומיהו מלתיה דרבא דמעביר מתחלת ד' עד סוף ד' נמי ע"כ איירי בכה"ג שמשלים ע"י זריקה ולא באו לומר לקמן אלא לאפוקי

מתני' דאסקופה דקיימינן בה הכא דההיא מצי איירי כפשטה בלא זריקה אבל מלתיה דרבא מייתי לה לקמן ומיירי כי מתני' דלקמן ודו"ק:

דף צח:

בד"ה נימא כתנאי כו' א"נ יש לחלק דהכא שבא החפץ מלמעלה מג' כו' עכ"ל אבל לא ניחא להו לחלק דהתם איירי דאמר כדנפקא לר"ה תנוח אבל רבא איירי באומר כ"מ שתרצה תנוח כמ"ש התוס' לקמן למסקנא דהתם לר"י משום דמה"ט דאמר כדנפקא לר"ה תנוח אית לן למימר קלוטה כמי שהונחה דמי כדאמר התם וא"כ מאי אריא דאמר התם בתוך ג' ד"ה חייב למעלה מג' נמי תוך י' הל"ל הכי ואמאי פליגי רבנן עליה דר"ע אבל תוך ג' ד"ה חייב משום דכארעא סמיכתא היא ומסתבר ביה למימר הכי בשיוצא החפץ מתוך ידו בתוך ג' כמ"ש הכא ובהא מתיישב נמי דלעיל דפריך והא לא נח שכתבו התוס' דפריך לרבנן דר"ע ולא ניחא להו למימר דאפי' לר"ע פריך הכא דמודה ביה ר"ע הכא כיון שהחפץ בא מלמעלה מג' לתוך ג' דהא ר"ע תוך י' איירי ולא שייך לחלק ביה בין בא מלמעלה מי' ובין למטה מי' אלא בין בא למעלה מג' ובין בא למטה מג' משום דכארעא סמיכתא היא ואהך מלתא דר"י התם שכתבו התוס' לקמן דאיכא לאוקמא כשתחלת זריקתו תוך ג' היינו למאי דס"ד מעיקרא דלא הוי טעמא דר"י משום דקלוטה כמו שהונחה דמי אלא משום דכארעא סמיכתא דמי ומיהו אכתי ק"ק הא דפריך ולא נח אימא אפי' לר"ע פריך דמודה ביה ר"ע הכא כיון דהכא איירי כ"מ שתרצה תנוח ור"ע לא איירי אלא בדאמר כדנפקא לר"ה תנוח ויש ליישב דא"כ ר"י היינו ר"ע ובשמעתין מוכח דר"י היינו כרבנן דר"ע ודו"ק:

בד"ה ניחוש דלמא כו' דקתני זיז כו' הוי לעלייה אפי' להניח שם כלים כו' עכ"ל ובזיז כל שהוא דסתם זיז כל שהוא משמע אבל בזיז ארבע אפילו לר"ה שרי אפילו בכלים שאינן נשברין לפי שיטת התוס' לקמן וק"ל:

בד"ה ומשתמש כו' דבחורין שבכותל כו' ולשון משתמש בכל הכותל כו' עכ"ל ואין לשון זה מכריע דהא לקמן אמרי' מאי אריא כנגד חלון אפי' בכולה כותל נמי כו' והיינו בזיז שעל פני כל הכותל מחוץ לנגד חלון וק"ל:

בד"ה אי דלית ליה כו' וכי פריך תלמודא אי כו' ה"מ למפרך אפילו בשלמטה כו' עכ"ל ר"ל השתא דסתם זיז כל שהוא ה"מ למפרך אפי' בשלמטה כו' ומיהו קצת יש לגמגם בזה דמשלמטה הימנו לא פריך ליה דאיכא לאוקמא בכלים הנשברים אבל מעליון קשיא

ליה שפיר ממ"נ אי בכלים הנשברים אפילו בכולי הכותל לישתמש ואי בכלים שאין נשברים נגד חלונו נמי לא ישתמש ודו"ק:

דף צט.

בד"ה הוא סבר מדסיפא כו' משום דאיכא דמהפכי דר"מ לדר' יוסי כו' עכ"ל דהיינו ר"מ מטהר ור' יוסי מטמא כמ"ש התום' לקמן ובכל נוסחאות פי' המשניות שלפנינו דמס' כלים פ"ח גרסי' ר"מ מטמא ר"י מטהר ר' יוסי אומר היפך כו' וגי' זו א"א להולמה לכל הגירסאות דהא לדברי המקשה ר' יהודה אומר היפך קתני ולדברי המתרץ מוחלפת השיטה ע"כ ר' יהודה לאו מטהר דא"כ מכ"ש תקשי ר' יהודה אדר' יהודה ממתניתין דהכא דאפי' בלא היפך בה חשיב ליה משקה אלא דלפי גירסת הספרים דגרסי ר"מ מטהר כמ"ש התוס' לקמן הוה גרסי' בהמקשה הכא ר' יוסי מטמא ור' יהודה אומר היפך כו' ומסיק מוחלפת השיטה ר' יהודה מטמא ור' יוסי אומר היפך כו' ולפי גירסת הספרים ר"מ מטמא ור' יוסי מטהר ור' יהודה אומר היפך כו' ולדברי המתרץ מוחלפת השיטה גרסי' ר' יהודה מטמא ור' יוסי מטהר ור"מ אומר היפך כו'. ודע דבפ"ח דכלים פסק הרמב"ם בפי' המשנה כמ"ד דבעי היפך ברוק וכאן בפי' המשנה שכתב ומאמר ר"י כי מי שנתלש רוקו מפיו שאסרו לו להלוך ארבע אמות בתנאי שיהפכנו בפיו ואין הלכה כר' יהודה עכ"ל שיעור דבריו כך הוא כי מאמר ר' יהודה מי שנתלש רוקו שאסור כו' אינו להלכה אלא בתנאי שיהפכנו בפיו ואין הלכה כר"י דסבר הכא דלא בעי היפך וכן תפרש דברי הרע"ב בפירושו וק"ל:

בד"ה היה אוכל כו' ליטמא ולטמא אוכלין בכל שהוא משקין טימאו ומטמאו כו' כצ"ל:

גמ' רישא רבנן וסיפא ר"מ אמר רב יוסף כו' ולפרש"י ניחא אע"ג דלעיל מסיק רישא רבנן וסיפא ר"מ ואין נראה לו דחוק היינו משום דמשניות רחוקים הן אבל הכא פריך רישא רבנן וסיפא ר"מ דנראה לו דחוק לומר כן במשניות הסמוכות כ"כ אבל לפי' התוס' לעיל דסיפא ר"מ היינו ההיא דלא ישתין ורישא רבנן ההיא דעומד אדם ואין נראה לו דחוק וסמוכות הן ממש וא"כ מאי פריך רישא רבנן וסיפא ר"מ ברחוקות יותר מהן ועוד דניחא לן למימר דסיפא דהכא ר"מ מדנימא סיפא דהכא רבנן דאם כן תקשי טפי רישא רבנן ומציעתא ר"מ וסיפא רבנן ויש ליישב דסיפא דלעיל ר"מ היא לא ישתין ולא ירוק אינו סותר רישא דעומד אדם דאתיא כרבנן אבל הכא מקשה רישא רבנן ההיא דעומד אדם וסיפא ר"מ ההיא דלא יעמוד כו' דהנך משניות סתרי אהדדי ודו"ק:

דף צט:

בפרש"י בד"ה ומן הצנור מ"מ כו' וליכא למימר לבוד וכיון דלמטה מי' הוא וליכא איסורא כו' ומש"ה נקט למתני' גבי מזחילה למטה מי' כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ומש"ה נקט במתני' גבי מזחילה למטה מי' משום דבעי למתני ומן הצנור מ"מ ואי למעלה כו' עכ"ל ולא ניחא להו למימר דמשום מזחילה גופה נקט למטה מי' דאפי' למטה מי' אסור לצרף דהא צירוף של מזחילה אינו מוזכר מפורש במתני' אלא מכח דיוקא משא"כ צירוף של צנור מפורש דהיינו שאמר מ"מ שותה וק"ל:

בד"ה וקולט מן כו' מגגו של חבירו אבל לא יצרף עכ"ל ואחר כך מה"ד ובמתני' נמי שמעתי כו' כצ"ל והענין מגומגם על מה קאי דקאמר ובמתני' נמי שמעתי כו' ונראה דקאי אהאי פיסקא דמתני' ומן הצינור מ"מ כו' שלא היה כתוב בגמרות שלהם בלשון פיסקא אלא כאילו הוא סיפא דברייתא דלעיל מינה [וכן נמצא באלפסי] וא"כ הוא שהוא לשון הברייתא ע"כ דהאי מ"מ אינו משמעות לשון צירוף דהל"ל ומן הצנור מצרף כדקאמר ברישא דברייתא לשון צירוף וע"ז קאמר דבמתני' נמי שמעתי דלשון מ"מ אינו לשון צירוף אלא גרסינן ומ"מ בוי"ו ואקולט נמי קאי דבכל מקום שהוא שרי לקלוט וכן תפרשהו בברייתא ולאו לשון צירוף הוא ואהא הקשה רש"י דמצאתי בתוספתא צירוף מותר בצנור כו' וסיום דבריו ומתני' היא ואלמטה מי' קאי כו' ר"ל שהוא פיסקא דמתני' וקאי אלמטה מי' דקתני במתני' ולאו סיפא דברייתא הוא דלהוי קאי אלמעלה מי' וכיון דקאי אמתני' שפיר איכא לפרושי מכל מקום לשון צירוף דשרי למטה מעשרה אצנור ודו"ק:

בא"ד הא לאו הכי מצרפין ואין דרך התלמוד לומר תנא אתירוץ אמוראים כו' עכ"ל ר"ל אתירוצא דרב נחמן דמחלק ואסר צירוף פחות מג' סמוך לגג ובין ג' סמוך לגג מיהו לפי נוסחאות הישנות בסיפא דברייתא דקתני ומגביה ידו למטה מג' סמוך לגג ויצרף דהשתא שפיר קאי תנא אהך סיפא דברייתא ואפשר דמשום זה מחקו אותו מן הספר וא"כ ע"כ דלא הוה קאי תנא אלא אדיוקא דרב נחמן ומ"מ קשה דאכתי נימא דקאי תנא אדיוקא דברייתא כמו אדיוקא דרב נחמן ודו"ק:

תוס' בד"ה לא יעמוד כו' לא יעמוד על גגו ויצרף מגג חבירו כו' עכ"ל ודקתני בברייתא למעלה מי' טפחים לרבותא דאפ"ה שרי לקלוט אבל במתני' דקתני נמי צנור דשרי אפי' לצרף הוצרך למתני למטה מי' טפחים אבל למעלה מי' אסור לצרף אפי' בצנור כפרש"י במתני' וק"ל:

בא"ד והא דאמר כו' אמר שמואל לא יעמוד כו' והיינו להביאם לבית כדפי' כו' עכ"ל דהא שמואל פסק לעיל כר"ש דבין עירבו ובין לא עירבו רשות אחת הן וק"ל:

דף ק.

בד"ה וכן בקרן כו' לאו דוקא נקט צדו א' דה"ה משני צדדין עכ"ל ה"ל למנקט רבותא טפי אפי' מג' צדדין אוסר רב ששת וק"ל:
בד"ה מתן ד' כו' אין להם תקנה לפי שזה למעלה מחוט כו' עכ"ל היינו לר' יהושע לית להו. תקנה אבל לר"א איכא להו תקנה כדתנן נמי התם הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה ר"א אומר יתן למעלה ורואה אני כו' וחכ"א ישפך לאמה כו' ע"ש וק"ל:
בא"ד וא"ת ולית עשה ולדחי לאו דבל תוסיף כו' עכ"ל גם זו הקושיא לר' יהושע ועדיפא מיניה ה"מ להקשות דליתי עשה ול"ת דבל תגרע ולידחי ל"ת דבל תוסיף וק"ל:
בד"ה ינתנו במתנה א' דקי"ל כל הניתנין כו' כיפר עכ"ל דאל"כ למתן ד' לא היה לו תקנה ע"י מתן א' ולא הוה פליג ביה ר"י ודו"ק:

דף קא.

בפרש"י בד"ה כשהיה להן ציר כו' וקשיא לי בגוה דא"כ מאי תרצתיה דרבא כו' עכ"ל ולא ידענא אמאי לא קשיא ליה נמי מברייתא דדלת אלמנה מ"ל חד קרש ומ"ל תרי קרשים לטעמא דמשום חופר הוא ודו"ק:

דף קא:

בד"ה הדר ביה ר"מ משערי גינה מדקא שרי לעמוד בר"ה כו' וש"מ מדקא שרי לעמוד על האסקופה כו' עכ"ל דבריו הראשונים והוא מפ"ה דמעיקרא דמרישא מוכח לה דהדר ביה ר"מ ודבריו האחרונים הוא ע"פ שהגיה הקונטרס לבסוף בפירושו דמסיפא מוכח לה כמ"ש כל זה התוס' אבל דבריו האחרונים הם מגומגמים וערבוב דבריו מפי' קמא יש בהם שכ' לעומד על האסקופה כרמלית בר"ה כיון שעומד על האסקופה מאי בעי הכא בר"ה ועוד שכתב וליטול מפתח במנעול למעלה (במנעול) מי' אסקופת כרמלית ולהוליכו דרך [אוירא] למנעול כו' מאי בעי מנעול באסקופה להוליכו דרך [אוירא] למנעול שהרי במנעול היה מונח מבע"י ודו"ק:
תוס' בד"ה מביא מפתח כו' ואין נראה לר"י דמכאן אין להוכיח כו' עכ"ל ק"ק לפי פ"ה דמעיקרא דאיירי הרישא בעומד ברה"ר א"כ הסיפא ובזמן שהמנעול למעלה מי' איירי נמי בכה"ג דעומד ברה"ר ואמאי לא ניחוש שמא יביאנו אצלו מן המנעול שהוא רה"י

לרה"ר שהוא עומד שם דמהא ודאי לא הדר ביה ר"מ דרבנן נמי לא פליגי עליה בהא דלא מהדרי ליה אינהו אלא מכרמלית ודו"ק:

בא"ד דאי ברה"ר קאי מאי וכן דמשמע דומיא דההוא דשערי גינה כו' עכ"ל ר"ל דלשון וכן משמע דאוסר בכרמלית ורה"ר דומיא דשערי גינה כמ"ש התוס' לקמן אבל בסיפא דלא קאמר וכן איכא למימר שפיר דהדר ביה ר"מ משערי גינה וגם הדר מרישא דוכן חנויות דאוסר בכרמלית ורה"ר או רה"י ודו"ק:

בד"ה מדקאמר וכן כו' ואי הויא אסקופה רה"י א"כ היה מטלטל מרה"י לכרמלית כו' עכ"ל ואסקופה מקום פטור ע"כ נמי לא הויא דאסקופה דרישא דומיא דסיפא דע"כ בסיפא לא הוה מקום פטור דא"כ אמאי צריך להניחו במנעול יניחו באסקופה כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

בד"ה כי פליגי כו' ר"י מפרש דדוקא הכא שרי כו' וס"ל כרבנן דר"י בנגר הנגרר כו' עכ"ל דלא ניחא ליה כפרש"י דאינו ניטל באגודו ה"ל כנגר המונח דמודה ביה ר' יהודה דא"כ לא ה"ל לפלוגי הכא בין ניטל באגודו ובין אינו ניטל באגודו אלא דה"ל לפלוגי בין נגרר ובין מונח דבנגרר כ"ע לא פליגי ובמונח פליגי ועוד מדקאמר לקמן אהא דתלי בעיברא דדשא ההוא ניטל באגודו הוה משמע אבל מילתא דר"י בנגר הנגרר הוה כאילו אינו ניטל באגודו אם כן [ע"כ] הא דבעי הכא בראשו גלוסטרא באינו ניטל באגודו היינו כרבנן דרבי יהודה אי נמי אפילו כרבי יהודה ובדתלי בעיברא דדשא דמודה בזה ר"י אי לאו גלוסטרא וק"ל:

דף קב.

בא"ד ומתני' דלעיל דדלת שבמוקצה כו' דבעי שיהיו גבוהים מן כו' עכ"ל משום דהשתא דהך מתניתין דגלוסטרא אתיא שפיר כר' יהודה אית לן למימר דהך סתמא דמתני' דלעיל מיניה דלת שבמוקצה אתיא נמי כרבי יהודה דכוותיה פסקינן והא דבעי התם שיהיו גבוהים מן הארץ ואסור בנגררת והכא התיר רבי יהודה בנגר הנגרר משום דהתם הוה באינו ניטל באגודו ולכך צריך שיהיו גבוהים מן הארץ דאי הוה התם ניטל באגודו אפילו נגרר ובלא גלוסטרא ואפילו תלוי בעיברא דדשא מתיר ר"י כדמוכח הכא לקמן וצ"ל דדלת שבמוקצה וחדקין שבפרצה לא הוה כקשור בדלת גופיה אלא כתלוי בעיברא דדשא דאי הוה כקשור בדלת גופיה א"נ דאינו ניטל באגודו ואפילו נגרר שרי ר"י במתני' כדמוכח לקמן דר"י מתיר בקשור בדלת אפילו אינו ניטל באגודו אפילו נגרר ודו"ק:

בד"ה לא אמרן אלא שאין בשיפועה טפח פ"ה שיש כילות קטנות סמוכות כו' עכ"ל עיין בפ' תולין שכתבו התוס' פי' זה ועוד פי' אחר ועיין בזה בחידושנו שם:
בא"ד אבל לא מסתבר שיחשב בכה"ג עשיית אהל לאסור עליו לעשות בשבת כו' עכ"ל צ"ע לפי זה יהא מותר לכתחלה לנטות בשבת הכיפין בפחות מג' דלענין לאסור עשיית אהל בשבת לא אמרינן לבוד ואח"כ יהא מותר ג"כ לפרוס מחצלת עליהן דלא הוי אלא כמוסיף אהל ואמאי קאמר למחר מביא מחצלת כו' דמשמע דהכיפין אסור לנטות בשבת ודו"ק:

דף קב:

בפרש"י בד"ה לר"י כו' והא דתניא עונבה רבנן כו' היא וכיון דאפשר בעניבה כו' עכ"ל אבל אם לא היה אפשר בעניבה היה מותר לקשור דס"ל נמי כר"א דמכשירי מצוה דוחין שבת ולא תקשי להו לרבנן אי אליבא דר"א אפילו לכתחילה נמי דאימא דקושטא הוא דאפילו לכתחלה ודקתני נימא שנפסקה לרבותא דאפ"ה לא היה קושרה אלא עונבה וק"ל:
תוס' בד"ה הא דמיהדק כו' אבל ר"ח מפרש דמיהדק אסור כו' שאינו נכפף ונראה אהל כו' עכ"ל ולפי זה ל"ג אלא ל"ק ועיין ברא"ש פרק תולין וק"ל:
בד"ה מחזירין רטיה כו' גזירה שמא ימרח אבל לשחיקת כו' כיון דמאתמול כו' עכ"ל דאל"כ אמאי נקט רטיה דשייך ביה נמי מירוח ולא נקט שאר דברים דלא שייך ביה מירוח אלא שחיקת סממנין ואפ"ה אסור במדינה וכ"ה בתוס' פרק במה אשה אלא כיון דמאתמול הוה עילויה ליכא ביה משום שחיקת סממנין ומיהו בסיפא אם בתחילה כאן וכאן אסור כיון דלא הוה עילויה מאתמול אית ביה נמי משום שחיקת סממנין וה"ל למנקטיה לרבותא בשאר דברים ולא ברטיה דשייך ביה מירוח אלא משום רישא נקטיה הכי גם בסיפא ודו"ק:
בד"ה רטיה שפירשה כו' וי"ל דהך דפילפל איירי שנפל ע"ג קרקע והכא שנפל על גבי כלי כו' עכ"ל ולעיל שהקשו לפ"ה דלא שייך הכא שחיקת סממנין מההיא דפילפל ולא תירצו בכה"ג דההיא דפילפל שנפל על גבי קרקע והכא ע"ג כלי דא"כ לטעמא דשמא ימרח נמי אמאי אוסר כיון שנפל ע"ג כלי ודו"ק:

דף קג.

גמרא ואיבעית אימא הא והא רבנן ול"ק כאן באמצע כו' ופליגי באמצע ולא ניחא ליה לתלמודא למימר דפליגי מן הצד והא והא ר"ש דלא מסתבר למימר דרבנן מתירין אף מן הצד כיון דסגי שם בעניבה וק"ל:

בפרש"י בד"ה יבלת כו' או חרוץ או יבלת יבלת דקרא קרינן יבלת שאין שם דבר כו' עכ"ל ר"ל בקרא קאיירי בהקרבת הבהמה שיש בה יבלת הוה יבלת שם התואר לבהמה כמו שבור ועורת דשם התואר נינהו מדלא כתיב שבר ועורון דהוי שם דבר אבל יבלת דמתני' דאיירי בחתיכת יבלת מן הבהמה הוה שפיר יבלת שם דבר אבל בחומש פרש"י גבי עורת דקרא דהוי נמי שם דבר של מום עורון בלשון נקבה וע"ש בראש"ם וק"ל:

דף קג:

גמרא ותפשוט דר"א דאמר ביד פליגי אבל בכלי ד"ה חייב כו' כצ"ל והוא ר"א בן פדת דאמר התם בגמ' בפ' המצניע דביד פליגי ר"א ורבנן דמתני' אבל בכלי ד"ה חייב ע"ש:

בפרש"י בד"ה אילימא רבנן כו' וכגון שעלתה לו בשבת דלא אפשר כו' עכ"ל לא ידענא מי הכריחו לכך דאימא אפי' היה אפשר מאתמול כיון דאינן אלא משום שבות קסברי רבנן דמכשירי מצוה דוחה איסור שבות ויש ליישב דע"כ רבנן דפסחים דסברי דחתיכת יבלתו אפי' ביד אין דוחה קסברי דאפי' שבות אין מכשירי מצוה דוחה כדקאמרי' לעיל וק"ל:

בד"ה ה"ג ואי רבנן כו' אלא אי אמרת רבנן וטעמא דבכלי לא כו' כדר' אלעזר דאמר התם פ' המצניע מחלוקת ביד אבל בכלי כו' עכ"ל כצ"ל ואע"ג דר' אלעזר התם קאי אמתני' דאיירי בנוטל לעצמו משמע ליה לתלמודא דבחבירו נמי כ"ע מודו דבכלי חייב והכא מוכח מאידך דר"א דקאמר התם מחלוקת דמתני' לעצמו אבל לחבירו ד"ה פטור משמע דהיינו דוקא דומיא דמחלוקת דמתני' לעצמו דאיירי ביד ובשיניו מודו כ"ע דלחבירו פטור אבל בכלי אפילו לחבירו חייב לכ"ע ומהרש"ל כתב על פרש"י לולי פה קדוש היה נראה לפרש כפשוטו כו' והכי פריך אי רבנן נישקליה ביד אלא ודאי מדלא שקלינן ביד ש"מ דאסור ומ"ט הלא הא והא שבות בעלמא הוא אלא ודאי משום דסבר אף ביד הוא אב מלאכה וסבר לה כר"א כו' עכ"ל ועוד האריך ודבריו אינם מובנים לי דהא הכא בחבירו אייריר ור"א דאמר ביד חייב חטאת היינו בעצמו כדאמר ר"א בהדיא מחלוקת דמתני' לעצמו אבל לחבירו ד"ה פטור ומתני' אייריר בין ביד בין בשיניו ודו"ק:

תוס' בד"ה שעלתה לו נשיכה כו' וי"ל דאי לא אשמועינן בחבירו הוה ס"ד דלא שרינן לחבריה ליטול כדי שיעבוד חבירו עכ"ל ויש לדקדק דא"כ למה ליה לאוקמא שעלתה נשיכה בגבו דא"נ איירי במקום דאיהו נמי מצי שקיל ליה איכא למימר דנקט חבירו לרבותא דהוה ס"ד דלא שרינן לחבריה ליטול כדי שיעבוד חבירו ויש ליישב דאי איהו הוה מצי שקיל ליה קושטא הוא דלא הוה שרינן לחבירו ליטול ולעבור על השבות כדי שיקיים חבירו מצות עבודה כיון דאיהו גופיה מצי לעשות כן כדי שיקיים מצות עבודה משא"כ בעלתה לו נשיכה דאיהו לא מצי שקיל ליה שרינן ליה לחבירו לעבור על השבות כדי שיקיים הוא מצות עבודה ודו"ק:

דף קד.

גמרא ואי דלא מבטלה קא הויא חציצה כו' והכי מסיק דלא מבטל לה ובהולכת עצים כו' וקשה דא"כ הדרן קושיא לדוכתין במקדש אין במדינה לא ורמינהו חצר שנתקלקלה במי גשמים מביא תבן כו' וצ"ל דסמך תלמודא עצמו אהא דמייתי דדרש רבא חצר כו' וא"ל רב פפא והתניא כו' אלא בשולי קופה והשתא ניחא במדינה אסור בלא שינוי ובמקדש שרי דלא גזרו על שבות במקדש ודו"ק:

בפרש"י בד"ה לישמעינן תנא דמתני' צלצול קטן דלא חייץ וכ"ש גמי עכ"ל אבל מבגד פחות מג' על ג' לא קשיא ליה גם לרב יהודה בר חייא דלא הוי רבותא טפי מגמי אבל צלצול קטן דחשיב ודאי דהוה רבותא טפי מגמי וק"ל:

תוס' בד"ה לישמעינן צלצול קטן אי צלצול אסור במדינה פריך כו' עכ"ל אע"ג דצלצול קטן ודאי דלא מסי איכא למימר דאסור במדינה מטעם משום גזירה אטו להוציא דם וכ"כ בהגהת אשר"י בשם ס"ה אך מה שכתב שם אמנם בזבחים מפרש הא קמ"ל דגמי מסי כו' עכ"ל ע"ש הוא תמוה דהא בסוגיין נמי מסיק הכי כי התם וק"ל (ע' בהגר"א או"ח סי' שכ"ח ס"ק נ'):

דף קד:

בפרש"י בד"ה כהן מוציאו בהמיינו בשבת ולא חייש לטלטול כו' עכ"ל הך פלוגתא דשרץ דמוציאו בהמיינו כו' ור"י אומר בצבת של עץ כו' שייכא נמי בחול אלא דמייתי לה הכא בעירובין לענין שבת דלא חייש לטלטול במקדש משא"כ במדינה ומשום הך פלוגתא נמי דמהיכן מוציאין אותו כו' דלא שייך אלא לענין שבת וק"ל:

תוס' בד"ה יצא כלי חרס שאינו נעשה אב הטומאה כו' כתיב וחטאו וגו' וכלי חרס לאו בר חיטוי כו' עכ"ל שרץ נמי לאו בר חיטוי הא גלי ביה קרא דנעשה אב הטומאה וק"ל:

דף קה.

בפרש"י בד"ה קושרה כו' דהתם משלך כו' אבל כאן לא התירו אלא שבות עכ"ל עניבה דנימת כינור אפי' שבות לא הוי דדבר המותר הוא כמ"ש התוס' אלא דר"ל כאן בכל הנך דקתני לעיל דשרינן במקדש לא התירו אלא משום שבות משא"כ קשירה דנימת כנור דשרי ת"ק דהוי אב מלאכה ודו"ק:

בד"ה קשירה דאתיא לידי חיוב חטאת במדינה גזירה כו' עכ"ל למאי דאוקמינן פלוגתייהו לעיל בהא והא באמצע ומר סבר גזרינן אמצע משום מן הצד ומר סבר לא גזרינן איכא לפרושי נמי הכא עניבה לא אתי לידי חיוב חטאת אפי' מן הצד לא גזרו קשירה דאתי לידי חיוב חטאת במן הצד גזרו בה כפרש"י לעיל אלא למאי דמוקמי' מעיקרא פלוגתייהו דלא פליגי בהכי משמע ליה לפרושי לר"ש דאוסר קשירה היינו משום גזירה במדינה דאתי לידי חיוב חטאת ולא ניחא ליה לפרש דאוסר קשירה משום דסבר דמכשירי מצוה אין דוחין שבת דא"כ הוו פליגי רבנן ורבי בפלוגתא דרבנן ור"א ודו"ק:

תוס' בד"ה אר"ש יכנס כו' וגם כאן לא נתנו לך אלא משלך דהיינו עניבה דהוה דבר המותר עכ"ל ומיהו קצת קשה לפי זה דמי הכריח תלמודא לומר דמשלך נתנו לך קאי אמי שהחשיך כו' אימא דכולה מלתא קאי אעניבה דלכך הותרה עניבה משום דמשלך נתנו לך אבל קשירה לא הותרה דכל הנך דשרו לעיל במקדש שאינן אפילו במדינה אלא משום איסור שבות אבל קשירה אב מלאכה היא ויש ליישב דלישנא דכל מקום שהתירו לך חכמים משלך כו' משמע דלהיתרא אתי לאפלוגי ולא לאיסורא דא"כ הכי הל"ל כ"מ שהתירו לך לא התירו אלא משלך נתנו לך כדקאמר בסיפא שלא התירו לך אלא משום שבות ודו"ק:

בא"ד והא דנטר (ר"ש) עד הכא משום דבעי לאסוקי מילי דמקדש אבל לא במדינה עכ"ל ר"ל והא דנטר ר"ש טד הכא ולא פליג לעיל גבי קשירת נימא את"ק דשרי וקאמרי משום דבעי לאסוקי כל הני מילי דתני במשנה דשרינן במקדש ולא במדינה ועיקר מלתא אתא לאשמועינן במסכת עירובין דאיירי כולה באיסור דרבנן דכל הני נמי במדינה איסור דרבנן אית להו ומשום דר"ש לא פליג אלא אמקדש לא בעי לאפסוקי בכל הני איסורי דרבנן דכ"ע מודו בהו במדינה ונטר עד הכא לאשמועינן דפליג ר"ש אקשירת נימא

במקדש ואוסר וכל זה הוא דחוק לומר דמשום כך נטר עד הכא שלא הוזכר כלל מפורש פלוגתא דר"ש בקשירת נימא בשום משנה ולעיל נמי פליג ר' יהודה את"ק במילי דמקדש לחוד ולא נטר עד הכא ולכך נראה לדקדק מלשון דכ"מ שאמר ר"ש דכללא אתא ר"ש לאשמועינן ולכך הא דנטר במלתא דר"ש עד הכא שהוא סוף מסכת עירובין ונתן כלל בכל דיני מסכת עירובין שהקילו בהם בכמה מקומות לצורך מצוה ושאר צרכים ומשום דהם אמרו לאסור והם אמרו להתיר דכל דיני עירובין אינן אלא מדרבנן כדאמרינן בפרק עושין פסין דשלמה גזר עליהן ואח"כ חכמי כל דור ודור ולכך ניתן רשות לחכמים להקל בהן לפי הצורך וז"ש כל מקום שהתירו חכמים להקל בדיני עירובין היינו משום דמשלך מה שאסרת ניתן לך להקל בו משא"כ באיסורי דאורייתא שלא ניתן רשות לחכמים להקל בהן וזה הענין מפורש בכל המס' שאמרו בפ' קמא שהתירו במחנה עירובי חצירות ולא עירובי תחומין למאן דאית ליה תחומין דאורייתא ובפ' עושין פסין התירו פסי ביראות לעולי רגלים וכן בבבל דשכיחי מתיבתא והתירו לצורך שיירא דוקא מחיצות שתי או של ערב משום דכל הני בדוכתא אחריתא נמי לא הוו אלא משום שבות וע"ז רמזו בפרק מי שהחשיך שאמרו שם גבי מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי כו' אר"י עוד אחרת היתה ולא רצו חכמים לגלותה מאי עוד אחרת היתה מוליכו פחות פחות מד' אמות אמאי לא רצו חכמים לגלותה משום כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקור דבר ומאי כבוד אלהים איכא דלמא אתי לאתויי ארבע אמות ברה"ר ופרש"י כבוד מלכים חקור דבר אין להסתיר לכבוד עושר אדם וחשיבתו כו' והוא דחוק לפי ענינו אבל הפי' הוא כענין שאמרנו כבוד אלהים הסתר דהיינו באיסורי דאורייתא שהם כבוד אלהים ולכך הסתירו דין פחות מד' אמות התם דאיירי ברה"ר ושמא אתי לידי חילול לאתויי ד' אמות ברה"ר וכבוד מלכים דהיינו איסורי עירובין דאינן רק כבוד מלך שלמה ושאר חכמים שתקנו וגזרו אותן חקור דבר להקל בהן לפי הצורך כמו שכתבתי לעיל וע"כ בריש פרק זה הזכירו בברייתא דין פחות מד' אמות משום דלא איירי במס' זו רק ברשויות דרבנן דהקילו בהן משום צורך מה ודקאמר תלמודא ר"ש אהיכא קאי משום דלשון כ"מ משמע דקאי על שום דבר פרטי בענין זה שאמר ר"ש כבר וקאמר בענין התירו לך משלך מצינו דבר פרטי בדברי ר"ש שאמר דאפי' ט"ו אמות יכנס וכן בענין שלא התירו לך אלא משום שבות מצינו שאר"ש דבר פרטי לאיסור קשירת נימא ועל זה קאמר דענין זה כולל כל המסכתא ולכך נסמך בסופה בפרק זה כל דיני שבות שהתירו במקדש אבל לא במדינה כיון דלא הוי צורך מצוה ואמרנו לסמוך לזה מאמר א' בירושלמי פרק בכל מערבין כי הוא שייך לענין זה שאמרנו דאיתא התם אריב"ל מפני מה מערבין בחצירות

מפני דרכי שלום מעשה באשה אחת שהיתה דבובה לחברתה ושלחה עירובה לגבה ע"י ברה נסבתיה ונשקתיה אתא אמר קומי אימיה אמרה הכין הוות רחימא לי ולא הוינא ידעת מתוך כך עשו שלום הה"ד דרכיה וגו' וכל נתיבותיה שלום ומקשי' בזה דהא טעמא דעירובי חצירות משום דבתים רשות מיוחדת הוא וחצר רשות כולן הוא וגזרו אטו מרה"י לרשות הרבים דהוה דומה לו ובסמ"ג בהלכות עירובין כתב לפרש דברי הירושלמי מפני מה מערבין בחצירות אחר שנשתתפו במבוי וקאמר מפני דרכי שלום כו' ובמתניתין פרק חלון תנן ולא אמרו לערב בחצירות אלא כדי שלא לשכח כו' והיינו נמי שלא אמרו לערב בחצירות אחר שנשתתפו אלא כדי שלא לשכח כו' וכתב הסמ"ג דנראין הדברים כי לא לחלוק על משנתינו בא (ר"י) [ריב"ל] אלא שגם טעם זה ראה עם טעם משנתינו ע"כ לשון הסמ"ג והוא דחוק דאמורא בא ליתן טעם אחר מהטעם השנוי כבר במשנתינו ועוד דלא לישמט לומר כן במקום המשנה פרק חלון להוסיף טעם אחר על השנוי במשנה ועוד קשה דהטעם זה רחוק שתקנו עירובי חצירות אחר שנשתתפו משום דרכי שלום כיון שאין צריכין לעירוב חצירות אחר שנשתתפו גם מה שכתב בעל עין יעקב בזה הוא דרך רחוק ודחוק כמ"ש בעל יפה מראה ע"ש וע"כ הנראה לנו לפי כוונתינו דהכי קאמר משום צורך מה הקילו בעירוב חצירות דכיון דאיסור דבתים שבחצר משום חשש רשות היחיד ורשות הרבים הוא דהוה דומה לו אם כן למה ראו חכמים להקל בבתים שבחצר על ידי עירוב פת להוציא מן הבתים לחצר ומבית לבית וכן מחצר לחצר כיון דלא יועיל עירוב פת ברה"י ורה"ר לא יועיל נמי בבתים שבחצר ומחצר לחצר אפי' ע"י עירוב פת וקאמר מפני הצורך דהיינו מפני דרכי שלום ראו להתיר ע"י פת דה"ל נעשו כאיש אחד חברים כאילו הם דרים בבית א' דעירוב משום דירה דאילו היה אסור להוציא כ"א מביתו לבית חבירו ולחצר שיש להם בשותפות היו מתרחקים זה מזה כאילו אין שלום וריעות ואחוה ביניהם אבל עירוב פת משוה אותן לבא כ"א לבית חבירו עם כליו ומאכליו כפי הצורך ואי לאו מה"ט לא היו מותרים להוציא מבית לבית ולחצר שלהם כלום כמו שאסור מרה"י לרה"ר ומייתי מהך עובדא שע"י עירוב הפת שהרגילה חברתה לשלוח ע"י בנה ראתה האשה זאת הכוונה ששלחה עירוב שלה לביתה להיות להם ריעות ואחוה ביניהם וע"י כך נשקה את בנה להוציא מלבה השנאה שהיה לה כבר ושוב גם חברתה ע"י כך עשתה שלום עמה הה"ד דרכיה דרכי נועם וגו' [עוד] יש לפרש שדבר בהיתר תחומין ע"י פת שיהיה לאדם ד' אלפים מצד א' של מקום שביתתו ואמר כי דרכיה דרכי נועם שלא הותרו תחומין אלא לדבר מצוה והיינו דרכיה הם שני דרכים שהותרו לצד אחד ע"י פת אינו אלא ע"י אמרי נועם שהמצות קרוים אמרי נועם ואמר

בעירובי חצירות שהקילו ע"י פת אפי' בלא דבר מצוה אלא לשום צורך כגון מפני דרכי שלום כמ"ש וזהו כל נתיבותיה שלום שירגיל כ"א נתיבותיו עם כליו ומאכליו מביתו לחצר ולבית חבירו זהו מפני השלום ואל השלום ישים שלום בפרט שנת שלו"ם: